

Kallelse/Ärendelista

Sammanträde med Kultur- och fritidsnämnden,

tisdag 16 april 2024

Tid: Kl. 08:30

Plats: Kommunhuset, lokal Vänersborg plan 3

Ann-Sofie Dolk Olsson
Ordförande

Maria Nilsson
Sekreterare

Förhinder för ordinarie ledamot att delta vid sammanträdet anmäls via Netpublicator eller till Maria Nilsson, maria.k.nilsson@vanersborg.se

Ledamöter

Ann-Sofie Dolk Olsson (S)
Eva Andersen (S)
Mathias Olsson (SD)
Torbjörn Moqvist (SD)
Kristina Edvinsson (M)
Piotr Gabrys (M)
Marianne Karlsson (C)
Gunilla Cederbom (V)
Elisabeth Johansson (KD)

Ersättare

Benny Jonasson (S)
Marie Ulander Slättmyr (S)
Vakant (SD)
Jennifer Strand (SD)
Olivia Läckberg (C)
Madelaine Johansson (V)
Eva Boden-Johansson (MBP)
Jan Carlstein (L)
Anders Wiklund (MP)

Övriga närvarande

Anna Svensson, förvaltningschef
Amanda Christiansdotter, verksamhetschef
Ida Svanberg, verksamhetschef
Magnus Nordin, verksamhetschef
Marie Jensen, förvaltningsekonom
Jonas Hansson, utredare
Malin Haglund, enhetschef
Thomas Johansson, kultursamordnare
Lena Carlsson, personalföreträdare (ordinarie)
Anna Ljungdahl, personalföreträdare (ordinarie)
Gunvor Eriksson, personalföreträdare (ersättare)
Maria Nilsson, nämndsekreterare

2024-04-16

Inledande formalia

- Mötets öppnande
- Upprop
- Val av justerare, förslag Marianne Karlsson. Justering torsdag 2024-04-18.
- Eventuella beslut om närvarorätt
- Eventuella beslut om yttranderätt
- Anmälan om jäv

	Ärendelista	Dnr	Sida
1	Baskulturutbudet 2024/2025		
2	Ekonomisk uppföljning mars	2022/88	3 - 5
3	Internkontrollplan 2024	2024/10	6 - 11
4	Uppsägning av avtal gällande restaurangverksamhet i Arena Vänersborg och start av upphandling	2024/43	12 - 22
5	Årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet 2023 och handlingsplan för 2024	2024/46	23 - 24
6	Svar på förfrågan om uppföljning av delmål i avfallsplan 2023	2022/37	25 - 104
7	Godkännande av yttrande avseende förslag till Friluftsstrategi	2024/42	105 - 181
8	Godkännande av mål- och resursplan 2025–2027 samt åtgärdsförslag och konsekvensanalys	2023/85	182 - 221
9	Anmälan av delegeringsbeslut 2024-03-11--2024-04-07	2024/5	222 - 224
10	Meddelanden/Postlista 2024-03-11--2024-04-07	2024/5	225 - 236
11	Information från förvaltningschef	2024/4	237 - 246
12	Information från ordförande		

Tänk på allergiker och använd inte produkter som ger upphov till stark doft, t.ex. parfym eller rakvatten.

2024-04-09

Dnr: KUFRN 2022/88

Handläggare

Marie Jensen
marie.jensen@vanersborg.se
0521-72 14 41

Mottagare

Kultur- och fritidsnämnden

Ekonomisk uppföljning mars

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden noterar informationen.

Sammanfattning av ärendet

Som en del i nämndens styrningsuppdrag och för att nå kommunens inriktningsmål om god ekonomisk hushållning har kultur- och fritidsförvaltningen upprättat ekonomisk uppföljning per mars. Månadsuppföljningar för kultur- och fritidsnämnden presenteras de månader som nämnden har möten. I april och augusti månad presenteras mer detaljerade delårsrapporter.

Kultur- och fritidsnämnden har en total budget på 140 754 tkr. För mars redovisas ett totalt utfall på 32 939 tkr vilket innebär en positiv budgetavvikelse på 2 255 tkr. Den procentuella förbrukningen uppgår till 23%, riktpunkten för perioden är 25%. Överskott beror till viss del på att verksamhet så som kulturvecka och sommarscen ännu ej genomförts, bidrag till studieförbund har ännu inte betalats ut samt överskott för hyreskostnader på grund av ännu ej slutförda investeringar samt ej tillsatta tillfälliga tjänstledigheter mm. Prognos för året lämnas i april i samband med delårsbokslut.

Beredning

Ekonomikontorets anvisningar för arbete med uppföljning och prognos 2024
Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning

Underlag

Ekonomisk uppföljning mars

Amanda Christiansdotter

Verksamhetschef

Sändlista

-

Kultur- och fritidsnämnden

Ekonomisk uppföljning mars 2024

Månadens riktpunkt: 25%

Belopp i tkr

	Årets budget	Periodens budget	Periodens utfall	Avvikelse	%
Nämnd och administration	12 363	3 091	3 002	88	24%
Kultur	61 040	15 259	14 164	1 095	23%
Fritid	67 350	16 844	15 772	1 072	23%
Summa	140 754	35 194	32 939	2 255	23%

Kultur- och fritidsnämnden har en total budget på 140 754 tkr. För mars redovisas ett totalt utfall på 32 939 tkr vilket innebär en positiv budgetavvikelse på 2 255 tkr. Den procentuella förbrukningen uppgår till 23%, riktpunkten för perioden är 25%. Överskott beror till viss del på att verksamhet så som kulturvecka och sommarscen ännu ej genomförts, bidrag till studieförbund har ännu inte betalats ut samt överskott för hyreskostnader på grund av ännu ej slutförda investeringar samt ej tillsatta tillfälliga tjänstledigheter mm. Prognos för året lämnas i april i samband med delårsbokslut.

Nämnd och administration

	Årets budget	Periodens budget	Periodens utfall	Avvikelse	%
Nämnd	839	210	214	-5	26
Administration	11 524	2 881	2 788	93	24
Summa	12 363	3 091	3 002	88	24

Nämnd och administration har en total budget på 12 363 tkr. För mars redovisas ett totalt utfall på 3 002 tkr och ett överskott på 88 tkr.

Kultur

	Årets budget	Periodens budget	Periodens utfall	Avvikelse	%
Kultur	5 198	1 299	999	300	19
Konsthallen	1 985	496	411	85	21
Timjan	1 501	375	341	34	23
Bibliotek	18 040	4 509	4 345	164	24
Kulturhuset & Vänersborgs museum	10 775	2 694	2 628	66	24
Musik- och kulturskola	23 542	5 885	5 440	446	23
Summa	61 040	15 259	14 164	1 095	23

Kultur har en total budget på 61 040 tkr och för mars redovisas ett utfall på 14 164 tkr vilket innebär ett positiv avvikelse på 1 095 tkr.

Fritid

	Årets budget	Periodens budget	Periodens utfall	Avvikelse	%
Anläggningar	58 816	14 711	13 794	916	23
Fornvård	40	10	-25	35	
Fritidsgårdar	8 412	2 103	1 983	120	24
Fritidsbanken	83	21	20	1	24
Summa	67 350	16 844	15 772	1 072	23

Fritid har en total budget på 67 350 tkr och för mars redovisas ett utfall på 15 772 tkr vilket innebär ett överskott på 1 072 tkr.

2024-03-25

Dnr: KUFRN 2024/10

Handläggare

Marie Jensen
marie.jensen@vanersborg.se
0521-72 14 41

Mottagare

Kultur- och fritidsnämnden

Godkännande av internkontrollplan 2024

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden godkänner internkontrollplan för 2024.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige antog 2011-11-23, § 147, nuvarande reglemente för internkontroll. Reglementet omfattar inte bara ekonomiska rutiner utan även övergripande system för styrning av verksamheten. Enligt reglementet § 8 skall nämnderna varje år anta en plan för granskning och uppföljning. I kommunallagens 6 kap 6 § definieras nämndernas ansvar för den interna kontrollen.

Internkontrollplan omfattar dels kommungemensamma kontrollområden, dels nämndspecifika kontrollområden. Nämnden ska utöver de kommungemensamma granskningsområdena även granska egna områden som efter risk- och väsentlighetsanalys bedöms som angelägna för året.

Kommungemensamma granskningsområden

- Behörigheter i verksamhetssystem

Nämndspecifika granskningsområden

- Försäkring av lös egendom
- Säkerhet i förvaltningens verksamheter
- Uppföljning av föregående års granskningar
- Årliga kontrollaktiviteter

Respektive granskningsområde redovisas ytterligare i Internkontrollplan 2024.

Beredning

Framtagande av förslag till internkontrollplan sker i förvaltningsövergripande arbetsgrupp samt inom förvaltningen. Inom förvaltningen har förslag tagits fram i samverkan med förvaltningens ledningsgrupp.

Underlag

Internkontrollplan kultur- och fritidsnämnden 2024.

Amanda Christiansdotter

Verksamhetschef

Sändlista

-

Vänersborgs kommun

Internkontrollplan 2024

Kultur- och fritidsnämnden

1 Bakgrund

Kommunfullmäktige antog 2011-11-23, § 147, nuvarande reglemente för internkontroll. Reglementet omfattar inte bara ekonomiska rutiner utan även övergripande system för styrning av verksamheten. Enligt reglementet § 8 skall nämnderna varje år anta en plan för granskning och uppföljning.

I kommunallagens 6 kap 6 § definieras nämndernas ansvar för den interna kontrollen.

2 Innebörden av internkontroll

Internkontroll är ett verktyg som skall användas för att säkerhetsställa att kommunfullmäktiges verksamhetsmässiga och ekonomiska mål uppfylls. Internkontroll ingår som en del i verksamheten på alla nivåer och ska vara en naturlig del i alla processer och rutiner. Det innebär att bygga in kontroller i handläggningsrutinerna för att säkerställa att lagar och förordningar, anvisningar och liknande följs.

En bra internkontroll kännetecknas av följande:

- Ändamålsenliga och väl dokumenterade system och rutiner för styrning.
- En rättvisande och tillförlitlig redovisning och information om verksamheten.
- Säkerställande av att lagar, policyer, reglementen tillämpas.
- Skydd mot förluster och/eller förstörelse av kommunens tillgångar.
- Eliminering och/eller upptäckt av allvarliga fel och brister.

3 Riskbedömning

I syfte att upprätta en kvalitativ internkontrollplan genomförs en risk- och väsentlighetsanalys. Riskbedömningen innebär att identifiera de risker som kommunen utsätts för. Väsentlighetsbedömningen innebär att bedöma vilka konsekvenser eventuella brister kan medföra.

Eftersom kommunstyrelseförvaltningens processer ofta berör övriga förvaltningar har de kammungemensamma kontrollområdena valts utifrån denna riskbedömning. Urvalet har också diskuterats i den arbetsgrupp som arbetar med gemensamma frågor rörande intern kontroll. Uppföljning av mål och förväntade resultat görs i delårsrapporter och i årsredovisning.

4 Kommungemensamma kontrollområden

4.1 Behörigheter i verksamhetssystem

Idag bedrivs så gott som all verksamhet i kommunen med någon form av systemstöd. Behörighetsstyrning och återkomstkontroll är en viktig del i kommunens arbete med informationssäkerhet. I detta ligger att upprätta och upprätthålla rättigheter för användare i de IT-system som brukas, så att användarna enbart får och har åtkomst till den information som behövs i det dagliga arbetet. En bristfällig styrning och kontroll inom området kan riskera att verksamheten inte bedrivs på ett ändamålsenligt sätt samt att känslig information sprids till icke behöriga. Syftet med granskningen är att säkerställa att den interna kontrollen är tillräcklig när det gäller tilldelning, ändring och borttag av behörigheter i kommunens verksamhetssystem.

Aktuella kontrollmål är:

- att behörighetstilldelning, ändring och borttag sker på säkert och ändamålsenligt sätt.
- att granskning av behörigheter sker årligen för respektive system

5 Nämndspecifika kontrollområden

5.1 Försäkring av lös egendom

Försäkringar utgör en del av kommunens riskhantering och syftar till att skydda kommunens egendom och verksamhet för att minska plötsliga och oförutsedda skadekostnader. Om rutiner ej är kända eller inte efterlevs finns risk att egendom och inventarier ej har rätt försäkring och /eller att kommunen blir ersättningsskyldig vid skada eller stöld.

Aktuella kontrollmål är:

- Anvisningar och rutiner finns.
- Verksamheten känner till vem man ska vända sig om något skadas.
- Förteckningar uppdateras löpande.

5.2 Säkerhet i förvaltningens verksamheter

Förvaltningens verksamheter är öppna för allmänheten och tar emot ett stort antal invånare, både i ordinarie verksamhet och vid tillfälliga arrangemang. Hur ser anvisningar för säkerhet ut och hur fungerar samverkan med berörda aktörer. Översyn av vilka rutiner och anvisningar som finns och hur kända dessa är samt hur de efterlevs.

Aktuella kontrollmål är:

- Anvisningar och rutiner för säkerhet, hot och våld inom förvaltningens verksamheter finns och är kända hos medarbetarna.
- Rutiner finns för samverkan med externa aktörer.

6 Uppföljning av föregående års granskning

Föregående år granskades sjukskrivningsprocessen och personaladministrativa processer på kommungemensam nivå. Förvaltningsspecifika granskningar omfattade information och kommunikation samt kriterier för föreningsbidrag. Utredning kring stöd till föreningslivet pågår varför ytterligare uppföljning inom intern kontrollplanen inte kommer att göras under 2024. Uppföljning av förslag till åtgärder för övriga granskningar kommer att ske under 2024.

7 Årliga kontrollaktiviteter

Utöver plan för kommungemensamma och nämndspecifika kontrollområden genomförs fler kontinuerliga kontroller. För år 2024 planeras nedanstående kontroller att göras.

- Kontroll av att attester och behörigheter i ekonomisystemet stämmer överens med fastställda attestuppdrag.
- Kontroll av att anläggningsregistret stämmer överens med de tillgångar som finns.
- Kontroll av inventarieförteckningar.

- Kontroll av att investeringsregler följs.
- Kontroll av att fakturor vid representation hanteras korrekt avseende uppgift om syfte, deltagare och att korrekt moms redovisas.
- Stickprovskontroll av att större inköp är korrekt genomförda enligt riktlinjer för direktupphandling.

8 Ansvarig

Ansvarig för samordning av arbetet av den interna kontrollen samt granskningar för kultur- och fritidsnämndens verksamhet är förvaltningsekonom på förvaltningen. Verksamhetschef administration samt utvecklingsledare kommer också att medverka under tillämpliga delar. Rapporten redovisas till nämnden senast december 2024.

2024-03-28

Dnr: KUFRN 2024/43

Handläggare

Adam Gistedt
Adam.Gistedt@vanersborg.se
0521-72 20 37

Mottagare

Kultur- och fritidsnämnden

Uppsägning av avtal gällande restaurangverksamhet i Arena Vänersborg och start av upphandling

Förslag till beslut

1. Kultur- och fritidsnämnden säger upp befintligt avtal mellan Vänersborgs kommun och AKs restaurang AB till avtalets utgång den 31 mars 2025.
2. Kultur- och fritidsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att starta upphandling för restaurangverksamhet i Arena Vänersborg.

Sammanfattning av ärendet

Vänersborgs kommun genom kultur- och fritidsförvaltningen upprättade 2020-04-01 hyresavtal med AKs restaurang AB där AKs restaurang AB bedriver restaurangverksamhet i Arena Vänersborg. Avtalet skrevs som ett ettårigt avtal med option på "1+1+1+1" år. Optionerna har nyttjats och avtalet löper ut 2025-03-31 och ska sägas upp senast 9 månader innan dess utgång.

I och med att avtalet inte medger förlängning behöver ny upphandling av näringsidkare som bedriver restaurangverksamhet i Arena Vänersborg att utföras samt befintligt avtal sägas upp.

Underlag

- Hyresavtal mellan Vänersborgs kommun och AKs restaurang AB

Magnus Nordin

Verksamhetschef

Sändlista

Enhetschef Idrottsanläggningar

HYRESAVTAL

- LOKAL -

Efterföljande text till ifylld kryssruta gäller.

Kontraksnummer:**Hyresvärd**

Namn Vänersborgs Kommun, kultur- och fritidsförvaltningen		Org.nr 212000-1538
Telefon 0521-722024	Telefax	E-post

Hyresgäst

Namn AKs restaurang AB		Org.nr/personnr 559001-5284
Adress Halvors väg 236 B, 461 44, Trollhättan		
Telefon 070-814 53 14	Telefax	E-post

Lokaluppgifter

Adress Brättevägen 15				
Fastighetsbeteckning Vidar 1, del av	Lägenhetsnummer	Antal trappor	Antal rum m.m.	Area (m2)

Lokalens användning

Lokalen med tillhörande utrymmen hyrs ut för att användas till

 Användningsändamålet specificeras närmare i bilaga**Lokalens skick**

Lokalen med tillhörande utrymmen uthyrs i befintligt skick.

 Av bifogat besiktnings- och åtgärdsprotokoll framgår lokalens skick vid tecknandet av kontraktet samt vem som på tillträdesdagen i förekommande fall skal ha bekostat och åtgärdat de brister och ändringar som framgår av protokollet. Bilaga**Lokalens storlek och omfattning**

Kontorsarea Plan	Area	Butiksarea Plan	Area	Lagerarea Plan Entréplan 1038a	Area 4	Övrig area Plan Entréplan Våning 1	Area 83.5 317,2
Om den i avtalet angivna arean avviker från den faktiska arean medför avvikelserna inte rätt för Hyresgästen till återbetalning eller sänkning av hyran respektive Hyresvärden rätt till högre hyra.							
☒ Omfattningen av lokalen har markerats på bifogad(e) ritning(ar). Bilaga							
☒ Tillfart för bil för i- och urlastning	☐ Plats för skylt/skyltskåp m.m.	☐ Parkeringsplats	☐ Garageplats	☐			

Hyrestid

Från och med 2020-04-01	Till och med 2021-03-31 med förlängning (1+1+1+1)
----------------------------	--

Uppsägning

Uppsägning av detta avtal ska göras skriftligen och minst 9 mån före avtalad hyrestids utgång. Vid utebliven uppsägning förlängs avtalet med 1 år åt gången.

Hyra

161 000 kronor per år exklusive tillägg enligt nedan.

<p>Indexklausul</p> <p>☒ Ändring av hyran ska ske i enlighet med bifogad indexklausul. Bilaga</p>
<p>Fastighetsskatt</p> <p>☒ Fastighetsskatt ingår i hyran</p> <p>☐ Fastighetsskatt ersätts i enlighet med bifogad fastighetsklausul. Bilaga</p>
<p>EI</p> <p>☐ Tillhandahålles/ombesörjes av Hyresvärden.</p> <p>☐ Ingår i hyran.</p> <p>☒ Hyresgästen har eget abonnemang.</p> <p>☐ Kostnader för el ska ersättas i enlighet med bifogad driftskostnadsklausul. Bilaga</p>
<p>VA</p> <p>☐ Tillhandahålles/ombesörjes av Hyresvärden.</p> <p>☒ Ingår i hyran.</p> <p>☐ Hyresgästen har eget abonnemang.</p> <p>☐ Kostnader för VA ska ersättas i enlighet med bifogad driftskostnadsklausul. Bilaga</p>
<p>Värme</p> <p>☐ Tillhandahålles/ombesörjes av Hyresvärden.</p> <p>☒ Ingår i hyran.</p> <p>☐ Hyresgästen har eget abonnemang.</p> <p>☐ Kostnader för värme ska ersättas i enlighet med bifogad driftskostnadsklausul. Bilaga</p>
<p>Kyla</p> <p>☐ Tillhandahålles/ombesörjes av Hyresvärden.</p> <p>☐ Ingår i hyran.</p> <p>☐ Hyresgästen har eget abonnemang.</p> <p>☐ Kostnader för drift av kylanläggning ska ersättas i enlighet med bifogad driftskostnadsklausul. Bilaga</p>
<p>Ventilation</p> <p>☐ Tillhandahålles/ombesörjes av Hyresvärden.</p> <p>☐ Ingår i hyran.</p> <p>☐ Kostnader för ventilationsanläggning ska ersättas i enlighet med bifogad driftskostnadsklausul. Bilaga</p>
<p>Mätare</p> <p>☐ Hyresgästen   ☐ Hyresvärden</p> <p>ska bekosta installation av erforderlig mätare i de fall då Hyresgästen har eget abonnemang enligt ovan och då mätare saknas.</p>
<p>Avfallshantering</p> <p>Det åligger Hyresgästen att placera avfall i avsett kärl på avsedd plats, i den omfattning Hyresvärden är skyldig att tillhandahålla utrymme för lagring av avfall samt ordna med borttransport av avfall, liksom att utan kompensation medverka till den ytterligare källsortering som Hyresvärden kan komma att besluta om.</p> <p>☒ Det åligger Hyresgästen att svara för och bekosta borttransport av avfall som härrör från den verksamhet som Hyresgästen bedriver i lokalen. Hyresgästen förbinder sig att teckna och bibehålla kontrakt med renhållningsentreprenör om borttransport av avfall.</p> <p>☐ Hyresvärden samordnar borttransport av avfall för flera Hyresgästers verksamhet i fastigheten. Hyresgästen ska som tillägg till hyran till Hyresvärden betala ersättning för Hyresgästens andel av kostnaden för borttransporten. Lokalens andel av denna kostnad ska anses vara   procent. Hyrestillägget uppgår vid detta avtals tecknande till   kronor per år.</p>

I hyran för lokalen ingår kostnaden för borttransport av avfall som härrör från den verksamhet som Hyresgästen bedriver i lokalen, om inte annat följer av bifogad klausul om avfallshantering. Bilaga

Trappstädning

ingår i hyran

ombesörjs och bekostas av hyresgästen

annat enligt bilaga

Snöröjning/Sandning

ingår i hyran

ombesörjs och bekostas av hyresgästen

annat enligt bilaga

Oförutsedda kostnader

Om oförutsedda kostnadsökningar för fastigheten skulle uppkomma, efter avtalets tecknande, på grund av

1. införande eller höjning av särskild för fastigheten utgående skatt, avgift eller påлага som riksdag, regering, kommun eller myndighet beslutar om eller

2. generella ombyggnadsåtgärder eller liknande på fastigheten som ej enbart avser lokalen och som Hyresvärden åläggs att utföra till följd av beslut av riksdag, regering, kommun eller myndighet

ska Hyresgästen med verkan från det att kostnadsökningen inträder erlägga ersättning till Hyresvärden för på lokalen belöpande andel av den totala årliga kostnadsökningen på fastigheten.

Lokalens andel är _____ procent. Har andelen inte angetts utgörs denna av Hyresgästens hyra (exkl. eventuell mervärdesskatt) i förhållande till de i fastigheten vid tiden för kostnadsökningen utgående lokalhyrorna (exklusive eventuell mervärdesskatt). En uppskattning av marknadshyran för lokalen görs för lokal som inte är uthyrd.

I den mån ersättning för mervärdesskatt betalas i enlighet med överenskommelsen avses med skatt enligt punkt 1) ovan ej mervärdesskatt och fastighetsskatt.

Oförutsedda kostnader är sådana kostnader som vid avtalets ingående inte har beslutats av de under punkt 1) och 2) ovan angivna instanserna. Ersättning för oförutsedda kostnader ska erläggas enligt avtalade regler för hyrans betalning.

Mervärdesskatt

Hyresgästen ska bedriva momspliktig verksamhet i lokalen.

Hyresgästen ska inte bedriva momspliktig verksamhet i lokalen.

Fastighetsägaren/Hyresvärden är skattskyldig till mervärdesskatt för uthyrning av lokalen. Hyresgästen ska utöver hyran erlägga vid var tid gällande mervärdesskatt.

Hyresgästen ska utöver hyran erlägga vid varje tillfälle gällande mervärdesskatt om Fastighetsägaren/Hyresvärden efter beslut av Skatteverket blir skattskyldig till mervärdesskatt för uthyrning av lokalen.

Mervärdesskatt, enligt vid var tid gällande regler för mervärdesskatt på hyran, ska erläggas samtidigt med hyran och beräknas på avtalat hyresbelopp jämte på i förekommande fall avtalade tillägg och andra ersättningar.

Om Hyresvärden på grund av Hyresgästens självständiga agerande, t.ex. genom upplåtelse av lokalen i andra hand, blir återbetalningsskyldig för mervärdesskatt enligt gällande regler härom, ska Hyresgästen fullt ut ersätta Hyresvärden med det återbetalda beloppet. Hyresgästen ska vidare ersätta Hyresvärden för de kostnadsökningar som följer av Hyresvärdens förlorade avdragsrätt för ingående mervärdesskatt på driftskostnader som uppstår genom Hyresgästens agerande.

Hyrens betalning

Hyran ska erläggas utan anfordran i förskott senast sista vardagen före varje

kalendermånads början

kalenderkvartals början

genom insättning på

Bankgiro

Plusgiro

Ränta och betalningspåminnelse

Hyresgästen ska vid försenad hyresbetalning, utöver lagstadgad dröjsmålsränta, erlägga ersättning för skriftlig betalningspåminnelse enligt lagen om ersättning för inkassokostnader m.m.

Miljöpåverkan

Före tillträdet ska Hyresgästen inhämta erforderliga tillstånd för den verksamhet för vilken lokalen upplåts. Verksamheten ska bedrivas på ett sådant sätt att den uppfyller vid var tid gällande miljölagstiftning och övriga föreskrifter för miljön. Hyresgästen ansvarar för miljöpåverkan även efter det att kontraktet upphört. Hyresgästens ansvar preskriberas således inte enligt bestämmelserna i 12 kap. 61 § JB.

Se bifogad miljöklausul för ytterligare bestämmelser avseende miljöfarlig verksamhet. Bilaga

Byggvarudeklarationer

Om Hyresgästen i enlighet med detta avtal eller annars utför underhålls-, förbättrings- eller ändringsarbeten avseende lokalen ska Hyresgästen för Hyresvärden i god tid före arbetets utförande förete byggvarudeklarationer eller liknande för de produkter och material som planeras tillföras lokalen, i den mån sådana finns tillgängliga.

Revisionsbesiktningar

Om det konstateras fel och brister i Hyresgästen tillhörig installation så som el- och sprinkleranordning vid revisionsbesiktning som påkallats av myndighet, åligger det Hyresgästen att på egen bekostnad, inom av myndighet föreskriven tid, utföra de åtgärder som myndigheten föreskrivit. Om Hyresgästen ej utför åtgärderna inom föreskriven tid, åger Hyresvärden rätt att på Hyresgästens bekostnad utföra dessa åtgärder.

Tillgänglighet till utrymmen

Hyresgästen ansvarar för att inte, genom förhållanden i Hyresgästens verksamhet, hindra tillträde till sådana utrymmen som Hyresvärden eller någon som företräder Hyresvärden eller som personal från energi-, VA-, telekombolag eller motsvarande måste ha tillgång till för skötsel och drift av fastigheten.

PBL-avgifter m.m.

Hyresgästen ska ersätta Hyresvärden med motsvarande belopp om Hyresgästen vidtar ändringar i lokalen utan erforderligt bygglov, eller annat lov eller tillstånd och Hyresvärden till följd av detta (enligt reglerna i PBL) tvingas utge byggnadsavgift, tilläggsavgift eller liknande.

Brandskydd

I bifogad brandskyddsklausul regleras parternas skyldigheter gentemot varandra i anledning av lagstiftningen om skydd mot olyckor. Bilaga

Myndighetskrav m.m.

Hyresvärden   Hyresgästen

ska, för att lokalen ska kunna nyttjas för avsett ändamål, på eget ansvar och egen bekostnad svara för de åtgärder som myndigheter, domstol eller försäkringsbolag med stöd av nu gällande eller framtida lagstiftning eller avtal från och med tillträdesdagen kan komma att kräva. Innan åtgärder vidtas ska Hyresgästen samråda med Hyresvärden.

Inredning

Lokalen uthyres

- utan för verksamheten särskilt avsedd inredning.
 med för verksamheten särskilt avsedd inredning enligt bilaga

Underhåll

Hyresvärden ska utföra och bekosta erforderligt underhåll av lokalen och av Hyresvärden för verksamheten särskilt tillhandahållen inredning.

Däremot svarar Hyresgästen för   enligt bilaga

Hyresgästen ska på egen bekostnad utföra erforderligt underhåll av ytskikt på golv, väggar och tak jämte i förekommande fall inredning tillhandahållen av Hyresvärden.

Hyresgästens underhållsskyldighet innefattar även   enligt bilaga

Annan fördelning av underhållsansvaret enligt bilaga

Hyresvärden åger rätt att fullgöra Hyresgästens underhållsskyldighet på Hyresgästens bekostnad om Hyresgästen åsidosätter sin underhållsskyldighet enligt ovan och inte vidtar rättelse inom skälig tid efter skriftlig anmodan.

Skötsel, drift och ändringsarbeten

Om inte annat överenskommits åligger det Hyresvärden att i förekommande fall ombesörja skötsel, drift och underhåll av allmänna och gemensamma utrymmen.

Hyresgästen äger ej rätt att utan Hyresvärdens skriftliga godkännande, i lokalen eller eljest inom fastigheten, utföra inrednings- och/eller installations- eller ändringsarbeten som direkt berör bärande byggnadsdelar eller för fastighetens funktion viktiga anläggningar eller installationer såsom VA-, el- och ventilationssystem.

Sprinklerhuvuden och anordningar för ventilation får inte av Hyresgästen byggas in i inredning så att effekten av dessa anordningar försämras.

Det åligger Hyresgästen att vid utförande av inredningsarbeten tillse att funktionen hos radiatorer och andra uppvärmningsanordningar i allt väsentligt behålls.

Ledningar för datakommunikation och telefoni

Hyresvärden Hyresgästen

bekostar erforderlig dragning av ledningar för telefoni från den anslutningspunkt operatören anger till de ställen i lokalen som hyresgästen väljer i samråd med hyresvärden. Ledningsdragning inom lokalen utförs och bekostas av hyresgästen.

Hyresvärden Hyresgästen

bekostar erforderlig dragning av ledningar för datakommunikation från den anslutningspunkt som operatören anger till de ställen i lokalen som hyresgästen väljer i samråd med hyresvärden samt även inom lokalen.

Annan fördelning av ansvaret för telefoni och datakommunikation enligt bilaga

Skyltar, markiser m.m.

Under förutsättning att Hyresvärden inte har befogad anledning att vägra och under förutsättning att Hyresgästen har inhämtat härför erforderliga tillstånd från berörda myndigheter får Hyresgästen efter samråd med Hyresvärden sätta upp för verksamheten sedvanlig skylt. För att få sätta upp anordningar så som markiser och antenner krävs Hyresvärdens tillstånd. Hyresgästen ska vid avflyttning återställa fasaden i godtagbart skick.

Vid omfattande fastighetsunderhåll såsom fasadrenovering, åligger det Hyresgästen att på egen bekostnad och utan ersättning ta ner och åter montera skyltar och liknande som denne satt upp på byggnaden.

Hyresvärden äger ej rätt att sätta upp automater och skyltskåp på ytterväggar till den av Hyresgästen förhyrda lokalen utan Hyresgästens medgivande. Hyresgästen har företrädesrätt framför Hyresvärden till att sätta upp automater och skyltskåp på ifrågakvarande väggar.

Hyresgästen förbinder sig att följa bifogat skyltprogram. Bilaga

Försäkringar

Hyresvärden är skyldig att teckna sedvanlig fastighetsförsäkring avseende den fastighet inom vilken den förhyrda lokalen är belägen. Försäkringen ska omfatta skada som är orsakad av tredje man.

Det åligger Hyresgästen att teckna företagsförsäkring för den verksamhet som bedrivs i lokalen. Försäkringen ska omfatta skada som är orsakad av tredje man.

Yttre åverkan

Hyresvärden Hyresgästen

ansvarar för skador som uppstått till följd av åverkan på entré- och andra dörrar eller portar som leder till eller från lokalen samt till lokalen tillhörande fönster, skyltfönster och skyltar. Ansvaret omfattar i samtliga fall även karmar, bågar och foder.

Låsanordningar

Hyresvärden Hyresgästen

ansvarar för att utrusta lokalen med sådana lås- och stöldskyddsanordningar som krävs för Hyresgästens företagsförsäkring.

Nedsättning av hyra

Hyresgästen har inte rätt till nedsättning av hyran för den tid då Hyresvärden ombesörjer arbete för att sätta lokalen i avtalat skick eller annat arbete som särskilt anges i detta avtal jämte bilagor.

Sedvanligt underhåll

Hyresgästen har inte rätt till nedsättning av hyran då Hyresvärden utför sedvanligt underhåll av lokalen eller fastigheten. Hyresvärden är dock skyldig att i god tid underrätta Hyresgästen om arbetets art och omfattning samt när och under vilken tid arbetet ska utföras.

Hyresgästen har rätt till nedsättning av hyran då Hyresvärden utför sedvanligt underhåll av lokalen eller fastigheten.

Parterna är överens om att Hyresgästens rätt till nedsättning av hyran, då Hyresvärden utför sedvanligt underhåll av lokalen eller fastigheten i övrigt som utgör hinder eller men för hyresgästen. Ersättning skall utgå med max två (2) månadshyror.

Återställande vid avflyttning

Om inte annat överenskommits ska Hyresgästen senast vid hyresförhållandets upphörande ha bortfört sin egendom och återställt lokalen i godtagbart skick.

Parterna är överens om att gemensamt genomföra besiktning av lokalen senast sista dagen av hyresförhållandet.

Vid avflyttning från lokalen ska Hyresgästen avlägsna sådant material som är en följd av Hyresgästens åtgärder – vidtagna med eller utan Hyresvärdens medgivande – och som inte särskilt överenskommits att Hyresvärden svarar för, eller ersätta Hyresvärden dennes kostnader för kvittblivning såsom förekommande avfallsskatt, transport och avgift för deponering eller motsvarande.

Force Majeure

Hyresvärden fritar sig från skyldighet att fullgöra åtaganden enligt avtalet och från skyldighet att erlagga skadestånd om Hyresvärdens åtagande inte alls eller endast till onormalt hög kostnad kan fullgöras på grund av krig, upplöpp, arbetsinställelse, blockad, eldsvåda, explosion eller ingrepp av offentlig myndighet som Hyresvärden inte råder över och inte heller kunnat förutse.

Säkerhet

Senast den _____ ska Hyresgästen till Hyresvärden lämna säkerhet för sina förpliktelser enligt detta kontrakt genom

borgen   bankgaranti till ett belopp om _____   annan säkerhet i form av _____ Bilaga

Om Hyresvärden före tillträdet så påfordrar, på grund av att avtalad säkerhet inte lämnats senast vid föreskriven tidpunkt, är kontraktet förfallet.

PuL

I bifogad personuppgiftsklausul finns information till Hyresgäst gällande behandling av personuppgift samt skriftligt samtycke. (Gäller ej då Hyresgästen är en juridisk person)

Övrigt

Ett separat tjänstekoncessionsavtal upprättas med parterna som omfattar drift av restaurang och café.

Överlåtelse

Hyresgästen får inte utan Hyresvärdens skriftliga medgivande överlåta hyresrätten eller sätta annan i sitt ställe.

Inskrivning

Detta avtal får ej inskrivas.

Ändringar av avtalet

Ändringar av avtalet ska vara skriftliga och undertecknas av parterna för att vara giltiga.

Underskrifter

Detta avtal har upprättats i två original exemplar varav parterna har tagit var sitt.

Ort och datum Vänersborg 200604	Ort och datum 2020-05-29
Hyresvärd	Hyresgäst
Namnförtydligande Gunilla Wretenmeh	Namnförtydligande ANGELICA KARNEVI

Överenskommelse om avflyttning

På grund av denna dag träffad överenskommelse upphör kontraktet att gälla fr.o.m. den   till vilken dag hyresgästen förbinder sig att avflytta

Ort och datum	Ort och datum
Hyresvärd	Hyresgäst
Namnförtydligande	Namnförtydligande

Utrustning Café

Produkt	Typ	Antal
Exponeringskyl		2
Jalusi	All-Tech	2
Kylskåp med glasdörr	400L	2
Värmeri för varmkorv		1
Diskmaskin	Miele Professional G7855	1
Frysskåp	Gram 650L	1
Kyl	Gram 650L	2
Vägghyllor på konsoler	Rostfria 2000mm	2
Arb.bänk med disklåda	Rostfria 2000mm	1
Kylrum		1
Frysrum		1

Restaurang Arnes

Frysskåp	Gram	3
Kylskåp	Gram	2
Arbetsbänk 3300mm	Rostfri inkl 2 hyllplan	2
El-spis	ETH 6565 Fyra zoner	1
Arb.bänk med disklåda	Rostfri 2000mm	2
Vägghyllor	Rostfria 2000mm	4
Combiugn	Rational combimaster cm 2	1
Värmeskåp	Rational combimaster	1
Vattenvärmeri	Elektro tremo ETV 3	1
Inmatningsbänk diskmaskin	Rostfri 1200 mm med ho	1
Diskmaskin	WD-6	1
Utmtningsbänk diskmaskin	Rostfri 1800mm	1
Diskinlämningsbänk	Rostfri 1700mm 3 hyllplan	1
Kyl dricka	Gram H800xB600	4
Barpall (Input Interiör)	Gutan 025 Massiv ek höjd 8	9
Stekhäll	wery fte610L	1
Fritös, stativ	wery fqe64p	1
Degblandare		1

2024-03-28

Dnr: KUFRN 2024/46

Handläggare

Anna Svensson
anna.svensson@vanersborg.se
0521-72 14 30

Mottagare

Kultur- och fritidsnämnden

Årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet 2023 och handlingsplan för 2024

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden noterar informationen.

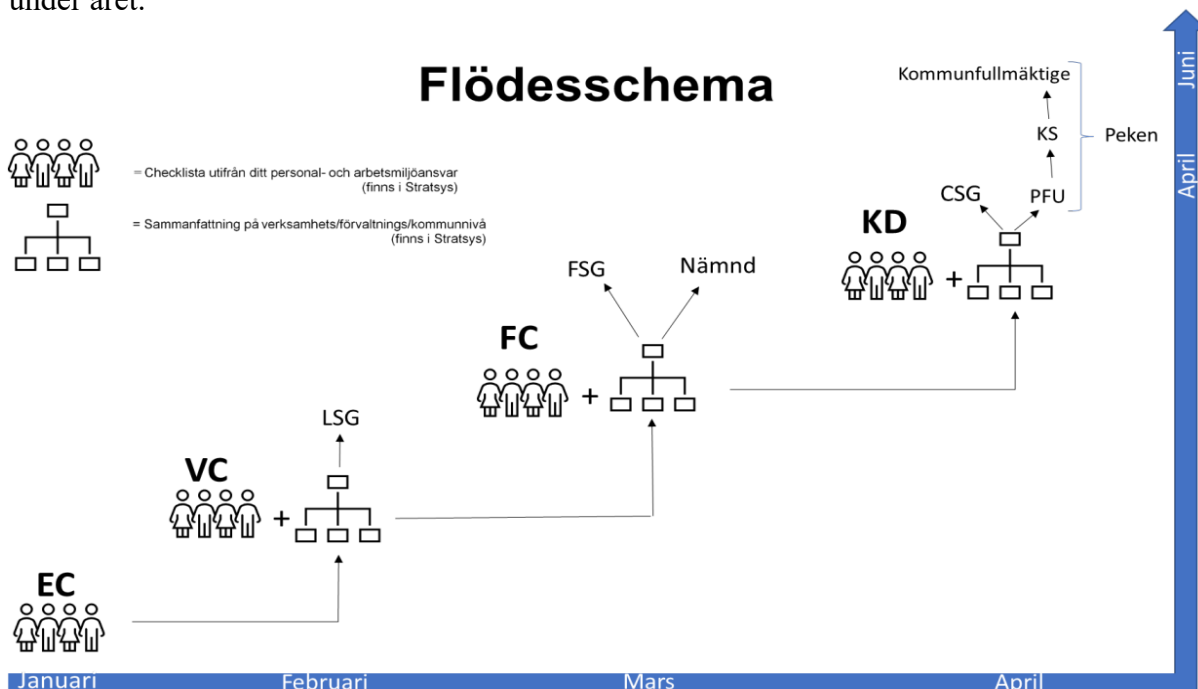
Sammanfattning av ärendet

Den årliga uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet är en återblick av arbetet med arbetsmiljöfrågorna det gångna året. Uppföljningen ska också säkerställa att Vänersborgs kommun lever upp till föreskrifterna om systematiskt arbetsmiljöarbete, AFS 2001:1. För kultur- och fritidsnämnden redovisas en sammanfattning av förvaltningens uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet 2023 samt handlingsplan för 2024.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Förvaltningens chefer har tillsammans med skyddsombud och medarbetare arbetat med aktiviteter utifrån respektive enhets planering av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Varje enhet är unik och behovet av vad som behöver göras utgår från enhetens egna behov. Dokumentation för planering och uppföljning rapporteras i det digitala verktyget Stratsys. Enhetschefer och HR-partner har också genomfört personalronder.

Flödesschemat nedan visar hur processen går till, genom hela kommunorganisationen, under året.

Förkortningar		
EC: Enhetschef	LSG: Lokal samverkansgrupp	PFU: Personal- och förhandlingsutskottet
VC: Verksamhetschef	FSG: Förvaltningens samverkansgrupp	KS: Kommunstyrelsen
FC: Förvaltningschef	CSG: Central samverkansgrupp	Peken: Personalekonomisk redovisning
KD: Kommundirektör		

Medarbetarundersökningen för kultur- och fritidsförvaltningen 2023 visar ett bättre resultat avseende HME-index (hållbart medarbetarengagemang) än resultatet för 2022, en indexhöjning från 75 till 76. Kommunens som helhet har ett index på 78 för 2023.

Uppföljning 2023 med handlingsplan 2024

Årlig uppföljning ska ge svar på HUR det systematiska arbetsmiljöarbetet har fungerat under året	
Goda exempel	Enheterna har påbörjat arbete utifrån Sunt arbetslivs friskfaktorer. Vi har tillsammans med fackliga organisationer planerat extra insatser för god arbetsmiljö på musik- och kulturskolan och biblioteken. Flera åtgärder för att förbättra den fysiska arbetsmiljön har genomförts inom enheten fritidsgårdar. Inom idrottsanläggningarna har flera kompetenshöjande insatser genomförts, inkluderat riskfyllda arbetsmoment samt arbete med förbättringar i schemaläggning och med vikariepool.
Arbetsmiljöutmaningar	<ul style="list-style-type: none"> Balans mellan ambitionsnivå och tilldelade resurser En tydlig styrning och ledning Fortsatt fokus på kränkande särbehandling Samverkan mellan förvaltningens enheter och arbetsgrupper
	För att nå resultat med dessa utmaningar ska arbete fortsätta med det som angivits som goda exempel under 2023, då delar av dessa är i uppstartsfas.
	Förvaltningen ser inte behov av att lyfta någon/några av arbetsmiljöutmaningarna till överställd nivå. Arbete med mål- och resursplan och budget för kommande år är dock relevant för arbetsmiljöutmaningarna.
Prioriteringar	<ul style="list-style-type: none"> Sunt arbetslivs friskfaktorer. De insatser som planerats för de olika enheterna utifrån utmaningar i arbetsmiljön. Kränkande särbehandling.

Beredning

Ärendet har beretts inom förvaltningen. Information har givits till FSG (förvaltningens samverkansgrupp med de fackliga organisationerna).

Anna Svensson
Förvaltningschef

Sändlista

-

2024-04-02

Dnr: KUFRN 2022/37

Handläggare

Amanda Christiansdotter
amanda.christiansdotter@vanersborg.se
0521-72 24 36

Mottagare

Kultur- och fritidsnämnden

Svar på förfrågan om uppföljning av delmål i avfallsplan 2023

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden godkänner redovisningen av arbetet med delmålen i avfallsplanen för 2023 och överlämnar den till samhällsbyggnadsnämnden.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktiges beslutade 2021-06-16, § 84 att de nämnder som är ansvariga för respektive delmål i Avfallsplanen del 7 och 8 Mål och Handlingsplaner en gång per år redovisa till samhällsbyggnadsnämnden vilka åtgärder de gjort för att uppfylla målen. Samhällsbyggnadsnämnden har 2024-03-21 § 44 skickat ut en förfrågan till berörda nämnder avseende redovisning av delmål i avfallsplan för år 2023.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Nedan följer en redovisning av de åtgärder som genomförts under 2023 för att nå målen.

Målområde 2 i avfallsplanen *Öka återbruket* anger inte kultur- och fritidsnämnden som ansvarig för någon åtgärd. Nämnden har ändå arbetat med delmål 2:1 *Skapa förutsättningar för återbruk för kommuninvånarna* enligt nedan:

Handy Hen

Utlån av verktyg likt bormaskin, hammare och andra verktyg som kan lånas för de som t ex flyttat hemifrån. Hämtas och lämnas i Ungkultur Timjans lokaler i Huvudbiblioteket.

Utlån av symaskin

Hämtas och lämnas i Ungkultur Timjans lokaler i Huvudbiblioteket.

Utlån av pysselpåsar

Påsar med material för eget skapande. Hämtas och lämnas i Ungkultur Timjans lokaler i Huvudbiblioteket.

Utveckling av fritidsbanken

Nämnden har utvecklat fritidsbankens verksamhet genom att ta över driften från tidigare föreningsregi. Lokalerna har flyttats till ett mer tillgängligt område vid idrottshusets entré, där fler människor rör sig, inte minst i samband med träningar i övriga idrottsanläggningar. Öppettiderna har ändrats för att bli mer tillgängliga för allmänheten

genom att fritidsledare bemannar och man kan på det viset ha ökade öppettider på eftermiddagarna. Nyöppning skedde under höstlovet.

Nämnden har också arbetat med Målområde 4 *Förebygg och hantera nedskräpning. delmål 4:3 Förebygg och minska förekomst av mikroplast i naturen*. Nämnden anges som ansvarig för åtgärden *Ta fram och implementera arbetsätt för att förhindra spridning av mikroplast (exempelvis från konstgräsplaner, multiarenor och lekplatser)*.

Arbete för att minimera granulatspridning från konstgräsplaner

- Ny rutin för plogning av konstgräsplaner är framtagen. Snön plogas inom befintlig konstgräsyta och granulatet bevaras på det viset på planen. Rutinen innefattar prioritering av de olika planerna då den spelbara ytan minimeras i takt med att snövallar plogas upp längst sidorna.
- Installation av gummisarg på Vänersvallen Syd är genomförd, för att förhindra granulatspridning.
- Borststationer är installerade vid in-/utgångar och har kompletterats med info-skyltar.

Konstgräsutredning

En omfattande konstgräsutredning har genomförts som ger information om problematiken med spridning av mikroplaster, vilka åtgärder kommunen kan göra för att granulatsäkra konstgräsanläggningarna samt beskriver den skötsel och underhåll en konstgräsplan kräver. Utredningen beskriver också hur kommunens fem konstgräsplaner ser ut och standarden på dessa. Dessutom redovisas förslag till åtgärder för att göra konstgräsplanerna mer attraktiva och granulatsäkra samt uppskattade kostnader som är förknippade med respektive åtgärd. Utredningen presenterades för kultur- och fritidsnämnden i november.

Underlag

- Samhällsbyggnadsnämnden 2024-03-21 § 44, med tillhörande tjänsteskrivelse.
- Vänersborgs kommun Avfallsplan.

Anna Svensson
Förvaltningschef

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden

§ 44

Uppföljning av delmål i avfallsplan 2023

SBN 2024/33

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att skicka ut förfrågan till berörda nämnder avseende redovisning av delmål i avfallsplan för 2023.

Bilaga

Vänersborgs Avfallsplan

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktiges beslutade 2021-06-16, § 84 att de nämnder som är ansvariga för respektive delmål i Avfallsplanen del 7 och 8 *Mål och Handlingsplaner* en gång per år ska redovisa till samhällsbyggnadsnämnden vilka åtgärder de gjort för att uppfylla målen.

Uppdraget innebär att samhällsbyggnadsnämnden årligen skickar en förfrågan till ansvariga nämnder. Samhällsbyggnadsnämnden skickar ut en förfrågan om att redovisa delmålen för år 2023 till samhällsbyggnadsnämnden senast 2024-05-31.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2024-03-14

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Kommunstyrelsen
Barn- och utbildningsnämnden
Socialnämnden
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Byggnadsnämnden
Kultur- och fritidsnämnden

2024-03-14

Dnr: SBN 2024/33

Handläggare

Niclas Janflod
Niclas.Janflod@vanersborg.se
0521-721251

Mottagare

Samhällsbyggnadsnämnden

Uppföljning av delmål i avfallsplan 2023

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att skicka ut förfrågan till berörda nämnder avseende redovisning av delmål i avfallsplan för 2023.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktiges beslutade 2021-06-16, § 84 att de nämnder som är ansvariga för respektive delmål i Avfallsplanen del 7 och 8 *Mål och Handlingsplaner* en gång per år redovisa till samhällsbyggnadsnämnden vilka åtgärder de gjort för att uppfylla målen.

Uppdraget innebär att samhällsbyggnadsnämnden årligen skickar en förfrågan till ansvariga nämnder. Samhällsbyggnadsförvaltningen skickar ut en förfrågan om att redovisa delmålen för år 2023 till samhällsbyggnadsnämnden 2024-05-31.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för uppföljningen av avfallsplanen. Uppgiften att följa upp respektive åtgärd och målområde kan överlämnas till den del inom kommunens organisation som bedöms vara bäst lämpad. Fördelning eller överlämnande av uppgifter ska dokumenteras och det är viktigt att den som mottagit uppgiften förstår och har möjlighet att genomföra den.

Avfallsplanens åtgärder ska arbetas in i den kommunala verksamheten och kommunens miljöledningssystem.

I de kommunala bolagen sker uppföljning enligt befintliga system.

Utvärdering av hur arbetet går ska ske årligen i samband med årsbokslutet. Utifrån resultatet av den årliga uppföljningen ska utrymme och behov av nya eller ändrade mål och åtgärder utvärderas.

Avfallsplanen ska aktualitetsbedömas varje mandatperiod enligt givna kriterier och vid behov revideras.

Underlag

- Kommunfullmäktiges beslut 2021-06-16 § 84
- Avfallsplanen del 7 och 8 Mål och Handlingsplaner sidan 6 till 14

Daniel Larsson
Verksamhetschef

Bilaga

Avfallsplanen del 7 och 8 Mål och Handlingsplaner sidan 6 till 14

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Kommunstyrelsen
Barn- och utbildningsnämnden
Socialnämnden
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Byggnadsnämnden
Kultur- och fritidsnämnden

Vänerns kommun

VÄNERSBORGS KOMMUN AVFALLSPLAN

Innehållsförteckning

1 SAMMANFATTNING	1
2 LÄSHÄNVISNING	1
3 INLEDNING	2
SYFTE.....	2
VARFÖR EN AVFALLSPLAN?	2
FRAMTAGANDE AV AVFALLSPLANEN	2
SAMRÅD ENLIGT MILJÖBALKEN.....	2
4 AVFALL I VÄNERSBORGS KOMMUN 2019	3
AVFALLETS UPPKOMST.....	3
INSAMLING OCH HANTERING	3
KOMMUNENS AVFALLSORGANISATION	3
5 INFORMATION OCH KOMMUNIKATION	4
INFORMATION	4
SYNPUNKTER OCH ÅSIKTER.....	4
6 FRAMTIDA BEHOV OCH KRAV	5
BEFOLKNING	5
LAGAR OCH MÅL	5
7 MÅL OCH HANDLINGSPLANER	6
MÅLOMRÅDE 1	7
MÅLOMRÅDE 2	8
MÅLOMRÅDE 3	9
MÅLOMRÅDE 4	10
MÅLOMRÅDE 5	11
MÅLOMRÅDE 6	12
MÅLOMRÅDE 7	13
8 UPPFÖLJNING AV AVFALLSPLANEN	14
9 KONSEKVENSER AV AVFALLSPLANEN	15
10 MILJÖBEDÖMNING AV PLANER OCH PROGRAM	16
BILAGA 1 BEGREPPSFÖRKLARINGAR	17
BILAGA 2 OMVÄRLDENS KRAV OCH REGELVERK	19
1 LAGAR OCH STYRMEDEL.....	19
2 GÄLLANDE LAGSTIFTNING.....	20
3 PÅ GÅNG INOM LAGSTIFTNING OCH VÄGLEDNING.....	21
4 NATIONELL AVFALLSPLAN OCH NATIONELLT PROGRAM FÖR ATT FÖREBYGGA AVFALL	24
5 MÅL	24
BILAGA 3 KOMMUNENS STYRMEDEL	31
BILAGA 4 MEDVERKANDE VID REVIDERING	32

BILAGA 5 UPPFÖLJNING AV TIDIGARE AVFALLSPLAN.....	33
BILAGA 6 NULÄGESBESKRIVNING.....	38
1 VÄNERSBORGS KOMMUN.....	38
2 INSAMLING AV AVFALL.....	38
3 AVFALLSANLÄGGNINGAR.....	38
4 AVFALLSMÄNGDER.....	39
BILAGA 7 NEDLAGDA DEPONIER.....	47
1 RISKER OCH ÅTGÄRDER.....	48
BILAGA 8 FRAMTIDSPROGNOS.....	49
1 BEFOLKNINGSPROGNOS.....	49
2 PLANERADE UTBYGGNADER SOM KAN PÅVERKA AVFALLSHANTERINGEN.....	49
3 INSAMLINGSSYSTEM OCH AVFALLSANLÄGGNINGAR.....	50
BILAGA 9 MILJÖBEDÖMNING.....	51
1 BAKGRUND.....	51
2 VÄNERSBORGS KOMMUNS AVFALLSPLAN FÖR ÅREN 2019 - 2023.....	52
3 ALTERNATIV.....	52
4 BEDÖMNINGSGRUNDER.....	53
5 MILJÖPÅVERKAN.....	54
6 SAMMANFATTANDE BEDÖMNING.....	61
BILAGA 10 SAMRÅDSREDOGÖRELSE.....	62

Dokumenttyp Plan	Dokumentnamn VÄNERSBORGS KOMMUN AVFALLS- PLAN	Antagen 2021-06-16	Antagen av Kommunfullmäktige §84	
Dokumentägare Kretslopp och Vatten	Dokumentansvarig Enhetschef renhållningen	Reviderad	Giltighet 2026-06-16	
Dokumentinformation Målsättningar med avfallshantering		Diarienummer SBN 2019/234		
Ämnesområde Avfallshantering			Intranät ☐	Hemsida x`
Andra styrande dokument som omnämns Miljöbalkens 15 kapitel 41§				

1 Sammanfattning

Vänersborg kommuns avfallsplan syftar till att skapa en hållbar avfallshantering och att ge förutsättning för kommunen att arbeta för en cirkulär ekonomi. I planen finns sju målområden med tillhörande delmål och åtgärder för att uppnå syftet.

En stor del av kommunens verksamhet berörs av avfallsplanen och såväl kommunens medborgare som privata och offentliga aktörer kommer att påverkas av den.

Avfallsplanen bygger på gällande lagar, internationella överenskommelser och lokala styrande dokument.

Arbetet med att revidera Vänersborg kommuns avfallsplan har skett i samråd med ett stort antal aktörer som är verksamma i Vänersborgs kommun, och planen har varit utställd och skickats på remiss för att fånga upp så många synpunkter som möjligt.

2 Lëshänvisning

Denna avfallsplan har utarbetats för att följa Naturvårdsverkets föreskrift om innehåll i kommunala avfallsplaner (NFS 2020:6).

För att göra avfallsplanen mer lättläst och tillgänglig har dokumentet utformats så att kortfattad information finns i huvuddokumentet medan mer djupgående och detaljerad information lagts i bilagor. Hur djupt läsaren vill gå inom de olika delarna är därmed upp till läsaren själv.

3 Inledning

Syfte

Syftet med Vänersborg kommuns avfallsplan är att skapa förutsättningar för en hållbar avfallshantering och cirkulär ekonomi.

Varför en avfallsplan?

Riksdagen beslutade 1990 att Sveriges kommuner ska ta fram kommunala avfallsplaner. Bestämmelserna finns i Miljöbalkens 15 kapitel 41 § där det står att varje kommun ska ha en renhållningsordning som ska innehålla lokala avfallsföreskrifter och en avfallsplan.

Framtagande av avfallsplanen

För att det ska vara möjligt att nå en hållbar avfallshantering måste avfallsplanen få en bred förankring. I revideringsarbetet har därför representanter från flera kommunala förvaltningar och bolag varit delaktiga. För en sammanställning av de funktioner som varit med, se bilaga 4.

I allt utvecklingsarbete är det viktigt att se hur det tidigare arbetet gått och dra lärdom av det. I bilaga 5 finns en sammanställning över de mål och åtgärder som gällde i den förra avfallsplanen. De flesta av målen har uppnåtts medan några visat sig vara olämpliga och andra flyttats över till denna nya avfallsplan.

Samråd enligt miljöbalken

För att kommuninnevånare och andra aktörer ska ha en möjlighet att uttrycka sina synpunkter kring avfallsplanen ska den ställas ut för samråd innan den fastställs.

Denna avfallsplan har varit utställd för samråd enligt miljöbalken under hösten 2019. Inkomna synpunkter har beaktats i de slutliga justeringarna av avfallsplanen. Se vidare i samrådsredogörelsen i bilaga 10.

4 Avfall i Vänersborgs kommun 2019

Avfallets uppkomst

Avfallets mängd och sammansättning beror till stor del på befolkningens storlek och sammansättning och det näringsliv som bedrivs.

Vid utgången av 2019 hade kommunen 39 600 invånare. Den största befolkningsgruppen finns i åldrarna 25–64 år.

Huvuddelen av arbetstillfällena i Vänersborg kommun finns inom vård och omsorg, utbildning samt civila myndigheter och försvaret. Se vidare i bilaga 6.

En redovisning av uppkomna avfallsmängder under 2019 finns i bilaga 6.

Insamling och hantering

Insamling av kommunalt avfall

Insamling av kommunalt avfall sker i två enfackskärl, ett för restavfall och ett för matavfall. Egen hemkompost är möjlig.

Kretsloppspark

I kommunen finns en kretsloppspark – Torpa Kretsloppspark.

Återvinningsstationer (ÅVS)

Återvinningsstationer för insamling av förpackningsmaterial sköts av FTI (Förpacknings- och Tidningsinsamlingen). Totalt finns 23 ÅVS fördelade över kommunen. Se bilaga 6 för mer information om insamling och avfallsanläggningar i kommunen.

Kommunens avfallsorganisation

Samhällsbyggnadsnämnden i Vänersborgs kommun är renhållningsansvarig nämnd. Kommunfullmäktige beslutar om renhållningsordning (avfallsplan och renhållningsföreskrifter) och avfallstaxor.

Renhållningen, som ligger under enheten kretslopp och vatten, ansvarar för insamlingen av kommunalt avfall, latrin och slam från slamavskiljare och slutna tankar. Insamling av kommunalt avfall i kommunen sköts i dagsläget till 80% av kommunen och till 20% av en entreprenör. Entreprenören sköter insamlingen på landsbygden. Renhållningen samlar in förpackningar av plast, metall, papper och glas samt tidningar, så kallad fastighetsnära insamling. Renhållningen har också ansvar för kretsloppsparken.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för tillsyn enligt miljöbalken.

5 Information och kommunikation

Information

Information om avfallshanteringen i Vänersborgs kommun sprids bland annat via kommunens hemsida, utskick, via en särskild app och den årliga miljöalmanackan.

Informationen rör exempelvis öppettider vid Kretsloppsparken, ändrade hämtningsintervall för kommunalt avfall, var olika avfallsslag kan lämnas, sorteringsguide för avfall, farligt avfall, taxor och avgifter.

Information om hushållens och verksamheternas avfallshantering bör utformas så att mottagarna även får en ökad förståelse för vad som händer med avfallet när det samlats in.

Synpunkter och åsikter

Vänersborgs kommuns invånare kan lämna synpunkter och förbättringsförslag kring avfallshanteringen via exempelvis Vänersborgs kommuns hemsida.

6 Framtida behov och krav

Förutsättningarna för en hållbar avfallshantering bestäms av kommuninvånarnas produktions- och konsumtionsmönster, de avfallsmängder som kommunens invånare ger upphov till, de behov och förväntningar kommunens invånare har och den lagstiftning och styrande dokument som gäller.

Befolkning

Vänersborgs kommun växer och enligt kommunens Mål- och resursplan 2020-2022 kommer fördelningen mellan olika åldersgrupper att förändras under avfallsplanens tidsperiod. Grupperna yngre och äldre bedöms växa mer än gruppen 20 – 64 år vilket innebär såväl möjligheter som utmaningar för arbetet att uppnå avfallsplanens syfte och mål. Se vidare i bilaga 8.

Lagar och mål

Lagstiftningen om avfallshantering finns dels på nationell nivå och dels på EU-nivå. Lagstiftningen på båda nivåerna rör sig alltmer mot cirkulär ekonomi och förebyggande av avfall.

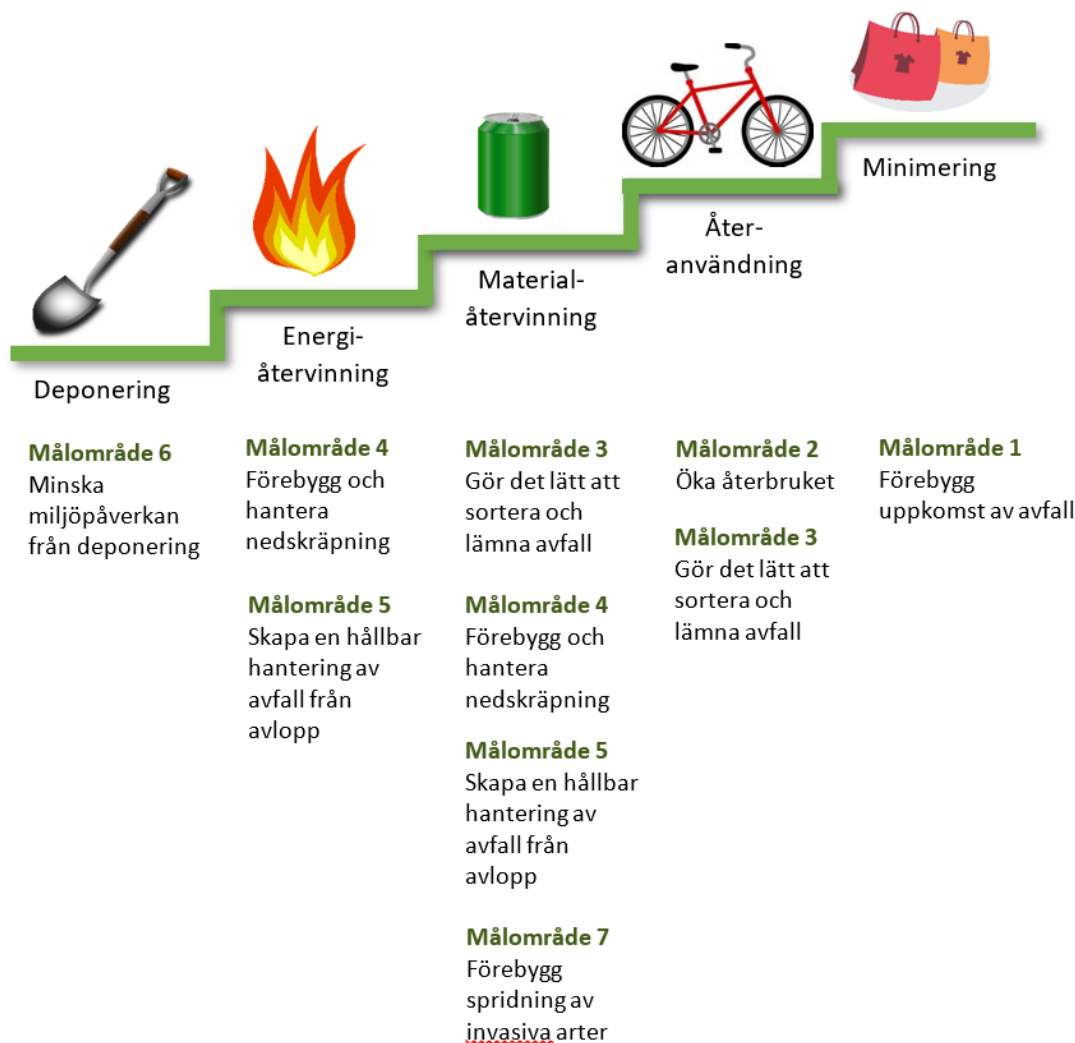
Avfallsplanen berörs även av mål, överenskommelser och riktlinjer på regional, nationell och internationell nivå. Många av dessa strävar mot ett hållbart samhälle ur ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv.

Avfallsplanen och de målsättningar och ambitioner planen anger påverkar och påverkas av Vänersborgs kommuns samhällsplanering. Översiktsplanen (ÖP) anger riktlinjer och strategier för hur samhället ska planeras och visar hur mark- och vattenanvändningen ska disponeras i stora drag. ÖP inkluderar även de sociala frågorna för ett helhetsperspektiv. För att Avfallsplanen ska kunna genomföras krävs att åtgärderna får stöd i ÖP.

För mer information om gällande och kommande lagstiftning, mål och andra styrande dokument, samt hur hänsyn tagits till dessa i revideringen av avfallsplanen, se bilaga 2.

7 Mål och handlingsplaner

Avfallshierarkin visar hur vi ska prioritera när vi planerar vår avfallshantering. Att arbeta enligt avfallshierarkin (Figur 1), även kallad avfallstrappan, är ett krav enligt såväl europeisk som svensk lagstiftning. För mer information se bilaga 2. Målet är att komma så högt upp som möjligt i avfallshierarkin.

Figur 1. Avfallshierarkin, även kallad avfallstrappan.

För respektive målområde redovisas på de kommande sidorna vilka globala, nationella och lokal hållbarhets- och miljömål som målområdet är kopplat till. För en beskrivning av de olika globala, nationella och lokala målen, se bilaga 2

För respektive målområde anges även vilken typ av styrmedel som kommunen kan använda för att genomföra åtgärderna och uppnå målen. För en sammanställning över möjliga styrmedel, se bilaga 3.

Målområde 1

Målområde 1 Förebygg uppkomst av avfall

Steg i Avfallshierarkin:

1 – Minimera avfallet

Delmål:

1:1 Förebygg avfall vid inköp till kommunal verksamhet

1:2 Förebygg avfall under användning i kommunal verksamhet

1:3 Minska matsvinnet

1:4 Öka medvetenheten om avfallsförebyggande åtgärder

Motivering:

Agenda 2030

- Mål nr 12.3 Minska matsvinnet
- Mål nr 12.5 Minimera avfallet genom förebyggande arbete
- Mål nr 12.7 Främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder
- Mål nr 12.8 Säkerställa att människor har information och medvetenhet för en hållbar utveckling

Nationella miljökvalitetsmål

- God bebyggd miljö

Sveriges nationella avfallsplan

- Mat
- Plast
- Nedskräpning

Vänersborg kommuns miljöprogram

- Hållbara inköp
- Minskat avfall
- Hållbar konsumtion och livsstil

ÅTGÄRDER OCH ANSVAR

1:1 Förebygg avfall vid inköp till kommunal verksamhet

Åtgärd	Ansvar
Formulera upphandlingskriterier så att leverantörer som arbetar aktivt med att minska avfallet (exempelvis förpackningar) främjas.	Kommunstyrelsen
Fastställ och implementera riktlinjer angående användande av engångsartiklar i kommunal verksamhet.	Kommunstyrelsen
Fastställ och implementera riktlinjer angående materialval som kan medföra stor miljöpåverkan, t.ex. plastpartiklar från konstgräsplaner och lekplatser.	Kommunstyrelsen

1:2 Förebygg avfall under användning i kommunal verksamhet

Åtgärd	Ansvar
Kartlägg svinn av förbrukningsmaterial i kommunal verksamhet.	Kommunstyrelsen
Ta fram och implementera arbetssätt för att minska svinn utifrån kartläggningen.	Kommunstyrelsen

1:3 Minska matsvinnet i samhället

Åtgärd	Ansvar
Informera och motivera kring matsvinn inom skola, förskola och socialtjänstens verksamhet.	Barn- och utbildningsnämnden Socialnämnden
Informera och motivera hushållen för att minska matsvinn.	Samhällsbyggnadsnämnden

1:4 Öka medvetenheten om avfallsförebyggande åtgärder

Åtgärd	Ansvar
Informera hushållen om åtgärder för att förebygga uppkomsten av avfall.	Samhällsbyggnadsnämnden

STYRMEDEL

- Information
- Upphandling

Målområde 2

Målområde 2 Öka återbruket

Steg i Avfallshierarkin: 2 – Återanvända

Delmål:

2:1 Skapa förutsättningar för återbruk för kommuninvånarna

2:2 Öka återanvändandet av rent markmaterial

2:3 Öka återbruket inom kommunens verksamhet

Motivering:

Agenda 2030

- Mål nr 12.5 Minimera avfallet genom förebyggande arbete
- Mål nr 12.7 Främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder
- Mål nr 12.8 Säkerställa att människor har information och medvetenhet för en hållbar utveckling

Nationella miljö kvalitetsmål

- Giftfri miljö
- God bebyggd miljö

Sveriges nationella avfallsplan

- Bygg- och rivningsavfall
- Elektronik
- Textil

Vänersborg kommuns miljöprogram

- Användningen av farliga ämnen minskar
- Minskat avfall
- Hållbar konsumtion och livsstil

ÅTGÄRDER OCH ANSVAR

2:1 Skapa förutsättningar för återbruk för kommuninvånarna	
Åtgärd	Ansvar
Skapa samarbeten med andra aktörer för återbruk, t.ex. "Cykelkök".	Kommunstyrelsen
Skapa fysiska och/eller digitala platser för byte av saker.	Samhällsbyggnadsnämnden
Uppmuntra till och främja initiativ som innebär byte/återbruk.	Samhällsbyggnadsnämnden
Informera kommuninvånarna om nyttan av och möjligheter till återbruk.	Samhällsbyggnadsnämnden

2:2 Öka återanvändandet av rent markmaterial	
Åtgärd	Ansvar
Ta fram en masshanteringsplan för markmaterial som uppkommer i kommunal verksamhet.	Samhällsbyggnadsnämnden

2:3 Öka återbruket inom kommunens verksamhet	
Åtgärd	Ansvar
Skapa en plats för förvaring av kommunens begagnade inventarier i väntan på nya användare.	Kommunstyrelsen
Ta fram en organisation för hantering av de begagnade inventarierna.	Kommunstyrelsen
Skapa en tjänst för återbruk av kommunens interna begagnade inventarier (exempelvis kontorsmöbler).	Kommunstyrelsen
Ta fram rutiner kring vad som ska sparas.	Kommunstyrelsen
Ta fram och implementera vägledning/riktlinjer för återbruk av material i miljöer där barn vistas (t.ex. inte återanvända material som innehåller miljögifter eller är olämpligt på annat sätt).	Barn- och utbildningsnämnden

STYRMEDEL

- Information
- Offentlig upphandling

Målområde 3

Målområde 3 Gör det lätt att sortera och lämna avfall

Steg i Avfallshierarkin:

- 2 – Återanvända
- 3 – Materialåtervinna

Delmål:

- 3:1 Säkerställ att kommunens invånare har kunskap om hur avfallet ska sorteras
- 3:2 Säkerställ att kommunens invånare har god tillgänglighet för att lämna sorterat avfall
- 3:3 Skapa förutsättningar för sortering i kommunal verksamhet

Motivering:

Agenda 2030

- Mål nr 12.4 Miljömässigt hållbar hantering av kemikalier i hela livscykeln
- Mål nr 12.5 Minimera avfallet genom förebyggande arbete
- Mål nr 12.8 Säkerställa att människor har information och medvetenhet för en hållbar utveckling

Nationella miljö kvalitetsmål

- Giftfri miljö
- God bebyggd miljö

Sveriges nationella avfallsplan

- Bygg- och rivningsavfall
- Elektronik
- Textil
- Plast

Vänersborg kommuns miljöprogram

- Användningen av farliga ämnen minskar
- Minskat avfall
- Hållbar konsumtion och livsstil

ÅTGÄRDER OCH ANSVAR

3:1 Säkerställ att kommunens invånare har kunskap om hur avfallet ska sorteras	
Åtgärd	Ansvar
Ta fram och sprid information i olika former, via olika medier, på olika språk och via olika kanaler. Fokusera extra på områden med sämre sorteringsgrad.	Samhällsbyggnadsnämnden
Medverka och sprid information om avfallshantering vid evenemang i kommunen.	Samhällsbyggnadsnämnden
Erbjud skolorna kärl för full sortering att använda i undervisningen.	Samhällsbyggnadsnämnden

3:2 Säkerställ att kommunens invånare har god tillgänglighet för att lämna sorterat avfall	
Åtgärd	Ansvar
Verka för att kretsloppspark kompletteras med ytterligare återbruksverksamheter.	Samhällsbyggnadsnämnden
Utveckla mobila insamlingstjänster.	Samhällsbyggnadsnämnden
Samverka med FTI för att informera om anläggande av nya bostadsområden.	Samhällsbyggnadsnämnden
Främja insatser för att samla in trasiga textilier.	Samhällsbyggnadsnämnden

3:3 Skapa förutsättningar för sortering i kommunal verksamhet	
Åtgärd	Ansvar
Installera insamlingskärl för minst fem (5) fraktioner i varje kommunal verksamhet.	Samhällsbyggnadsnämnden
Säkerställ att insamling och rätt hantering av sorterade fraktioner ingår i upphandling av "städbolag".	Kommunstyrelsen
Ställ krav på källsortering vid event m.m. som arrangeras av kommunen eller av andra i kommunens lokaler.	Kommunstyrelsen

STYRMEDEL

- Information
- Offentlig upphandling
- Riktade informationsåtgärder i områden där källsorteringen behöver förbättras.

Målområde 4

Målområde 4 Förebygg och hantera nedskräpning

Steg i Avfallshierarkin:

- 3 – Materialåtervinning
- 4 – Energiåtervinning

Delmål:

- 4:1 Motivera kommuninvånarna att hålla rent i naturen
- 4:2 Hantera nedskräpningen
- 4:3 Förebygg och minska förekomst av mikroplast i naturen

Motivering:

Agenda 2030

- Mål nr 12.5 Minimera avfallet genom förebyggande arbete
- Mål nr 14.1 Minska tillförsel av plast i haven

Nationella miljö kvalitetsmål

- God bebyggd miljö

Sveriges nationella avfallsplan

- Plast
- Nedskräpning

Vänersborg kommuns miljöprogram

- Levande skogar
- Strandmiljöer för fåglar, kreatur och turister
- Minskat avfall

ÅTGÄRDER OCH ANSVAR

4:1 Motivera kommuninvånarna att hålla rent i naturen

Åtgärd	Ansvar
Anlägg och underhåll fasta grillplatser på lämpliga platser.	Samhällsbyggnadsnämnden
Utred och åtgärda behovet av ytterligare insamlingskärl på allmänna platser.	Samhällsbyggnadsnämnden
Genomför/stöd kampanjer för skräpplockning.	Kommunstyrelsen

4:2 Hantera nedskräpning

Åtgärd	Ansvar
Ta fram och implementera ett arbetssätt för att snabbt avlägsna avfall som dumpats.	Samhällsbyggnadsnämnden
Ta fram och implementera arbetssätt för att förhindra och hantera nedskräpning av Vätern.	Kommunstyrelsen

4:3 Förebygg och minska förekomst av mikroplast i naturen

Åtgärd	Ansvar
Ta fram och implementera arbetssätt för att förhindra spridning av mikroplast (exempelvis från konstgräsplaner, multiarenor och lekplatser).	Samhällsbyggnadsnämnden Kultur- och fritidsnämnden Barn- och utbildningsnämnden

STYRMEDEL

- Information

Målområde 5

Målområde 5 Skapa en hållbar hantering av avfall från avlopp

Steg i Avfallshierarkin:
4 – Energiåtervinning

Delmål:

5:1 Minska förekomsten av oönskat material till de kommunala reningsverken

5:2 Hantera avfall från avlopp på ett hållbart sätt

Motivering:

Agenda 2030

- Mål nr 12.2 Uppnå en hållbar förvaltning av naturresurser

Nationella miljökvalitetsmål

- Giftfri miljö
- Ingen övergödning
- Begränsad klimatpåverkan
- God bebyggd miljö

Sveriges nationella avfallsplan

- Plast

Vänersborg kommuns miljöprogram

- Hushållning med naturresurser
- Vatten och näringsämnen i balans

ÅTGÄRDER OCH ANSVAR

5:1 Minska förekomsten av oönskat material till de kommunala reningsverken

Åtgärd	Ansvar
Sprid information till kommuninvånarna om vad som får spolas ner i toaletten.	Samhällsbyggnadsnämnden
Informera om och kontrollera innehållet i avloppsströmmar från verksamheter som når kommunala reningsverket.	Samhällsbyggnadsnämnden

5:2 Hantera avfall från avlopp på ett hållbart sätt

Åtgärd	Ansvar
Utred möjliga lösningar och fatta (om möjligt) beslut om vilken/vilka.	Samhällsbyggnadsnämnden
Utred möjligheterna till kretslopp för avfall från små avlopp.	Samhällsbyggnadsnämnden

STYRMEDEL

- Information
- Tillsyn

Målområde 6

Målområde 6 Minska miljöpåverkan från deponering

Steg i Avfallshierarkin:
5 – Deponering

Delmål:
6:1 Säkerställ att ingen negativ påverkan från nedlagda deponier i kommunen förekommer

Motivering:

Agenda 2030
- Mål nr 12.2 Uppnå en hållbar förvaltning av naturresurser

Nationella miljö kvalitetsmål
- Giftfri miljö
- God bebyggd miljö
- Ingen övergödning

Sveriges nationella avfallsplan
- Nedskräpning

Vänersborg kommuns miljöprogram
- Hushållning med naturresurser
- Vatten och näringsämnen i balans

ÅTGÄRDER OCH ANSVAR

6:1 Säkerställ att ingen negativ påverkan från nedlagda deponier i kommunen förekommer

Åtgärd	Ansvar
Utred vilka av de nedlagda deponierna i kommunen som behöver kontrolleras samt ta fram åtgärdsförslag.	Samhällsbyggnadsnämnden
Ta fram och implementera handlingsplan och budget för de nedlagda deponier som ska kontrolleras.	Samhällsbyggnadsnämnden

STYRMEDEL

- -

Målområde 7

Målområde 7 Förebygg spridning av invasiva arter

Steg i Avfallshierarkin:

-

Delmål:

7:1 Bekämpa förekomsten av
invasiva arter

7:2 Förebygg spridning av
invasiva arter från
trädgårdsavfall.

7:3 Förebygg spridning av
invasiva arter via jordmaterial.

Motivering:

Agenda 2030

- Mål nr 12.2 Uppnå en hållbar
förvaltning av naturresurser
- Mål nr 15.8 Förhindra invasiva
främmande arter i land och
vattensystem

Nationella miljö kvalitetsmål

- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

Sveriges nationella avfallsplan

-

Vänersborg kommuns miljöprogram

- Vatten och näringsämnen i balans

ÅTGÄRDER OCH ANSVAR

7:1 Bekämpa förekomsten av invasiva arter	
Åtgärd	Ansvar
Kartlägg områden med invasiva arter.	Samhällsbyggnadsnämnden
Ta fram en handlingsplan för att bekämpa invasiva arter utifrån kartläggningen.	Samhällsbyggnadsnämnden

7:2 Förebygg spridning av invasiva arter från trädgårdsavfall.	
Åtgärd	Ansvar
Informera kommuninvånarna om invasiva arter.	Samhällsbyggnadsnämnden
Möjliggör insamling av invasiva arter vid Kretsloppsparken.	Samhällsbyggnadsnämnden

7:3 Förebygg spridning av invasiva arter via jordmaterial	
Åtgärd	Ansvar
Möjliggör insamling av jord som misstänks innehålla rötter/fröer från invasiva arter vid Kretsloppsparken.	Samhällsbyggnadsnämnden
Informera byggtreprenörer m.fl. om invasiva arter.	Samhällsbyggnadsnämnden

STYRMEDEL

- Information
- Tillsyn

8 Uppföljning av avfallsplanen

Samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för uppföljningen av avfallsplanen. Uppgiften att följa upp respektive åtgärd och målområde kan överlämnas till den del inom kommunens organisation som bedöms vara bäst lämpad. Fördelning eller överlämnande av uppgifter ska dokumenteras och det är viktigt att den som mottar uppgiften förstår och har möjlighet att genomföra den.

Avfallsplanens åtgärder ska arbetas in i den kommunala verksamheten och kommunens miljöledningssystem.

I de kommunala bolagen sker uppföljning enligt befintliga system.

Utvärdering av hur arbetet går ska ske årligen i samband med årsbokslutet. Utifrån resultatet av den årliga uppföljningen ska utrymme och behov av nya eller ändrade mål och åtgärder utvärderas.

Avfallsplanen ska aktualitetsbedömas varje mandatperiod enligt givna kriterier och vid behov revideras.

9 Konsekvenser av avfallsplanen

Vänersborg kommuns avfallsplan syftar till att skapa förutsättningar för en hållbar avfallshantering och cirkulär ekonomi. De mål och åtgärder som fastställts för att uppfylla detta syfte kommer att ge konsekvenser för såväl kommunens medborgare, kommunens verksamhet och miljön.

Att genomföra förändringar för att förbättra miljön kan medföra ökade kostnader, åtminstone initialt.

Några av de åtgärder som fastställts i avfallsplanen innebär möjlighet till nya arbetstillfällen. Det handlar framförallt om enkla arbeten vilket kan bidra till att personer som i dagsläget står utanför arbetsmarknaden kan få sysselsättning. Detta kan medföra ett minskat utanförskap och en ökad integration.

Avfallsplanens mål och åtgärder leder även till ökad medvetenhet och kunskap kring hållbar avfallshantering.

För hushållens del medför flertalet av målen till ökad kunskap och tydligare information. Det blir lättare att göra rätt. I bilaga 9, Miljöbedömning, redovisas hur de olika målen kan komma att påverka människors hälsa.

Från miljösynpunkt leder de mål och åtgärder som fastställs i avfallsplanen bland annat till en minskad mängd avfall, en minskning av avfallets farlighet och ökad material- och energiåtervinning.

10 Miljöbedömning av planer och program

Kommunala avfallsplanerna berörs av bestämmelserna för miljöbedömning av planer och program¹. Den miljöbedömning som upprättats för denna avfallsplan redovisas i bilaga 9.

Vänersborgs kommun har bjudit in Länsstyrelsen i Västra Götalands län till samråd kring Miljöbedömningen (2018-08-17). Länsstyrelsen har valt att inte lämna några synpunkter på Miljöbedömningen (Länsstyrelsens dnr 566-30246-2018, 2018-09-26).

Efter samrådet kring Miljöbedömningen har målområdet om invasiva arter (målområde nr 7) lagts till.

---

¹ 6 kap miljöbalken (MB)

Bilaga 1 Begreppsförklaringar

Avfall	Varje föremål, ämne eller substans som ingår i en avfallskategori och som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med. Det finns en förteckning över avfallskategorier i avfallsförordningen.
Avfallshierarkin	En hierarki för i vilken ordning olika metoder för att hantera avfall bör användas. Även kallad Avfallstrappan.
Bortskaffande av avfall	Att bli av med avfall utan att få ut någon nytta av det, exempelvis deponering av avfall i eller på marken.
Brännbart avfall	Avfall som brinner utan energitillskott efter att förbränningsprocessen startat.
Cirkulär ekonomi	En cirkulär ekonomi bygger på att återanvända, laga och att betrakta avfall som en resurs. En cirkulär ekonomi strävar efter produkter som är allt mer hållbara, allt mer återvinningsbara och där icke förnybara material över tid ersätts med förnybara.
Farligt avfall (FA) ²	Som hushållens farliga avfall räknas farliga kemikalier, olja, bekämpningsmedel, batterier, färgrester etc. samt elektriskt- och elektroniskt avfall, glödlampor, lysrör, tryckimpregnerat trä etc.
Grovavfall	Avfall som uppkommer vid normalt boende och som är så tungt eller skrymmande att det inte är lämpligt att lägga i ordinarie avfallskärl för kommunalt avfall.
Hantering av avfall	En verksamhet eller en åtgärd som utgörs av insamling, transport, återvinning och bortskaffande av avfall.
Hushållsavfall	Tidigare benämning för kommunalt avfall.
Insamling av avfall	Uppsamling, sortering eller blandning av avfall för vidare transport.
Kommunalt avfall	Avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll, dock inte <ol style="list-style-type: none"> 1. avfall från tillverkning, 2. avfall från jord- och skogsbruk, 3. avfall från fiske, 4. avfall från septiktankar, avloppsnät och avloppsrening, 5. bygg- och rivningsavfall, och 6. uttjänta bilar. Hette tidigare hushållsavfall.

---

² Farligt avfall: avfall som i bilaga 4 (till Avfallsförordningen SFS 2011:927) beskrivs med en avfallskod markerad med en asterisk (*)

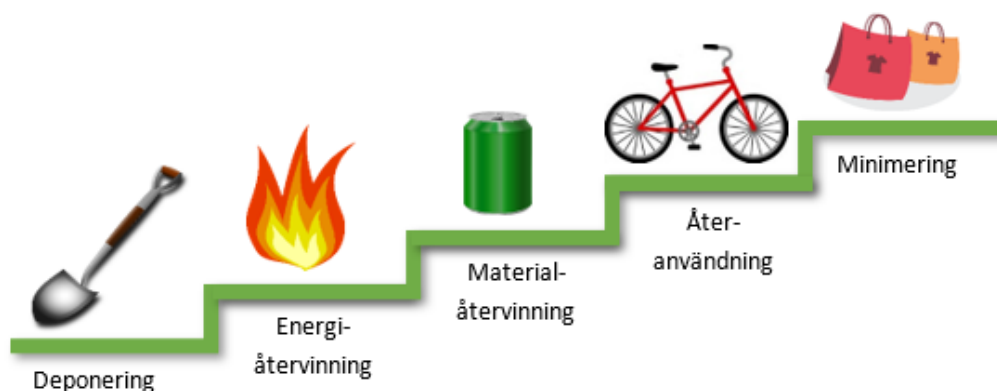
Kretsloppspark	En anläggning där återanvändning, återvinning och avfallssortering samlas. Som en ÅVC med tillägget att avfallslämnarna även uppmuntras att lämna avfall till återanvändning/återbruk.
Mikroplast	Ett samlingsnamn för plastpartiklar som är mindre än 5 millimeter.
Miljöstation	En avlämningsplats för farligt avfall som uppkommer i hushållen.
Matavfall	Biologiskt nedbrytbart avfall som består av livsmedel eller som uppstår i samband med hantering av livsmedel
Producent	Den som yrkesmässigt tillverkar, för in till Sverige eller säljer en vara eller en förpackning eller den som i sin yrkesmässiga verksamhet ger upphov till avfall som kräver särskilda åtgärder av renhållnings- eller miljöskäl.
Producentansvar	Skyldighet för producent att se till att det avfall som producenten ger upphov till samlas in, transporteras bort, återvinns, återvänds eller bortskaffas.
Återanvändning	En åtgärd som innebär att en produkt eller komponent som inte är avfall används igen.
Återbruk	Kan vara det samma som återanvändning eller innebära att produkten ändras lite innan den används, exempelvis en tröja som sys om eller en vinylskiva som används som lampskärm.
Återvinning	Med återvinning avses bland annat materialåtervinning, energiutvinning, kompostering och annan biologisk behandling. Återvinning innebär att nyttan från avfallet, exempelvis i form av material, energi eller näringsämnen, tas tillvara.
Återvinningscentral (ÅVC)	Avlämningsplats för hushållens grovavfall. Platsen är försedd med containrar/behållare för sortering i olika materialslag.
Återvinningsstation (ÅVS)	En avlämningsplats för hushållens returpapper och förpackningar av glas, plast, metall och kartong som ingår i producentansvaret.

Bilaga 2 Omvärldens krav och regelverk

1 Lagar och styrmedel

En rad lagar och föreskrifter reglerar avfallshanteringen i Sverige. Många av de bestämmelser som styr avfallshantering kommer från EU-direktiv som arbetats in i den svenska lagstiftningen. Det finns även EU-förordningar som gäller direkt i Sverige utan att passera den svenska lagstiftningsprocessen.

Bestämmelserna kring avfallshanteringen utgår från den så kallade avfallshierarkin (Figur 1, bilaga 1), eller avfallstrappan, som anger en prioriteringsordning för hur avfall ska hanteras. Avfallshierarkin kommer ursprungligen från ett EU-direktiv och har arbetats in i den svenska Miljöbalken. Målet är att nå så högt upp i trappan som möjligt, det vill säga att i första hand undvika att avfall uppstår och på så sätt minimera den mängd avfall som behöver tas omhand. Avvikelse från hierarkin kan vara nödvändiga av tekniska, ekonomiska eller miljömässiga skäl.

1. Minimering – Verka förebyggande för att undvika att avfall uppkommer
2. Återanvändning – Sälja eller skänka saker som man inte vill ha kvar
3. Materialåtervinning – Göra nya produkter av tidigare använt material, t.ex. glas och plast
4. Energiåtervinning – Använda den energi som finns i avfallet, t.ex. att skapa fjärrvärme genom att bränna avfall eller biogas genom att röta matavfall.
5. Deponering – Lägga avfall på en deponi.]

Figur 1, Bilaga 2. Avfallshierarkin, även kallad avfallstrappan

2 Gällande lagstiftning

Grunderna för avfallshantering i Sverige ges i Miljöbalken och tillhörande förordningar. En rad föreskrifter ifrån Naturvårdsverket ger detaljerna. Se de främsta lagrummen i Tabell 1, bilaga 1 nedan.

Avfallsförordning (EU)	2008/98/EG
Miljöbalken	SFS 1998:808
Avfallsförordning	SFS 2020:614
Förordning om förbränning av avfall	SFS 2013:253
Förordning om deponering av avfall	SFS 2001:512
Naturvårdsverkets föreskrifter om deponering, kriterier och förfaranden för mottagning av avfall vid anläggningar för deponering av avfall	NFS 2004:10
Europaparlamentets och rådets förordning om avfallstransport	1013/2006/EG
Naturvårdsverkets föreskrifter om transport av avfall	NFS 2005:3
Förordning om producentansvar för returpapper	SFS 2018:1463
Förordning om producentansvar för förpackningar	SFS 2018:1462
Förordning om producentansvar för däck	SFS 1994:1236
Förordning om producentansvar för bilar	SFS 2007:185
Förordning om PCB m.m.	SFS 2007:19
Förordning om producentansvar för batterier	SFS 2008:834
Förordning om producentansvar för elutrustning	SFS 2014:1075
Naturvårdsverkets föreskrifter om yrkesmässig lagring och behandling av elavfall som omfattas av producentansvar	NFS 2018:11
Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om hantering av brännbart avfall och organiskt avfall	NFS 2004:4
Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall	NFS 2020:6
Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållspillvatten	HVMFS 2016:17

Tabell 1. Bilaga 2. De viktigaste lagarna och förordningarna som styr avfallshanteringen.

2.1 Den kommunala renhållningsskyldigheten

Enligt 15 kapitel 20§ Miljöbalken ska kommunen se till att hushållsavfall i kommunen återvinns eller bortskaffas. Detta ska ske på ett sätt som är godtagbart för både människors hälsa och miljö.

2.2 Producentansvar

Det finns ett flertal förordningar som reglerar det så kallade producentansvaret. Producentansvaret innebär att den som producerar en viss vara eller förpackning ska se till att det finns ett system för att samla in, transportera bort och återanvända, återvinna eller deponera varan eller förpackningen när konsumenten inte längre vill ha den kvar. Både i utveckling av produkter och vid hantering av avfallet ska hänsyn tas till avfallshierarkin.

3 På gång inom lagstiftning och vägledning

3.1 Nationell plastsamordning

Arbetet på lång sikt ska inriktas på att; samla och bygga upp objektiv och faktabaserad kunskap om makro- och mikroplast, sprida kunskapen genom lämpliga kanaler och genom insatser riktade till relevanta aktörer t.ex. myndigheter, kommuner och producenter samt samordna och driva frågor i syfte att öka den hållbara plastanvändningen.

Naturvårdsverket ska redovisa en plan och process för hur Naturvårdsverket ska verkställa en nationell samordning samt arbetet med att utveckla en kunskapsnod för makro- och mikroplast. Den utvecklade kunskapsnoden ska bidra till ökad kunskap hos bland annat myndigheter, kommuner och producenter om negativa och positiva effekter av plast och mikroplast. Kunskapsnoden ska också visa på möjligheter (väletablerade, såväl som nyare, innovativa lösningar) att agera för att bidra till hållbar plastanvändning ur ett helhetsperspektiv, såväl som miljönyttan av de olika handlingsalternativen.

Utvecklingen av samordningen sker i samråd med myndigheter samt offentliga och privata aktörer för att på bästa sätt kunna möta de behov som finns hos respektive aktör.

Uppdraget ska redovisas till Miljödepartementet senast den 7 september 2020.

3.2 Utöka kunskapsläget kring nedskräpning i Sverige

Naturvårdsverket ska genomföra en nationell skräpmätning för att få underlag till genomförande av EU:s engångsplastdirektiv (EU 2019/904).

Skräpmätningen ska omfatta både stad, landsbygd, turistområden och värdefulla naturområden. Mätningen ska fastställa hur stor andel av skräpet i Sverige som utgörs av cigarettfimpar, portionssnus, plastbärkassar, dryckesflaskor av plast, engångsmuggar (separera för plast respektive papper med tunn plastfilm), livsmedelsbehållare för snabbmat (separera för plast respektive papper med tunn plastfilm), dryckesbehållare av plast, dryckesbehållare av papper med tunn plastfilm, flexibla plastförpackningar, korkar och lock, ballonger, våtservetter, pappersförpackningar, metallförpackningar och glas. Mätningen ska även omfatta delar av ovan nämnda produkter.

Redovisningen ska både ange mängderna av ovan nämnda produkter och andelen de utgör av den totala nedskräpningen i Sverige både i vikt och antal föremål. Naturvårdsverket ska beskriva hur statistiskt säker mätningen är.

Uppdraget ska redovisas till regeringen (Miljödepartementet) senast den 24 augusti 2020.

3.3 Förbättrad avfallsstatistik

Naturvårdsverket ska utreda hur vi kan åstadkomma en förbättrad avfallsstatistik. Arbetet ska utgå från tidigare redovisade uppdrag om förbättrad avfallsstatistik och spårbarhetssystem för farligt avfall. Synpunkter ska inhämtas från kommuner, länsstyrelser och övriga berörda myndigheter. Inom ramen för uppdraget kommer vi utreda behoven av insamling av uppgifter om avfall, samt hur vi kan samla in och sammanställa de uppgifter som behövs, för att få ett bättre underlag för avfallsstatistik och rapportering inom avfallsområdet, såväl inom EU som nationellt.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljödepartementet) senast den 31 januari 2021.

3.4 Information och kunskap kring nedskräpning

Naturvårdsverket ska tillsammans med organisationen Håll Sverige Rent ta fram en handlingsplan för informationsinsatser till allmänheten under 2018 - 2020 för att minska nedskräpningen och öka kunskapen hos allmänheten om dess negativa effekter. Informationsinsatsen bör ha ett särskilt fokus på barn och unga samt bidra till att öka allmänhetens medvetenhet om plastens effekter i havet.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2021.

3.5 Införande av EU:s engångsplastdirektiv

Den 5 juni 2019 fattade EU beslut om ett så kallat engångsplastdirektiv som innehåller en rad åtgärder om hur medlemsländerna ska komma till rätta med vissa plastprodukters negativa påverkan på miljön. Vissa engångsartiklar av plast kommer att förbjudas medan andra ska minska i förbrukning. Andra åtgärder och förändringar är produktmärkning, informationsåtgärder, nationella minskningsmål, ökade insamlingsmål och utökat producentansvar.

Medlemsländerna i EU behöver nu införa en rad krav och åtgärder för att förebygga och minska plastens negativa inverkan på miljön. Införandet av EU:s lagstiftning sker stegvis där de första kraven ska vara införda juli 2021.

3.6 Frågor kopplade till producentansvaren för förpackningar och returpapper

Naturvårdsverket ska följa upp hur utbyggnaden av den fastighetsnära och kvartersnära insamlingen av förpackningsavfall och returpapper fortgår och vilka effekter som utbyggnaden har medfört och kan förväntas medföra. I uppföljningen ska ingå en redovisning av kostnaderna för utbyggnaden och hur utbyggnaden har påverkat samhället i stort.

Redovisningen av uppföljningens slutsatser ska lämnas till Miljödepartementet senast den 31 december 2021.

3.7 Minskat matsvinn

Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och Jordbruksverket får fortsatt uppdrag gällande ett minskat matsvinn. Det tidigare uppdraget sträckte sig över tre år, 2017 – 2019 och det fortsatta arbetet ska pågå i sex år, 2020-2025.

Regeringsuppdraget om minskat matsvinn är en del av Livsmedelsstrategin som har det övergripande målet - en ökad livsmedelsproduktion som är hållbar och konkurrenskraftig.

År 2020 ska det arbete prioriteras som gäller underlättande för företagen genom likvärdig livsmedelskontroll, samt arbetet med offentlig kontroll av toxiner och bakterier i

vissa havsområden där livsmedel odlas. 2021-2025 är det följande sju punkter som behandlas: 1. Minskat matsvinn, 2. Offentliga måltider, 3. Vidareutveckling av Nyckelhålet, 4. Insatser mot livsmedelsfusk, 5. Utveckla arbetet med exportgodkännande för svenska livsmedel och jordbruksvaror, 6. Finansiera verksamhet som syftar till att få svenska anläggningar godkända för export till tredje land, 7. Bidra till förenkling genom utveckling av verksamt.se.

En redovisning av uppdraget ska lämnas senast den 28 februari varje år från och med 2021 till Näringsdepartementet och Tillväxtverket. En slutredovisning av uppdraget Näringsdepartementet och Tillväxtverket senast den 28 februari 2026.

3.8 Mer fastighetsnära insamling av förpackningsavfall och returpapper - utveckling av producentansvaren

Enligt en promemoria med förslag på ändringar i ett flertal lagrum ska insamlingen av tidnings- och förpackningsavfall öka genom att insamlingssystemet blir fastighetsnära, så kallad fastighetsnära insamling (FNI). På så sätt ska servicegraden för hantering av förpacknings-/och tidningsavfall närma sig servicegraden för det kommunala avfall som i dagsläget samlas in av kommunerna. Medborgarna ska inte behöva åka till en återvinningsstation (ÅVS) för att lämna sitt tidnings- och förpackningsavfall.

För att uppnå detta ska tillståndspliktiga insamlingssystem upprättas. Kommunen ska endast få samla in detta tidnings- och förpackningsavfall om de har avtal med ett sådant tillståndspliktigt insamlingssystem.

Promemorian har varit på remiss och fått kritik från flera håll. Att vara beroende av ett avtal med den aktör som driver insamlingssystemet kan komma att innebära att kommunerna inte vågar satsa på att bygga ut FNI i dagsläget.

3.9 Förbud mot att sprida slam

Utredningen Giftfri och cirkulär återföring av fosfor från avloppsslam har lämnats till regeringen. Utredningens förslag i korthet:

- Förbud mot spridning av avloppsslam på eller i mark genom (1) totalt spridningsförbud eller (2) spridningsförbud med undantag för hygieniserat och kvalitetssäkrat slam på produktiv jordbruksmark.
- Dispens för spridning vid eget omhändertagande av avloppsfraktioner. Vid synnerliga skäl medges också dispens enligt båda alternativen ovan.
- Krav på återvinning av minst 60 procent av den fosfor som finns i avloppsslam för allmänna avloppsreningsanläggningar överstigande 20 000 personekvivalenter.
- Ikraftträdande sker successivt med avseende på anläggningsstorlek under en period om 12–15 år, där ett mer skyndsamt genomförande gäller för stora reningsverk.

4 Nationell avfallsplan och Nationellt program för att förebygga avfall

Enligt EU-direktivet för avfall (2008/98/EG) ska alla EU:s medlemsländer ha avfallsplaner och ta fram särskilda program för förebyggande av avfall. Bestämmelserna har arbetats in i den svenska Avfallsförordningen (SFS 2020:614). I Sverige ligger ansvaret för att ta fram den nationella avfallsplanen och programmet för förebyggande av avfall hos Naturvårdsverket.

4.1 Nationell avfallsplan och nationellt program för att förebygga avfall

Sveriges gällande avfallsplan och avfallsförebyggande program heter ”Att göra mer med mindre - Sveriges avfallsplan och avfallsförebyggande program 2018-2023”. Planen och programmet innehåller inga mål för avfallshanteringen utan fokuserar istället på den inriktning för avfallshanteringen som är fastslagen genom andra politiska mål, styrmedel och åtgärder. Det övergripande målet är dock att leda Sverige mot en cirkulär ekonomi. Planen innehåller även en nulägesbeskrivning av bland annat nationella avfallsmängder, avfallsbehandling och ansvarsfördelning inom avfallsområdet.

Avfallsplanen beskriver sex särskilda avfallsströmmar som har valts ut för att de antingen ger mycket avfall eller har en stor miljöpåverkan per kilo vara, räknat ifrån att varan produceras till att den blir avfall:

- Bygg- och rivningsavfall
- Matavfall
- Elektronik
- Textil
- Plast
- Nedskräpning

För att nå målen i planen krävs samarbete mellan kommuner, myndigheter, näringsliv och forskarsamhället. Avfallsplanen lyfter fram vad enskilda aktörer behöver göra för att nå målen.

5 Mål

5.1 Globala hållbarhetsmål (Agenda 2030)

De 17 globala hållbarhetsmålen (Figur 2, bilaga 2), som går under samlingsnamnet Agenda 2030, syftar till att leda världen mot en fredlig och hållbar utveckling. Målen antogs av stats- och regeringschefer från FN:s samtliga 193 medlemsländer vid FN:s toppmöte den 25 september 2015. De globala hållbarhetsmålen tog över efter Milleniummålen som nådde sin deadline vid årsskiftet 2015/2016.

Genom att anta målen har världens länder förbundit sig att tillsammans jobba för att uppnå långsiktigt hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling. Alla länder har åtagit sig att implementera Agenda 2030 genom att ta fram egna nationella strategier och handlingsplaner anpassade efter landets förutsättningar. Arbetet ska pågå under en 15-årsperiod, med start 1 januari 2016 och fram till år 2030.

Developed in collaboration with TROLLBÄCK + COMPANY | GlobalGoals@trollback.com | +1 212 329 1010
For updates on usage, contact: dp@trollback.com | Not official translation made by UN/SDG Focuses (September 2014)

Figur 2. Bilaga 2. Globala målen för hållbar utveckling.

I Sverige är alla statsråd i regeringen ansvariga för genomförandet av Agenda 2030 inom sina respektive ansvarsområden. Det nationella genomförandet inkluderar kommuner, landsting, statliga myndigheter och regeringskansliet. Regeringen har tillsatt en delegation som ska stödja och stimulera Sveriges genomförande av Agenda 2030. Delegationen ska bland annat ta fram en övergripande handlingsplan för Sveriges genomförande av agendan och uppmärksamma goda exempel på området.

5.2 Nationella miljö kvalitetsmål

Sveriges nationella miljö kvalitetsmål visar den politiska målsättningen för vilken kvalitet som miljön i Sverige ska ha. För att nå målen krävs insatser från samtliga aktörer i samhället, såväl stat, landsting, kommuner, företag, organisationer och privatpersoner.

Det övergripande målet är att kunna lämna över ett samhälle till kommande generationer där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. Det sammanfattas i *generationsmålet* som beskriver vad som ska skyddas och på vilket sätt det ska ske. Utöver generationsmålet finns 16 miljö kvalitetsmål som riktar sig mot olika aspekter av naturen och samhället. Att nå de svenska miljö målen får inte leda till ökade miljö- och hälsoproblem i andra länder.

Figur 3. Bilaga 2. Nationella miljö kvalitetsmål.

Med utgångspunkt i generationsmålet och miljö kvalitetsmålen införs styrmedel och olika åtgärder för att göra miljön bättre. Det kan exempelvis handla om begränsningar av utsläpp, skydd av natur eller ekonomiskt stöd till miljösmarta alternativ. Regelbundna utvärderingar ger information om läget för Sveriges miljö och anger vilka åtgärder och prioriteringar som krävs för att miljö tillståndet ska förbättras. I en årlig uppföljning av miljö kvalitetsmålen bedöms om beslutade styrmedel och åtgärder är tillräckliga för att nå målen.

De nationella miljö kvalitetsmål som främst berör avfallshanteringen är mål nummer 4. Giffri miljö och nummer 15. God bebyggd miljö.

5.3 Regionala miljömål (tilläggs mål)

Länsstyrelsen har en samordnande roll i det regionala arbetet med de nationella miljö kvalitetsmålen och följer upp hur miljö arbetet går.

Länsstyrelsen kan även formulera egna tilläggs mål som gäller för det egna länet. Tilläggs målen kan exempelvis innebära preciseringar eller egna etappmål för ett nationellt miljö kvalitetsmål. I Västra Götalands län finns 50 tilläggs mål, varav 45 är unika (eftersom samma tilläggs mål kan återfinnas under flera miljö kvalitetsmål). De tilläggs mål som främst relaterar till denna avfallsplan är:

Begränsad klimatpåverkan

1. En ekonomi oberoende av fossila bränslen
2. Minskade utsläpp av växthusgaser
3. Ökad andel förnybar energianvändning

4. Minskad klimatpåverkan från vår konsumtion

Giftfri miljö

1. Minskning av farliga ämnen
3. Alla områden med mycket stor risk eller stor risk för människors hälsa eller miljön ska åtgärdas. Bland annat anges att användningen av annan teknik än schaktning följt av deponering ska öka vid arbeten i förorenade områden. Exempelvis kan det handla om behandling av förorenade massor på plats istället för borttransport.

Hav i balans och levande kust och skärgård

5. Minskad mängd marint skräp

5.4 Lokala miljömål och styrande dokument

5.4.1 Lokala miljömål

Lokala miljömål för Vänersborgs kommun finns i Miljöprogram 2030. Miljöprogrammet antogs av Vänersborgs kommunfullmäktige 2016-02-24.

I miljöprogrammet beskrivs hur Vänersborgs kommun vill att miljö kvaliteten i kommunen ska vara år 2030 och mål för arbetet anges. Målen, som är kopplade till de nationella miljömålen, har slagits samman under fyra fokusområden med flera framtidsbilder under respektive område (framtidsbilder med tydligaste kopplingarna till den kommunala avfallsplanen anges inom parentes):

- Grönskande stad och land (Hälsofrämjande miljöer, Hushållning med naturresurser)
- Vatten i världsklass (Vatten och näringsämnen i balans, Vatten att lita på, Strandmiljöer för fåglar, kreatur och turister)
- Trygg miljö för stora och små (Kunskapskommun, Användningen av farliga ämnen minskar, Hållbara inköp, Minskat avfall)
- Klimatsmart i alla led (Lokalproducerad el, Hållbar konsumtion och livsstil)

Till fokusområdena finns även befintliga styrdokument kopplade.

5.4.2 Lokala styrande dokument

- **Översiktsplan 2017 (ÖP2017).** ÖP anger inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön i kommunen. Avfallsplanen är en del av ÖP och för att Avfallsplanen ska kunna genomföras krävs att åtgärderna får stöd i ÖP.

Översiktsplanen omfattar hela kommunen och ska ge vägledning för hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen är vägledande men inte bindande för myndigheter och enskilda. Det innebär att slutliga avvägningar mellan till exempel enskilda och allmänna intressen sker först i andra former.

Vänersborgs ÖP baseras på sju grundstrategier som anger inriktningen i kommunens arbete för att nå en hållbar utveckling för kommunen:

- Vi har en jord att förvalta
- Det ska vara lätt att leva miljövänligt
- Där människorna mår bra mår kommunen bra
- Utveckling drivs genom samverkan
- Ett hållbart samhälle behöver en levande landsbygd
- En attraktiv stad är välkomnande och rik på aktiviteter
- Tillväxt bygger på samspel i regionen

Det finns även fördjupade översiktsplaner (FÖP) och områdesplaner:

- Brålanda områdesplan
  - Fördjupad översiktsplan för Restad Gård – Brinketorp
  - Fördjupad översiktsplan för Dalslandskusten
- **Skyddsnivåer och krav för enskilda avlopp.** Kommunen har delats in i skyddsområden utifrån miljö och/eller hälsoskyddsskäl. Avloppsanläggningarna kan omfattas av normal eller hög skyddsnivå. Naturvårdsverkets allmänna råd 2006:7, Miljövårdsprogrammet- Vatten, aktuella planer och tillrinningsområden i kommunen ligger till grund för bedömningen. I Vänersborgs kommun finns ett flertal fritidshusområden där husen till stor del nyttjas året runt utan att tillfredsställande slamavskiljning och rening finns. På grund av vattentäkter och närliggande sjöar och vattendrag krävs gemensamma lösningar alternativt anslutning till kommunalt avlopp. I dessa områden gäller generellt hög skyddsnivå.
- **Bostadsförsörjningsprogram 2017–2022.** Bostadsförsörjningsprogrammet omfattar bostadsplaneringen inom Vänersborgs kommun och svarar mot kommunens inriktningsmål för boende. Bostadsförsörjningsprogrammet innefattas i kommunens strategiska dokument och är bland annat kopplat till översiktsplanen och fördjupade översiktsplaner. Programmet utgör även underlag för beslut i Mål och Resursplanen.

Kommunen bör satsa på att bygga alla typer av bostäder, framförallt i stationssamhällen och förtäta tätorterna där det finns kollektivtrafik etablerad.

- **Strategiskt näringslivsprogram 2014–2024.** Dokumentet syftar till att öka kommunens konkurrens- och attraktionskraft på lång sikt. Kommunens ansvar för utvecklings- och tillväxtfrågor tydliggörs genom programmet, både inom den egna kommunen och som regionhuvudstad för Västra Götalandsregionen.

Fem strategier har definierats som ska realiseras genom övergripande handlingsplaner:

1. Strategi för att utveckla förutsättningar för det existerande näringslivet.

2. Strategi för att utveckla entreprenörsdriven tillväxt baserad på innovationer.
3. Strategi för tillväxtorienterad fysisk planering och infrastruktur.
4. Strategi för att utveckla Vänersborg som regionhuvudstad.
5. Strategi för att utveckla kommunens profilområden.

Näringslivsrådet och kommunstyrelsen ska årligen följa upp det strategiska näringslivsprogrammet.

- **Energiplan för Vänersborg år 2013–2020.** Det är lag 1977:439 om kommunal energiplanering som styr omfattningen av den plan som kommunen tar fram. Planen ska innefatta tillförsel, distribution och användning av energi för hela den geografiska kommunen och anger därmed inriktningen för utveckling av det lokala energisystemet i Vänersborgs kommun. I de fall genomförandena antas ha en betydande miljöpåverkan ska en miljökonsekvensbeskrivning utföras.

Energiplanen för Vänersborg 2013–2020 har ett brett perspektiv som, utöver ett tekniskt synsätt, även omfattar det mänskliga beteendet för att uppnå ett långsiktigt hållbart samhälle.

- **Mål och resursplan (2020-2022).** Inriktningsmål fastställs av kommunfullmäktige och ska styra kommunen mot dess vision.
- **Energieffektiviseringsstrategi för Vänersborgs kommun.** Syftet med strategin är att minska energiförbrukningen i kommunen. Det är de antagna lokala miljömålen utgör omfattningen för energieffektiviseringsstrategin. Samhällsbyggnadsnämnden har till uppgift att skapa rutiner för att säkerställa att uppföljning kan göras samt ansvarar för att energieffektiviseringsstrategin realiserar.
- **Riktlinjer för fysisk tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.** Riktlinjerna är framtagna av Västra Götalandsregionen och är utformade för att kunna antas av länets kommuner. Syftet med riktlinjerna är att tydliggöra de krav som gäller vid ny-, om- och tillbyggnation av lokaler med allmänt tillträde, vid förhyrning, för mark som tas i anspråk för bebyggelse, nyanläggning på allmänna platser och vid åtgärdande av enkelt avhjälpna hinder. Till grund för riktlinjerna ligger de behov som personer med svårighet att röra sig, att höra, att se, att bearbeta, tolka och förmedla information samt att tåla vissa ämnen har.
- **Det goda livet - Vision för Västra Götalandsregionen.** Visionen har tagits fram i ett samarbete mellan Västra Götalandsregionen och de fyra kommunförbunden samt andra parter inom regionen. Visionen ska ligga till grund för arbetet med att stärka Västra Götaland som en attraktiv region att bo och verka i.

Visionen utgår från det goda livet vilket innebär en:

- God hälsa
- Arbete och utbildning

- Trygghet, gemenskap och delaktighet i samhällslivet
- En god miljö där de förnybara systemen värnas – naturen, boendet, och arbetslivet
- Möta behoven hos barn och ungdomar
- Uthållig tillväxt som skapar resurser för alla
- Ett rikt kulturliv

I det fortsatta arbetet ska de fem fokusområdena näringsliv, kompetens, infrastruktur och kommunikationer, kultur och hälsa prioriteras. Dessutom ska alla insatser som görs präglas av de fyra perspektiven – den gemensamma regionen, jämställdhet, integration och internationalisering.

Bilaga 3 Kommunens styrmedel

Utöver lagkrav och mål finns även andra sätt att påverka kommunens invånare och aktörer mot en mer hållbar avfallshantering.

Informativa styrmedel. De informative styrmedlen kan vara riktade till kommunens invånare i stort eller riktade mot särskilda grupper eller områden.

- Broschyrer
- Internet/Sociala medier
- Mobilapp
- Skolinformation
- Rådgivning och arbetsplatsbesök
- Medverkan vid event
- Tillsyn
- God kundservice

Ekonomiska styrmedel

- Differentierad avfallstaxa (miljöstyrande baserad på hämtningsintervall)
- Fria besök på Kretsloppsparken (4 st/år)
- Gratis hämtning av vitvaror vid tomtgräns

Andra styrmedel

- Användarvänliga och lättillgängliga insamlingssystem som underlättar återvinningen
- Miljöanpassad offentlig upphandling (återtagande, leasing m.m.)
- Olika åtgärder kopplade till cirkulär ekonomi

Bilaga 4 Medverkande vid revidering

Representanter från följande kommunala förvaltningar och bolag har på ett eller annat sätt varit delaktiga eller inbjudits att delta vid revidering av Avfallsplanen:

- Samhällsbyggnadsförvaltningen
  - Vänersborgs Kretslopp och Vatten (representanter från avfalls- och VA-verksamhet).
  - Kostenheten
  - Gatuenheten
  - Fastighet och service
- Miljö- och byggnadsförvaltningen
  - Miljö och hälsa (Miljöinspektörer, Kommunekolog)
  - Plan och bygglov
- Barn- och utbildningsförvaltningen
- Kommunstyrelseförvaltningen (Miljöstrateg, Utvecklingssekreterare)
- Kultur- och fritidsförvaltningen
- Socialförvaltningen
- Vänersborgs bostäder AB

Bilaga 5 Uppföljning av tidigare avfallsplan

Nedan kommenteras de mål och åtgärder som togs fram i föregående avfallsplan för Vänersborgs kommun.

Som underlag till avgörandet/bedömningen av om målen och åtgärderna uppfyllts har statistik (exempelvis insamlade avfallsmängder) och intervjuer med nyckelpersoner använts.

MÅL OCH HANDLINGSPLAN FÖR DEN KOMMUNALA AVFALLSHANTERINGEN	
Mål / Resultatmål / Åtgärd	Kommentar
Hushållsavfall	
Mål 2015 : Den totala mängden hushållsavfall har minskat liksom avfallets farlighet jämfört med 2008 (N)	
Resultatmål 2015:	Målet bedöms inte ha uppnåtts.
<ul style="list-style-type: none"> Andelen felsorterat avfall i den brännbara fraktionen har minskat till 30%. 	Enligt plockanalyser i lägenheter och villor 2017 var bestod en stor del av avfallet i den brännbara fraktionen av matavfall (25-35%). Utöver detta fanns även annat avfall som borde ha sorterats som exempelvis förpackningar.
<ul style="list-style-type: none"> Inget farligt avfall finns med i insamlat kärlavfall. 	Målet bedöms inte ha uppnåtts. Enligt plockanalyser i lägenheter och villor 2017 var andelen farligt avfall i såväl den brännbara fraktionen som matavfallet 0,1%.
<ul style="list-style-type: none"> Mängden grovavfall som lämnas till ÅVC har minskat, räknat per person. 	Målet har uppnåtts. Mängden grovavfall per person var år 2008 79 kg. År 2015 hade mängden minskat till 66 kg/pp och år 2017 hade mängden minskat ytterligare till 52 kg/pp.
<ul style="list-style-type: none"> Insamlad mängd hushållsavfall (kärlavfall) per person har minskat med 10%. 	Målet bedöms inte ha uppnåtts. Mängden insamlat hushållsavfall per person uppvisade ingen minskning under perioden 2008-2015 (187 kg/pp både 2008 och 2015). Till år 2017 hade mängden minskat med ca 1%.

<p>Åtgärder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Regelbundna informationsinsatser via nuvarande kanaler; miljöalmanacka, allmänna utskick, tidningskampanjer, hemsida. 	<p>Åtgärden har genomförts.</p> <p>Information lämnas regelbundet till kommuninvånarna, exempelvis via Miljöalmanackan och kommunens hemsida.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Punktinsatser med information till boende t.ex. i vissa flerfamiljshus, på olika språk. 	<p>Åtgärden har genomförts.</p> <p>Riktade informationsinsatser har genomförts när det efterfrågats. Exempelvis Vänersborgsbostäder.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Höjda taxor för områden med sämre sortering. 	<p>Åtgärden har inte genomförts.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Bevaka testerna av nya insamlingssystem för farligt avfall t.ex. ”Samlaren” ett insamlingssystem för glödlampor, batterier etc. som kan placeras i affärer. 	<p>Åtgärden har genomförts.</p> <p>En Samlare har installerats på en ÅVS. Samlarna är dyra och har inte prioriterats vidare som åtgärd.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Plockanalys två gånger per år av insamlat avfall från enbart Vänersborgs kommun. 	<p>Åtgärden har genomförts.</p> <p>Plockanalyser genomförs 1 ggr/år. Det bedöms att det räcker.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Inrätta och uppmuntra verksamheter som gynnar återbruk av byggmaterial mm samt secondhand-handel av kläder, möbler etc. 	<p>Åtgärden har inte genomförts.</p> <p>Inga sådana verksamheter finns i dagsläget.</p>
<p>Tillgänglighet, säkerhet, kundnöjdhet</p>	
<p>Mål 2015: Insamlingen har god tillgänglighet och säkerhet för hushållen samt säkerställer en separat hantering av farligt avfall.</p> <p>Minst 90% är nöjda med insamlingen (N)</p>	
<p>Resultatmål 2015:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minst 90% av kunderna ska vara nöjda med hela avfallshanteringen. 	<p>Kundnöjdhetsundersökningar kan ha genomförts. Det är oklart vilket år och vad resultatet visar.</p>
<p>Åtgärder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • En ny större ÅVC eller kretsloppspark skall finnas i drift 2014 i Vänersborgs kommun för att förenkla för kommuninvånarna att lämna grovavfall, farligt avfall mm. 	<p>Arbetet med en större ÅVC är på gång. Anläggningen beräknas tas i drift under 2019.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Tillgängligheten på befintlig ÅVC förbättras för kommuninvånarna i avvaktan på en ny ÅVC. 	<p>Åtgärden har genomförts.</p> <p>Tillgängligheten har förbättrats genom bättre/längre öppettider och förbättrad skyltning.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Ytterligare en ÅVC ska finnas i kommunen till 2016 	En större ÅVC beräknas tas i drift under 2019. Det blir dock inte en ytterligare ÅVC (totala antalet kommer att vara det samma)
<ul style="list-style-type: none"> • Information om omhändertagande av farligt avfall förbättras genom återkommande kampanjer. 	Informationskampanj har genomförts.
Organiskt avfall som växtnäring	
Mål 2015: Minst 70% av matavfall från hushåll, restauranger, storkök och butiker tas om hand så att växtnäringen utnyttjas	
<p>Resultatmål 2015:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minst 70% av insamlat matavfall behandlas biologiskt genom rötning för utvinning av biogas. Rötresten används som växtnäring i jordbruket. 	<p>Målet har uppnåtts.</p> <p>Allt insamlat matavfall går till rötning. Enligt upphandlingen med den aktör som tar hand om rötresten ska den användas som växtnäring i jordbruket.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Andelen felsorterat avfall i matavfallsfraktionen har minskat till 10%. 	<p>Målet har delvis uppnåtts.</p> <p>Enligt plockanalyser i lägenheter och villor 2017 var andelen felsorterat avfall i matavfall 7,4% respektive 8,3%.</p> <p>Uppföljning av sorteringsgrad i matavfall från restauranger, storkök och liknande ej möjlig eftersom plockanalyser inte genomförts.</p>
<p>Åtgärder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Information via hemsida, kampanjer mm om syftet med källsortering av matavfall, hur användning av biogas och rötrest sker, klimataspekten mm. 	<p>Åtgärden har genomförts.</p> <p>Information finns på hemsidan.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Plockanalys två gånger per år av insamlat avfall från enbart Vänersborgs kommun 	Plockanalyser genomförs 1 ggr/år. Det bedöms att det räcker.
Växtnäring i avlopp utnyttjas	
Mål 2015: Fosforföreningarna i avloppsslam utnyttjas som växtnäring. Minst hälften återförs till åkermark.	
<p>Resultatmål 2015:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Allt slam från Brålanda avloppsreningsverk används som växtnäring på åkermark. 	<p>Målet har uppnåtts.</p> <p>Åtgärden har inte genomförts. Oklart hur slam från reningsverk ska hanteras.</p>
<p>Åtgärd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Slammet från Brålanda avloppsreningsverk certifieras. 	Slammet har inte certifierats. Oklart hur slam från reningsverk ska hanteras.

Information, upplysning	
<p>Resultatmål 2015:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hushåll, skolbarn och företag i kommunen skall ha god kunskap om hur de skall sortera och hantera sitt avfall. 	<p>Målet har uppfyllts.</p> <p>Avfallshantering ingår kursplanen för "unga åldrar". Information sprids via bland annat "Natur och miljöparmen", Håll Sverige rent och skräpplockardagen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Kommunens alla anställda ska ha god kunskap om avfallsfrågor inom sina respektive verksamhetsområden. 	<p>Ingen uppföljning har skett. Oklart om målet uppnåtts.</p>
<p>Åtgärd:</p> <ul style="list-style-type: none"> En Avfallsinformatör utför informationsinsatser i skolor, företag m.fl. 	<p>Målet har uppfyllts.</p> <p>Uppgiften har skötts av "Kretslopp och vatten". En informatör från Trollhättans kommun har varit tillgänglig och skolorna har haft möjlighet att boka denne. Det är dock svårt att få tid med skolorna.</p>
Nedlagda deponier	
<p>Mål 2015: Kommunen har god kontroll över de nedlagda deponierna i kommunen så att dessa inte påverkar miljön negativt på lång sikt.</p>	
<p>Resultatmål 2015:</p> <ul style="list-style-type: none"> Uppföljning har skett av miljöpåverkan från den nedlagda deponin inom Torpa 1:2. 	<p>Ingen provtagning har skett.</p> <p>Den nya ÅVC'n byggs på platsen vilket innebär att ytan nyttiggörs.</p>
<p>Åtgärd:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kontroll ska ske av ytvattnet som avvattnar deponiområdet Torpa 1:2. En provtagningsbrunn ska installeras och ett egenkontrollprogram upprättas. 	<p>Åtgärden har inte genomförts. Det finns ingen provtagningsbrunn och inget egenkontrollprogram. Provtagning har ej skett.</p>
MÅL FÖR AVFALL SOM KOMMUNEN EJ ANSVARAR FÖR	
Farligt avfall från verksamheter	
<p>Mål 2015: Verksamheter skall ha god kunskap om farligt avfall och en miljömässigt god hantering.</p>	
<p>Åtgärd :</p> <ul style="list-style-type: none"> Kontroll av företagens kunskap och hantering av farligt avfall genomförs vid tillsynsbesök. <p>En inventering av avfallsmängder och avfallsslag genomförs vartannat år vad gäller</p>	<p>Åtgärden har delvis genomförts.</p> <p>Vid miljöförvaltningens tillsynsbesök kontrolleras verksamheternas avfallshantering, transportdokument m.m.. Verksamheter som klassas som B-verksamheter redovisar avfallsmängder i den årliga Miljörapporten.</p>

tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter (A, B och C-anläggningar). Stickprovskontroll kommer att ske på övriga verksamheter (U-anläggningar).	Ingen annan inventering eller sammanställning av totala mängder har gjorts.
Materialåtervinning	
Mål 2015: Materialåtervinningen av framförallt plast och metall ur hushållsavfall har ökat (N)	
Resultatmål 2015:	Målet kan inte följas upp.
<ul style="list-style-type: none"> • Insamlingsgraden av metallförpackningar för materialåtervinning ska minst vara 70%. 	Enligt uppgift från FTI samlades 2,04 kg metall/invånare in i Vänersborgs kommun 2017. Uppgift om insamlingsgrad saknas.
<ul style="list-style-type: none"> • Insamlingsgraden av plastförpackningar (hård och mjuk) för materialåtervinning ska minst vara 70%. 	Målet kan inte följas upp. Enligt uppgift från FTI samlades 6,96 kg plast/invånare in i Vänersborgs kommun 2017. Uppgift om insamlingsgrad saknas.
Åtgärd:	Åtgärden har genomförts.
<ul style="list-style-type: none"> • Informationskampanjer tillsammans med FTI (Tidnings- och förpackningsinsamlingen) m.fl. Riktad information och rådgivning till fastighetsägare med fastighetsnära insamling. 	FTI genomför kampanjer löpande. Kretslopp och Vatten informerar och rådgör med verksamheterna om de kontaktar Kretslopp och vatten.

Bilaga 6 Nulägesbeskrivning

1 Vänersborgs kommun

Vänersborgs kommun ligger vid Vänerns sydspets. I kommunen bor cirka 39 600 invånare.

Huvuddelen av arbetstillfällena inom kommunen finns inom vård och omsorg, utbildning samt civila myndigheter och försvaret. I kommunen finns drygt 3000 aktiva företag.

2 Insamling av avfall

Insamling av kommunalt avfall sker på uppdrag av Vänersborgs kommun. Insamling sker i två olika enfackskärl (restavfall och matavfall).

Insamling av verksamhetsavfall till Torpa Kretsloppspark sköts av den aktör som respektive verksamhet har avtal med.

Insamling av producentansvarsavfall sköts av den/de aktörer som har avtal med FTI AB (Förpacknings- och Tidningsinsamlingen).

3 Avfallsanläggningar

I Vänersborg kommun finns anläggningar för mottagning av avfall.

För mottagande av avfall finns en större bemannad Kretsloppspark (Torpa Kretsloppspark), tre miljöstationer, cirka 23 återvinningsstationer som drivs av Förpacknings- och Tidningsinsamlingen (FTI) samt en återvinningsstation som drivs av Vänersborgs kommun.

Matavfall från kommunen transporteras enligt avtal med transportören till rötningsanläggning. Brännbart avfall transporteras till upphandlad förbränningsanläggning. Avfall till deponi transporteras till godkänd aktiv deponi.

3.1 Torpa Kretsloppspark

Torpa Kretsloppspark är en Kretsloppspark för hushåll och företag. Anläggningen är anmälningspliktig enligt miljöbalken och togs i bruk i februari 2020.

3.1.1 Mottagning av avfall och mellanlagring av farligt avfall

Vid Kretsloppsparken kan privatpersoner och verksamheter lämna bland annat förpackningsmaterial, farligt avfall, skrymmande brännbart avfall och avfall till deponi.

Privatpersoner boende i Vänersborgs kommun kan lämna avfall vid Kretsloppsparken 4 gånger per år utan kostnad (del av renhållningstaxan). För ytterligare besök tas en avgift ut. Verksamheter betalar för antalet besök.

3.1.2 Förvaring av avfall

Farligt avfall förvaras i en särskild container i väntan på borttransport.

Ris förvaras under perioder inför flisningskampanjer.

3.2 Avloppsreningsverk

I Vänersborgs kommun finns två avloppsreningsverk:

- Brålanda reningsverk, dimensionerat för 54 700 pe.
- Holmängens reningsverk, dimensionerat för 38 600 pe.

Reningen sker mekaniskt, biologiskt och kemiskt.

3.3 Andra anläggningar för avfallshantering

Utöver de anläggningar för hantering av avfall som drivs av Vänersborgs kommun finns privata anläggningar för hantering av bland annat skrot, däck, jordmassor och trädgårdsavfall.

3.3.1 Heljestorp

Den privata avfallsanläggningen Heljestorp tar emot och hanterar cirka 500 000 ton avfall per år. Avfallet kommer från industrier, byggarbetsplatser, kommuner, handel och hushåll.

På anläggningen bedrivs bland annat sortering av kommunalt avfall och byggavfall, krossning av bygg- och industriavfall, granulering av däck, behandling av förorenade massor och deponering.

4 Avfallsmängder

Avfallsplanen ska omfatta såväl det avfall som kommunen har ansvar och rådighet över, det vill säga det kommunala, som det avfall som ligger utanför kommunens monopol, det vill säga verksamhetsavfallet.

Sammanställningen av avfallsmängder utgår från avfallshierarkin.

4.1 Kommunalt avfall

Definitionen av kommunalt avfall finns i miljöbalkens 15 kapitel:

3§ Med kommunalt avfall avses i denna balk avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll, dock inte

- 1. avfall från tillverkning,*
- 2. avfall från jord- och skogsbruk,*
- 3. avfall från fiske,*
- 4. avfall från septiktankar, avloppsnät och avloppsrening,*

5. bygg- och rivningsavfall, och

6. uttjänta bilar.

För insamling av kommunalt avfall gäller ett kommunalt monopol vilket innebär att endast kommunen, eller en aktör som får uppdraget från kommunen, får samla in avfallet.

4.1.1 Hantering av kommunalt avfall

Minimera uppkomsten av och återanvända avfall

I Vänersborgs kommun finns bland annat följande initiativ och möjligheter att minska mängden avfall:

- Arbetsmarknadsavdelningen driver en secondhandbutik. Det finns även en verkstad där saker lagas/tillverkas för att säljas i Secondhandbutiken.
- Vänersborgs kommun och Arena Fritid driver Fritidsbanken där man låna och lämna in idrotts- och fritidsutrustning.
- Frivilligorganisationer som Erikshjälpen och Röda korset.
- Privata secondhandaffärer
- Vargön Innovation (textilåtervinning)
- Vid flertalet återvinningsstationer finns insamlingsboxar för kläder.

Återvinna avfall

Producentansvar

För insamling och transport av förpackningsmaterial och tidningar ansvarar FTI (Förpacknings- och Tidningsinsamlingen). Insamling sker vid de cirka 23 återvinningsstationer (ÅVS) som finns i kommunen.

Annat avfall som omfattas av producentansvar, exempelvis bildäck och elavfall, kan lämnas vid återvinningscentralen Holmängen. Farligt avfall kan lämnas vid någon av de tre miljöstationer som finns i kommunen.

Kompostering

Hemkompostering sker i cirka 1000 hushåll i en- och tvåfamiljshus (oktober 2018). Eftersom avfallet inte samlas in finns ingen uppgift om hur stor mängd matavfall som hanteras i hemkompost.

I kommunen finns en matavfallskvarn installerad i en fastighet som är ansluten till det kommunala avloppsnätet.

Energiåtervinning

Rötning av matavfall

Matavfall transporteras till upphandlad rötningsanläggning för utvinning av biogas. Under 2019 samlades 2 533 ton matavfall in i Vänersborgs kommun. Avfallet skickas till Sobackens avfallsanläggning i Borås för rötning och framställning av biogas.

- **Hushåll**

Hushållens matavfall sorteras och läggs i avsett kärl för matavfall.

Plockanalyser av matavfall har genomförts för lägenheter och villor i tätort under 2017 och 2019. Se resultat i Tabell 1, bilaga 6. En jämförelse visar att fördelningen mellan rätt och fel sorterat är relativt lika mellan de olika bostadstyperna. Däremot ser fördelningen mellan de fraktioner som sorterats fel något olika ut för bostadstyperna. Andelen rätt sorterat i matavfallet har sjunkit något mellan 2017 och 2019.

<i>Plockanalys matavfall (vikt-%)</i>	<i>Lägenheter</i>		<i>Villor</i>	
	<i>2017</i>	<i>2019</i>	<i>2017</i>	<i>2019</i>
Rätt sorterat matavfall	92,6	91,6	91,7	89,2
- Oundvikligt	92,6	71,1	91,7	69,5
- Onödigt (matsvinn)		14,3		12,7
- Annat (servetter, matavfallspåsar mm)		6,2		7,1
Fel sorterat	7,4	8,4	8,3	10,8
- Papper och kartong	2	1,1	0,3	1,0
- Plast	1,8	1,8	0,5	1,3
- Metall	0,2	0,2	0,0	0,1
- Glas	0,3	0,2	-	0,1
- Bioavfall (trädgårdsavfall, jord)	1,4	2,7	1,9	3,9
- Övrigt oorganiskt (porslin, kattsand)	0,4	0,5	4,4	1,3
- Farligt avfall (läkemedel, kemikalier)	0,1	0,0	0,1	0,0
- El och elektronik	-	0,0	0,0	0,0
- Övrigt brännbart (blöjor, kläder, trä)	1,1	1,9	1,1	3,3

Tabell 1. Bilaga 6. Plockanalys av matavfallspåsar från lägenheter och villor i tätort 2017 och 2019.

- **Restauranger och storkök**

Restauranger, skolkök, storkök och liknande har separat hämtning av matavfall.

Det finns inga plockanalyser på matavfall från restauranger, skolkök, storkök eller liknande.

Förbränning av kommunalt avfall

Brännbart avfall går till Lillesjö kraftvärmeverk i Uddevalla.

Hushållens brännbara avfall sorteras och läggs i avsett kärl. Under 2019 samlades 4 538 ton brännbart kärlavfall från hushåll in.

Plockanalyser av brännbart avfall har genomförts för lägenheter och villor i tätort under 2017 och 2019. Se resultat i Tabell 2, bilaga 6.

Analysen visar att det främst är bioavfall, papper/kartong och plast som felaktigt läggs i kärlet för brännbart avfall. Skillnaderna mellan de olika bostadstyperna är små.

Plockanalys brännbart avfall (vikt-%)	Lägenheter		Villor	
	2017	2019	2017	2019
Bioavfall	35	26,7	30,9	31,7
Papper och kartong	20,6	18,3	20,7	20,5
Plast	12,3	17,2	14,2	18,3
Metall	1,6	2,2	1,4	1,0
Glas	2,4	3,5	1,8	1,2
Övrigt oorganiskt (porcelain, kattsand)	6,9	4,7	10,1	4,2
Farligt avfall (läkemedel, kemikalier)	0,1	0,03	0,1	0,08
El och elektronik	0,2	0,21	0,2	0,47
Övrigt brännbart (blöjor, kläder, trä)	20,8	27,1	20,6	22,5

Tabell 2. Bilaga 6. Plockanalys av brännbart avfall från lägenheter och villor i tätort 2017 och 2019.

Hushållen kan även lämna brännbart grovavfall på Kretsloppsparken. Under 2019 lämnades 2 196 ton till dåvarande Återvinningscentralen av hushåll och verksamheter. Återvinningscentralen har under 2020 ersatts av Torpa Kretsloppspark. Grovavfallet körs till annan mottagare och sorteras externt.

Slam – rötning och förbränning

- **Slam från kommunala avloppsreningsverk**

Vänersborgs kommun har två avloppsreningsverk (ARV); Brålanda ARV och Holmängen ARV.

Vid avloppsreningsverken uppkommer avfall i form av sand, rens och slam, se Tabell 3, bilaga 6. Slammet och sanden skickas till Ragnsells på Häljestorp medan rensen går till förbränning.

Reningsverk (ton 2018)	Sand	Rens	Slam
Brålanda ARV	-	19	1 400
Holmängen ARV	20,5	110	2 650

Tabell 3. Bilaga 6. Avfall från avloppsreningsverk.

- **Externslam**

Slam ifrån hushåll, det vill säga avloppsslam från trekammarbrunnar och slutna tankar kallas externslam och lämnas vid avloppsreningsverken för behandling. Totalt töms cirka 3000 brunnar och slutna tankar per år. Statistik över tömda volymer saknas.

- **Slam från fettavskiljare**

Slam från fettavskiljare samlas inte in i kommunens försorg.

Deponera avfall

Latrin

I kommunen finns 4 fasta abonnemang för hantering av latrin i engångskärl (en åretrunt-fastighet och tre fritidsfastigheter). Mängden uppgår till cirka 3 ton per år. Latrinet deponeras för närvarande med dispens på Heljestorps avfallsanläggning.

Utsorterad deponifraktion

Utsorterad deponifraktion transporteras till godkänd aktiv deponi.

4.1.2 Verksamhetsavfall

Allmänt

Verksamhetsavfall är sådant avfall som inte är kommunalt avfall, se definitioner i bilaga 1.

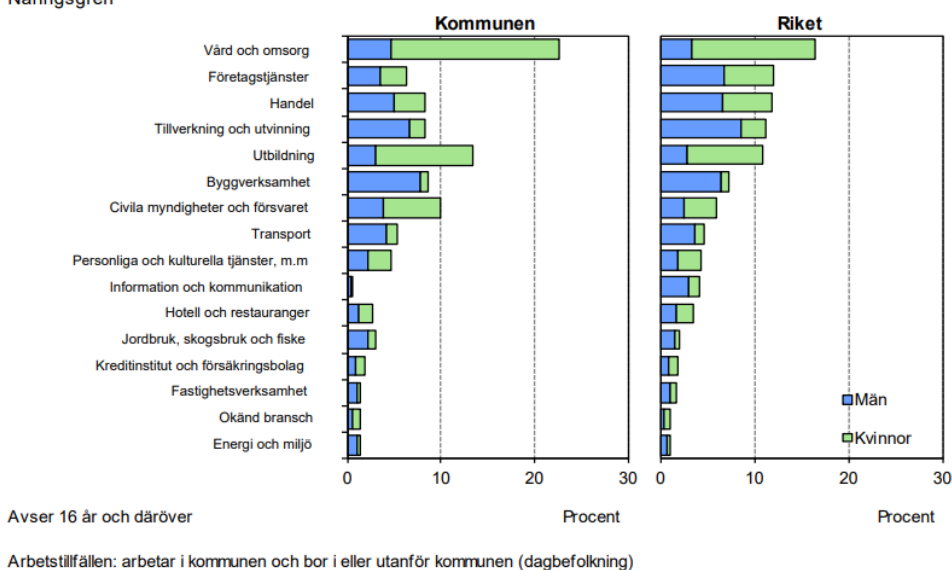
Det kommunala monopol som gäller för kommunalt avfall gäller inte för verksamhetsavfall, vilket innebär att privata aktörer kan samla in och hantera avfallet. Det innebär även att kommunen inte ansvarar för eller har rådighet över verksamhetsavfallet. Den kommunala avfallsplanen ska dock innehålla översiktliga uppgifter om verksamhetsavfallet.

Verksamheter i Vänersborgs kommun

De verksamheter som finns i Vänersborgs kommun speglas till stor del i fördelningen av arbetstillfällen. I Figur 1, bilaga 6 nedan framgår att den största andelen arbetstillfällen finns inom vård och omsorg, utbildning och civila myndigheter och försvaret. I förhållande till Sverige i stort är andelen arbetstillfällen inom handel, tillverkning och utvinning samt företagstjänster något lägre.

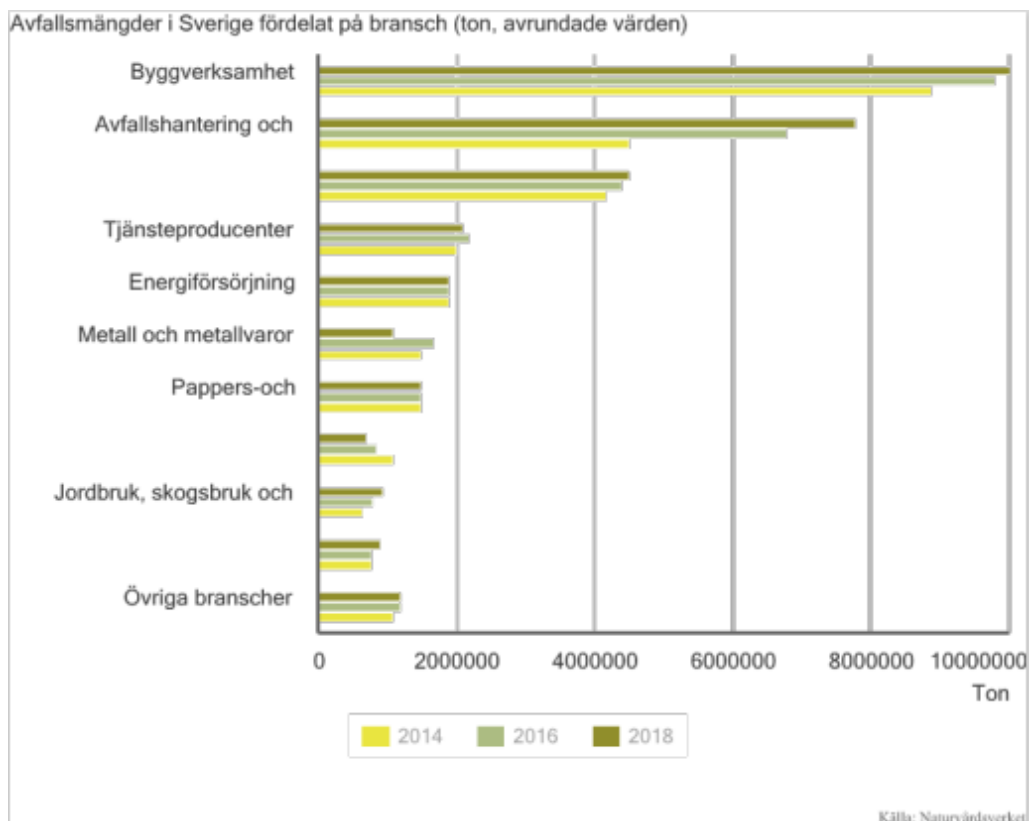
Arbetsstillfällena 2017

Näringsgren

Figur 1. Bilaga 6. Fördelning av arbetsstillfällena i Vänersborgs kommun och Sverige 2017. Källa SCB

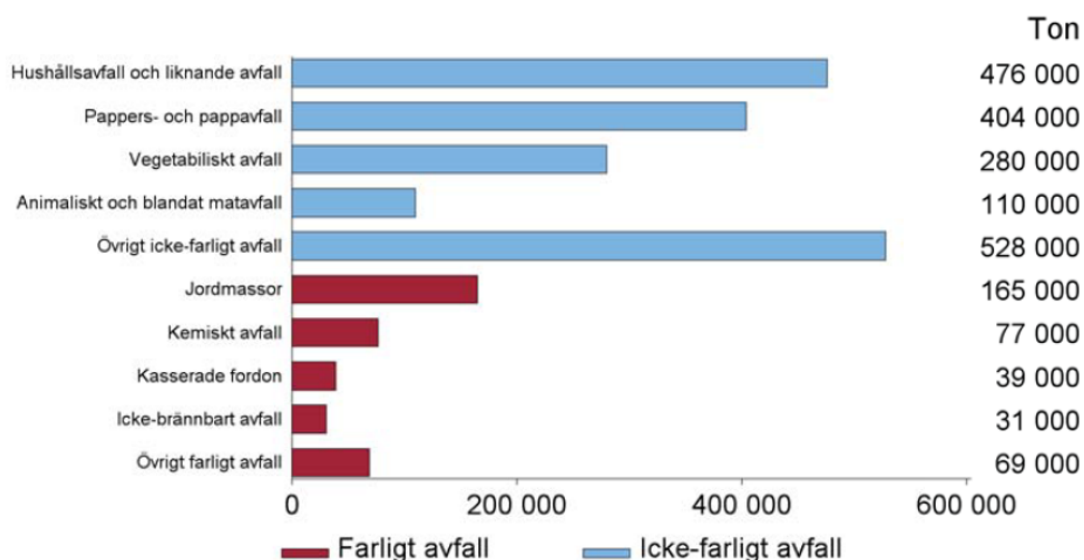
I Figur 2, bilaga 6 redovisas nationella avfallsmängder fördelat på bransch. Den i särklass mest avfallsintensiva branschen, utvinning av material, finns dock inte med i sammanställningen. Byggnadsverksamhet är, förutom gruvindustrin, den bransch som ger störst mängd avfall. Vård och omsorg ingår i branschen Tjänstproducenter.

Figur 2. Bilaga 6. Avfallsmängder från verksamheter i Sverige 2014, 2016 och 2018 fördelat på bransch. Källa: Naturvårdsverket.

Inom branschen tjänsteproducenter, där bland annat vård och omsorg och offentlig förvaltning ingår, är en stor andel av avfallet kommunalt avfall, det vill säga inte verksamhetsavfall, se Figur 3, bilaga 6. Detta kommunala avfall från tjänsteproducenter kan bland annat bestå av avfall från personalmatsalar eller annat avfall från boende/brukare.

Posten "övrigt icke-farligt avfall" består av allt annat icke-farligt avfall som inte lagts i en egen post. Detta avfall är därmed verksamhetsavfall och bedöms utgöra den största andelen verksamhetsavfall i Vänersborgs kommun.

Figur 3, bilaga 6. Avfall från branschen tjänsteproducenter fördelat på avfallstyp. Källa: Avfall Sverige 2016, Naturvårdsverket.

Minimera uppkomsten av avfall

Det finns ingen samlad bild över vilka åtgärder som vidtas för att minska uppkomsten av verksamhetsavfall i Vänersborgs kommun.

Inom vård och omsorg, där den största andelen av kommunens arbetstillfällen finns, används stora mängder engångsmaterial. En avvägning mot patientsäkerhet och hygien måste vara central i ett arbete med att minska mängden avfall.

Återanvända avfall

Hur mycket av verksamhetsavfallet som återanvänds i Vänersborgs kommun är oklart.

Återvinna avfall

Avfall till materialåtervinning sorteras i varierande grad ut vid verksamheter. Verksamheterna väljer själva entreprenör för att hämta exempelvis förpackningsavfall och annat avfall till materialåtervinning.

En del av verksamheternas avfall till återvinning mellanlandar på Torpa Kretsloppspark.

Energiåtervinning

Brännbart verksamhetsavfall förbränns. Verksamheterna väljer själva entreprenör för hämtning och mottagning/förbränning.

Deponering och kvittblivning

Den mängd verksamhetsavfall som deponeras är marginell.

Bilaga 7 Nedlagda deponier

Figur 1. Bilaga 7. Nedlagda deponier i Vänersborgs kommun.

I Vänersborgs kommun finns åtta nedlagda deponier, se Figur 1 samt Tabell 1, bilaga 7.

<i>Deponi</i>	<i>Riskklass enligt Länsstyrelsens EBH-stöd</i>
Västra gatan 1:30, Brålanda	Riskklass 3 - måttlig risk
Lövnäs 6:6 (f.d. Kärslud1:1), Frändefors	Ingen information i EBH (troligen klass 3)
Tveten 5:1, Frändefors	Riskklass 3 - måttlig risk
Bryggmästaren 12, Vänersborg	Riskklass 3 - måttlig risk
Torpa 2:16, Vänersborg	Riskklass 2 - stor risk
Rånnum 6:41, Vargön	Riskklass 3 - måttlig risk
Örbacka 1:38, Väne Ryr	Riskklass 3 - måttlig risk

Tabell 1. Bilaga 7. Nedlagda deponier i Vänersborgs kommun.

1 Risker och åtgärder

Torpa 2:16, Vänersborg (tidigare Torpa 1:2) anses medföra en stor risk. Deponin har täckts och på platsen ligger nu Torpa Kretsloppspark. Området ligger inte i direkt i anslutning till några bostadsområden. Avvattning av området sker via Karls grav till Göta älv.

Övriga deponier har bedömts medföra mycket liten risk och inga ytterligare åtgärder planeras för deponierna.

Bilaga 8 Framtidsprognos

Avfallsplanen syftar till att skapa förutsättningar för en hållbar avfallshantering i Vänersborgs kommun. Mål och åtgärder i avfallsplanen behöver därför anpassas och ta höjd för planerade och till viss del oplanerade förändringar i framtiden.

1 Befolkningsprognos

1.1 Prognos

Enligt Vänersborgs kommuns Mål- och resursplan 2020-2022 kommer befolkningen i kommunen att öka med cirka 2 700 personer, mellan år 2018 och 2027. Detta motsvarar ca 1% befolkningsökning per år.

Antalet unga (10–19 år) samt äldre (80 år och äldre) förväntas öka i större omfattning än antalet invånare åldern 20–79 år.

1.2 Bedömd påverkan på avfallshantering

En befolkningsökning på cirka 2 700 under en 10-årsperiod anses inte påverka avfallshantering avsevärt. Dock behöver kapaciteten anpassas till befolkningens storlek vilket innebär att den behöver öka om inte arbetet med att förebygga uppkomst av avfall får genomslagskraft.

Den förändrade demografiska fördelningen mot fler unga och gamla medför ändrade möjligheter och utmaningar. En ökande grupp unga innebär att utbildningsinsatser och projekt i förskolor och skolor kan få stor genomslagskraft i attityd- och beteendefrågor. En ökande grupp äldre medför ökade krav på tillgänglighet till insamlingsplatser och hushållsnära lösningar.

2 Planerade utbyggnader som kan påverka avfallshantering

Den ökande befolkningen i Vänersborgs kommun innebär sannolikt nya bygg- och anläggningsprojekt. Det kan finnas anledning att undersöka lämpliga platser och områden för deponering och mellanlagring av renare jordmassor. Förslagsvis kan en masshantlingsplan tas fram.

2.1 Förtätad bebyggelse

Intresset för nybyggnation inom kommunen är stort. I dagsläget har plan- och bygglovsenheten ett trettiotal detaljplaner som ska tas fram inom Vänersborgs kommun.

Enligt gällande Bostadsförsörjningsprogram 2017–2022 ligger fokus vid utbyggnad av bostäder att förtäta redan exploaterade områden. Ur avfallshanteringsperspektiv innebär

detta att befintlig infrastruktur kan utnyttjas, men att det finns en risk för att denna infrastruktur kan överbelastas. Exempelvis kan antalet eller tillgängligheten till Återvinningscentral/Kretsloppspark och ÅVS behöva öka och rutter för insamling av kommunalt avfall behöva förtätas eller planeras om.

2.2 Nya anläggningar

Vid planering, projektering, uppförande och drift av nya anläggningar, exempelvis idrottshallar eller konserthus, bör avfalls- och resursfrågorna hanteras på sådant sätt att återanvändning och återvinning blir en självklar del.

3 Insamlingssystem och avfallsanläggningar

3.1 Insamlingssystem

I flera bostadsområden, både sådana som ägs av allmännyttan och av privata bolag, anläggs underjordiska behållare för kommunalt avfall. Kommunen avvaktar eventuell ändrad ansvarsfördelning angående insamling av förpackningar innan steg tas för att installera liknande system för förpackningsavfall.

Kostnader för att upprätthålla och vid behov förändra insamlingssystem och avfallsanläggningar hanteras i kommunens budget (Mål- och Resursplanen). Dessa kostnader hanteras och prognosticeras i enlighet med kommunens övriga budgetarbete.

Bilaga 9 Miljöbedömning

Följande miljöbedömning har delgetts Länsstyrelsen för samråd. Miljöbedömningen är daterad 2018-08-17.

MILJÖBEDÖMNING – KOMMUNAL AVFALLSPLAN VÄNERSBORGS KOMMUN

---

1 Bakgrund

Vänersborgs kommuns avfallsplan ska revideras. Arbetet är i ett inledande skede och Kommunfullmäktige planeras anta den nya planen under 2019.

Enligt Miljöbedömningsförordningen (SFS 2017:966) ska en miljöbedömning av en kommunal avfallsplan göras om genomförandet av planen antas medföra betydande miljöpåverkan. I miljöbedömningsprocessen ingår upprättandet av en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som fungerar som underlag för beslutsfattare. MKB:n ska beskriva sådant som är rimligt utifrån aktuell kunskap, avfallsplanens detaljeringsgrad och allmänhetens intresse.

Vänersborgs kommuns förslag till reviderad avfallsplan bedöms medföra betydande miljöpåverkan vid ett genomförande och därför ska en MKB upprättas. Bedömningen baseras bland annat på att planens mål kan bidra till möjligheten att uppnå en rad av de nationella miljö kvalitetsmål som berör avfallsområdet.

1.1 Syfte

Syftet med miljöbedömningen är att kunna integrera miljöaspekter i avfallsplanen och att relevanta miljöaspekter beaktas i planarbetet. Den miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som upprättas inom ramen för miljöbedömningen ska bland annat garantera att de som beslutar om planen har kännedom om den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen kan antas medföra.

2 Vänersborgs kommuns avfallsplan för åren 2019 - 2023

2.1 Avfallsplanens syfte

Syftet med Vänersborgs kommuns avfallsplan är att skapa förutsättningar för en hållbar avfallshantering.

2.2 Avfallsplanens innehåll

I Naturvårdsverkets föreskrift om innehåll i en kommunal avfallsplan (NFS 2017:2) framgår vad en kommunal avfallsplan ska innehålla. Vänersborgs kommuns avfallsplan struktureras enligt kraven i föreskriften. Huvuddokumentet innehåller kortfattad information medan mer djupgående information finns i bilagor.

Genom samråd med flera funktioner inom kommunen har sex målområden identifierats. Målområdena och dess innehåll kan komma att justeras och omformuleras utifrån bland annat nytillkommen kunskap och miljöpåverkan. Målområdena är (utan inbördes ranking):

1. Förebygg uppkomst av avfall
2. Öka återbruket
3. Gör det lätt att sortera och lämna avfall
4. Förebygg och hantera nedskräpning
5. Skapa en hållbar hantering av avfall från avlopp
6. Minska miljöpåverkan från deponering

3 Alternativ

Vid upprättandet av en MKB ska alternativ till planens utformning tas upp.

3.1 Nollalternativ

Nollalternativet innebär att insamlingssystemens kapacitet och utformning behålls på dagens nivåer. Med en ökande befolkning och ändrade behov innebär det att det blir allt svårare att för renhållningen att säkerställa en hygienisk och hållbar insamling av hushållsavfallet. Risken för skadedjur och dålig lukt ökar.

Nollalternativet innebär även att resurshushållningen inom avfallshanteringen inte förbättras.

Dagens insamlingssystem, logistik och förutsättningar är inte tillräckliga för att täcka framtidens utmaningar inom avfallsområdet.

Nollalternativet avser den situation som uppstår om den föreslagna planen inte genomförs. Då skulle den i dagsläget gällande avfallsplanen kvarstå. Enligt Avfallsförordningen (SFS 2011:927) ska den kommunala avfallsplanen ses över minst vart fjärde år och vid behov uppdateras. Den nya lagstiftningen innebär att nollalternativet skulle medföra att kommunen inte följer lagstiftningen.

3.2 Andra alternativ

Planens inriktning och mål har arbetats fram genom diskussioner med många olika berörda parter och ligger inom ramen för vad kommunen anser vara rimligt att genomföra under planens giltighetstid.

4 Bedömningsgrunder

Genomförandet av miljöbedömningen underlättas av tydliga avgränsningar och bedömningskriterier.

4.1 Underlag

För att kunna bedöma avfallsplanens miljöpåverkan och vilka miljöaspekter som är betydande har följande underlag använts:

- Nationell och internationell lagstiftning
- Den nationella avfallsplanen för perioden år 2012-2017 med tillhörande avfallsförebyggande program
- Nationella miljö kvalitetsmål (relevanta mål)
- Globala hållbarhetsmål, Agenda 2030 (relevanta mål)
- Regionala miljömål
- Lokala miljömål och andra lokala styrande dokument

I avfallsplanen redovisas vilka globala, nationella och lokal hållbarhets- och miljömål respektive målområde är kopplat till.

4.2 Avgränsningar

Betydande miljöaspekter

Miljökonsekvensbeskrivningen fokuserar på de miljöaspekter som anses vara betydande vid avfallsplanens genomförande och utgår från de miljöaspekter som anges i Miljöbalken 6 kap 2§.

- De mest betydande miljöaspekterna för avfallshanteringen bedöms vara:
- Befolkning och människors hälsa (fysiskt och psykiskt)
- Resurshushållning (material och råvaror)
- Påverkan på luft och klimat
- Påverkan på mark och vatten
- Energianvändning

Vad gäller nybyggnation av återvinningscentral hanteras miljöpåverkan endast kortfattat i denna MKB. Miljöbedömningar genomförs istället som en del av byggprocesserna.

Geografisk och tidsmässig avgränsning

Miljöbedömningen avgränsas i första hand till miljöpåverkan i Vänersborgs kommun. När det gäller gränsöverskridande transporter av exempelvis råvaror och material tas dock även den påverkan med. Den tidsmässiga avgränsningen är 4 år, från 2019 och fram till 2023 då planens ska ses över.

5 Miljöpåverkan

De miljökonsekvenser som den föreslagna avfallsplanens genomförande bedöms ge beskrivs för respektive målområde.

För respektive målområde anges även koppling eller beröringspunkter till de globala hållbarhetsmålen, de nationella miljö kvalitetsmålen, den nationella avfallsplanen och lokala mål.

5.1 Metodik

Bedömningen av målområdenas miljöpåverkan har gjorts kvalitativt eftersom förutsättningarna och kunskapsunderlaget för en kvantitativ bedömning i många fall är bristfällig. Flera av målen och åtgärderna är utredande eller syftar till att skapa förutsättningar och är därmed inte direkt mätbara med siffror.

Målområde 1: Förebygg uppkomst av avfall

Ambitionen att förebygga uppkomsten av avfall återfinns i såväl de globala hållbarhetsmålen (mål 12.3, 12.5, 12.7 och 12.8), det nationella miljö kvalitetsmålet "God bebyggd miljö" och den nationella avfallsplanens mål "Matavfallet ska minska" och tre av Vänersborgs kommuns miljömål. Se miljökonsekvenser i kommentarerna i Tabell 1.

Tabell 1. Förebygg uppkomst av avfall.

Förebygg uppkomst av avfall		
<i>Miljöaspekt</i>	<i>Positiv / negativ påverkan</i>	<i>Kommentar</i>
Människors hälsa		Att förebygga uppkomsten av avfall kan ge en positiv känsla av att göra en god gärning, men det bedöms inte påverka människors hälsa.
Resurshushållning	+	Att minska inköpen och att köpa in mer resurseffektivt är en viktig del i att minska avfallet. Det medför en förbättrad resurshushållning.
Påverkan på luft och klimat	+	Bättre hushållning med material medför minskat behov av framställning och transporter av råvaror, förädlade varor och slutprodukter. Detta medför minskade utsläpp av exempelvis CO ₂ , partiklar och NO _x .
Påverkan på mark och vatten	+	Att minska avfallet genom att minska och resurseffektivisera inköpen medför minskat behov av nyproduktion av produkter vilket kan bidra till att minska behovet av utvinning av råvaror, transporter mm. Detta kan medföra minskad förorening av mark och vatten.
Energianvändning	+ / -	Bättre hushållning med mat medför minskat behov av framställning och transporter av råvaror, förädlade varor och slutprodukter. Detta medför minskad användning av drivmedel som bensin och diesel. Minskat matsvinn skulle kunna innebära att mängden utsorterat matavfall till exempelvis framställning av biogas minskar. Detta skulle i sin tur medföra en minskad tillgång till biogas som alternativt drivmedel.

Målområde 2: Öka återbruket

Ambitionen att öka återbruket återfinns i såväl de globala hållbarhetsmålen (mål 12.5, 12.7 och 12.8), de nationella miljö kvalitetsmålen "Giftfri miljö" och "God bebyggd miljö", flertalet mål i den nationella avfallsplanen och tre av Vänersborgs kommuns miljömål. Se miljökonsekvenser i kommentarerna i Tabell 2.

Tabell 2. Öka återbruket.

Öka återbruket		
<i>Miljöaspekt</i>	<i>Positiv / negativ påverkan</i>	<i>Kommentar</i>
Människors hälsa	+	Genom att öka återbruket kan användningen av helt nya produkter minska. Det kan bidra till en minskad exponering av kemikalier som ofta finns i nya produkter.
Resurshushållning	+	Genom att öka återbruket kan användningen av nya produkter minska. Detta främjar en god resurshushållning.
Påverkan på luft och klimat	+	Genom att öka återbruket kan användningen av nya produkter minska. Detta medför ett minskat behov av nyproduktion och transport av varor vilket kan ge minskade utsläpp till luft av exempelvis CO ₂ , partiklar, NO _x och diverse rökgaser.
Påverkan på mark och vatten	+	Genom att öka återbruket kan användningen av nya produkter minska. Detta medför ett minskat behov av nyproduktion vilket kan ge minskade utsläpp till mark och vatten av diverse kemikalier som färger, lösningsmedel och mikroplast.
Energianvändning	+	Genom att öka återbruket kan användningen av nya produkter minska. Detta medför ett minskat behov av nyproduktion och transport av varor vilket i sin tur medför minskad energianvändning.

Målområde 3: Gör det lätt att sortera och lämna avfall

Se miljökonsekvenser i kommentarerna i Tabell 3.

Tabell 3. Gör det lätt att sortera och lämna avfall.

Gör det lätt att sortera och lämna avfall		
<i>Miljöaspekt</i>	<i>Positiv / negativ påverkan</i>	<i>Kommentar</i>
Människors hälsa	+	Genom att informera om och skapa förutsättningar för att sortera rätt kan utsorteringen av farligt avfall öka. Rätt hantering av farligt avfall innebär en minskad risk för att människor kommer i kontakt med det farliga avfallet.
Resurshushållning	+	Ökad utsorteringsgrad av återvinningsmaterial innebär ökade förutsättningar för att minska användandet av jungfruligt material. Det innebär förbättrad resurshushållning.
Påverkan på luft och klimat	+ / -	Ökad användning av återvunnet material minskar behovet av att utvinna nytt material. I de fall utvinningen av jungfruligt material alstrar stora utsläpp till luft innebär detta en minskad påverkan, under förutsättning att återvinningsprocessen är ren.
Påverkan på mark och vatten	+	Förbättrade förutsättningar för att sortera och lämna avfallet skulle kunna medföra minskad nedskräpning vilket i sin tur leder till minskad påverkan på mark och vatten.
Energianvändning	+ / -	Ökad utsorteringsgrad av återvinningsmaterial innebär ökade förutsättningar för att minska användandet av jungfruligt material. Det innebär minskad energianvändning under förutsättning att processen för att återvinna materialet inte är mer energikrävande.

Målområde 4: Förebygga och hantera nedskräpning

Se miljökonsekvenser i kommentarerna i Tabell 4.

Tabell 4. Förebygga och hantera nedskräpning.

Förebygga och hantera nedskräpning		
<i>Miljöaspekt</i>	<i>Positiv / negativ påverkan</i>	<i>Kommentar</i>
Människors hälsa	+	Minskad nedskräpning kan bidra till en upplevelse av en tryggare stadsmiljö och en bättre naturupplevelse.
Resurshushållning	+	Om det avfall som i dagsläget bidrar till nedskräpning istället hanteras genom material- eller energiåtervinning förbättras resurshushållningen.
Påverkan på luft och klimat		Ingen direkt påverkan.
Påverkan på mark och vatten	+	En minskad nedskräpning av hav och andra vattenmiljöer medför minskade problem med exempelvis plast i haven och mikroplaster. Minskad nedskräpning av medför även minskad risk för att farliga ämnen läcker ut och förorenar mark och vatten.
Energianvändning	+	Om det avfall som i dagsläget bidrar till nedskräpning istället hanteras genom material- eller energiåtervinning minskar behovet av fossila bränslen till uppvärmning eller materialframställning.

Målområde 5: Skapa en hållbar hantering av avfall från avlopp

Ambitionen att skapa en hållbar hantering av avfall från avlopp återfinns i såväl de globala hållbarhetsmålen (mål 12.2), de nationella miljökvalitetsmålen "Giftfri miljö", "God bebyggd miljö", "Ingen övergödning" och "Begränsad klimatpåverkan", ett mål i den nationella avfallsplanen och två av Vänersborgs kommuns miljömål. Se miljökonsekvenser i kommentarerna i Tabell 5.

Tabell 5. Skapa en hållbar hantering av avfall från avlopp.

Skapa en hållbar hantering av avfall från avlopp		
<i>Miljöaspekt</i>	<i>Positiv / negativ påverkan</i>	<i>Kommentar</i>
Människors hälsa	+	Om mängden kemikalier och andra oönskade substanser till avloppsreningsverken minskar kommer även utsläppen av sådana kemikalier/substanser till recipienten att minska. Det innebär att de människor som vistas i naturen och badar i recipienten utsätts för mindre skadliga ämnen. Att slammet från toaletten nyttiggörs kan ge en positiv känsla av att göra en god gärning, men det bedöms inte påverka människors hälsa.
Resurshushållning	+ / (-)	Kretsloppslösningar för avloppsslam kan medföra bättre resurshushållning, om slammet exempelvis kan ersätta jungfruligt eller producerat material. Detta förutsätter att hantering/hygienisering inte kräver alltför stora resurser.
Påverkan på luft och klimat	+ / (-)	Kretsloppslösningar för avloppsslam kan medföra minskad påverkan på luft och klimat, om slammet exempelvis kan ersätta jungfruligt eller producerat material som behöver transporteras långt. Detta förutsätter att hantering/hygienisering inte medför alltför stora utsläpp till luft.

Påverkan på mark och vatten	+ / (-)	Beroende på vad kretsloppslösningen innebär, det vill säga vad slammet kommer att användas till, kan påverkan på mark och vatten minska eller öka. Det är exempelvis av stor vikt att reningen och hygieniseringen av slammet är fullgod om det ska spridas på mark så att inte kemikalier och mikroorganismer sprids.
Energianvändning	+ / -	Om en kretsloppslösning för avloppsslam medför att slammet kan ersätta material som annars transporterats långt eller har en energikrävande framställningsprocess kan kretsloppslösningen medföra en minskad energianvändning. Detta är dock under förutsättning att hantering/hygienisering och transport av slammet inte är ännu mer energikrävande.

Målområde 6: Minska miljöpåverkan från deponering

Ambitionen att minska miljöpåverkan från deponering återfinns i såväl de globala hållbarhetsmålen (mål 12.2), de nationella miljö kvalitetsmålen "Giftfri miljö", "Ingen övergödning" och "God bebyggd miljö" och två av Vänersborgs kommuns miljömål. Se miljökonsekvenser i kommentarerna i Tabell 6.

Tabell 6. Minskad miljöpåverkan från deponering.

Minskad miljöpåverkan från deponering		
<i>Miljöaspekt</i>	<i>Positiv / negativ påverkan</i>	<i>Kommentar</i>
Människors hälsa	+	Genom att hantera de nedlagda deponierna på rätt sätt minskar risken för att farliga ämnen läcker ut och att människor kommer i kontakt med dessa ämnen. En nedlagd deponi som hanterats på rätt sätt kan även användas till exempelvis friluftsamål.
Resurshushållning	+	Genom att minska risken för läckage av farliga ämnen från deponierna minskar risken för att omkringliggande mark/vatten förorenas. Det medför att denna mark/vatten kan användas för fler ändamål vilket medför en bättre resurshushållning.
Påverkan på luft och klimat	(+)	Om någon av de nedlagda deponierna läcker metangas kan eventuella åtgärder för att minska läckaget minska den negativa påverkan på klimatet.
Påverkan på mark och vatten	+	Genom att hantera de nedlagda deponierna på rätt sätt minskar risken för att farliga ämnen läcker ut till mark och vatten.
Energianvändning		Ingen påverkan

6 Sammanfattande bedömning

De målområden och tillhörande åtgärder som föreslås i den reviderade avfallsplanen för Vänersborgs kommun bedöms främst ge positiva effekter på miljön. Vissa är väldigt tydliga, exempelvis att minskad nedskräpning leder till minskade problem med plast i haven, medan andra är mer diffusa. För målområde 5 finns risk för negativ miljöpåverkan inom flera miljöaspekter. Behovet av att hitta hållbara lösningar för att hantera avloppsslam bedöms dock vara så stort att målet ändå är berättigat.

Flera av avfallsplanens åtgärder syftar till att öka kunskapen och medvetenheten hos kommunens medborgare och verksamheter. Förutom att möjliggöra för en hållbar avfallshantering kan en ökad kunskap och medvetenhet få ringar på vattnet så att ett miljöbättre beteende skapas även i andra situationer och frågor.

Bilaga 10 Samrådsredogörelse

Kommunstyrelsen

1A: Kommunstyrelseförvaltningen har granskat förslaget till avfallsplan och kan konstatera att avfallsplanen till sitt innehåll formulerats för att följa de föreskrifter som naturvårdsverket meddelat i NFS 2017:2. Avfallsplanen är omfattande och innehåller bland annat mycket information om såväl målstyrningsarbete som aktuell information om avfallshandling, framtida insamlingsystem och samråd/miljöbedömningar. Det är såklart viktigt att avfallsplanen utformas i enlighet med kraven i NFS 2017:2. Samtidigt är det av vikt att avfallsplanen inte belastas med information som går utöver kraven i nämnda föreskrifter. Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att samhällsbyggnadsförvaltningen går igenom förslaget för att säkerställa att avfallsplanen blir så tydlig, lättläst och användarvänlig som möjligt.

Svar/Hantering: Texten har setts över och justerats i vissa delar. Eftersom avfallsplanen är uppbyggd med kortfattad information i huvuddokumentet och mer detaljerad information i bilagorna kan läsaren själv välja vilka delar av informationen hen vill fördjupa sig i.

1B: Det är vidare viktigt att samhällsbyggnadsförvaltningen klargör hur förslagen avseende åtgärder och ansvarsfördelning stämmer överens med övrigt målstyrningsarbete i kommunen. Samhällsbyggnadsförvaltningen ombeds tydliggöra hur man förankrat de åtgärder som föreslås i avfallsplanen.

Svar/Hantering: Avfallsplanens förslag på åtgärder grundar sig på de tankar och idéer som framkom på den workshop som genomfördes under våren 2019. Till workshopen kallades representanter från samtliga kommunala förvaltningar.

Avfallsplanen har sänts på utställning/samråd hos kommunens samtliga nämnder. I och med detta har nämnderna haft möjlighet att stämna av förslag på åtgärder och ansvarsfördelning med sitt övriga målstyrningsarbete. Om nämnderna ansett att förslag på åtgärder/ansvar inte stämmer överens med den egna verksamheten har de haft möjlighet att yttra sig om detta.

1C: I avsnitt 7 görs en beskrivning av målområden där begrepp som "policy" används på fel sätt. Vidare noteras att det förekommer "förslag på ansvar", vilket gör det otydligt vem som egentligen ansvarar för frågan.

Svar/Hantering: Ordet policy har ersatts med "riktlinjer".

1D: I bilaga 5 finns en uppföljning av den tidigare avfallsplanen. Denna uppföljning innehåller mer eller mindre "glada gubbar" som symboler för att illustrera hur mål blivit uppfyllda. Kommunstyrelseförvaltningen är tveksam till om kommunens styrande dokument ska innehålla den här typen av symboler.

Svar/Hantering: Symbolerna som använts för att illustrera hur mål uppfyllts har tagits bort.

1E: Likaså är det tveksamt om vi bör ställa frågan ”vill du veta mer” i avfallsplanen (se 7. Mål och handlingsplaner), då denna typ av fråga kanske lämpar sig bättre på exempelvis kommunens hemsida.

Svar/Hantering: Texten har bytts ut till "För mer information se...".

Miljö och hälsoskyddsnämnden

Synpunkter på utkast till Avfallsplan:

2A: De åtgärder som föreslås i avfallsplanen är generellt ospecifika och lämnar mycket utrymme för tolkning. Det gör det svårt att veta vilken inriktning som förväntas på kommande aktiviteter som de olika nämnderna har ansvar för att ta fram.

Svar/Hantering:

Under arbetet med att ta fram avfallsplanens åtgärder har de pågått ett resonemang kring hur specifika åtgärderna ska vara. Anledningen till att många av dem fått en öppen och ospecifik formulering är att arbetsgruppen inte velat låsa de ansvariga nämnderna vid en specifik åtgärd. Detta är dels för att öka den ansvariga nämndens delaktighet och engagemang i arbetet och dels för att arbetsgruppen inte bedömt sig ha tillräckliga befogenheter för att bestämma vad andra nämnder ska göra.

Beroende på utfallet av denna avfallsplan kommer detta resonemang åter komma upp i samband med nästa revidering. Eventuellt behov av att formulera mer specifika åtgärder kommer då att utvärderas.

2B: Målområde 2:2 Öka återanvändandet av rent markmaterial

Åtgärd - Ta fram en plan för masshantering i kommunen.

Förslag på ansvar – Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Huvudansvaret för att ta fram en plan för masshantering bör ligga på kommunen som verksamhetsutövare avseende massor, d.v.s. samhällsbyggnadsnämnden. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har ett ansvar som remissinstans.

Svar/Hantering: Ansvarig nämnd har bytts från Miljö- och hälsoskyddsnämnden till Samhällsbyggnadsnämnden. Målet har förtydligats så att det framgår att det är markmaterial som uppkommer i kommunal verksamhet som avses.

2C: Målområde 2:3 Öka återbruket inom kommunens verksamhet

Åtgärd - Ta fram och implementera vägledning/policy för återbruk av material i miljöer där barn vistas (t.ex. inte återanvända material som innehåller miljögifter eller är olämpligt på annat sätt).

Förslag på ansvar – Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Barn- och utbildningsnämnden bör ha ansvar för denna fråga. Miljö- och hälsoskyddsnämnden är remissinstans och har ett tillsynsansvar i dessa frågor.

Svar/Hantering: Ansvarig nämnd har bytts från Miljö- och hälsoskyddsnämnden till Barn- och utbildningsnämnden.

2D: Målområde 4:1 Motivera kommuninvånarna att hålla rent i naturen

Åtgärd - Genomför/stöd kampanjer för skräpplockning

Förslag på ansvar – Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Resurser saknas hos miljö- och hälsoskyddsnämnden för att utföra detta, utrymme finns inte i budget. Därför har nämnden inte möjlighet att ansvara för åtgärden.

I den mån det har funnits utrymme har miljö och hälsa stöttat exempelvis Städa Sverige genom förmedling av områden att städa. Tidigare har miljö och hälsa administrerat skräpplockardagar med en större arbetsinsats. Dessa projekt kan innebära möjlighet för kommunen att få områden uppstädade som annars inte skulle städas.

Svar/Hantering: Ansvarig nämnd har bytts från Miljö- och hälsoskyddsnämnden till Kommunstyrelsen.

2E: Målområde 4:2 Hantera nedskräpning

Åtgärd - Ta fram och implementera arbetssätt för att förhindra och hantera nedskräpning av Vätern.

Förslag på ansvar – Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har uppfattat att målet ska nås genom städinsatser bl.a. strandstädning. Detta har miljö- och hälsoskyddsnämnden inte rådighet över. Ansvaret bör ligga på samhällsbyggnadsnämnden.

Svar/Hantering: Ansvarig nämnd har bytts från Miljö- och hälsoskyddsnämnden till Kommunstyrelsen.

2F: Målområde 4:3 Förebygg och minska förekomst av mikroplast i naturen

Åtgärd - Ta fram och implementera arbetssätt för att förhindra spridning av mikroplast.

Förslag på ansvar – Miljö – och hälsoskyddsnämnden

Miljö och hälsoskyddsnämnden har ett tillsynsansvar för vissa anläggningar som kan ge upphov till mikroplast exempelvis konstgräsplaner. Förebyggande åtgärder i form av planering, anläggning och skötsel utförs av andra nämnder i kommunen. Därför kan inte hela ansvaret ligga på miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Svar/Hantering: Åtgärden har förtydligats med exempel på potentiella källor till mikroplast (konstgräsplaner, multiarenor och lekplatser). Ansvarig nämnd har bytts från Miljö- och hälsoskyddsnämnden till Samhällsbyggnadsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden och Barn- och utbildningsnämnden.

2G: Målområde 6:1 Säkerställ att ingen negativ påverkan från nedlagda deponier i kommunen förekommer

Åtgärd – Utred vilka av de nedlagda deponierna i kommunen som behöver kontrolleras samt ta fram åtgärdsförslag.

Förslag på ansvar – Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen.

Någon särskild utredning görs inte gällande deponierna utan ingår i Miljö- och hälsoskyddsnämndens tillsynsarbete gällande prioritering och föreläggande om undersökningar och åtgärder för förorenade områden.

Svar/Hantering: Ansvar ändras till Samhällsbyggnadsnämnden.

2H: Bilaga 2 - 5.4 Lokala miljömål och styrande dokument - 5.4.1. Lokala miljömål - Lokala miljömål och styrande dokument

Ur denna del bör följande stycke om Skyddsnivåer och krav för enskilda avlopp tas bort då det inte är aktuellt:

”Kommunen har delats in i skyddsområden utifrån miljö och/eller hälsoskyddsskäl. Avloppsanläggningarna kan omfattas av normal eller hög skyddsnivå. Naturvårdsverkets allmänna råd 2006:7, Miljövårdsprogrammet – Vatten, aktuella planer och tillrinningsområden i kommunen ligger till grund för bedömningen. I Vänersborgs kommun finns ett flertal fritidshusområden där husen till stor del nyttjas året runt utan att tillfredställande slamavskiljning och rening finns. På grund av vattentäcker och närliggande sjöar och vattendrag krävs gemensamma lösningar alternativt anslutning till kommunalt avlopp. I dessa områden gäller generellt hög skyddsnivå.”

Svar/Hantering: Stycket har tagits bort.

2I: Kretslopp för avloppsanläggningar

Under detta stycke kommer en beskrivning av en målsättning att avloppsanläggningar ska vara kretsloppsanpassade. Detta tas upp i miljö- och hälsoskyddsnämndens riktlinjer för handläggning av enskilda avlopp. I tidigare arbetsförslag till avfallsplan fanns även en åtgärd föreslagen som gällde att utreda möjligheterna till kretslopp för avfall från små avlopp. Denna har nu tagits bort men borde finnas med i avfallsplanen.

Svar/Hantering: Åtgärden "Utred möjligheterna till kretslopp för avfall från små avlopp" har lagts till under målet "5. Skapa en hållbar hantering av avfall från avlopp".

2J: Åtgärder som saknas men som tidigare diskuterats

Hantering av massor och nedskräpning av trädgårdsavfall för att undvika spridning av invasiva arter.

Svar/Hantering: Nytt målområde med delmål och åtgärder har lagts till (målområde 7 Förebygg spridning av invasiva arter).

Synpunkter på utkast till Renhållningsföreskrifter:

2K: Dokumentet bör granskas avseende vilka namn som används för respektive nämnder och ansvariga. Det används olika namn på olika ställen.

Svar/Hantering: Dokumentet har reviderats med avseende på detta. De begrepp som används är avfallsansvarig nämnd, tillsynsansvarig nämnd och renhållare.

2L: I 10 § bör följande formulering läggas till i den befintliga föreskriften: Hämtningsintervall och storlek på behållare ska motsvara behovet av borttransport av hushållsavfall från fastigheten.

Svar/Hantering: Föreslagen text har lagts till.

2M: 20 § bör ses över då det fortfarande saknas uppgift om krav på höjdskillnad mellan fordonets uppställningsplats och botten på anläggningen.

Svar/Hantering: Höjdskillnaden har satts till 8 m. Paragrafen har kompletterats.

2N: De föreskrifter som gäller tömning av fettavskiljare 27 och 30 §§ beskriver olika tömningsintervall. Detta bör ändras för att undvika missförstånd.

Svar/Hantering: Tömning av fettavskiljare i 27§ avser fettavskiljare i form av hushållsavfall medan fettavskiljare i 30§ avser verksamhetsavfall. För att undvika missförstånd har tömningsintervallet i 27§ justerats så att det överensstämmer med tömningsintervallet i 30§.

2O: I 27 § föreslås dessutom stycket gällande fosforfällor ändras så att sista delen av andra meningen tas bort. D.v.s. följande tas bort: eller med det tätare intervall som kommunen fastställer efter att ha hört miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Svar/Hantering: Texten har tagits bort.

2P: I 31 § gällande uppgiftsskyldighet, bör första stycket omformuleras för att stämma överrens med SKL:s föreslagna föreskrifter. Den nya lydelsen bör vara: Den som bedriver en yrkesmässig verksamhet inom kommunen som ger upphov till annat avfall än hushållsavfall ska lämna de uppgifter om arten, sammansättningen, mängden eller hanteringen av avfallet som behövs som underlag för kommunens renhållningsordning

Svar/Hantering: Text ändrad till förslaget.

2Q: Bilaga 7

Texten bör uppdateras. De nedlagda deponierna i kommunen finns registrerade i Länsstyrelsens EBH-stöd gällande misstänkt förorenade områden. Deponierna är där riskklassade enligt den information som finns idag. Riskklass enligt nedan:

Torpa 1:2 (f.d Torpa 2:16)	Riskklass 2-stor risk.
Västra gatan 1:30 Brålanda	Riskklass3-måttlig risk
Lövnäs 6:6 (f.d. Kärsrud1:1)	Ingen information i EBH (troligen klass 3)
Tveten 5:1	Riskklass 3-måttlig risk
Byggmästaren 12	”-
Rånnum 6:41	”-
Örbacka 1:38	”-

Deponierna ingår i de förorenade markområden som ska undersökas och vid behov åtgärdas. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har ansvar för tillsynsåtgärder och prioriterar högsta riskklass först. Undersöknings- och åtgärdsansvarig är kommunen som drivit deponierna.

Svar/Hantering: Avfallsplanen har ändrats i enlighet med synpunkten.

Socialnämnden

3A: Kap.7 Mål och handlingsplan, Målområde 1, p.1:3 Minska matsvinnet

I socialförvaltningens verksamheter på gruppboenden inom omsorger om funktionshindrade arbetar man aktivt med att planera mathållningen. Boendena är väl medveten kosthållning och sparsamhet. Mat som blir över tillvaratas för framtida matlådor och menyerna planeras nogsamt. Förvaltningen gör medvetna val för hållbarhet vid de inköp som förvaltningen hanterar. Källsorteringen följer Vänersborgs kommuns direktiv för källsortering bl.a. genom användandet av gröna och röda påsar.

På boenden inom äldreomsorg källsorteras på samma sätt. Maten produceras och levereras från köket på Lindgården och förvaltningen utgår från att maten där produceras på ett hållbart sätt och för att minska matsvinnet så mycket som möjligt.

Svar/Hantering: Ingen åtgärd.

3B: Kap. 9 Konsekvenser av avfallsplan

Socialförvaltningen ser mycket positivt på att personer som idag står långt från arbetsmarknaden kan beredas möjlighet till sysselsättning i den nya Kretsloppsparken

Svar/Hantering: Ingen åtgärd.

3C: Bilaga 2 - 3 På gång inom lagstiftning och vägledning - 3.1 Cirkulär ekonomi

Betänkandet från utredningen om cirkulär ekonomi (SOU 2017:22) föreslår lagändringar för att öka användningen av bilpooler. Socialförvaltningen har idag 122 fordon eller ca 50 % av kommunens fordon. Samtidigt bedriver förvaltningen redan idag ett arbete för att optimera användningen av fordonsparken. Frågan om hur eventuell lagstiftning i frågan framöver kan komma att påverka kommunens och förvaltningens fordonsanvändning bör bevakas.

Svar/Hantering: Ingen åtgärd.

Kultur och fritidsnämnden

4A: Kultur- och fritidsnämnden ser mycket positivt på förslaget till Vänersborg kommuns avfallsplan som syftar till att skapa förutsättningar för en hållbar avfallshantering och cirkulär ekonomi. Vi uppskattar beskrivningen under konsekvenser av avfallsplanen, ”Det blir lättare att göra rätt”.

Förslaget till renhållningsföreskrifterna är tydliga och underlättar för alla berörda att göra rätt. Det kräver naturligtvis en ökad medvetenhet och kunskap om avfallshanteringen.

Kultur- och fritidsnämnden tillstyrker samhällsbyggnadsnämndens förslag till ny renhållningsordning.

Svar/Hantering: Ingen åtgärd.

Barn och utbildningsnämnden

5A: Barn- och utbildningsnämnden instämmer i den beskrivning av skolan och förskolans viktiga roll som ges i förslaget till ny renhållningsordning och har inget ytterligare att tillägga.

Svar/Hantering: Ingen åtgärd.

Boel Carlsson - Vikarierande miljöstrateg

6A: Skulle det vara möjligt att vi inkluderar målen i avfallsplanen i Miljöprogrammet?

Svar/Hantering: Arbetsgruppen för avfallsplanen kan inte bestämma i frågan.

6B: Beskriv gärna speciellt riktade åtgärder i bostadsområden där källsorteringen behöver förbättras (information, dialog, samarbete med Support Group mm). Detta är viktigt att ha med i avfallsplanen eftersom vi har åtagit oss det i projektplanen för avfallsprojektet med Chobe District Council.

Svar/Hantering: Text om riktade insatser har lagts till som styrmedel för mål 3. Gör det lätt att sortera och lämna avfall.

6C: För att nå ut på ett effektivt sätt till kommuninvånarna med renhållningsinformation kan det vara bra att upprätta en kommunikationsplan. Det är ju även något vi ska göra i avfallsprojektet med Chobe. Våra kommunikatörer kan vara till god hjälp i detta arbete.

Svar/Hantering: Behovet/nyttan med att upprätta en kommunikationsplan kommer att ses över.

6D: Sid 14: Första raden, tredje kolumnen: Matavfall från _____ ska läggas i plastpåse... (det fattas nog ett ord).

Svar/Hantering: Texten har justerats.

6E: Sid 24: Skriv gärna ut vad FTI betyder.

Svar/Hantering: Betydelsen av FTI (Förpacknings- och Tidningsinsamlingen) har skrivits.

6F: Sid 25: I det informationsmaterial som ni sprider om avfallshantering är det kanske bra om det ännu tydligare framgår vad det insamlade avfallet används till, dvs hur det nyttiggörs. Viktigt att kommuninvånarna får kunskap om detta för att öka motivationen att sortera.

Svar/Hantering: Text om att kommunikationen med kommunens invånare även bör omfatta vad det insamlade avfallet används till har lagts till under rubrik 5. Information och kommunikation.

6G: Sid 26: Under "Befolkning": ....togs fram av dåvarande Utvecklingskontoret.....
(vi heter ju numera Avdelningen för hållbar utveckling).

Svar/Hantering: Ordet "dåvarande" har lagts till.

6H: Sid 30: Komplettera gärna 3:1 med en uppföljningspunkt, typ max 10 % av hushållsavfallet ska vara felsorterat. Så man vet att informationen nått mottagaren. Förutom skolor kan väl även äldreboenden erbjudas kärll för full sortering.

Svar/Hantering: Åtgärden syftar till att öka kunskapen vilket skulle kunna kontrolleras genom ett mätbart mål för sorteringsgrad. Möjligheten att sätta ett mätbart uppföljningsmål kommer att tas upp vid utvärdering och revidering av målen.

Syftet med att erbjuda skolor kärll för full sortering är att använda dem som ett pedagogiskt verktyg för att lära eleverna hur avfall ska sorteras. Förhoppningen är att eleverna tar med sig kunskapen hem och ut i livet.

6I: Sid 31: 4:1 Kommunen ska vara medlem i Håll Sverige Rent. Vi får försöka lösa finansieringen av detta. Det är ju viktigt att vi kan erbjuda kampanjen till skolor mm, det får inte falla på att vi inte kan lösa finansieringen. Det vore även värdefullt om kommunen kan genomföra kampanjer som visar att vi är stolta över vår stad och att vi vill hålla den ren. Med banderoller med "Håll Vänersborg rent" och med fler papperskorgar i stan och med fler "burkholkar" på papperskorgarna. Använd gärna kommunens facebook-sida för att sprida info om renhållning och att t ex ställa frågor om renhållningen. Det aktiverar läsarna. TV-skärmarna på Kvantum är en bra marknadsföringsplats också, där renhållningsinformation kan spridas.

Svar/Hantering: Arbetsgruppen för avfallsplanen kan inte avgöra om Vänersborgs kommun ska vara medlem i Håll Sverige Rent eller inte. Ingen åtgärd.

6J: Sid 32: 5:1 Istället för "ovälkommet" kan kanske "oönskat" användas.

Svar/Hantering: Ändrat från "ovälkommet" till "oönskat" i mål 5:1.

6K: Sid 63: Statistik över tömda volymer saknas för externslam. Kan detta tas fram? Kan vara bra att ha om man funderar på att t ex på landsbygden använda slammet som gödselmedel i jordbruket.

Svar/Hantering: Statistik kan tas fram för antal transporter som genomförts för insamling av externslam, men på grund av att det inte finns uppgift om hur mycket slam som funnits i respektive transport kan mängden/volymen externslam inte beräknas. En möjlig metod är att räkna på en schablonvikt/-volym för transporterna. En sådan utredning kan bli aktuell om frågan om att skapa kretslopp för externslam uppkommer.

Enskild politiker, Samhällsbyggnadsnämnden

Synpunkter på utkast till Renhållningsföreskrifter:

7A: 1§ Föreskrifter om Avfallshantering. Länken till dokumentet på kommunens hemsida är "Renhållningsföreskrifter"?

Svar/Hantering: Gällande Renhållningsföreskrifter finns på Vänersborgs kommuns hemsida.

7B: 20§ "...mindre än X meter". Behöver fastställas.

Svar/Hantering: Antalet meter har fastställts.

7C: 27§ "...som kommunen fastställer". Borde betyda KF eller den nämnd KF delegerat till. Finns delegation idag?

Svar/Hantering: Det finns ingen delegation.

7D: 38§ "Fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare... ska anmäla detta till den tillsynsansvariga nämnden". Om Fastighet byter ägare måste alltså ny ägare söka nytt tillstånd?

Svar/Hantering: Ja. Vid byte av fastighetsägare behöver den nye fastighetsägaren skicka in en ny ansökan om kompostering. Föreskrifterna kompletteras för att tydliggöra detta.

7E: 42§ "...om kommunen konstaterar...". Borde betyda KF eller den nämnd KF delegerat till. Finns delegation idag?

Svar/Hantering: Begreppet "kommunen" har ersatts med "avfallsansvarig nämnd" för att förtydliga rollerna.

7F: Ikraftträdande. 2012-06-20. Fel datum.

Svar/Hantering: Datum kommer att uppdateras när föreskrifterna fastställs.

7G: Bilaga 1, sid 1. Farligt avfall "Exempel på vad som ska hanteras som farligt avfall". Exempelen på vad som är farligt avfall är ej identiskt med det som står i Avfallsplanen, Bilaga 1.

Svar/Hantering: Det finns ett stort antal avfall som klassas som farligt avfall. Genom att ge olika exempel i olika dokument ökar antalet typer av farligt avfall som nämns. Vi ser inget problem med att exemplen är olika i de olika dokumenten.

7H: Bilaga 1, sid 3. Fälg – stavas fälg.

Svar/Hantering: Felstavningen korrigeras.

Synpunkter på utkast till Avfallsplan:

7I: Synpunkter kring layout, bland annat tomma rader, metadata och sidnummer.

Svar/Hantering: Sidbrytningar, tomma rubriker, metadata m.m. hanteras i samband med kvalitetsgranskning när samtliga synpunkter beaktats.

7J: Kap 4 m fl: Insamling. Kommer vi att kalla nya anläggningen ÅVC eller kretsloppspark?

Svar/Hantering: Anläggningen är en Kretsloppspark. Avfallsplanen korrigeras.

7K: Kap 4: Kommunens avfallsorganisation. Det står: avfallsplan och föreskrifter. Borde stå: Avfallsplan och Föreskrifter om avfallshantering.

Svar/Hantering: Meningen är justerad så att det står "avfallsplan och renhållningsföreskrifter".

7L: Målområde 3.3. Det står: för minst X fraktioner. Antalet fraktioner måste fastställas.

Svar/Hantering: Antalet fraktioner har justerats till fem (5).

7M och N: Bilaga 1. Farligt avfall samt farligt avfall vid Miljöstation. Annat avfall ges som exempel än i renhållningsföreskriften. Finns en laglig definition någonstans?

Svar/Hantering: Lagstiftningens definition består av en hänvisning till en bilaga där olika avfallsslag listas. Denna hänvisning har lagts som fotnot i Avfallsplanen.

7O: Bilaga 2. 3 På gång inom lagstiftning och vägledning. Här nämns flera initiativ som enligt uppgift ska vara redovisade nu. Har detta skett? Hur hanteras detta?

Svar/Hantering: Avfallsplanen har reviderats med avseende detta.

7P: Bilaga 2. Bilaga 2 heter "Omvärldens krav och regelverk". Är omvärld utanför kommunen eller utanför Samhällsbyggnadsnämnden? Ett kapitel heter 5.4 Lokala miljömål och styrande dokument. Jag har svårt att förstå motiveringen till att innehållet i detta kapitel finns med. Dessutom hänvisas till en MRP som inte gäller längre.

Svar/Hantering: Men omvärlden avses i detta hänseende andra krav, utöver avfallsplan och renhållningsföreskrifterna, som kan påverka Vänersborgs kommuns avfallshantering. Avfallsplanens mål och åtgärder ska utgå från bland annat de nationella miljökvalitetsmålen och "andra relevanta mål, strategier och planer" (NFS 2017:2, 5§). Vi bedömer att de lokala miljömålen och andra styrande dokument är relevanta i utformning av Avfallsplanens mål och åtgärder.

7Q: Bilaga 3 Kommunens styrmedel, Ekonomiska styrmedel. Fria besök på ÅVC (4 st/år). Styrmedlet är kostnaden för besöket. Att det är Fria besök på ÅVC (4 st/år) fastställs av KF i Renhållningstaxan. Och det nämns i bilaga 6.

Svar/Hantering: Synpunkten mottagen, punkten kvarstår under ekonomiska styrmedel.

7R: Bilaga 3 Kommunens styrmedel, Ekonomiska styrmedel. Cirkulär ekonomi – är det ett styrmedel?

Svar/Hantering: Cirkulär ekonomi kan ses som ett samlingsbegrepp som kan omfatta flera styrmedel (både ekonomiska och andra) som kan leda till minskade avfallsmängder och en förbättrad avfallshantering. Punkten har flyttats till rubriken "Andra styrmedel".

7S: Bilaga 3 Kommunens styrmedel, Ekonomiska styrmedel. Saknar att vi har avgiftsfri hämtning av vitvaror vid tomtgräns.

Svar/Hantering: Punkten har lagts till.

7T: Bilaga 4 Medverkande vid revidering. Varför ska detta vara med i avfallsplanen?

Svar/Hantering: Medverkande vid revidering ska framgå i Avfallsplanen (NFS 2017:2, 18§). I denna förteckning kommer funktioner, inte namn, att framgå.

7U: Bilaga 6. Plockanalys. Här står ”Farligt avfall (läkemedel, kemikalier)” på en rad, ”El och elektronik” på nästa rad. Enligt Bilaga 1 är detta också Farligt avfall.

Svar/Hantering: De grupperingar av avfall som anges i avsnitt och tabell om plockanalys är de grupperingar som används i den metod som plockanalys utförs enligt. El och elektronik är farligt avfall, men i samband med plockanalys har man ansett det relevant att skilja ut el och elektronik ur övrigt farligt avfall.

7V: Bilaga 8, 2.2. Det står: ”... måste tas fram aktuella områden...”. Order "för" saknas.

Svar/Hantering: Meningen är justerad.

7W: Bilaga 8, 2.2. Det står "Vänersnäs DP". Ska det stå något mer?

Svar/Hantering: Punkten har tagits bort.

7X: Bilaga 8, 3.2. Det står: "En ny återvinningscentral (ÅVC) planeras. Anläggningen beräknas att tas i bruk under 2019." Det borde stå: "...togs i bruk 2020"

Svar/Hantering: Texten har uppdaterats och flyttats till bilaga 6 avsnitt 3.1 (Nulägesbeskrivning - Avfallsanläggningar).

2024-04-03

Dnr: KUFRN 2024/42

Handläggare

Anna Svensson
anna.svensson@vanersborg.se
0521-72 14 30

Mottagare

Kultur- och fritidsnämnden

Godkännande av yttrande avseende förslag till Friluftsstrategi

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden godkänner förslag till yttrande och skickar det till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen har beslutat att samråda om förslag till Friluftsstrategi och remiss har skickats ut till berörda nämnder, KS 2024-02-28 §26.

I förslaget till strategin klargörs syftet med och inriktningen på kommunens arbete med friluftsliv. En utredningsrapport har tagits fram där insamlat material, analys och slutsatser redovisas. Rapporten innehåller även förslag till utvecklingsåtgärder och hur friluftsförådringar kan organiseras i kommunen. I remissen önskas kommentarer till följande tre delar;

- Innehållet i och utformningen av strategin
- Förslag till åtgärder i utredningsrapporten
- Förslag till organisation i utredningsrapporten

Kultur- och fritidsförvaltningen anser att det är ett välskrivet och gediget material som ligger ute på samråd i aktuell fråga och ser ett stort behov av att kommunen tar ett större ansvar för friluftslivets villkor.

I förslaget till yttrande har förvaltningen skrivit fram kommentarer kring främst detaljersnivå samt budgetfrågor. Organisationsförslaget är för detaljerat och anger delar som ansvarig nämnd/förvaltning ska besluta om. Avseende utvecklingsambitionen kopplat till budget så bedömer förvaltningen att det föreligger en stor risk för att den föreslagna ambitionsnivån är betydligt högre än vad kommunorganisationen kommer att avsätta budget för. Det kan i sig skapa för höga förväntningar och försvåra framtida dialoger med berörda parter.

Beredning

Ärendet har beretts inom förvaltningen.

Underlag

- Förslag till yttrande avseende förslag till Friluftsstrategi, daterad 2024-03-27.

- Beslut om samråd av förslag till Friluftsstrategi, KS 2024-02-28 § 26.
- Förslag till Friluftsstrategi.
- Samrådshandling – Friluftsutredning, underlagsrapport till Friluftsstrategi. Kommunstyrelseförvaltningen 2024-01-18.

Anna Svensson
Förvaltningschef

Sändlista

Kommunstyrelsen

2024-03-27

Dnr: KUFRN 2024/42

Handläggare

Anna Svensson
anna.svensson@vanersborg.se
0521-72 14 30

Mottagare

Kommunstyrelsen

Yttrande avseende förslag till Friluftsstrategi

Bakgrund

Kommunstyrelsen har beslutat att samråda om förslag till Friluftsstrategi och remiss har skickats ut till berörda nämnder, KS 2024-02-28 § 26.

I förslaget till strategin klargörs syftet med och inriktningen på kommunens arbete med friluftsliv. En utredningsrapport har tagits fram där insamlat material, analys och slutsatser redovisas. Rapporten innehåller även förslag till utvecklingsåtgärder och hur friluftsförådringar kan organiseras i kommunen. I remissen önskas kommentarer till följande tre delar;

- Innehållet i och utformningen av strategin.
- Förslag till åtgärder i utredningsrapporten.
- Förslag till organisation i utredningsrapporten.

Yttrande

Kultur- och fritidsnämnden vill inledningsvis säga att det är ett välskrivet och gediget material som skickats på samråd i aktuell fråga. Nämnden ser ett stort behov av att kommunen tar ett större ansvar för friluftslivets villkor. I utredningsunderlaget samt i kultur- och fritidsförvaltningens regelbundna kontakter med föreningslivet, framkommer det många bra förslag på utvecklingsinsatser och föreningslivet uppfattar att det kommunala stödet till just friluftslivet har fått stå tillbaka för föreningsaktiviteter som bedrivs i kommunens idrottsanläggningar.

Kommentarer på förslaget till Friluftsstrategi

Sid 3: I strategin görs hänvisningar till Miljöprogram 2030 med antagandedatum från kommunfullmäktige. Detta bör uppdateras till nyligen antagen miljöstrategi 2030.

Sid 6: I strategin under rubriken ”*Kunskap och information*”. I detta kapitel blir strategin för detaljerad. Enligt antagen riktlinje för styrande dokument (KS 2023-01-25) ska en strategi peka ut kommunens övergripande handlingsinriktningar, värderingar och prioriteringar, vilket också framgår i utredningsunderlaget (s. 34) . Den ska inte ange konkreta arbetsmetoder. Arbetsmetoderna ska istället beskrivas i friluftsplån som enligt förslaget ska utformas. Enligt ovan nämnda riktlinje ska en plan vara det dokument som utgör en operationalisering och konkretisering. En plan ska detaljerat och konkret ange vad som ska uppnås inom ett visst område. Planen ska ange vilka åtgärder, aktiviteter eller insatser som ska genomföras och metoderna som ska användas.

2024-03-27

Dnr: KUFNR2024/42

Under första punkten anges i andra meningen hur och var information ska finnas, den meningen bör tas bort ur strategin. Även punkt två där digital och tryckt form anges, bör tas bort.

Under rubriken ”*Samverkan*” anges att ideella föreningar ska erbjudas att söka stöd både i punkt tre och fyra. Texten ger signaler om att det finns föreningsbidrag inom detta område att söka hos kommunen. Det är en bra ambition och kultur- och fritidsnämnden ser ett stort behov av detta. Dock finns det inget budgetutrymme för det i dagsläget och punkterna blir därmed missvisande. Liksom övriga punkter i strategin tolkas texten som en ambition, men just i förhållande till föreningsbidrag behöver kommunen var försiktig med hur man uttrycker sig för att inte inge falska förhoppningar.

Under rubriken ”*Uppföljning*” bedömer kultur- och fritidsnämnden att uppföljning ska ske årligen i förvaltningens verksamhetsrapportering och hanteras enligt kommunens styr- och ledningsprocess.

Kommentarer på utredningsunderlaget, Friluftsutredning

Sid 15: Under rubriken ”*Förslag till utvecklingsarbete*” kan man läsa om en mycket omfattande ambition avseende utveckling av friluftslivet i kommunen. Det är en viktig ambition som kultur- och fritidsnämnden ställer sig bakom, dock ska ambitionerna inte vara högre än vad kommunen som organisation är beredd att bekosta. De olika utvecklingsförslagen behöver en angiven cirkakostnad om de ska gå att bedöma. Då utredningen föreslår att kultur- och fritidsnämnden blir ansvarig vill nämnden tydligt markera att angivna utvecklingsförslag kommer ta många år att genomföra och är avhängigt vilka budgetmedel som tillförs arbetet. Förväntningarna på arbetet måste vara realistiska och det måste tydliggöras att det som utredningen avser med ”Steg 1” i arbetet, och som kultur- och fritidsnämnden aviserat som behov i processen för mål- och resursplan 2025-2027, 1 mnkr, avser en bråkdel av ambitionen som anges i utredningsunderlaget.

Sid 35: Det anges att en friluftsplän ska tas fram av friluftgruppen, som ska peka ut prioriterade områden med förslag på konkreta åtgärder. Enligt riktlinje för styrande dokument kan en plan antas av nämnd eller förvaltning, beroende på innehåll. Om planen ska innehålla prioriteringar, åtgärder och liknande avvägningar bör den antas av nämnd vilket också bör framgå.

Sid 36: Det anges att Rådet för hälsa och social hållbarhet ska fungera som politisk referensgrupp vilket också synliggörs i illustrationen av organisering på sidan 34. Vidare på sidan 37 framgår att friluftssamordnaren ska samordna friluftsårenden till både kultur- och fritidsnämnden och till Rådet för hälsa och social hållbarhet. Eftersom Rådet rent organisatoriskt är knutet till kommunstyrelsen väcker detta frågor kring vilken typ av ärenden som ska hanteras av nämnden och vilka ärenden som ska lyftas till Rådet, och därigenom också blir ärenden för kommunstyrelsen att hantera.

Sid 36: Under rubriken ”Förvaltningsorganisationen” anser kultur- och fritidsnämnden att kommunstyrelseförvaltningen har angivit detaljer som ansvarig nämnd/förvaltning

---

Postadress: Vänersborgs kommun 462 85 Vänersborg	Besöksadress: Vänersborg	Telefon: 0521-72 10 00	Webbplats: www.vanersborg.se	E-post: kulturfritid@vanersborg.se
--	------------------------------------	----------------------------------	--	--

2024-03-27

Dnr: KUFNR2024/42

äger mandat att besluta. Det anges vilken typ av grupp som ska sammankallas, hur ofta gruppen ska träffas samt vad arbetsuppgifterna ska vara. Det är inte rimligt.

Sid 38: Det anges att ”*En stor del av utvecklingsförslagen kan genomföras inom befintlig ram*”. Denna mening ställer sig kultur- och fritidsnämnden mycket frågande till och anser att texten behöver tas bort ur dokumentet, då bedömningen är att det inte stämmer. Kultur- och fritidsnämnden kommer inte, om den blir ansvarig för arbetet, att kunna genomföra en stor del av utredningsförslagen inom ram.

Övriga kommentarer

Kultur- och fritidsnämnden vill framföra vikten av tidigt utformade och tydliga gränsdragningslistor mellan de olika förvaltningarnas ansvarsområden. Särskilt den som avgränsar mellan kultur- och fritidsnämnden och samhällsbyggnadsnämnden. Dessa båda nämnder har mycket gemensamma gränsdragningsfrågor redan i dagsläget, avseende idrottsanläggningarna, och erfarenhet ger vid handen att tydlighet på det området är avgörande för framtida samarbeten och praktiska insatser.

Vikten av kollektivtrafiken nämns i underlaget och kultur- och fritidsnämnden står bakom det behovet, inte minst utifrån det resultat som framkom i nämnden genomförda invånardialog med unga.

Ann-Sofie Dolk Olsson
Ordförande

Anna Svensson
Förvaltningschef

§ 26

Samråd för Friluftstrategi

KS 2022/64

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att samråda om Friluftstrategi.

Sammanfattning av ärendet

En arbetsgrupp under ledning av kommunstyrelseförvaltningen har tagit fram ett förslag till friluftstrategi att samråda om. Samrådet vänder sig till berörda nämnder och intressenter som deltagit i projektets referensgrupp. Som underlag till strategin finns även en utredningsrapport som innehåller sammanställning av kartläggning och analys samt åtgärdsförslag samt vägledning kring hur strategin kan genomföras.

Förslaget till Friluftstrategi innehåller övergripande syfte och inriktning. Under samrådet samlas synpunkter in på utformningen av strategin, men även på utredningsrapporten. Efter samrådet kommer synpunkterna att sammanställas och handlingarna kommer att revideras innan strategin läggs fram för antagande av kommunfullmäktige.

En viktig del av arbetet rör hur ansvaret för kommunens friluftarbete ska fördelas och finansieras. Förslaget på framtida organisation ingår inte i strategin men beskrivs i utredningen. I samband med antagandet av strategin kommer förslag på ansvarig nämnd för samordning av friluftarbete läggas fram som ett separat beslut till kommunfullmäktige.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2024-02-12 Samråd för Friluftstrategi
- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-01-30 Samråd för Friluftstrategi
- Friluftstrategi – samrådshandling
- Friluftsutredning samrådshandling
- Beslut Rådet för hälsa och social hållbarhet §1 Friluftstrategi

Sändlista

Kultur- och fritidsnämnden
Samhällsbyggnadsnämnden
Byggnadsnämnden
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Barn- och utbildningsnämnden
Socialnämnden
Handläggare på kommunstyrelseförvaltningen

Utdragsbestyrkande

Vänerns kommun
Kommunstyrelseförvaltningen
Handläggare: Pål Castell
pal.castell@vanersborg.se
0521-27 10 91

Till berörda

Samråd om Friluftstrategi för Vänerns kommun

Kommunstyrelsen i Vänerns kommun har beslutat att samråda om förslag till Friluftstrategi.

I strategin klargörs syftet med och inriktningen på kommunens arbete med friluftsliv. En utredningsrapport har också tagits fram där insamlat material, analys och slutsatser redovisas. Rapporten innehåller även förslag till utvecklingsåtgärder och hur friluftsförslag kan organiseras i kommunen.

I samrådet tar vi gärna emot synpunkter på följande:

- Innehållet i och utformningen av strategin
- Förslag till åtgärder i utredningsrapporten
- Förslag till organisation i utredningsrapporten

Synpunkterna ska skickas **senast 19 april** till kommun@vanersborg.se eller Vänerns kommun, Sundsgatan 29, 462 85 Vänerns borg. Skriv ”Synpunkter Friluftstrategi” som rubrik.

För frågor och funderingar, kontakta gärna handläggare.

Pål Castell
Utvecklingsledare strategisk samhällsplanering

Kommunstyrelsen - Avdelningen för hållbar utveckling

Postadress:
Vänerns kommun
462 85 Vänerns borg

Besöksadress:
Sundsgatan 29
Vänerns borg

Telefon:
0521-72 10 00

Webbplats:
www.vanersborg.se

E-post:
kommun@vanersborg.se

Friluftstrategi

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Inledning.....	3
Tidigare ställningstaganden.....	3
De nationella friluftsmålen	3
Centrala begrepp.....	4
Övergripande syfte med kommunens friluftslivsarbete.....	5
Inriktning	5
Tillgång till natur och friluftsområden	5
Friluftsanläggningar.....	6
Kunskap och information	6
Samverkan.....	6
Uppföljning	7

Dokumenttyp Strategi	Dokumentnamn Friluftsstrategi	Antagen ÅÅÅÅ-MM-DD, § XX	Antagen av Kommunfullmäktige
Dokumentägare Kommunstyrelseförvaltningen	Dokumentansvarig ...	Reviderad	Giltighet Tillsvidare
Dokumentinformation Övergripande mål och ambitioner. Kopplad till utredning.		Diarienummer KS 2017/427	
Ämnesområde Friluftsliv		Intranät ☒	Hemsida ☒
Andra styrande dokument som omnämns Miljöprogram 2030 (KF, 2016-02-04). Översiktsplan 2017 (KF, 2017-12-13).			

Inledning

Detta är det första styrdokumentet med fokus på friluftslivet i Vänersborgs kommun. Vänersborg har en stor tillgång till friluftsrerurser i form av vatten- och naturområden, men det har tidigare saknats tydliga ansvarsområden och strategier för att förvalta och utveckla dessa.

Som underlag till strategin finns en utredningsrapport som redovisar kartläggning och analyser samt ger vägledning till genomförandet. Statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt (LONA) har använts för att medfinansiera arbetet med friluftstrategin.

Tidigare ställningstaganden

Enligt *Miljöprogram 2030* (antagen av kommunfullmäktige 2016-02-24) ska naturvård, friluftsliv, rekreation och god tillgänglighet prioriteras i tätortsnära skog. Vidare ska det vara enkelt för alla invånare att ta sig till fots, med cykel eller med kollektivtrafik till grönområden och strandmiljöer.

I *Översiktsplan 2017* (antagen av kommunfullmäktige 2017-12-13) handlar utvecklingsprincip 4 om att *Bevara och utveckla grönområden och rekreativsmöjligheter*. Där finns bland annat följande formuleringar:

Människor söker olika typer av friluftsupplevelser. Därför bör områden utvecklas så att olika naturtyper finns representerade, så att många olika aktiviteter kan utövas och så att olika önskemål angående nyttjandet av friluftsområdet kan tillgodoses.

En målsättning är att alla som bor i kommunen ska ha möjlighet att ta sig med cykel till ett område lämpat för friluftaktiviteter. Det är viktigt att tillgängligheten är god. Det ska vara lätt att hitta fram till bra friluftsområden och att vistas där, också för barn, äldre och rullstolsburna. Men graden av tillrättläggning bör variera så att även den som söker avskildhet och strapatsar lätt ska kunna hitta till mer orörda platser.

I kommunens *Naturvårdsstrategi* (antagen av kommunfullmäktige 2023-05-17) finns bland annat prioritering 5 som handlar om att ytan kommunalt skyddad natur ska öka och där ett antal förslag presenteras till nya naturreservat eller andra områdesskydd för att bevara viktiga natur- och friluftsvärden. Strategins prioritering 6 handlar om att öka tillgängligheten till naturområden och kunskap om naturen.

Grundprinciperna i kommunens *Skogspolicy* (antagen av kommunfullmäktige 2023-06-21) innefattar bland annat att friluftslivet i skogen ska stärkas, att skogen ska bidra till ökad folkhälsa och ett aktivt föreningsliv, att förutsättningar för besöksnäring och turism ska skapas och att bra dialog ska eftersträvas med berörda parter.

De nationella friluftsmålen

Riksdagen fastställde 2012 tio nationella friluftsmål, som Naturvårdsverket har i uppdrag att följa upp¹:

---

¹ Se mer på Naturvårdsverkets hemsida: <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/friluftsliv/sveriges-friluftlivsmal/>

1. Tillgänglig natur för alla
2. Starkt engagemang och samverkan
3. Allemansrätten
4. Tillgång till natur för friluftsliv
5. Attraktiv tätortsnära natur
6. Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
7. Skyddade områden som resurs för friluftslivet
8. Ett rikt friluftsliv i skolan
9. Friluftsliv för god folkhälsa
10. God kunskap om friluftslivet

De nationella målen har varit en utgångspunkt för Vänersborgs kommuns arbete med friluftsstrategin. Då flera av de nationella målen överlappar varandra har friluftstrategins syfte och inriktning utformats efter en annan struktur, men alla de tio nationella målen täcks in av strategin.

Centrala begrepp

Friluftsliv

Vanligtvis används följande definition för friluftsliv:

”friluftsliv: vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling”

3 §, Förordning (2010:2008) om statsbidrag till friluftsförbund

Detta kan omfatta många typer av aktiviteter, från promenader, bad eller picknick under bilresan till fågelskådning, bergsklättring och vandringssemester med tält.

Även om en förening ägnar sig åt tävlingssport kan en stor del av dess verksamhet klassas som friluftsliv så länge den sker utomhus med välbefinnande och naturupplevelser i centrum.

Friluftsområde

Med friluftsområde avses vissa större natur- eller vattenområden som pekats ut i översiktsplan eller liknande handling för att de har en särskild betydelse för kommunens friluftsliv.

Utpekade friluftsområden behöver inte ägas av kommunen. Allemansrätten innebär att allmänhet normalt sett får vistas där oavsett vem fastighetsägaren är. Om kommunen vill anlägga friluftsanläggningar eller på annat sätt underlätta för friluftsliv på annans fastighet kan avtal behöva upprättas.

Det är inte bara friluftsområden som har betydelse för friluftslivet. Även mindre naturområden, parker, badplatser med mera används för friluftsliv.

Friluftsanläggning

Med friluftsanläggning avses medvetet skapade konstruktioner som syftar till att underlätta eller förbättra för friluftaktiviteter. Det kan till exempel handla om stigar, sittbänkar, grillplatser, vindskydd, bryggor, iläggingsramper eller informationsskyltar. Även parkeringsplatser, toaletter och papperskorgar kan ses som del av friluftsanläggningar.

En friluftsanläggning kan vara såväl kommunal som privat eller statlig.

Övergripande syfte med kommunens friluftslivsarbete

Med utgångspunkt i Vänersborgs kommuns vision ”attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet” ska kommunens friluftslivsarbete

- (a) skapa mer jämlika förutsättningar att delta i och uppleva vardagsnära friluftaktiviteter i naturen som inte kräver så stora resurser av den enskilda;
- (b) utveckla och bevara friluftsområden och mötesplatser för att stärka natur-, kultur- och rekreationsvärden;
- (c) möjliggöra för utveckling av besöksnäring och föreningsverksamhet med koppling till friluftsliv; samt
- (d) öka kunskapen om allemansrätten och friluftslivets möjligheter och värden.

Att skapa *mer jämlika förutsättningar* att delta i och uppleva naturen handlar om att göra friluftslivet tillgängligt. Det innebär att arbeta för att minska och ta bort de hinder för deltagande som människor kan ha av funktionsmässiga, ekonomiska, sociala eller kulturella anledningar. Vänersborgs kommun vill stärka förutsättningarna för mer vardagsnära friluftsliv för återhämtning, rekreation och social samvaro i hela kommunen.

Att *utveckla och bevara friluftsområden* handlar om att strategiskt och långsiktigt tillvarata natur-, kultur- och rekreationsvärden. Det handlar bland annat om biologisk mångfald, kulturhistoriska lämningar, landskapsbild och vyer, men även om möjligheter till olika typer av friluftaktiviteter.

Att *möjliggöra för utveckling av besöksnäring och föreningsverksamhet* handlar om att stärka möjligheterna för olika aktörer att bidra till och vara delaktig i utvecklingen av friluftslivet i kommunen. I samverkan med andra parter kan kommunen möjliggöra för fler aktiviteter i naturen, ifråga om utvecklandet av upplevelsebaserade aktiviteter, mötesplatser och anläggningar.

Att *öka kunskapen* om allemansrätten och friluftslivets möjligheter och värden handlar om att förvalta och bygga vidare på en kultur med stor betydelse för folkhälsa och samtidigt värna om våra naturresurser.

Sammantaget leder detta till ökad folkhälsa i linje med kommunens värdeord levande, attraktiv, hållbar och tillsammans.

Inriktning

Tillgång till natur och friluftsområden

- I planering av bebyggelse och infrastruktur ska kommunen sträva efter att naturområden sparas eller utvecklas inom gång- och cykelavstånd från bostaden.
- Viktiga större friluftsområden ska pekas ut i översiktsplanen och skyddas från exploatering.
- Gång- och cykelvägar ska underlätta för boende i tätort att nå natur- och friluftsområden.

- Kommunen ska tillgodose parkering, toalett och avfallsinsamling vid friluftsområden där det bedöms finnas ett stort behov

Friluftsanläggningar

- Kommunala friluftsanläggningar ska i grunden vara kostnadsfria för alla att använda. Avgifter kan dock tas ut för viss infrastruktur, som till exempel parkeringsplatser och båtplatser, för att täcka driftskostnader.
- Kommunala friluftsanläggningar ska där så är möjligt och lämpligt göras tillgängliga enligt principen om universell utformning².
- Kommunen ska utveckla friluftsanläggningar inom friluftsområden och andra platser för bred användning för olika användargrupper.
- Kommunens satsningar på friluftsanläggningar ska prioriteras för att användas av många kommuninvånare och besökare. Avvägningar behöver göras mellan geografisk spridning och fördelar med att samla anläggningar.
- Friluftsanläggningar kan behöva undvikas på platser med mycket höga bevarandevärden.

Kunskap och information

- Det ska finnas lättillgänglig information för kommuninvånare och besökare om kommunens friluftsområden och friluftsanläggningar. Informationen ska finnas digitalt, samt via turistorganisationer och på kommunhuset.
- En friluftskarta i både digital form och tryckt på papper ska bland annat visa platser för friluftsliv, friluftsanläggningar och hur man kan ta sig till dessa med olika färdmedel.
- Huvudleder ska vara tydligt uppmärkta och det ska finnas informationsskyltar vid entréer till friluftsområden.
- Kommuninvånare ska få tillgång till kunskap om friluftsliv och allemansrätt. Särskilt viktiga målgrupper är barn, unga och nyanlända från andra länder. Kommunen ska arbeta med detta bland annat inom förskola, grundskola, fritidsverksamheter och samhällsorientering för nyanlända.

Samverkan

- Det ska finnas en tjänsteperson på kommunen med övergripande samordningsansvar för friluftsfrågor.
- Kommunen ska organisera forum regelbundet där föreningar och andra organisationer som arbetar med friluftsfrågor erbjuds möjlighet till dialog om friluftsliv

---

² Enligt Myndigheten för delaktighet kan universell utformning förklaras som ”design av produkter, tjänster och miljöer som är användbara för en så stor del av befolkningen som möjligt, utan att det krävs speciell anpassning” (<https://delaktighetsguiden.se/ordlista>). Det innebär anpassning till olika funktionsnedsättningar, men även andra aspekter på tillgänglighet ska vägas in, till exempel säkerhet för små barn och utrymme för barnvagnar. Avvägningar kan på vissa ställen behöva göras mellan tillgänglighet och miljöpåverkan.

- Ideella föreningar ska erbjudas att söka stöd och initiera samarbete med kommunen för friluftsverksamhet.
- Föreningar och andra organisationer ska erbjudas att söka stöd för investeringar och drift av friluftsanläggningar som kostnadsfritt kan användas av allmänheten. Avtal ska upprättas som tydliggör den långsiktiga ansvarsfördelningen.

Uppföljning

En samlad uppföljning av friluftstrategin genomförs minst en gång per mandatperiod. Ansvaret för uppföljningen ligger på kultur- och fritidsnämnden, som rapporterar till kommunstyrelsen. En utredningsrapport har tagits fram som ger vägledning i hur strategin kan genomföras.

Friluftsutredning

Underlagsrapport till Friluftsstrategi

Vänersborgs kommun
Kommunstyrelseförvaltningen

SAMRÅDSHANDLING

Sammanfattning

I denna rapport sammanställs kunskapsunderlag som samlats in i arbetet med att ta fram en friluftsstrategi för Vänersborgs kommun. Sammanställningen visar på de många resurser som finns i kommunen för friluftsliv i form av naturområden, vatten, anläggningar och engagerade föreningar. Den visar även på brister och utvecklingsmöjligheter.

Rapporten är tänkt att vara ett stöd vid genomförandet av kommunens Friluftsstrategi.

Avsnittet *Kartläggning och analys* redovisar resultat från undersökningar och workshops. Där sammanfattas även diskussioner som förts om ett antal viktiga frågeställningar.

Avsnittet *Förslag till utvecklingsarbete* redovisar tankar om hur kommunen kan jobba vidare med utveckling av friluftsområden och friluftsanläggningar.

Avsnittet *Förslag till organisering av kommunens friluftsbete* redovisar förslag på framtida ansvarsfördelning. En viktig del av förslaget är att det samordnande ansvaret för friluftsförågor bör läggas på Kultur- och fritidsnämnden.

Avslutningsvis sammanfattas det fortsatta tillvägagångssättet i avsnittet *Genomförande*.

Dokumenttyp	Dokumentnamn	Framtagen	Antagen av
Underlagsrapport	Friluftsutredning	-	-
Dokumentägare	Dokumentansvarig	Reviderad	Giltighet
Kommunstyrelseförvaltningen	...		-
Dokumentinformation		Diarienummer	
Bakgrund, inventering och analys. Kopplad till Friluftsstrategi.		KS 2022/64	
Ämnesområde	Intranät	Hemsida	
Friluftsliv	☒	☐	
Andra styrande dokument som omnämns			
Miljöprogram 2030 (KF, 2016-02-04). Översiktsplan 2017 (KF, 2017-12-13).			

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Innehållsförteckning	3
Inledning	4
Bakgrund	4
Rapportens syfte och roll som underlag	4
Arbetsätt	5
Kartläggning och analys	7
Resultat från referensgruppsträffar	7
Resultat från skolenkäter	7
Resultat från enkäter till allmänhet	8
Resultat från undersökning hos äldre	9
Resultat från undersökning bland andra kommuner	9
Reflektioner kring vad friluftsliv är och kan vara	11
Besöksnäringens relation till friluftslivet	11
Reflektioner kring organisering av friluftsarbetet	12
Förslag till utvecklingsarbete	15
Informationsinsatser	15
Friluftsområden	16
Bad och båtliv	25
Leder för vandring och cykling	29
Skolskogar och utomhuspedagogik	30
Kommunala friluftslivsaktiviteter	31
Övriga friluftsanläggningar och insatser	32
Förslag till organisering av kommunens friluftsbete	34
Styrande dokument	34
Politiska ansvarsområden	35
Förvaltningsorganisationen	36
Andra aktörer	37
Genomförande	37

Inledning

Bakgrund

Det har under en lång tid funnits behov av att utveckla förutsättningarna för friluftslivet i Vänersborg. I kommunens översiktsplan står med som fortsatt arbete:

”Ta fram en friluftsplän för att ge information om värdefulla friluftsområden samt ge förslag på åtgärder som kan förbättra dem, bland annat rörande underhåll, framkomlighet, tillgänglighet och förutsättningar för ökad besöksnäring. De nationella friluftsmålen bör vara vägledande.”

Översiktsplan 2017, sid 66 (antagen av kommunfullmäktige 2017-12-13 § 197)

Några år senare kom ett uppdrag inför verksamhetsåren 2022-2024:

”Kommundirektören ges i uppdrag att samordna ett förvaltningsövergripande arbete, för att ta fram ett styrdokument som innehåller strategier och prioriteringar för naturvård och friluftsliv, som underlag för fysisk planering.”

Mål och resursplan 2022-2024, sid 14 (fastställd av kommunfullmäktige 2021-06-16 § 79)

Kommundirektören lämnade över uppdraget till Kultur- och fritidsförvaltningen som redan under 2021 gjorde en nulägesanalys och skickade in en ansökan om statligt stöd i form av Lokala Naturvårdssatsningen (LONA) från Naturvårdsverket. I arbetet deltog tjänstepersoner från flera berörda förvaltningar.

LONA-medel beviljades och projektet inleddes i maj 2022, under ledning av kommunstyrelseförvaltningen. För att anpassa till kommunens *Riktlinjer för styrande dokument* har beslutats att skriva fram styrdokumentet som en strategi.

Naturvårdsstrategi antogs av kommunfullmäktige 2023-05-17 § 73, som resultat av ett arbete som påbörjades redan 2019. Samma år antogs även *Skogspolicy* (kommunfullmäktige 2023-06-21 § 108) och *Riktlinjer för kommunal skogshantering* (Samhällsbyggnadsnämnden 2023-09-21 § 113). Friluftsstrategin är ett komplement till dessa styrdokument och till *Grönplan 2008*, *Miljöprogram 2030* och kommunens översiktsplaner.

Behovet har också påtalats i olika tjänsteskrivelser, rapporter och från Visit Trollhättan Vänersborg.

Rapportens syfte och roll som underlag

Denna utredningsrapport har tagits fram som underlag till Friluftsstrategi. Den läggs inte fram för politiskt antagande. Syftet är att redovisa den kunskapsinhämtning och de analyser som gjorts i arbetet, för att ge en bättre förståelse för strategin. Rapporten kan även användas som stöd vid genomförande och uppföljning av strategin.

Arbetsätt

Projektorganisation

Arbetet har letts av en tjänsteperson på kommunstyrelseförvaltningen som tillsammans med en mindre projektgrupp har träffats regelbundet för att driva arbetet framåt. I projektgruppen har en representant från vardera kultur- och fritidsförvaltningen, samhällsbyggnadsförvaltningen samt miljö- och byggnadsförvaltningen har ingått.

En större arbetsgrupp har träffats med jämna mellanrum under processen för att stämma av hur arbetet fortskrider. Förutom de fyra i projektgruppen har ytterligare sju personer ingått.

Följande har deltagit i det löpande arbetet:

Pål Castell	strategisk samhällsplanerare, kommunstyrelseförv.	projektledare
Magnus Olofsson	föreningskonsulent, kultur- och fritidsförvaltningen	projektgrupp
Morgan Fast	enhetschef skog och natur, samhällsbyggnad	projektgrupp
Lisa Rex	kommunekolog, miljö- och byggnadsförvaltningen	projektgrupp
Per-Ola Rasmussen	utredare, kommunstyrelseförvaltningen	arbetsgrupp
Anne Ekstedt	folkhälsosamordnare, kommunstyrelseförvaltningen	arbetsgrupp
Sofie Hagström	utvecklingsledare, kultur- och fritidsförvaltningen	arbetsgrupp
Fredrik Blomdahl	fritidsledare, kultur- och fritidsförvaltningen	arbetsgrupp
Sanna Fransson	mark- och exploateringsingenjör, samhällsbyggnad	arbetsgrupp
Hamdi Alsayed	planhandläggare, miljö- och byggnadsförvaltningen	arbetsgrupp
Ylva Gunnarsdotter /Veronica Wallberg	förskollärare/pedagog, barn- och utbildningsförvaltningen	arbetsgrupp

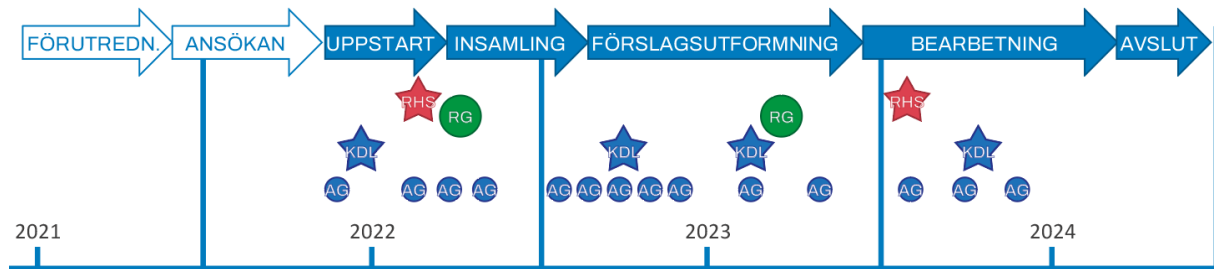
Rådet för hälsa och social hållbarhet har utgjort politisk referensgrupp. Under arbetets gång har flera avstämningar även gjorts med kommundirektörens ledningsgrupp.

Överblick över arbetsprocessen

Projekttiden är från maj 2022 till december 2024, se Figur 1. Innan dess gjordes en förutredning och en ansökan om LONA-stöd. Projektet planerades utifrån fem faser:

1. Uppstartsfas, maj-sep 2022. Projektledare utses, projekt- och arbetsgrupp formeras, kommunikationsplan tas fram, referensgruppsworkshop planeras, initial avstämning med Rådet för hälsa och social hållbarhet.
2. Insamlingsfas, okt 2022 – feb 2023. Kartläggning och insamling av data. Dialog kring fokusfrågor (t.ex. friluftsliv i skola/förskola, friluftsanslutet föreningsliv).
3. Förslagsutformningsfas, mar-dec 2023. Analys och utformning av förslag. Avstämning med referensgrupper.
4. Förslagsbehandlingsfas, jan-sept 2024. Internt samråd, revidering, antagande.
5. Avslutningsfas, okt-dec 2024. KommunikERING av resultat, överlämnande till genomförande- och uppföljningsorganisation, projektredovisning.

I praktiken har insamlings- och förslagsutformningsarbetet till stora delar pågått parallellt.

Figur 1: Överblick över processen. Röd stjärna – avstämning med Rådet för hälsa och social hållbarhet; Blå stjärna – avstämning med kommundirektörens ledningsgrupp; Grön cirkel – workshop med referensgruppen; Blå cirkel – möte med arbetsgruppen.

Inledande nulägesanalys

Under kultur- och fritidsförvaltningens ledning genomfördes hösten 2021 en förutredning i form av en nulägesanalys. Ett antal tjänstepersoner från olika förvaltningar deltog. Slutsatserna presenterades i en enkel sammanställning. Nulägesanalysen användes för att utforma projektplanen och ansökan om LONA-stöd.

Referensgruppträffar

Föreningar med kopplingar till friluftsliv har bjudits in att delta i en bred referensgrupp som genomfört två workshops under projektet. Till referensgruppen har även bjudits in kommunalråd, berörda nämndpresidier, Visit, Bergagården, länsstyrelsen och större markägare och arrendatorer.

Första referensgruppträffen hölls på Skidstugan i Dalbobergen 18 oktober 2022 med 49 deltagare. I smågrupper fick deltagarna arbeta med fyra olika teman: Resurser, brister och utmaningar, förväntningar och samverkan, samt möjligheter.

Andra referensgruppträffen hölls på samma plats 24 oktober 2023 med 32 deltagare. Tre gruppdiskussionspass genomfördes: Friluftsstrategin, Samverkansformer, Utvecklingsförslag.

Resultaten sammanställdes efter referensgruppträffarna och skickades ut till deltagarna, se bilagorna 1 och 2.

Enkäter och intervjustudie

Sommaren 2022 gjordes en enkätundersökning med människor på olika platser i kommunen för att få in tankar om friluftsliv.

Enkäter skickades ut hösten 2022 till kommunens grundskolor om hur naturområden och skolskogar används och om elevers syn på vistelse i naturen.

En webbenkät lades upp våren 2023 riktad till ungdomar om deras friluftsvanor.

Enkät till seniorer kring friluftsliv genomfördes vid olika tillfällen och i olika forum.

En enklare intervjustudie genomfördes för att ta reda på hur andra kommuners arbetar med friluftsliv. Kommuner med nyligen framtagna styrdokument kring friluftsliv valdes ut.

Resultaten från alla undersökningar presenteras översiktligt i avsnittet *Kartläggning och analys*.

Övriga kunskapsunderlag

Utöver det som nämns har även genomförts flera andra aktiviteter inom ramen för arbetet med friluftsstrategin:

- Deltagande på event där projektet presenterats och allmänhet kunnat lämna synpunkter: Miljöforum 2021, Kommunens födelsedag 2022
- Träffar med flera föreningar och andra organisationer
- Workshop med kommunala pensionärsrådet
- Deltagande på olika forum och konferenser kring friluftsliv, exempelvis Länsstyrelsen – Regional tankesmedja för hållbart friluftsliv

Kartläggning och analys

Vänersborgs kommun har ett rikt utbud av resurser för friluftsliv. Övergripande kan konstateras att det framför allt är när det kommer till kommunens organisation som det finns stora brister.

Resultat från referensgruppsträffar

Sammanställningar från de båda referensgruppsträffarna ligger som bilagor 1 och 2 till denna rapport. Båda träffarna gav ett omfattande material om friluftsresurser och utvecklingsförslag. En stor del av idéerna från referensgruppsträffarna har använts i avsnittet *Förslag till utvecklingsarbete*.

Resultat från skolenkäter

Enkät till skolorna om natur i undervisningen

En enkät skickades till de elva kommunala grundskolorna för elever i förskoleklass till årskurs 6 (låg- och mellanstadiet). Frågorna rör tillgången till och användningen av skolskogar och andra naturområden. Tio av skolorna svarade.

Merparten av skolorna uppger att de saknar skolskog, även om ett par av dessa har tillgång till skogsområde alldeles intill skolan. Samtidigt menar två av de fyra skolor som svarat att de har skolskog att den inte kan användas i någon högre omfattning, eftersom det är svårt att ta sig dit eller eftersom den är riskabel på grund av risk för fallande träd. Några skolor trycker på att de har mycket dålig tillgång till naturområden.

De flesta skolorna uppger att de använder sig av utomhusundervisning, dock i mycket olika utsträckning. Vissa menar att de nyttjar naturområden varje vecka som del av undervisningen medan någon uppger att det kan röra sig om några gånger per läsår. Ämnen som nämns är hälsa och idrott, teknik, biologi och matte. Naturmiljöer används även på friluftsdagar och av fritidsverksamheten.

Flera av skolorna skriver att de värdesätter möjligheten till utomhusvistelse och naturkontakt. Flera efterfrågar bättre tillgång till naturmiljöer nära skolan. Det efterfrågas även bättre möjligheter att göra utflykter till naturmiljöer, till exempel genom bussturer. En skola lyfter fram att de vill kunna åka oftare till naturskolan på Bergagården.

Enkät till barnen om friluftsliv med mera

En enkät gick även ut till barn på Granåsskolan (förskoleklass, årskurs 2-3), Onsjöskolan (årskurs 2-3), Tärnan (förskoleklass och årskurs 3) och Öxnereds skola (förskoleklass –

årskurs 6). Enkäten innehöll frågor om vad naturen är, känslor för naturen, vad man kan göra i naturen och vad som kan vara bra med det. Här är en sammanställning av resultaten:

- De flesta eleverna har positiva tankar och känslor om skog och natur och ser ett stort värde av att vistas ute och ta vara på vår miljö.
- Även de elever som är mer sällan i skog och natur i undervisningssyfte har generellt ändå svarat att de har en positiv känsla av den.
- Vissa elever har svårt att beskriva känslorna som skogen ger dem.
- På frågan om vad eleverna tycker om att göra i skogen, kommer eleverna på en mängd olika aktiviteter.
- Många uttrycker att naturen är en fin och vacker plats. De beskriver den med flera olika känslor- och sinnesord.
- De ser den som variationsrik där de både kan finna lugn och ro men även lust till spring och lek.
- Vidare ser de skog och natur som en plats där fantasi och kreativitet kan gro, men även skapa en känsla av rädsla.
- Skogen ger dem möjligheter att fylla på sina skafferier och njuta av svamp, bär, harsyra och även glädja någon annan med att plocka vackra blommor.
- Barnen beskriver skogen som en plats för lek och samvaro, en plats för att finna ro och väcka känslor, upptäcka djur och växter och pedagogerna får ett klassrum utomhus.

Resultat från enkäter till allmänhet

Undersökning sommaren 2022

Under sommaren 2022 genomfördes en enkätundersökning av två feriepraktiserande gymnasieelever på kommunstyrelseförvaltningen. De gick runt på olika platser i Vänersborg och ställde frågor om vad friluftsliv är, hur ofta de ägnar sig åt friluftsliv, vad de då gör och var, samt om de ser något som borde förbättras för friluftslivet i kommunen. Sammanlagt ingick 52 personer i undersökningen, med spridda åldrar från 15 år och uppåt.

Det framgick av undersökningen att vuxna i högre utsträckning än ungdomar lyfter fram ”promenera” som den främsta friluftaktiviteten. Aktiviteten ”bollsporter” rankades även högt, i synnerhet av ungdomar och boende i Torpaområdet. ”Bada” tillhörde också en av de populäraste aktiviteterna.

När det kommer till förbättringsåtgärder var det vanligaste önskemålet billigare transportmöjligheter för att komma till badplatser och andra ställen för friluftsliv. Enligt de som utförde undersökningen var det framför allt utlandsfödda som efterfrågade billigare transporter, medan svenskfödda i högre utsträckning efterfrågade förbättrade cykelvägar och belysning. Ungdomar boende i Torpaområdet efterfrågade specifikt bättre konstgräsmatta i Siriusparkens multiarena.

Undersökning våren 2023

Under vårterminen 2023 lades en enkät upp för att få in svar från företrädesvis ungdomar i kommunen. Den utformades som en öppen enkät på internet och information delades ut via fritidsgårdar. Endast 19 svar kom in, vilket gör att det inte går att dra alltför starka slutsatser från resultatet. Merparten av de svarande uppgav att de går på högstadiet, sex stycken på gymnasiet eller vuxna, två stycken på mellanstadiet.

Drygt hälften av de svarande menar att de ägnar sig åt friluftsliv i kommunen, var fjärde varje vecka. Promenera eller gå är de vanligaste aktiviteterna som räknas upp, följt av grilla.

Halle-/Hunneberg är det som flest nämner under frågan om var det bästa friluftsområdet finns i kommunen.

Resultat från undersökning hos äldre

Enkät till seniorer gällande friluftsliv genomfördes vid olika tillfällen och i olika forum som exempelvis kommunens födelsedag och på kommunens träffpunkter. Totalt svarade 93 personer.

Följande frågor ställdes:

- **Nyttjar du friluftslivet i Vänersborgs kommun? Om ja, hur?**
Majoriteten av de svarande nyttjar friluftslivet i Vänersborgs kommun. Promenader är den aktivitet som genomförs av flest men även cykling, fika, svamp- och bärplockning nämns av många.
- **Hur ofta utövar du någon friluftaktivitet?**
Svarsalternativen var varje dag, varje vecka, minst 10 ggr/år och mer sällan. Över hälften, 52 procent, svarade att de utövar någon friluftaktivitet varje dag, 30 procent svarade varje vecka, 11 procent minst 10 ggr/år/mer sällan. 7 procent angav inget svar.
- **Vad är det som bidrar till ett rikt friluftsliv?**
Omgivningen, närheten till friluftsområden, naturen, vattnet, att det finns många fina områden som det finns i vår kommun.
- **Vad fungerar mindre bra idag när det gäller friluftsliv i Vänersborgs kommun?**
Belysning, halkbekämpning, toaletter, parkbänkar och cykelvägar.
- **Hur kan vi utveckla friluftslivet i Vänersborgs kommun?**
Belysning, fler bänkar, fler toaletter, tillgängligheten både för funktionshindrade men också möjlighet att ta sig med kollektivtrafik till friluftsområden samt närheten av friluftsområden till sitt boende. Barnaktiviteter längs promenadslingsor.

Resultat från undersökning bland andra kommuner

En intervjustudie har genomförts med fem kommuner i Sverige. Dessa har valts ut utifrån ranking i "Sveriges friluftskommun" och storlek. Följande kommuner har medverkat: Trollhättan, Nyköping, Örnsköldsvik, Karlshamn samt Uddevalla.

Två kommuner har en av KF antagen Friluftsplan, en har en Friluftsstrategi som är beslutad på nämndnivå och övriga utgår från ÖP/Naturvårdsplan/Grönplan som omfattar friluftsliv.

I fyra kommuner ligger uppdraget att genomföra och samordna planen/strategin på Kultur- och fritidsförvaltningarna. I en kommun har förvaltningarna skapat en tvärfunktionell friluftsgrupp på egen begäran.

Kommunerna har valt ett liknande upplägg för att genomföra arbetet och har skapat tvärfunktionella arbetsgrupper mellan berörda förvaltningar som hålls ihop av kultur- och fritidsförvaltningarna. Allt som oftast handlar det om att representanter från kultur/fritid, samhällsbyggnad/tekniska, MEX/Strategisk planering samt näringsliv/landsbygdsutvecklare medverkar i arbetsgrupperna men också folkhälsosamordnare och representanter från barn- och utbildningsförvaltning. Grupperna tar fram handlingsplaner med prioriteringar.

Tre kommuner har en separat inrättad tjänst för arbetet med friluftsliv och ytterligare en är i färd med att inrätta en sådan tjänst.

I fyra kommuner har kultur- och fritidsförvaltningarna ansvaret för underhåll och utveckling av områden/faciliteter och flera köper denna tjänst av samhällsbyggnad/tekniska. I en kommun ansvarar näringsliv och fritid för arbetet gemensamt med tekniska som utförare. En kommun har gjort undantag för reservat som hanteras separat via beslutad naturvårdsplan som omfattar insatser för friluftsliv.

Flera kommuner saknar en separat budget för utveckling, investering och underhåll av infrastruktur för friluftsliv. En kommun arbetar just nu med gränsdragningslistor i syfte att få till en separat budget. Den kommun som har en separat budget för friluftsliv har 1 mkr i ram för utveckling, 2,1 mkr för skärgårdsutveckling och friluftsbad samt 0,8 mkr för förbättringar, det så kallade "Friluftsluftet" där skolor och föreningar kan ansöka om förbättringar som förbättrar förutsättningarna för verksamhet och invånare.

En kommun lyfter utmaningen med att fördela ansvar och kostnad mellan kultur och samhällsbyggnad, en kommun beskriver hur de arbetat med gränsdragningslistor för att tydliggöra det och en annan kommun har fattat beslut om att alla förvaltningar ska avsätta pengar varje år och den totala potten är det som man har att arbeta med för att utveckla friluftslivet.

Samtliga kommuner samverkar med föreningar och friluftsförbund. Tre kommuner gör detta formaliserat genom ett friluftsråd. I råden återfinns tjänstepersoner, politiker, föreningar av olika slag och i vissa fall också Länsstyrelsen och markägare. I råden diskuterar man intressenternas utvecklingsplaner och möjliga konsekvenser eller möjligheter kopplat till dessa samt fångar upp behov och utmaningar som behöver hanteras. Denna input används för att planera och göra prioriteringar.

Samtliga kommuner har olika typer av föreningsbidrag, lokalbidrag samt aktivitetsbidrag. Ifråga om verksamhet som bedrivs utan lokal finns det olika varianter av stöd t.ex. friluftsbidrag, sträckbidrag för spår och leder, grönytebidrag osv. En del kommuner har extra bidrag till noder och anläggningar som många besöker.

Många kommuner har särskilt riktade föreningsbidrag eller använder idéburet offentligt partnerskap (IOP) för att klara sina åtaganden och kostnader. Ofta använder man skötselbidrag i olika former kopplat till leder och anläggningar. Exempel på IOP:er kan vara integrationsprojekt med läxhjälp, städning av återvinningsstationer och föreningslokaler samt skötsel av långa leder. En kommun lägger hela 10,5 mkr per år på uppdragsavtal med föreningar för att frigöra personella resurser till andra uppgifter.

Några kommuner har en näringslivsstrategi som berör friluftslivet medan andra arbetar tätt med näringslivsutvecklare i kommunerna. I två kommuner finns det samverkan mellan näringslivs- och friluftslivsansvariga gällande underhåll och utveckling och ytterligare en kommun arbetar för att det ska bli så. Erfarenhetsmässigt gör kommunerna följande medskick:

- Det är viktigt att en friluftslivsstrategi beslutas politiskt och att den förs in som en egen punkt i verksamhetsplaneringen.
- Det behövs en egen fristående utvecklings- och underhållsbudget för friluftsliv eftersom det är ett område som inte är tvingande. Resurserna behöver vara realistiska i förhållande till ambition och planer.

- Använd gränsdragningslistor mellan förvaltningar så att det klart och tydligt framgår vems ansvar en sak är och vem som finansierar/bekostar insatsen.
- Det är viktigt att säkra friluftslivsområden i ÖP/FÖP och att det finns kartor som visar gränserna.

Reflektioner kring vad friluftsliv är och kan vara

Frågan om vad friluftsliv är och kan vara har ständigt återkommit under projektet. Diskussionerna har ofta tagit sin utgångspunkt i den definition som vanligtvis används och som kan hänvisas till *Förordning (2010:2008) om statsbidrag till friluftsförbund och friluftsförbund*. Enligt den definieras friluftsliv som ”vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling”. Denna definition ger upphov till följdfrågor så som:

- Vilka platser kan räknas som ”natur- och kulturlandskap”?
- Vilka aktiviteter kan räknas som ”vistelse... för välbefinnande och naturupplevelse utan krav på tävling”?

När frågan lyftes inledningsvis i arbetsgruppen om exempel på platser och aktiviteter som är relevanta för kommunens friluftstrategi är uppfattningarna väldigt olika inom gruppen. Alla var överens om att större tätortsnära skogsområden som Dalbobergen är relevanta och att kyrkogårdar inte är det. Men när det kommer till parker, skogsdungar, campingområden, småbåtshamnar med mera gick meningarna isär. Cykeltur och bad är exempel på aktiviteter som samtliga såg som relevanta. De flesta var även eniga kring ridning, klättring, motionsträning, båtliv, jakt och fiske som friluftsförbund. Nästan alla var även eniga om att motocross, paintball, lajvrollspel och trädgårdsodling är exempel på aktiviteter som inte är relevanta. Golf och agility är exempel på aktiviteter som det rådde stor oenighet om.

Sett till andra kommuners friluftsförbund och liknande dokument görs olika tolkningar om vad som ingår. Till exempel kan simhallar räknas in trots att det uppenbart inte rör sig om vistelse utomhus. De flesta inkluderar idrottsföreningar som har sin verksamhet i naturmark – orientering, skidor, cykling med mera – trots den officiella definitionens lydelse om ”utan krav på tävling”. Detta kan dock förstås utifrån att föreningarna i hög utsträckning erbjuder möjligheter till motionsträning.

Även frågor till allmänheten visar att synen på vad som kan vara friluftsliv varierar (se avsnitt ovan). Spontanidrott i stadsmiljö (som bollspel på konstgräsplan) är exempel på vad många tänker in, men som kanske är svårt att koppla till ”naturlandskap” och ”naturupplevelser”.

Besöksnäring och friluftsliv

Besöksnäringens position som en av landets basnäringar är starkt beroende av friluftsliv och naturturism. Naturen är en viktig reseanledning både för lokala, nationella och internationella gäster. Besökare vill uppleva olika naturmiljöer och efterfrågar en lång rad av aktiviteter som vandring, paddling, sportfiske, cykling och fiske.

Svenskarnas vana att röra sig i skog och mark och starka engagemang för friluftsliv skapar mervärde inte bara för utövarna. På liknande vis som den kommunala musikskolan bidrar till framgångar för svensk musikexport, är friluftslivet en viktig resurs för ett växande näringsliv kring naturturism. Det finns många beröringspunkter mellan naturturism och friluftsliv. De båda begreppen går delvis in i varandra och det finns starka gemensamma intressen, inte

minst kring behovet av vacker natur och friluftsanläggningar. Både friluftsliv och naturturism handlar om rekreation och bidrar till bättre folkhälsa. Trots att naturturismbranschen präglas av mindre enmans- och familjeföretag är det en av landsbygdens främsta källor till nya jobb. Det innebär en tillväxtmöjlighet utanför Sveriges större städer och tätorter.

Viktiga frågor för friluftsliv- och naturturism i framtiden:

- **Leder**
Under lång tid har en utmaning varit att det som regel finns finansiering för att anlägga nya leder via ex. projektpengar, men saknar resurser för underhåll och skötsel över tid.
- **Digital tillgänglighet**
Vi behöver planera för flera typer av tekniklösningar för att få snabb och robust uppkoppling även på naturbesöksmål.
- **Transporter**
Idag planeras och prioriteras kollektivtrafiken i stor utsträckning utifrån arbetspendling och annat vardagsresande. Sätt att öka möjligheterna att nå besöksmål för naturturism kan vara exempelvis att använda skolbussar för lokala transferturer på helger eller att förlänga busslinjer med några hållplatser i samband med ledigheter och semester.
- **Regelverk**
Regelverken är i låg utsträckning anpassade för besöksnäringens behov. Myndigheter behöver samverka för att hitta samsyn i avvägningar mellan olika aspekter på att tillgängliggöra besöksmål och möjliggöra näringsverksamhet, till exempel i relation till strandskydd.
- **Hållbarhet**
Enligt World Tourism Organization (UNWTO) kommer den globala turismen växa med 50 procent fram till 2030. Flera bedömare menar att friluftsliv- och naturturism är ett av de snabbast växande segmenten. Vilket ställer väldiga krav på att den tillväxten sker på ett hållbart vis. Senaste har frågan om överbelastning på attraktiva platser behövt hanteras allt oftare i Sverige, framför allt i fjällvärlden.

Reflektioner kring organisering av friluftslivsarbetet

Hur organiseras friluftslivsarbetet idag?

Inom kommunens politiska organisation samt kommunalt ägda bolag kan följande roller och ansvarsområden kopplade till friluftsliv identifieras:

Kommunfullmäktige

- Kommunövergripande beslut, bland annat budget

Kommunstyrelsen

- Kommunövergripande strategisk samhällsplanering, bland annat översiktsplanering
- Samordning av folkhälsoarbete
- Besöksnäring, inklusive led- och destinationsutveckling
- Medlemskap och medverkan i stiftelser, föreningar, förbund och samarbeten som arbetar med utveckling där friluftslivet är en förutsättning, exempelvis Stiftelsen för Dalslands

kanals framtida bestånd, Visit Trollhättan Vänersborg, och Besöksnäring – 8 kommuner i en del av Västsverige (V8).

Kultur- och fritidsnämnden

- Kontakt med föreningar, föreningsbidrag
- Friluftaktiviteter på fritidsgårdar, lovaktiviteter
- Ansvar för vård av fornminnen

Samhällsbyggnadsnämnden

- Förvaltning och utveckling av kommunens park-, skogs- och naturmark, lekplatser, badplatser, bryggor med mera (gatuenheten)
- Markköp, arrenden, skötselavtal med mera (fastighet och service)

Byggnadsnämnden

- Detaljplaner, bygglov, strandskydd med mera (plan och bygglov)
- Kartor, geodatahantering och visualisering (karta och geodata)
- Lantmäteriåfrågor (lantmäteriet)

Miljö- och hälsoskyddsämnden

- Naturvårdsaspekter och ekosystemtjänster
- Prövningar gentemot miljöbalken
- Bidragsansökningar för olika typer av åtgärder

Barn- och utbildningsnämnden

- Utomhuspedagogik och skolskogar (förskola, grundskola)
- Utbildning om natur, friluftsliv och allemansrätt (förskola, grundskola)

Socialnämnden

- Utomhusaktiviteter för äldre, kommunens frivilligsamordnare
- Information om allemansrätt till nyanlända invandrare ingår för tillfället i samhällsorienteringen de erbjuds

Halle och Hunneberg AB (som tar över från Stiftelsen Bergagården)

- Utveckling och förvaltning av friluftsanläggningar på Halle- och Hunneberg

Kunskapsförbundet Väst (gymnasieskola, vuxenutbildning)

- Undervisning om natur, friluftsliv och allemansrätt

Visit Trollhättan och Vänersborg (turistorganisation)

- Marknadsföring av friluftdestinationer

Brister

De tydligaste bristerna i kommunens organisering av friluftsarbetet är:

- Det saknas utpekade ansvar för samordning av friluftsförfrågor
- Det saknas forum för samordning av friluftsförfrågor både internt och externt
- Det saknas utpekade mål och strategier för att utveckla friluftslivet
- Det saknas resurser för att utveckla friluftslivet
- Det saknas en besöksnäringstrategi som anger de friluftslivsområden och -aktivitetsmöjligheter som är av vikt för besöksnäringen och på vilket sätt de behöver utvecklas och tillgängliggöras för att vara attraktiva och hållbara.

Reflektioner kring framtida ansvarsfördelning

Var ligger lämpligast samordningsansvaret för friluftsförfrågor på kommunen? Tabellen redovisar förenklade argument för och emot de nämnder som diskuterats.

<i>Nämnd</i>	<i>Argument för</i>	<i>Argument emot</i>
Kommunstyrelsen	Har övergripande ansvar och möjlighet att tycka till om andra nämnders ansvarsområden. Kan kopplas till befintliga ansvarsområden inom näringsliv, folkhälsa och översiktsplanering.	Ska hantera övergripande frågor och bör undvika att ta för mycket direktansvar för sektorsfrågor. Längre ifrån det praktiska arbetet med såväl föreningar som förvaltningsfrågor.
Kultur- och fritidsnämnden	Kan kopplas till befintliga ansvarsområden med föreningar och fritidsverksamhet. Det finns förväntningar på att kultur och fritid har hand om friluftsliv.	Har begränsade möjligheter att påverka andra nämnders ansvarsområden. Saknar genomförandeorganisation för anläggning och drift av friluftsanläggningar.
Samhällsbyggnadsnämnden	Kan kopplas till befintliga ansvarsområden med förvaltning av utemiljö samt fastighetsfrågor.	Har begränsade möjligheter att påverka andra nämnders ansvarsområden. Har fokus på kommunala verksamheter och kommunal mark.

Det vanligaste bland andra kommuner tycks vara att samordningsansvaret ligger hos kultur- och fritidsnämnd eller motsvarande.

En annan fråga rör hur genomförandeorganisationen bör utformas. Ett antal varianter har diskuterats, med utgångspunkten att samordningsansvaret ligger hos kultur och fritid alternativt samhällsbyggnad:

<i>Organisationsmodell</i>	<i>Argument för</i>	<i>Argument emot</i>
Kultur- och fritidsnämnden beställer och samhällsbyggnadsförvaltningen utför.	Optimerar kultur och fritids samordningsansvar med samhällsbyggnads utförarorganisation. Ger en tydlighet i ansvarsfördelning och budgetsättning.	Det finns utmaningar med ett beställare/utförare-system – kräver bra samverkan för att få det kostnadseffektivt och smidigt.
Kultur- och fritidsnämnden bygger upp en egen driftsorganisation för friluftsanläggningar.	Kultur- och fritidsnämnden kan hantera driftsfrågor smidigare med egen personal.	Det skulle innebära delvis parallella driftsorganisationer, vilket kan vara ineffektivt.
Samhällsbyggnadsnämnden tar samordningsansvaret och håller i förvaltningen.	Ansvar och förvaltning hamnar inom samma organisation.	Kultur- och fritidsnämnden får en väldigt liten roll trots att friluftsliv kan förväntas ligga under deras ansvar. Samhällsbyggnadsnämnden har traditionellt sett fokus på kommunens egna fastigheter.

De olika modellerna kan även kombineras, till exempel genom att Kultur- och fritidsnämnden tar hand om driften för vissa typer av anläggningar och uppgifter, men beställer andra uppgifter från Samhällsbyggnadsförvaltningen.

Förslag till utvecklingsarbete

Informationsinsatser

Visit Trollhättan och Vänersborg marknadsför vissa evenemang och destinationer med friluftsliv i fokus. Bland annat finns en flik på hemsidan med rubriken naturområden. Men det saknas täckande information om friluftsliv i kommunen samt vilka aktörer som använder dessa.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Ta fram en friluftskarta i samverkan med turistorganisation, föreningsliv och besöksnäring.

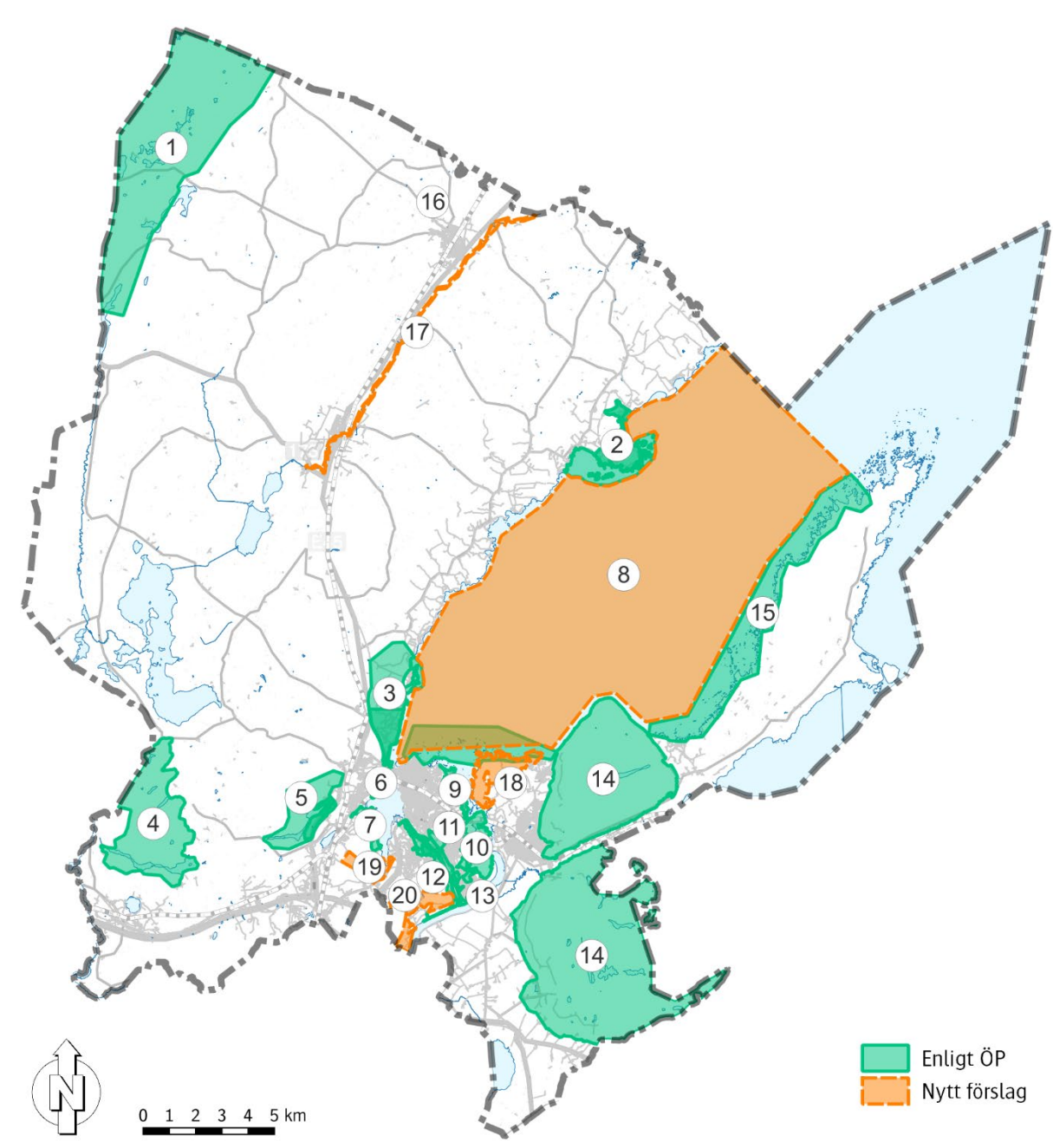
Friluftsområden

Kartan nedan visar kommunens friluftsområden enligt tidigare ställningstaganden och enligt rekommendationer från arbetsgruppen för friluftsstrategin. Merparten av områdena finns upptagna som friluftsområden i kommunens översiktsplan¹.

Nummer i kartan	Benämning	Areal (ha)	Markägare	Status/plan
1	Kroppefjäll	2819	Enskilt	ÖP 2017 (F1)
2	Sikhallsviken/Gälle udde	435	Enskilt + kommunalt	ÖP 2017 (F1/F2)
3	Dalbobergen	151	Kommunalt	ÖP 2017 (F1), FÖP VV (G16)
4	Skogarydsområdet	1045	Enskilt	ÖP 2017 (N5)
5	Boteredssjöområdet	408	Enskilt + kommunalt	ÖP 2017 (F1), FÖP VV (G25-G27)
6	Punschdalen	2	Kommunalt	FÖP VV (G22)
7	Skavens strandskogsområde	49	Kommunalt	FÖP VV (G31)
8	Vänersborgsviken	622	Enskilt + kommunalt	ÖP 2017 (F2)
9	Holmängenområdet	62	Kommunalt	FÖP VV (G6)
10	Lillåområdet	185	Enskilt + kommunalt	FÖP VV (G12)
11	Fridhemsgärdet	22	Kommunalt	FÖP VV (U10)
12	Kanalområdet kring Karls grav	121	Kommunalt	FÖP VV (G13, G15, U17)
13	Restad Gårds parkområde	18	Enskilt	FÖP VV (G14)
14	Halle- och Hunneberg	1872	Sveaskog	ÖP 2017 (F1)
15	Västra Vänersnäs	1344	Enskilt	ÖP 2017 (F2)
16	Mollbergsskogen, Brålanda	25	Enskilt	Nytt förslag

¹ Här ingår områden N5 enligt utvecklingsprincip 1 i ÖP 2017; F1 och F2 enligt utvecklingsprincip 4 i ÖP 2017; samt U- och G-områden där rekreation nämns specifikt i rekommendationerna i FÖP Vänersborg-Vargön.

17	Frändeforsån	142	Enskilt + kommunalt	Nytt förslag
18	Viksängen/Nordkroken	231	Enskilt	Nytt förslag
19	Vassända/Brätte	98	Nytt förslag	
20	Södra Onsjö/Sandbäck	182	Kommunalt	Nytt förslag

Figur 2. Karta över befintliga och föreslagna friluftsområden.

Nedan följer tankar om vart och ett av områdena om utvecklingsmöjligheter.

1. Kroppefjäll

Kroppefjäll är ett skogsområde med många småsjöar som ligger inom Vänersborgs, Färgelanda och Melleruds kommuner. Om hela området räknas in är det kommunens största sammanhängande naturområde. Området rymmer flera naturreservat, Natura 2000-område, biotopsskyddsområde och utgör riksintresse för både naturvård och friluftsliv. I Melleruds och Färgelanda kommuner finns anläggningar för besökare med bland annat övernattningsmöjligheter. I Vänersborgs del av Kroppefjäll saknas till stor del anläggningar och organisation för turism, men SK Granans anläggning utgör en utgångspunkt för lokalt friluftsliv och det finns leder och elljusspår. Kommunen samarbetar också med övriga kommuner kring Kroppefjällsleden. Kommunen har inget eget markinnehav på Kroppefjäll.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Utred möjligheterna till utveckling av leder och besöksanläggningar i samverkan med berörda kommuner, föreningar och företag.

2. Sikhallsviken/Gälle udde

Sikhallsviken är ett populärt besöksmål sommartid, främst på grund av badstranden och möjligheten till vattensport. Det finns även en småbåtshamn och två campingplatser. Kommunen äger marken kring en stor del av badstranden och delar av hamnen. Badmöjligheterna på stranden har sedan en tid försämrats till följd av igenväxning. Ett planarbete pågår sedan 2015 på initiativ av markägare som bland annat vill möjliggöra för fler bostäder, nya småbåtshamn och utökade campingplatser. Gälle udde är delvis obebyggt med flera värdefulla naturbiotoper, bland annat ute på små öar och skär. Ur ett friluftsperspektiv är det relativt otillgängligt.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Arbeta för att färdigställa detaljplanen så att hamnen och campingarna kan byggas ut.
- Vidta åtgärder för att återställa badstranden i gott skick.
- Uppmuntra dialog med markägare och campingplatser om hur området kan förbättras för friluftsliv, bland annat genom förbättrad vandringsrunda på Gälle udde.

3. Dalbobergen

Dalbobergen sträcker sig längs Vänerens kust från Vänersborgs tätort till Ursands camping. En stor del av området längs stranden är även naturreservat och i kommunens Naturvårdsstrategi föreslås utvidgning av reservatet åt väster och söder. Dalbobergen är mycket välanvänt som friluftsområde och rymmer många olika typer av anläggningar, bland annat Dalbostigen längs stranden, Skidstugan, Bastungen, scoutgård, elljusspår, cykelspår, fågelton, grillplatser och bänkar. Här möts också Pilgrimsled Dalsland och Pilgrimsled Göta Älv. I anslutning till området finns även caféet Skogshyddan, kulturmiljön kring Dalbogården, småbåtshamnen Grönvik, Ursands camping och brukshundsklubbens agilityanläggning. Flera föreningar driver verksamhet i Dalbobergen, bland annat Vänersborgs Skidklubb, Vänersborgs Scoutkår, Friluftsförbundet, Cykelklubben Wänerhof och Dalslands Gille. Kommunen har i översiktsplanen pekat ut några delar av Dalbobergen som utvecklingsområden för bostäder. Bland annat länsstyrelsen har framfört invändningar mot de planerna.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Följa upp Naturvårdsstrategins förslag på utökning av reservatet.
- Undersöka möjligheterna att låta intressenter anlägga en discgolfbana i anslutning till befintliga spår kring Skidstugan.
- Förbättrad entré till området i söder med karta och cykelparkering.

4. Skogarydsområdet och Gundlebosjön

I kommunens översiktsplan har sedan 2006 funnits ett område i västra delen av kommunen norr om Väne Ryr markerat som ett "stort opåverkat område" enligt 3 kap. 2 § miljöbalken. Området är till stor del skogsmark, med inslag av mindre jordbruksmark och småsjöar och endast ett par små fritidshus. Inom området ligger även den långsmala Gundlebosjön, som till stora delar är inramad av skog och bergsformationer. Gundlebosjön kan utgöra en värdefull friluftresurs såväl sommartid som vintertid, men det är svårt att hitta dit för besökare.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Undersöka möjligheterna att avtala med markägare om att anlägga en besöksparkering och eventuellt grillplats vid Gundlebosjön.

5. Boteredssjöområdet

Boteredssjön ligger nära tätortsbebyggelsen i Vänersborgs västra stadsdelar. Där finns bland annat en liten sandstrand i anslutning till en rastplats vid E45. Badplatsen kan även nås via en gång- och cykeltunnel under vägen. Stora delar av strandområdena utgörs av oexploaterad naturmark och kommunen äger en del av den.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Utveckla stigsystemet på den kommunägda skogsmarken sydväst om badplatsen, bland annat med utsiktsplats och skyltning från badplatsen.

6. Punschdalen

Stadsdelen Blåsut är till större delen avskuren från vattenkontakt genom järnvägen som går längs kanten på Vassbotten. Men genom Punschdalen och Gaddes brygga finns möjlighet att vistas vid vattnet i vackra naturmiljöer.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Följa upp Naturvårdsstrategins förslag om naturreservat.
- Skylta till området vid entréerna.

7. Skavens strandskogsområde

Mellan Brätte och Öxnered finns ett stort tätortsnära skogsområde. Det är inte tillrättalagt för friluftsliv och det är svårtillgängligt framför allt längs stranden till Vassbotten. Översiktsplanen föreslår utbyggnad av bostäder stora delar av skogsområdet men längs strandkanten avses att ett brett grönstråk sparas och utvecklas för friluftsliv och naturvärden. Bland annat föreslås en badplats och en strandpark. En viktig åtgärd i översiktsplanen är även den sammanhängande strandpromenaden runt hela Vassbotten.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Skapa en promenadstig längs stranden med utblickar mot vattnet, sittbänkar och någon grillplats.
- Skapa anslutande gångvägar från nya bostadsområden.
- Utredda möjligheterna att anlägga en badplats och en liten strandpark

8. Vänersborgsviken

Den sydligaste delen av Vänern kallas ofta Vänersborgsviken. Det är ett viktigt rekreativområde, bland annat genom segelskola, möjligheter till fiske, paddling, fågelliv, badplatser, småbåtshamnar och flera destinationer för småbåtar. Delar av området närmast Vänersborg och längs Vänersnäs västsida är fullt med skär och grund. Längs Dalslandskusten löper farleden där även större fartyg går. Några platser har tillträdesförbud under häckningstid för att skydda fågellivet.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Se utvecklingsförslag för båtliv (sid. 28).

9. Holmängenområdet

Längs stranden mot det så kallade Älvsuget utgör Axel W Erikssons väg ett mycket populärt gångstråk på nordöstra delen av Huvudnäsön. Det är ett av områdena som föreslås som naturreservat i kommunens *Naturvårdsstrategi*². Området är stort nog för att utgöra en viktig del av den tätortsnära naturen för boende i Vänersborgs stad. Här finns många fina mindre platser att sitta ner i naturskönt läge och blicka ut över vattnet. Området domineras av lövskog, på många håll även kärr. I söder ett betydande antal särskilt skyddsvärda träd. Det finns stora naturvärden.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Undersök möjligheterna att inrätta som naturreservat.

10. Lillåområdet

Lillåområdet är ett större sammanhängande naturområde på sydöstra delen av Huvudnäsön och är därmed ett av de viktigaste tätortsnära natur- och rekreativområdena för Vänersborgs stad. Det är ett av områdena som föreslås som naturreservat i kommunens *Naturvårdsstrategi*³. Området kopplar till Holmängenområdet i norr och till kanalområdet längs Karls grav samt Restad gård i söder. Det omgärdar den lantliga bebyggelsen kring Önafors och jordbruksmarken där, men utgörs främst av skog. Det finns ett välbesökt vindskydd och stigar. Naturskyddsföreningen har en hemvist i Lillåstugan mitt i området. Längs älvstranden finns platser för fiske. Rester från vad som troligen är en järnmanufaktur vid Önafors, liksom nuvarande elkraftverk i älven, påminner om vattenkraftens stora betydelse för samhället.

² *Naturvårdsstrategi – Prioriteringar och riktlinjer för kommunens naturvårdsarbete*. Antagen av Kommunfullmäktige 2023-05-17 § 73.

³ *Naturvårdsstrategi – Prioriteringar och riktlinjer för kommunens naturvårdsarbete*. Antagen av Kommunfullmäktige 2023-05-17 § 73.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Följa upp Naturvårdsstrategins förslag om naturreservat i samverkan med Naturskyddsföreningen, markägare och andra intressenter.
- Synliggör områdets kulturhistoria

11. Fridhemsgärdet

Väster om Mariedal och Fridhem, relativt centralt i Vänersborgs tätort, finns ett relativt stort grönområde som inte lämpar sig för bebyggelse. Översiktsplanen föreslår att det utvecklas för bland annat dagvattenhantering, odling, natur och park. Genom området går en kraftledning. I båda ändarna finns kullar som bland annat möjliggör pulkaåkning. Delar av området är lite sankt.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Ta fram en plan för hur området kan utvecklas. Utvecklingsmöjligheter kan omfatta odlingslotter, hundrastgård, förbättrade pulkabackar och olika typer av habitatsutveckling.

12. Kanalområdet kring Karls grav

Kanalen Karls grav grävdes ut under 1600- och 1700-talet för att skapa möjlighet till sjöfart mellan Vänern och Västerhavet. Längs den fyra kilometer långa sträckan finns på båda sidor grönområden och promenadstigar, här går också Pilgrimsled Göta Älv. Det finns också flera kulturminnen och området är riksintresse för både kulturmiljövård och friluftsliv. Större delen av vattenområdet ianspråkats av sjöfarten och det är olämpligt att bada i kanalen. Men många uppskattar att fiska där.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Teckna avtal med Sjöfartsverket för att kunna möjliggöra förbättringar av rekreativsvägarna på båda sidor av kanalen samt anlägga grillplatser och sittbänkar längs dessa.
- Verka för att Sjöfartsverket möjliggör för byggnation av lokaler för besöksnäringens verksamhet i anslutning till den planerade nya slussleden inklusive offentliga toaletter.
- Anlägg en sittplats vid vattnet nedanför Kretsloppsparken.

13. Restad Gårds parkområde

Det gamla sjukhusområdet kring Restad Gård har sedan 2009 ägts av ett privat företag. Det finns många typer av verksamheter där, bland annat asylboende, kriminalvårdsanstalter, hotell och småföretag. Det finns också en fin parkanläggning med ett stort antal skulpturer samt en 18-håls discgolfbana. Detaljplanerna möjliggör utveckling av området med bland annat fler bostäder.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Samverka med markägare om hur området kan bindas ihop med sammanhängande strandpromenad med mera. Av särskild betydelse är promenadväg mellan Karls grav och Astrids ängar.

14. Halle- och Hunneberg

Halle- och Hunneberg hör till kommunens största sammanhängande skogsområden. Det är också välkända besöksmål med många omtalade värden. Det är de två mest särpräglade platåbergen i Platåbergens Geopark med världsarvsstatus enligt UNESCO. Den märkliga geologin, som är ett resultat av tidigare vulkanisk aktivitet och många istiders erosion, ger bergen en mycket speciell karaktär. De skarpa branterna har även legat till grund för forntida människors religiösa vördnad för bergen, deras funktion som befästningsverk och de höga naturvärden som gjort att rasbranterna utgör naturreservat och Natura 2000-områden. Dessutom finns kring bergen en omfattande historia av materialutvinning med spännande lämningar av stenbrott, kalkbränningsugnar, kolmilor och torvtäcker. Bergen har även gjort sig kända som kunglig älgjaktplats.

Det finns omfattande system av leder med vindsydd, grillplatser och utsikter. På Hunneberg finns Bergagården – en besöksanläggning med museum, klubblokaler, naturskolelokal och en enklare konferensanläggning. I närheten finns även en tidigare skidbacke som fungerar som mountainbikeanläggning. Halleberg har inte lika många anläggningar, men är välbesökt och uppskattat bland annat för fantastiska scenerier vid de mer orörda områdena i norr. Hallesjön har länge varit populär för fisket genom utplantering av regnbåge.

Det finns även flera platser i direkt anslutning till Halle- och Hunneberg med stora friluftslivsresurser. Där kan nämnas Tunhems ekhagar, Kyrkstigen, Vargöns vandrarhem, Halleskogen och Kvarntorpsbäcken med Skäktefallet. Nordkroken och Gaddesanna ligger också i anslutning till Halleberg, men de behandlas som egna områden här.

Det finns ett antal böcker och kartor som presenterar naturen och friluftslivet på Halle- och Hunneberg.

Viktiga aktörer på Halle- och Hunneberg är Sveaskog, som äger större delen av marken, kommunalägda Halle och Hunneberg AB (som tar över efter Stiftelsen Bergagården), Naturskyddsföreningen, OK Skogsvargarna, Hunneberg sport- och motionsklubb, Hunnebergs scoutkår, Hunnebergskolorna, Västra Tunhems hembygdsförening, Vargöns vandrarhem, Bergahästen och jaktlagen på bergen.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Samverka med Halle och Hunneberg AB, Sveaskog och andra intressenter om att ta fram en vision för utvecklingen av bergen.
- Utveckla Kyrkstigen som promenadstråk för att koppla ihop Västra Tunhem och Vargön
- Utred möjligheten att säkra en kalkgrotta för uppvisning.
- Förbättra toalettinfrastrukturen på bergen.
- Verka för en utbyggnad av telekommunikation på bergen för att möjliggöra trygghetsskapande mobiltäckning.

15. Västra Vänersnäs

Strandområdet längs västra sidan av Vänersnäs bjuder på ett rikt naturlandskap med många små skär och grunda vikar. Stora delar av kuststräckan är också oexploaterad och ostörd. Men det är svårt för besökare att hitta ut och det saknas till stora delar allmänt vägnät och parkeringslösningar.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Undersöka möjligheterna att avtala med markägare om att anlägga besöksparkeringar.
- Se även utvecklingsförslag för båtliv (sid. 28).

16. Mollbergsskogen, Brålanda

Brålanda ort ligger omgärdad av åkerlandskap. Det finns inte mycket tillgång till rekreationsområden i närheten. Men nordväst om tätorten finns ett mindre skogsområde där en liten skolskog och en löparrunda med elljusbelysning anlagts. Elljusspåret sköts av en förening. Området är privatägt.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Undersöka möjligheten att i samverkan med intresseförening avtala med markägare om rekreationsinriktad skötsel.

17. Frändeforsån

Frändeforsån leder vatten från Hästefjordarna, via orterna Frändefors och Brålanda ut mot Dalbergsån i Melleruds kommun. I huvudsak rinner ån genom ett flackt jordbrukslandskap, kantad av lummiga strandbrinkar. I samband med översiktsplanarbetet i Brålanda lyftes fram potentialen att tillgängliggöra ån och strandområdena mer, samt att ta vara på delar av ån som paddlingsled.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Tillgängliggöra mer av Frändeforsåns strandområden kring Brålanda och Frändefors.
- Undersöka möjligheten att i samverkan med intresseförening avtala med markägare om iläggningsplatser för att skapa en uppmärkt paddlingsled samt komma förbi hinder.

18. Viksängen/Nordkroken

Nordkroken är en av de mest populära badplatserna i kommunen. Platsen lyfts även fram som besöksplats inom Platåbergens geopark, på grund av de karaktäristiska flacka berghällarna väster om sandstranden, sandvallen och läget intill Hallebergs klippbrant. Strandområdet väster om Nordkroken och östra sidan av Älvsuget utgörs till stor del av betad skogsmark med mycket lövträd och inslag av äldre kulturlandskap. Området karaktäriseras även av den flikiga strandlinjen med många skär. Bortsett från badplatsen är friluftslivet idag relativt begränsat, vilket kan kopplas till att det till stora delar är svårtillgängligt, ont om skyltning, stigar med mera.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Följa upp Naturvårdsstrategins förslag om naturreservat.
- Avtala med markägare kring skötsel och användning av stranden.
- Vidta åtgärder för att minska igenväxningen kring stranden och peneplanet.
- Undersök möjligheterna för en kiosk vid stranden
- Avtala med markägare om att utveckla en strandpromenad runt Viksängen.

19. Vassända/Brätte

Gamla Brätte har en särskilt viktig kulturhistorisk betydelse då det var här samhället låg innan det flyttades upp till Huvudnäset. Området har höga naturvärden kopplade till de öppna och betade strandängarna. Söder om vägen mot Brättegården finns en skogskulle med både ek och tall. Både fåglar, groddjur och fladdermöss trivs i den mosaik av naturmiljöer som bildas av betet i kombination med skogsområden och närheten till Väneren. Då Vänersborgs stad till stor del väntas växa kring Öxnered och även Onsjö förväntas området få en allt mer strategisk placering som tätortsnära rekreationsområde.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Följa upp Naturvårdsstrategins förslag om naturreservat.
- Koppla ihop med en promenadstig som kan leda runt hela Vassbotten.
- Utveckla besöksmålet Gamla Brätte med sittplatser och mer information (till exempel om naturmiljöer och Vassända kyrkoruin).

20. Södra Onsjö/Sandbäck

Sandbäck ligger direkt söder om Onsjö golfbana och gränsar till Trollhättans kommun. Området innefattar klibbsumpskog närmast Göta älv, ädellövskog, mindre barrskogsområden, åkermark och Naglums kyrkoruin. Naturvärdena är höga, framför allt kopplade till ädellövskogen i områdets nordvästliga delar. Området ligger inte i direkt anslutning till Vänersborgs tätort, men det ligger intill Överby och längs med cykel- och

gångstråk mellan Vänersborg och Trollhättan, vilket gör det mer intressant ur ett rekreativperspektiv. Pilgrimsled Göta älv går igenom detta område.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

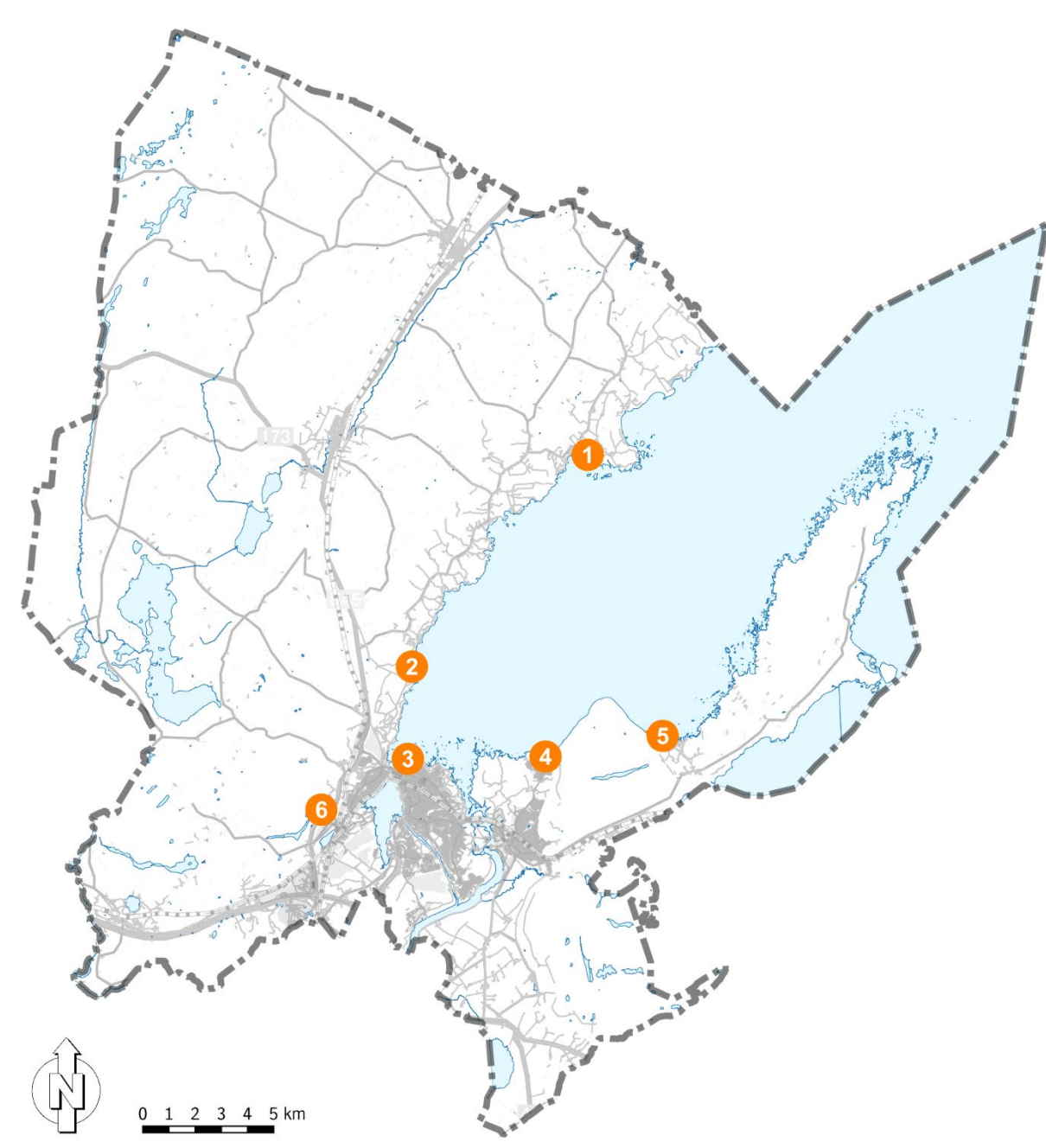
- Följa upp Naturvårdsstrategins förslag om naturreservat.

Bad och båtliv

Badplatser

Bad är en friluftaktiviteterna som nästan alla lyfter fram och rankar som viktig. Badmöjligheterna är stora i kommunen. Många badar från stränder eller bryggor längs den långa Vänerkusten eller i någon av alla småsjöar. Det finns sex badplatser som kommunen kontrollerar vattenkvaliteten på, underhåller och beskriver på hemsidan (se nedan). Utöver dessa finns ett stort antal mindre och några större badplatser med olika typer av badanläggningar som bryggor, stegar, livboj, grillplatser.

<i>Nummer i kartan</i>	<i>Namn</i>	<i>Faciliteter</i>	<i>Markägare</i>
1	Sikhall	Toalett, kiosk i närheten	Kommunen
2	Ursand	Toalett, kiosk och restaurang mm	Kommunen
3	Skräcklan (bl.a. Barnbadet och Jakobben)	Toalett, café i närheten	Kommunen
4	Boteredssjön	Gatukök i närheten	Kommunen
5	Nordkroken		Olika
6	Gaddesanna	Toalett	Olika

Figur 3. Karta över badplatser som kommunen sköter. Notera att det finns många andra badplatser som förvaltas av andra.

I projektrapporten Strategi för hållbar strandutveckling från 2018 diskuteras hur Vänersborg kan utvecklas som badkommun. Rapporten lyfter fram flera utvecklingsförslag och trycker bland annat på att många ungdomar efterfrågar hopptorn. Ett särskilt fokus ligger även på förslaget att bygga ett nytt kallbadhus i centralt läge. När fördjupad översiktsplan (FÖP) för Vänersborg och Vargön togs fram lades utvecklingsområdet U4 in vid västra delen av Skräcklan med syfte att underlätta för badanläggningar och eventuellt ett framtida kallbadhus. I FÖP:en finns även med att förbättra badmöjligheterna vid Vänerparken, Fredriksberg, Korseberg och Restad Gård.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- En plan för utveckling och underhåll av badplatser tas fram, med målsättning att ge så många Vänersborgare som möjligt tillgång till bad inom gångavstånd.
- Möjligheterna att anlägga ett hopptorn utreds.
- Möjligheterna att anlägga ett kallbadhus utreds.
- Muddring av hamnkanalen i syfte att öka vattencirkulationen och skapa bättre förutsättningar för vattenkvaliteten vid badplatserna samt möjliggöra för mer djupgående båtar att utnyttja norra delarna av hamnkanalen.

Båtliv

2013 antogs *Strategi för lokalisering av småbåtshamnar längs Dalslandskusten*. Där föreslås att befintliga hamnanläggningar vid Grönvik och Sikhall ska utvecklas samt att ny hamn ska anläggas i närheten av Stigsberget-Bälingebo. När kommunfullmäktige godkände strategin beslutades att undanta Sannebo från beslutet utifrån tankar om att även platsen eventuellt kunde vara mer utvecklingsbar än vad som föreslogs i strategin. Några år efter att strategin togs fram ändrades detaljplanerna för både Stigsberget, Bälingebo och Sannebo. Inga ansatser gjordes då för att underlätta hamnutveckling på dessa platser. Däremot pågår sedan 2015 ett detaljplanearbete i Sikhallsviken där utbyggd småbåtshamnverksamhet är ett av syftena. Ambitionen är en större ny hamn med ett par hundra båtplatser och sjöbodar. I anslutning finns även planer på restaurang och andra typer av faciliteter.

I projektrapporten *Strategi för hållbar strandutveckling* från 2018 diskuteras utveckling av småbåtshamnar i kommunen. Det konstateras att gästhamnsfunktionen är av stor betydelse och att det finns fördelar med ett fåtal stora samlande anläggningar där olika typer av service kan erbjudas. Utbyggnad av hamnen i Sikhall ligger i linje med den utvecklingen. Ett orosmoment är att nuvarande gästhamn i Vänerparken kan tvingas stänga inom ett antal år eftersom fastighetsägaren har planer på annan utveckling där. Därför är det viktigt att kommunen förbereder för ett annat läge. Många har förespråkat Norra Sanden som ligger i nära anslutning till innerstaden. Detta förespråkas även i fördjupad översiktsplan för Vänersborg och Vargön.

I *Fördjupad översiktsplan för Vänersborg och Vargön* förespråkas även att möjligheterna för båtplatser i närheten av framtida bostadsområden vid Skaven, vid gamla "Norskens brygga" norr om Korseberg samt bryggan vid Restad gård utreds.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Förutsättningar skapas för flytt av gästhamnen till Norra Sanden, bland annat genom detaljplan och miljötillstånd för sjömack.
- Detaljplanearbetet i Sikhallsviken görs färdigt så att en ny småbåtshamn kan utvecklas där.
- Möjligheterna till fler båtplatser i Skavenområdet och vid Restad gård utreds.
- Möjliggöra en viss andel låsta bryggor för ökad trygghet och för att fler ska våga skaffa och lägga båtar i centrala lägen.
- Norskens brygga återbyggs norr om Korseberg.
- Kartlägg kustområdenas möjligheter för vattenburet friluftsliv, till exempel iläggningsramper, naturhamnar, bryggplatser, kajakuthyrning, förslag på leder för fritidsbåtar.

Vattenleder med mera

Farleden genom Trollhätte kanal förbinder Vänern med havet i väster. Farleden är av stor betydelse för båturet friluftsliv. Trafikverket och Sjöfartsverket utreder på regeringens uppdrag hur slussarna ska kunna byggas om för att farleden ska kunna bestå och utvecklas för framtida behov. Vänersborgs kommun medverkar i planeringen när det gäller Brinkebergskulle sluss. Den största osäkerheten handlar om slussarna genom Trollhättan, där påverkan på bebyggelse och kulturhistoria kan bli stor. Utgångspunkten är att farleden ska finnas kvar.

Det finns flera föreningar som organiserar vattenburet friluftsliv. Vänersborgs Segelsällskap har bland annat en stor verksamhet för unga som vill lära sig segla. Den största delen av verksamheten utgår från Norra Sanden, men de har även en anläggning i Sikhall. Friluftsförbundet ordnar utflykter med kajak på olika platser. Vänersborgs roddklubb erbjuder roddträning för både motionärer och tävlingsroddare med utgångspunkt från klubbhuset i Fredriksberg. Under 2023 har ett företag startats som erbjuder uthyrning av kajaker vid barnbadet i Skräcklan. Dessa verksamheter är inte beroende av särskilda leder, men i olika utsträckning behövs platser för iläggning och upptagning av båtar samt uppställningsplatser på land.

Det finns fiskeorganisationer men de erbjuder inte utfärder på sjön som regelbunden del av sin verksamhet. Däremot är fiske från båt en utbredd aktivitet och många använder iläggningsramperna istället för fasta båtplatser.

Vissa platser används mer frekvent för vattenskoter och vattenskidor. Det finns en förordning som begränsar användningen av vattenskoter till vissa platser, men rättsläget är oklart efter en EU-dom. Ett generellt problem med dessa aktiviteter är att de kan påverka andra friluftsvärden negativt, framför allt genom buller.

För båtutflykter är platser för iläggning och upptagning avgörande. Ett sätt att tillgängliggöra vattenupplevelser för allmänheten är att markera ut paddlingsleder. Miljöpåverkan från paddling är mycket liten jämfört med till exempel vattenskidor eller vattenskoter. Ofta räcker en smal remsa flack strandbrink fri från buskvegetation på rimligt gångavstånd från en parkeringsplats. Det finns många tänkbara platser för paddlingsleder i kommunen. I samband med fördjupad översiktsplanering i Brålanda har Frändeforsån lyfts fram som en intressant möjlig paddlingsled.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Ta vara på småbåtarnas intressen i samband med planeringen för ombyggnation av Brinkebergskulle sluss.
- Utveckla Frändeforsån som paddlingsled med iläggningsplatser och parkeringsmöjligheter.
- Undersök möjligheten att utveckla andra paddlingsleder i kommunen.

Leder för vandring och cykling

I kommunen finns flera vandrings- och cykelleder som är viktiga för vardagsmotion, träning, rekreation och besöksnäring. De flesta vandringsleder finns en bit utanför de centrala delarna av våra samhällen och i några få fall passerar de igenom dem. Området Halle- och Hunneberg erbjuder hela 14 markerade leder som ligger tätortsnära men som samtidigt saknar kollektivtrafikanslutning.

I kommunen finns också kvalitetssäkrade vandringsleder såsom Kroppefjällsleden på Kroppefjäll samt Pilgrimsled Göta älv. Pilgrimsled Göta älv passerar flera områden av Vänersborgs stad på sin väg mellan Överby - Brinkebergskulle – Centrum – Blåsut, vilket gör den lättillgänglig. I Blåsut, vid Dalbobergen, tar Pilgrimsled Dalsland vid och går längs Vänerkusten mot Mellerud och planeras att kvalitetssäkras i närtid.

I Region Västra Götaland finns ett stort nät av längre vandringsleder, som går genom många kommuner. Regionen har anslagit pengar till att, med dessa leder som bas, utveckla ett system av hållbara och kvalitetssäkrade leder i hela regionen.

Ambitionen i projektet är att Västra Götaland genom detta ska bli sverigeledande kring utvecklingen och förvaltningen av leder för vandring och cykling, med fokus både på närboende och turister.

För att kunna nå detta högt uppsatta mål samarbetar fyra stora regionala aktörer i projektet: Västkuststiftelsen, Turistrådet Västsverige, Förvaltningen för Kulturutveckling (VGR), samt Länsstyrelsen. Dessa parter ska tillsammans med kommuner och föreningar, utifrån sina respektive kompetenser, lyfta ledernas fysiska och digitala skick, driften av detta, samt dess innehåll och marknadsföring. Mot bakgrund av detta har en kvalitetsstandard utarbetats *Hållbara och kvalitetssäkrade vandringsleder i Västsverige*. Kvalitetsstandarden följer samma ambition som det Nationella Ramverket för Vandringsleder.

I kommunen finns ett stort antal cykelleder varav de flesta passerar genom Vänersborgs stad.

- Vänerleden är en nationell cykelled och ett samarbete mellan 13 kommuner runt Vänern.
- Linnéleden går mellan Trollhättan och Vänersborg och är ett samarbete mellan kommunerna
- Dalslandsleden, Sverigeleden och Västgötaleden är utvecklade av Svenska Cykelsällskapet. De är märkta med Trafikverkets cykelledsmärkning men uppfyller inte kvalitetskriterierna för Nationell led.

I centrala Vänersborg finns dessutom den kortare vandrings- och cykelleden "Hälsans stig", som ingår i Riksförbundet HjärtLungs koncept på totalt cirka 130 platser i Sverige. Sträckan går på lågtrafikerade gator och gångvägar och är anlagd nära bostadsområden för att vara lättillgänglig

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Ta fram en trafiksäkrare och mer harmonisk sträckning för Vänersborgs del av Pilgrimsled Dalsland
- Kvalitetssäkra samtliga vandringsleder i kommunen enligt kvalitetsstandarderna *Hållbara och kvalitetssäkrade vandringsleder i Västsverige*
- Möjliggöra kollektivtrafiksanslutning till vandringslederna, ex. via anropsstyrd trafik.
- Arbeta för att berörda kollektivtrafiksfordon ska klara av att transportera cyklar och cykelkärror.
- Utöka möjligheterna för säker cykelförvaring vid transportnoder och växlingspunkter mellan transportslag.

Skolskogar och utomhuspedagogik

Naturen är världens bästa lekplats och klassrum. När man undervisar utomhus använder man flera sinnen och upplever det man gör med hela kroppen. Det finns mycket forskning som visar att man lär sig bättre om man genomför lektionerna utomhus.

Fem fördelar med utomhusundervisning enligt forskningen⁴:

1. Positiv effekt på inlärningsförmåga, arbetsminne och skolprestationer
2. Ökar studiemotivationen, förbättrar självkänslan, impulskontrollen och samarbetsförmågan
3. Jämnar ut skillnader mellan hög- och lågpresterande barn
4. Sänker stressnivåer och minskar sjukfrånvaron
5. En mer hälsosam livsstil på köpet

I läroplanen under centralt innehåll står det bland annat att förskoleklasserna ska behandla följande gällande natur, teknik och samhälle:

- Utforska naturen och vad som sker och samband i vad som händer i naturen.
- Lära sig om levnadsvillkoren för människor och natur,
- Sortera och gruppera vanligt förekommande växter och djur som finns i vår natur.
- Erbjudas vistelse utomhus i under olika årstider.

I läroplanens centrala innehållet för årskurs 1–3 står det bland annat att följande ska behandlas i ämnet naturorienterande ämnen gällande Året runt i naturen;

- Årstidsväxlingar, djur och växters livscyklar och hur de anpassar sig till olika årstider och miljöer.
- Gruppering av djur, växter och svampar i närmiljön.
- Näringskedjor och ekosystem.

Centralt innehåll i årskurs 4–6 ska bland annat behandla följande i biologi gällande natur och miljö;

---

⁴ Hämtat från Friluftsförbundet, <https://www.friluftsförbundet.se/detta-gor-vi/forskolor-och-skolor/pedagogiken/vad-sager-forskningen-om-undervisning-utomhus/>

- Evolutionsteorins förklaring av livets utveckling, hur organismer anpassar sig till miljön och biologisk mångfald.
- Kretslopp i din närmiljö och olika näringskedjor. Samspelet mellan olika växter, svampar och djur samt hur miljön påverkar dem.
- Fotosyntesen
- Artbestämning och hur vi grupperar identifierar vanligt förekommande arter. Namnge de vanligaste arterna inom djur och växtlivet.
- Hur vi människor använder naturen som resurs på olika sätt och ansvaret vi har för den.

För årskurs 7 – 9 gäller samma som för 4 – 6, men med en fördjupning och mer globala och lokala vinklingar. Man skall även känna till några genetiska metoder, riskerna med dem och etiska frågor kopplade till det.

I det centrala innehållet för Idrott och hälsa finns det en rubrik som heter friluftsliv och utevistelse, den gäller för hela grundskolan. I den står det tydligt att eleverna ska få möjlighet att;

- Orientera sig i närmiljön och okända miljöer med karta och kompass
- Genomföra vistelser och lekar i naturen
- Planera och genomföra friluftaktiviteter
- Se och lära sig om årstidsskiftningar i natur och miljö.
- Rättigheter och skyldigheter enligt allemansrätten.

En del av kommunens skolgårdar saknar nästan helt grönska runt gården. Det finns ofta en gräsplan att spela fotboll på, kanske finns det några häckar, buskar eller enstaka trä. I ett sådant läge är det inte lätt att leva upp till läroplanens kunskapskriterier gällande till exempel artbestämning. Alla skolor har inte heller tillgång till en egen skolskog eller någon annan typ av naturområde i närheten av skolan. Även det försvårar möjligheten att nå flera av läroplanens kunskapsmål.

Naturskola har funnits i många år på Hunneberg, som har erbjudit skolor möjlighet att få del av specialiserade naturpedagoger, anpassade undervisningsmiljöer och material. Naturskolans verksamhet upphörde 2023.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Utveckla undervisning om allemansrätten i förskola, grundskola och SFI.
- Utveckla utomhuspedagogik i förskola och grundskola.
- Inventera resurser för utomhuspedagogik och erbjuda alla skolor och förskolor tillgång till skolskogar, uteklassrum eller liknande.
- Utredda möjligheterna att åter öppna naturskola.

Kommunala friluftslivsaktiviteter

Ett effektivt sätt att sprida kunskap om friluftslivets möjligheter och locka uppmuntra människor att ta steget ut är att anordna olika typer av aktiviteter och evenemang. Detta sker sedan tidigare i viss utsträckning.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Erbjud mer friluftaktiviteter inom ramen för kommunens verksamheter, bland annat fritidsgårdar, ferieaktiviteter och socialomsorg.
- Samverka med föreningslivet kring ett årligt utåtriktat friluftsevenemang.
- Samverka med andra aktörer kring aktiviteter för äldre.
- Utred möjligheten till inköp av mobil sopsorteringsstation att erbjudas föreningar som arrangerar evenemang och aktiviteter.

Övriga friluftsanläggningar och insatser

Figur 4. Karta över vissa friluftsanläggningar i kommunen:

1. Granan, Kroppefjäll
2. Mollbergsskogen, Brålanda
3. Skidstugan Dolbobergen
4. Bergagården, Hunneberg
5. Brätte Ridskola
6. Bergahästen, Vargön
7. Discgolfbana i Skräcklan
8. Discgolfbana på Restad Gård

Ridning

Det finns ett flertal hästgårdar i kommunen och två ridskolor. Det finns ridvägar på vissa platser, men det finns också ställen där det saknas och där det finns olösta konflikter mellan ridning och andra trafikslag.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Samla representanter från ridskolorna för att ta fram förslag på strukturer för ridvägar med mera.

Orientering

Orientering är en utbredd och populär aktivitet som fungerar väl ihop med många andra typer av friluftaktiviteter. Orientering medför små ingrepp i naturen. Det finns aktiva orienteringsföreningar med hemvist på Kroppefjäll, Dolbobergen och Hunneberg. Föreningarna genomför även aktiviteter på andra platser.

Löpning och terränglöpning

Löpning i olika former är en utbredd och populär aktivitet som fungerar väl ihop med många andra typer av friluftaktiviteter. Leder, spår och promenadstigar utgör viktiga förutsättningar för denna typ av aktivitet. Det finns flera aktiva orienterings- och träningsföreningar som arrangerar olika löparaktiviteter i grupp. Det finns också privata initiativ med träningsgrupper som organiserar sig via främst sociala medier.

Skidåkning

Skidåkning utövas av många och är en av de mest populära aktiviteterna vintertid. Även om skidåkandet inte behöver vara organiserat har spårningen en avgörande betydelse. Spårning görs i hög utsträckning av orienteringsföreningarna verksamma på Kroppefjäll, Dalbobergen och Hunneberg. På dessa platser finns även elljusspår.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Utred möjligheten att bygga ut elljusspåret på Hunneberg med ett konstsnöspår som en gemensam satsning mellan Vänersborg och Grästorps kommun.

Mountainbike

Det finns ett stort intresse för att uppleva naturen med cykel som färdmedel. På Hunneberg har tidigare skidbacken gjorts om till mountainbikeanläggning och det finns tre uppmärkta cykelleder. Det finns även fyra uppmärkta mountainbikespår vid Dalbobergen och Vänersborgs skidklubb. För att minska risken för olyckor är det bra att hålla isär mountainbikespår från andra typer av spår och ordna tydlig skyltning.

Discgolf

Discgolf är en utomhusaktivitet som vuxit de senaste åren. Det finns en förening i Vänersborg och Trollhättan som är intresserad av att anordna fler banor, gärna i naturområde. I Vänersborg finns det en 18-hålsbana på Restad Gård. Discgolf kan bedrivas i anslutning till andra typer av spår, men banan behöver utformas på ett sätt så att konflikter inte uppstår.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- Ta fram förslag på plats för discgolfbana ihop med utövare (se utvecklingsförslag för Dalbobergen).

Fiske och jakt

Fiske och jakt engagerar många kommuninvånare och det finns viktiga resurser.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

- För fritidsfiske, se utvecklingsförslag kring båtliv.

Fågel- och utsiktstorn

Fågeltorn finns vid Vänersborgsviken i södra änden av Dalbobergen samt på Sjövallen, vid Dättern samt på näset vid Frugården och Hullsjön. Fågeltornen fyller en viktig funktion för de som är intresserade av fågelskådning men fungerar även som utsiktsplatser för en bredare allmänhet.

UTVECKLINGSFÖRSLAG:

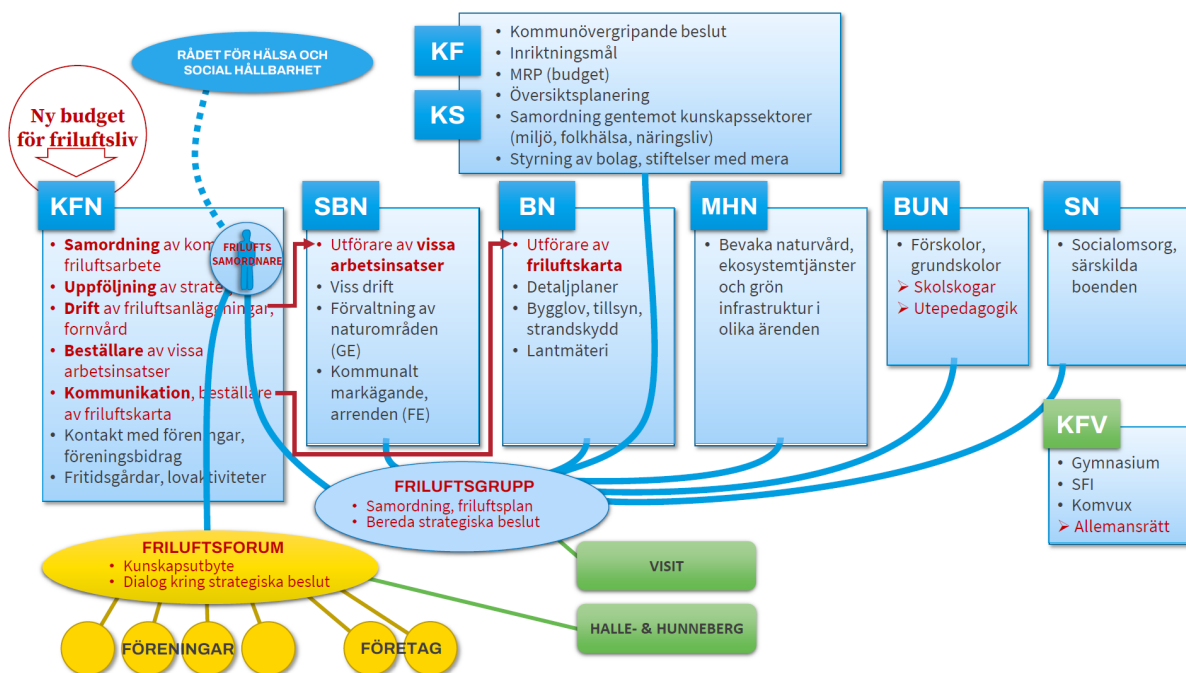
- Tillgodose behov av parkeringsmöjligheter och skyltning vid de fågel- och utsiktstorn som finns inom kommunen.

Promenad, svamplockning med mera

De mest lättillgängliga och mest utbredda typerna av friluftaktiviteter kräver ingen eller lite särskild utrustning, organisering eller speciella anläggningar. Hit hör sådant som att promenera, sitta ner och fika, plocka svamp och bär. Förutsättningarna för dessa typer av friluftaktiviteter gynnas av att det finns bostadsnära naturområden, röjda stigar, sittbänkar och grillplatser. Skyltning och information av olika slag kan också bidra.

Förslag till organisering av kommunens friluftsbete

I detta avsnitt presenteras förslag på hur kommunens arbete med friluftsbete kan organiseras. Figur 4 redovisar förslaget i en överskådlig illustration.

Figur 5. Överskådlig illustration av förslaget till framtida organisation och ansvarsfördelning kring friluftsbete. Rödmarkerad text syftar till sådant som är nytt eller där nya satsningar kan behövas för att genomföra strategin.

Styrande dokument

Friluftsbete

Kommunens *Friluftsbete* pekar ut övergripande syfte och långsiktig inriktning av kommunens friluftsbete, utan att specificera enskilda åtgärder. Strategin ska ha ett

tidsperspektiv på minst tio år framåt. Den ska antas av Kommunfullmäktige och revideras vid behov.

Friluftspan

En *Friluftspan* ska tas fram av friluftgruppen. Friluftspanen ska utifrån friluftstrategin peka ut prioriterade insatsområden för kommunens friluftsbete för en period av minst fem år framåt, med förslag på konkreta åtgärder. Den ska revideras vid behov och ge inspel till nämndernas verksamhetsplaner och kommunens mål- och resursplaner.

Översiktsplan

Vid revidering av översiktsplanen ska friluftstrategin följas upp med syfte att långsiktigt skydda friluftsområden från exploatering som kan skada natur- och rekreationsvärden.

Övriga styrdokument med betydelse för friluftsbetet

Naturvårdsstrategi innehåller riktlinjer för bevarande och utveckling av naturvärden.

Skötseln av kommunal skogsmark sker med stöd av samhällsbyggnadsförvaltningens *Skogsbruksplan* utifrån politiskt antagna styrdokument *Skogspolicy* och *Riktlinjer för kommunens skogshantering*. Skogsbruksplanen ska även anpassas efter friluftstrategin, naturvårdsstrategin och översiktsplanen.

Besöksnäringstrategi är under framtagande. Där kommer att finnas förslag med koppling till friluftsliv.

Slutligt beslut om ramfördelning av medel till kommunens friluftsbete fattas i och med kommunfullmäktiges årliga beslut om *Mål- och resursplan*. Friluftspanen ska användas som underlag i budgetarbetet.

Politiska ansvarsområden

Kommunfullmäktige

- Fattar kommunövergripande beslut
- Antar övergripande styrdokument (bland annat översiktsplan och friluftstrategi), inriktningsmål och budget

Kommunstyrelsen

- Samordning gentemot strategiska frågor – bland annat näringsliv och folkhälsa
- Uppföljning av friluftstrategin i sin helhet
- Styrning och uppsiktsplikt över stiftelser, bolag, ekonomiska föreningar och samarbetsavtal, av betydelse för friluftsliv

Kultur- och fritidsnämnden

- Samordning av kommunens friluftsbete
- Drift av kommunens friluftsanläggningar
- Kommunikation, beställare av friluftskarta
- Kontakt med föreningar, föreningsbidrag

- Friluftaktiviteter inom ramen för fritidsgårdarnas verksamhet och lovaktiviteter

Samhällsbyggnadsnämnden

- Förvaltning av naturområden
- Kommunalt markägande, arrenden

Byggnadsnämnden

- Utförare av friluftskarta
- Detaljplanering
- Bygglov, tillsyn, strandskydd
- Lantmäteri

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

- Bevaka naturvård, ekosystemtjänster och grön infrastruktur i olika ärenden

Barn- och utbildningsnämnden

- Friluftaktiviteter inom ramen för förskolans och grundskolans verksamheter
- Utbildning i allemansrätt

Socialnämnden

- Friluftaktiviteter för äldre

Rådet för hälsa och social hållbarhet

- Politisk referensgrupp, informationsutbyte och samordning

Förvaltningsorganisationen

Friluftsgrupp

Friluftsgruppen består av tjänstepersoner från berörda förvaltningar, utsedda av förvaltningschefer. Även andra kommunalt ägda verksamheter med stark koppling till friluftsliv ska ingå i gruppen, till exempel Visit Trollhättan Vänersborg och Halle och Hunneberg AB. Gruppen bör sammankallas regelbundet, uppskattningsvis 6-8 gånger per år.

Uppgifter:

- Uppföljning av friluftsstrategin
- Framtagande av friluftspan
- Förvaltningsövergripande beredning av ärenden kopplade till friluftsliv
- Kvalitetssäkra att stiftelser, bolag, ekonomiska föreningar och verksamheter verkar och strävar efter att uppfylla friluftsstrategin.

Friluftssamordnare

Friluftssamordnaren utses av förvaltningschef på kultur- och fritid

Uppgifter:

- Leda, samordna, utveckla och utvärdera kommunens friluftsbete på tjänstemannanivå
- Sammankallande i friluftsgrupp och friluftsförum
- Samordning av friluftsärenden till Kultur- och fritidsnämnden och till Rådet för social hållbarhet samt initiera ärenden och frågeställningar till berörda stiftelser, bolag, ekonomiska föreningar.
- Kontaktperson för friluftsförfrågor inom kommunen och externt

Friluftsförum

Alla organisationer med stark koppling till friluftsliv i Vänersborg bör erbjudas möjlighet att vara representerade. Förbundet bör genomföras 1-2 gånger per år. Däremellan kan sändlistan fungera som informationskanal vid behov för att kommunicera viktiga händelser med mera.

Detta kommunövergripande friluftsförum är ett komplement till de forum för dialog som finns lokalt, till exempel Bergsintressenter i samverkan för Halle- och Hunneberg. Vid behov kan fler lokala friluftsförum genomföras.

Uppgift:

- Dialog och samverkan kring friluftsförfrågor

Andra aktörer

Här listas andra aktörer, för att visa vilka roller de kan ha.

Visit Trollhättan Vänersborg

Informera kommuninvånare och besökare om friluftsliv

Halle och Hunneberg AB

Utveckla och driva verksamhet och anläggningar

Kunskapsförbundet Väst

Sprida kunskap om allemansrätt och friluftsliv till elever på gymnasieskola, vuxenutbildning och svenska för invandrare

Föreningar med koppling till friluftsliv

Utveckla och driva verksamhet och anläggningar

Företag med koppling till friluftsliv

Utveckla och driva verksamhet och anläggningar

Genomförande

De föreslagna åtgärderna och organisationsförändringarna innebär ett ökat åtagande för kommunen och krav på utökad budget. Då det är ganska omfattande förändringar föreslås ett stegvis genomförande.

Steg 1, direkt efter antagande:

- Kultur och fritidsnämnden tar hand om samordningsansvar och drift av kommunala friluftsanläggningar (dock ej badplatser, småbåtshamnar, parkering och toaletter). Resurser som tidigare legat hos samhällsbyggnadsnämnden för drift av friluftsanläggningar och kapitalkostnader förs över till kultur- och fritidsnämnden.
- Friluftsgruppen sätts samman och tar fram en första friluftspan
- Friluftssamordnaren ger förslag på förändringar i uppdragsbeskrivningar som behöver implementeras i stiftelser, bolag, ekonomiska föreningar och verksamheter
- Rutinerna för samverkan stärks, bland annat med årligt friluftforum
- Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för att ta fram en friluftskarta

Steg 2, efter utvärdering när organisationen satt sig och utrymme finns i budgeten:

- Kultur- och fritidsnämnden får utökade medel för utveckling av friluftsanläggningar
- Kultur- och fritidsnämnden får utökade medel för föreningsstöd till friluftsanläggningar
- Kultur- och fritidsnämnden får medel för kommunikationsinsatser och friluftsevent
- Kultur- och fritidsnämnden tar över ansvaret för drift av badplatser, medel överförs från samhällsbyggnadsnämnden.
- Barn- och utbildningsnämnden får utökade medel för satsningar på skolskogar och utomhuspedagogik

Den största enskilda förändringen blir att inrätta en ny tjänst med en friluftssamordnare på kultur- och fritidsförvaltningen. Vidare kommer kultur- och fritidsförvaltningen att behöva anställa personal för att ta hand om löpande drift av kommunens friluftsanläggningar. Delvis kan driften köpas in som idag från Gatuenheten, men delvis kommer kultur- och fritidsförvaltningen att vilja använda egen personal för att ta hand om vardagliga driftsuppgifter. En stor del av utvecklingsförslagen kan genomföras inom befintlig ram.

Handläggare:

Pål Castell
pal.castell@vanersborg.se
0521-721091

Dnr: KS 2022/64
2022-11-03

Sammanställning – Referensgruppträff friluftstrategi

Tisdag 18 okt 2022, kl 18-20, Skidstugan Dalbobergen

Innehållsförteckning

Inledning	1
Bakgrund	2
Kommentar till sammanställningen	2
Resultat från grupparbeten	3
Resurser	3
Brister och utmaningar	5
Aktörer, roller och samverkansforum	7
Åtgärdsförslag	9
Deltagare och tillvägagångssätt	11
Deltagare	11
Upplägg	13
De fyra temana	13

Inledning

Bakgrund

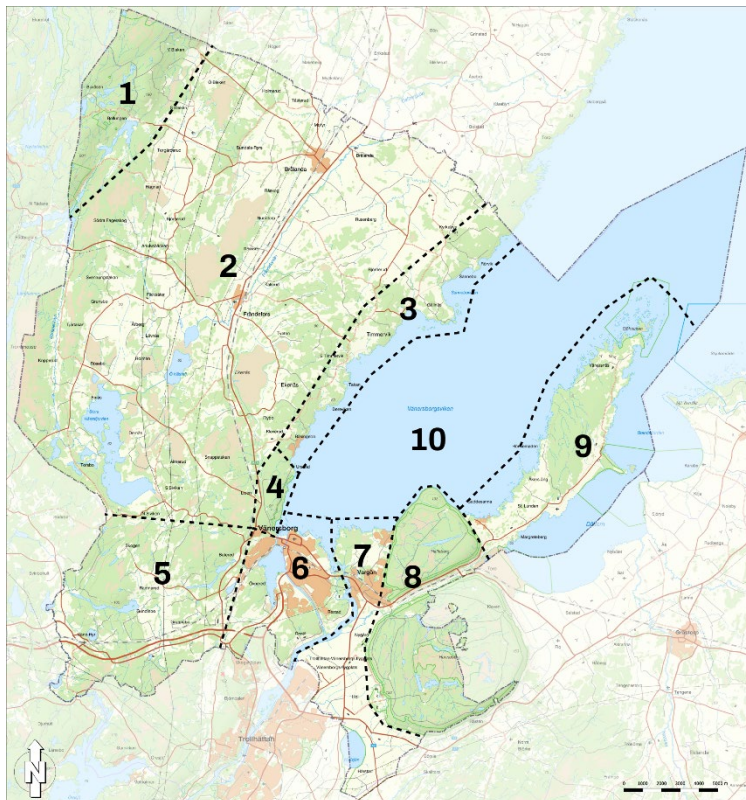
Vänersborgs kommun arbetar med att ta fram en friluftsstrategi, med stöd av Naturvårdsverket (LONA). Som ett led i arbetet bjöds en referensgrupp in till en inledande workshop. Deltagarlista och upplägg redovisas längre fram i dokumentet. Huvudsyftet med träffen var att bidra till att sammanställa en vild av kommunens resurser, utmaningar och möjligheter när det gäller att utveckla förutsättningar för friluftsliv.

Kommentar till sammanställningen

Materialet från de åtta borden har nedan omarbetats och sammanställts under fyra huvudrubriker. Även om rubrikerna motsvarar de fyra olika teman som grupperna jobbade med har en omsortering gjorts där alla bordens tankar som rör till exempel resurser tagits upp under den rubriken. Omformuleringar har gjorts för att föra samman liknande punkter.

I punktlistorna och i kartorna har resultatet från prioriteringsövningen lagts in som ett antal gröna prickar inom hakparantes. Antalet motsvarar sammanlagda antalet prioriteringsmarkörer som placerades ut på respektive punkt.

Kartan nedan visar ordningen på delområden i de skriftliga redovisningarna:

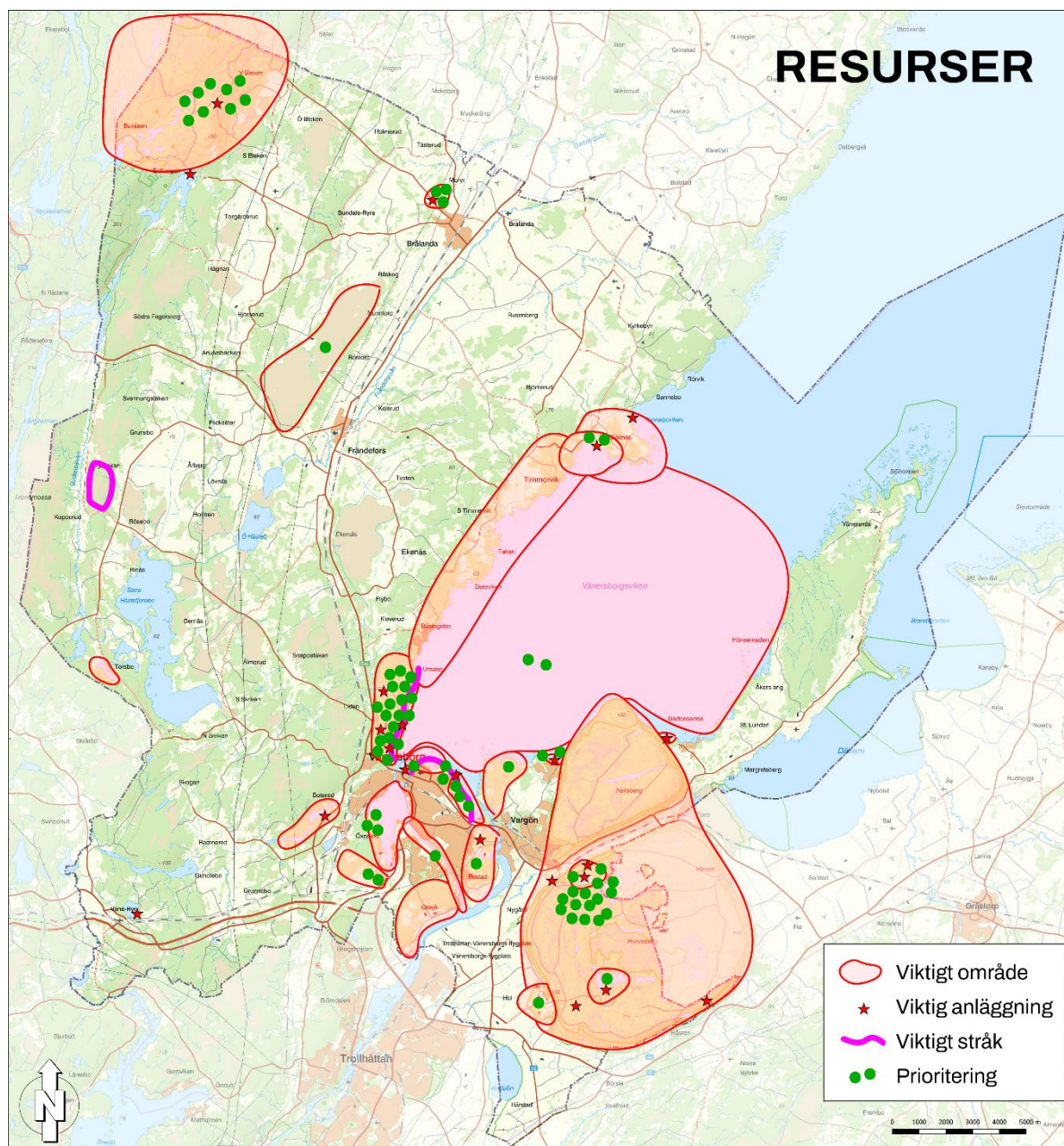

- 1 – Kroppefjäll
- 2 – Södra Dalsland förutom Kroppefjäll och kustområdet
- 3 – Dalslandskusten norr om Ursand
- 4 – Dalbobergen och Ursand
- 5 – Väne Ryrs församling väster om E45
- 6 – Vänersborg tätortsområde
- 7 – Vargöns tätortsområde och Västra Tunhem
- 8 – Halle- och Hunneberg
- 9 – Vänersnäs
- 10 – Vänern

Fördelningen av tankar och synpunkter speglar naturligtvis sammansättningen av gruppen. Det innebär att vissa aspekter eller geografiska områden fått stor uppmärksamhet medan andra kan ha hamnat oförtjänt i skymundan. Bland annat är Vänersnäs en del av kommunen som inte lyfts fram i hög utsträckning trots att områdets potential för friluftsliv är tydligt utpekad i översiktsplanen. Det bör även påpekas att flera viktiga aktörer inte deltog. Materialet ska därför inte ses som en heltäckande sammanställning av kommunens friluftsförhållanden.

Resultat från grupparbeten

Resurser

Platser och anläggningar

1 – Kroppefjäll

- Kroppefjäll (friluftsgudstjänster, mtb, terränglöpning, skidträning, tävlingar, aktiva gamla, mulle, utflykt mm, SK Granan) [●●●●●]

2 – Södra Dalsland förutom Kroppefjäll och kustområdet

- Sundals-Ryr (vandningsleder)
- Elljusspår Brålanda (SK Granan)
- Brålanda (skidspår, skolskog)
- Frändefors utegym
- Hästefjordarna (båt, paddling, fiske)
- Lillesjön väster om Stora Hästefjorden (bad)

Bilaga 1 - Referensgruppträff 2022

3 – Dalslandskusten norr om Ursand

- Sikhall (bad, camping, båt, fiske) [●]
- Cykelleder mellan Dalbobergen och Sikhall [●]
- Vänerkusten (vid Ursand mm) [●●●●●●●●]

4 – Dalbobergen och Ursand

- Dalbobergen (Orientering, skidor, mtb-spår, löparspår, vandring, utegym, grillplats, elljusspår, Vbg SK, Vbg Scoutkår, [●])
- Dalbostigen [●●●]
- Bastungen/Friluftsfrämjandet
- Ursand(mtb-spår, bad)
- Vänersborgs brukshundsklubb
- Kullen ovanför Skogshyddan (fågeltorn)

5 – Väne Ryrs församling väster om E45

- Ryrsjön (bad)

6 – Vänersborg tätortsområde

- Strandpromenaden längs Skräcklan och Holmängen (Promenad, löpning, cykling, utegym) [●●●●]
- Hälsans stig i Vänersborg
- Ridskolan i Brätte (uteridning, utbildning, träning, unga som gamla)
- Södra Onsjö - tätortsnära strövområde
- Onsjö Golfklubb
- Sanden (kajak, segling)
- Lillåstugan (tätortsnära skog) [●]
- Vassbotten [●●●●]
- Gropbron-Brinkebergskulles sluss (promenadstråk)
- Brinkebergskulles sluss, speciellt som besöksmål

7 – Vargöns tätortsområde och Västra Tunhem

- Nordkroken (bad) [●●]
- Viksängen [●]

8 – Halle- och Hunneberg

- Halle- och Hunneberg (OK Skogsvargarna, Sveaskog, Naturskyddsföreningen/Grinnsjötorp, Stiftelsen Bergagården, Hunneberg Sport och Motion, Hembygdsförening, leder, geopark, ekopark, vandring, bad, cykel, orientering, skidor, fiske, scouting, vindskydd/sova över) [●●●●●●●●]
- Hallsjön Halleberg (fiske, promenad runt)
- Hunnebergs scoutgård Högsäter
- Hunneberg bike- och aktivitetspark (Gamla slalombacken)

9 – Vänersnäs

- Gaddesanna (bad)

10 – Vänern

- Vänern (båtliv, fiske)

Platser med potential (underutnyttjade resurser)

- Dalslandskusten som helhet

Bilaga 1 - Referensgruppsträff 2022

- Vänersborgsviken
- Hästefjordarna
- Viksängen
- Ske mosse

Organisatoriska resurser

Se nedan under rubriken Aktörer, roller och samverkansforum

Brister och utmaningar

Platser och anläggningar

1 – Kroppefjäll

- Dålig information och marknadsföring om lederna vid Granan, Kroppefjäll. Området behöver synliggöras och profilera sig. Sundals-ryrs byalag har mycket information men det behöver spridas. [●●]

2 – Södra Dalsland förutom Kroppefjäll och kustområdet

- Toalett på SK Granan för besökare som inte har nyckel in [●●●]
- Elljusspåret i Brålanda som SK Granan har, vill man ha en större ansvar från kommunens håll, då allmänheten använder den mest [●●]

3 – Dalslandskusten norr om Ursand

- Sikhalls badplats växer igen, saknas underhåll och skötsel

4 – Dalbobergen och Ursand

- Brist på toaletter/sanitära funktioner där det samlas många för friluftslivet. Framförallt framkom att det saknas vid Dalbobergen.
- Dåligt dränerat på elljusspåret vid skidstugan, svårt att få till bra skidspår på vintern när det blir för blött.
-

5 – Väne Ryrs församling väster om E45

6 – Vänersborg tätortsområde

- Kommunens utbyggnadsplaner kan vara ett hot mot ridskolans verksamhet i Brätte [●]
- Det är svårt att passera förbi Jutatorpet, vilket innebär en barriär för möjligheten att gå längs stranden på östra Huvudnäsön.

7 – Vargöns tätortsområde och Västra Tunhem

- Nordkroken behöver rustas upp och fixas till [●●●●]

8 – Halle- och Hunneberg

- Utveckla spår och leder ännu mer på Hunne- och halleberg med märkning/skyltning och komplettera med historisk information. [●●]

9 – Vänersnäs

10 – Vänern

- Utnyttja vattnet och närliggande platser. Idag utnyttjas inte möjligheterna med närhet till vattnet som är en stor resurs. Saknas karta för naturhamnar och mer unika/undångömda ställen att komma till med båt. Mer bryggor/småbåtshamnar närmre hamngatan för att turister ska kunna stanna till i Vänersborg. [●●●]

Bilaga 1 - Referensgruppträff 2022

- Saknas möjlighet för många att kunna ta sig ut på vattnet.

Organisatoriska brister och utmaningar

- Saknas en långsiktig plan för kommunens organisation rörande friluftslivet.
- Saknas en tydlig motpart att vända sig till (alltså en person med samordningsansvar inom kommunen).
- Saknas karta/app med samlad information om Vänersborgs kommuns friluftsliv.
- Flera föreningar upplever brist på dialog och framförallt lyfter de att de inte får några tydliga svar från Fastighet kring deras behov ifråga om arrendeavtal, fastigheter och underhåll. Korta avtal gör att några känner sig osäkra på om de får vara kvar. Detta hämmar föreningarnas utvecklingsmöjligheter. Brist på underhåll och utveckling av markområden/fastigheter påverkar också föreningarnas attraktivitet negativt.

[●●●●●●●●●●●●●●●●]

- Brist på dialog kring utbyggnadsplaner [●●●●]
- Det behövs ett förebyggande underhåll av fastigheterna.
- Kommunen tar föreningar för givet och har en stor brist i bemötande
-

Tillgänglighet

- Information om vilka leder som är tillgänglighetsanpassade för rullstol och barnvagn till exempel.
- Brist på bra förbindelser som tex. kollektivtrafik och säkra GC-vägar och vägar som gör det lätt att nå friluftsområden. Bland annat badmöjligheter mm.
- Information som tillgängliggör friluftsområden och aktiviteter.
- Saknas enhetliga skyltar.
- Många skyltar är inaktuella.
- Saknas information om som ansvarar för leden/spåret. [●●●●]
- Dålig mobiltäckning vid friluftslivsområden.
- Brist på information om var man kan kallbada.

Övriga frågor, gäller för flera platser

- Brist på ridleder. Det är en utmaning att samsas hästar, gång och cykel på samma leder. Eventuellt att man kan ha separata ridleder till exempel. Finns också en utmaning att markägare kan säga stopp för hästar på deras marker.
- Belysning för dels ridverksamheten, dels för andra anläggningar. Det är olika förutsättningar för olika föreningar i kommunen gällande anläggningarna. Belysning gör att man kan nyttja anläggningar även kvällstid.
- Bristfälligt underhåll av leder och spår.
- Friluftsliv som är nära stadskärnan som dalbobergen, karlsgrav och Önafors är inte skyddade för exploatering [●●]
- Mer soptunnor, bland annat för hundbajs, på leder/promenadstråk och vid friluftsområden.
- Toalett kan behövas på ställen dit många tar sig.
- Saknar kallbadhus. [●●]
- Kommunen förbiser de mindre samhällena. [●]
- Samverkan mellan föreningar och kommunen har brister.
- Dålig uppföljning av uppsatta mål inom kommunen. [●]

Aktörer, roller och samverkansforum

OBS: Det finns fler föreningar och aktörer utöver nedan nämnda med betydelse för friluftslivet i Vänersborgs kommun.

Ideella föreningar

- Civilförsvarsförbundet
- CK Wänerhof (landsvägscyklning, MTB i Dalbobergen)
- OK Skogsvargarna (Orientering, terränglöpning, skidspår, tipspromenad mm på Hunneberg)
- Friluftsrämjandet (Alla åldrar, långfärdsskridsko, kajak, klättring mm, driver Bastungen i Dalbobergen, "Dojandagen" och andra event, söndagskafé)
- Naturskyddsföreningen (Lillåstugan, Grinnsjötorp, olika aktiviteter mm)
- Hunneberg Sport och Motion (MTB, löpning, utegympa, arrangemang)
- Hunnebergs scoutkår
- Hembygdsföreningar
- Röda Korset (Bra på dialog och integrationsarbete)
- Skidklubben Granan (Driver två anläggningar - Kroppefjäll och Brålanda, Skidor, MTB, terränglöpning, vandring mm)
- Vänersborgs Ryttdarförening (Ridskolan i Brätte)
- Vänersborgs Scoutkår (Scouting, scoutstugan i Dalbobergen, samverkan med skolor, hundklubb)
- Vänersborgs segelsällskap
- Vänersborgs skidklubb (Skidor, orientering, driver skidstugan i Dalbobergen, samarbetar med skolor, ordnar "stadsorientering", Ursandsstafetten mm)

Föreningarnas roller

- Flera föreningar samarbetar med civilsamhället i nödsituationer och dessa möjligheter kanske kan utvecklas.
- Många föreningar stärker individers förmågor och gör dem till bättre samhällsmedborgare och därför behövs det en bredd av föreningar och att medlemmar kan vara med utan krav på tävling.
- Många föreningar försöker bredda sitt utbud i syfte att nå olika målgrupper. Många tänker också att man ska kunna utöva föreningens aktiviteter på sin nivå och utifrån sina förutsättningar. Detta ökar invånarnas tillgänglighet och möjligheter att ta aktiv del av friluftsliv vilket är bra utifrån ett folkhälsoperspektiv.
- Föreningarna använder naturområden och anläggningar och bidrar med drift och skötsel.

Kommunens roller

- Bidrag till föreningar
- Drift och skötsel av kommunens anläggningar, bl.a. leder, vindskydd, grillplatser mm
- Skogsförvaltning
- Instifta reservat
- Kommunala badplatser
- Toaletter på flera ställen (Sikhall, Skräcklan, Nordkroken, Gaddesanna)
- Skolor och förskolor, som kan ha friluftsinriktad verksamhet.
- Folkhälsoarbete
- Kanalisera invånarnas önskemål genom politiska systemet
- Prioritering av resurser

Bilaga 1 - Referensgruppträff 2022

- Värna allmänna intressen
- Besluta om långsiktiga strategier och mål

Fastighetsägare

- Kommunen (Bl.a. Dalbobergen)
- Sveaskog (Halle- och Hunneberg)
- Privata markägare

Övriga

- Stiftelsen Bergagården (Bergagården, naturskola, leder, skyltning, projektsamordning med mera).
- Kungajaktsmuseet (Turistinformation, naturkunskap, ägt av Vänersborgs kommun).
- Visit Trollhättan och Vänersborg (Marknadsföring, besöksnäringssperspektiv)
- Leader framtidsbygder Dalsland Årjäng Munkedal (möjlighet att söka projektmedel)
- Länsstyrelsen
- Västtrafik (kollektivtrafik)

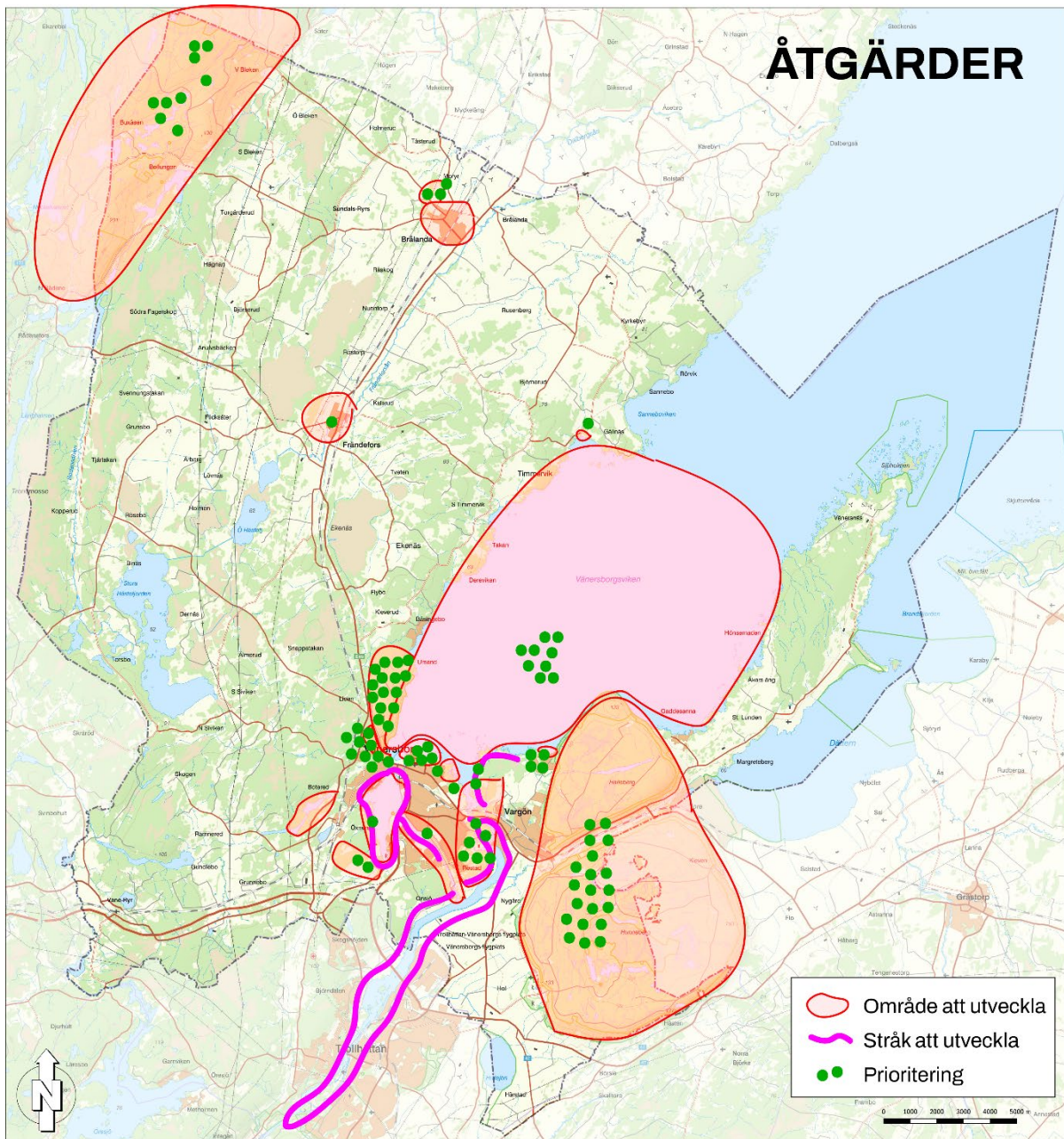
Allmänhet

- Turister
- Kommuninvånare

Samverkansforum

- Föreningar samverkar ofta med andra föreningar kopplat till geografiska områden och/eller verksamhet/tävlingar.
- Forum för alla aktörer på Halle- och Hunneberg.
- BIS – Bergintresserade i samverkan

Åtgärdsförslag

Övergripande strategier

- Utnyttja hela kommunen. Ta mer till vara på underutnyttjade resurser, till exempel Dalslandskusten och Kroppefjäll. [●●●●]
- Öka gärna tillgängligheten, men var varsam så att känslan av "orörd" natur och naturupplevelsen inte förstörs.
- Behåll den "orörda" naturen, men stärk med småstigar.
- Utveckla möjligheterna till bostadsnära friluftsliv. [●]
- Samarbeta med, få tips och inspireras av grannkommuner.
- Informera om nya friluftslivsområden som tex Skogaryd eller Hästefjorden och utveckla för ett mer aktivt friluftsliv i området.
- Samarbeta med andra kommuner och knyta ihop GC-vägar och andra stråk som tillhör friluftslivet och tillgängligheten till områden.

Bilaga 1 - Referensgruppträff 2022

Åtgärder på platser och anläggningar

1 – Kroppefjäll

- Granan, stärk och sprid information och utveckla området.

2 – Södra Dalsland förutom Kroppefjäll och kustområdet

- Elljusspåret i Brålanda bör ligga på kommunens ansvar. [●]
- Skapa en slinga för promenader/motionsturer i Frändefors. Har tidigare funnits ett elljusspår. [●]

3 – Dalslandskusten norr om Ursand

- Utveckla friluftsområde från Dalbobergen upp till Sikhall.
- Förbättra badplatsen i Sikhall

4 – Dalbobergen och Ursand

- Utbyggnadsplanerna vid Dalbobergen bör avbrytas [●●]
- Utveckla Dalbobergen som friluftsområde och koppla till kuststräckan upp till Sikhall.
- Utegym Skidstugan [●●●]
- Bevara Grönvik till fritt friluftsliv
- MTB-äventyrsbana vid gamla kraftledningsgatan, Ursand. [●●●]
- Snöröjning. [●]

5 – Väne Ryrs församling väster om E45

- Utveckla möjligheterna vid Boteredssjön som badsjö, skridskosjö och med dykarberget.

6 – Vänersborg tätortsområde

- Kallbadhus vid Skräcklan. [●●]
- Värna ridskolan i Brätte när Skaven byggs ut. Bland annat viktigt med ridvägar. [●●●]
- Stråken kring Lillån och Önafors bör kopplas till Restad gård
- Se över stigstrukturen vid Lillån. [●]
- Gör naturreservat av Lillåområdet.
- Västra sidan av Karls grav behöver förbättras genom röjning och breddning. [●]
- Södra Onsjö bör bevaras som naturområde.
- 3-milsslänga runt älven, slussarna ner till Trollhättan.
- Båtuthyrning i centrala Vänersborg för turister och vänersborgare. [●]
- Ordna med dansplatser och grillplatser i naturområden nära nybyggnadsområden, som till exempel Holmängen och Skaven. Det blir hårt tryck på dessa naturområden så det krävs strategisk planering och utveckling och ordning och reda.
- Utveckla Brinkebergskulle, slussområdet, som är ganska unikt för oss och kan locka turister.
- Slinga runt Vassbotten. [●]

7 – Vargöns tätortsområde och Västra Tunhem

- Vandringsväg längs Viksängen bör iordningsställas.

8 – Halle- och Hunneberg

- Utveckla leder och cykling vid Halle- och Hunneberg. [●●]
- Naturum vid Halle- och Hunneberg.
- Utegym vid Bergagården. [●]

9 – Vänersnäs

Bilaga 1 - Referensgruppträff 2022

10 – Väner

- Bryggor vid Holmängen. [●]

Övriga informationsåtgärder

- Friluftskarta för kommunen. Lätt att söka information om friluftsområden, leder, badplatser, motionsanläggningar, vindskydd, utegym, lekplatser, kulturhistoriska platser mm. Även hur man tar sig dit kollektivt och med andra färdmedel. Behov av såväl digital som upptryckt karta [●●●●●●●●●●]
- Karta för båtliv. Var man kan lägga i båt, lägga till, toalett, tältplatser mm. [●●]
- Koppla samman befintliga stråk. Enhetlig märkning. Informationsskyltar och vägvisare. [●●●]
- Skylta tydligt vem som ansvarar för anläggningar, leder och spår. [●●●●]
- Koppling mellan friluftspatser och Västtrafiks to-go-app.
- Informera om bristfällig mobiltäckning i friluftsområden.

Organisatoriska åtgärder

- Förbättrad dialog med föreningar inför planeringsprojekt (t.ex. kring Brätte) [●●●●]
- Förbättrad skötselsamverkan när det gäller spår och leder. [●]
- Bra om det fanns en tydlig plan för friluftsinfrastruktur - spår och leder mm. [●●]
- Vi behöver hitta samverkansformer mellan kommunen och föreningarna där frågor om exempelvis anläggningar och markområden kan diskuteras regelbundet.
- Det behövs en samlad information om föreningar, de fastigheter/markområden som lånas/arrenderas samt tillhörande avtal och föreningsbidrag.
- Kontakten föreningar-kommun kan förbättras - ökad tillgänglighet.
- Bättre ordning på föreningsregistret
- Det behövs ett helhetsgrepp på föreningsbidragen ur ett rättviseperspektiv.
- Utse årets ungdomsledare och inte bara inom Idrottsvärlden.
- Inför likabehandling för föreningar oavsett om vilket riksförbund man tillhör.
- Kommunen borde ta över mer skötsel från föreningar, bland annat vandringsleder, MTB- och löpspår på Halle- och Hunneberg. [●]
- Inrätta ett naturvårdsråd. [●]

Övriga åtgärdsförslag

- Ordna konstsnöspår (ej specificerat var). [●]

Deltagare och tillvägagångssätt

Deltagare

Kommunpolitiker:

Benny Augustsson, ordförande kommunstyrelsen

Mats Andersson, kommunstyrelsen, Rådet för hälsa och social hållbarhet

Henrik Josten, Rådet för hälsa och social hållbarhet mm

Hans-Peter Norén, kultur- och fritidsnämnden

Kristina Edvinsson, kultur- och fritidsnämnden

Magnus Ekstrand, byggnadsnämnden

Ann-Mari Jonasson, miljö- och hälsoskyddsnämnden

Tor Wendel, samhällsbyggnadsnämnden

Bilaga 1 - Referensgruppträff 2022

Kommunala tjänstepersoner:

Pål Castell, strategisk planerare, kommunstyrelseförvaltningen,
Hamdi Alsayed, planhandläggare, miljö- och byggnadsförvaltningen
Sanna Fransson, mark- och exploateringsingenjör, samhällsbyggnadsförvaltningen
Magnus Olofsson, föreningskonsulent, kultur- och fritidsförvaltningen
Fredrik Andersson, fritidspedagog, kultur- och fritidsförvaltningen
Per-Ola Rasmussen, utredare, kommunstyrelseförvaltningen
Lisa Rex, kommunekolog, miljö- och byggnadsförvaltningen
Morgan Fast, chef skog och natur, samhällsbyggnadsförvaltningen
Anne Ekstedt, folkhälsosamordnare, kommunstyrelseförvaltningen
Ylva Gunnarsdotter, förskolelärare, barn- och utbildningsförvaltningen
Sandra Björkstrand, kommunikatör, kommunstyrelseförvaltningen

Föreningsrepresentanter:

Bo Nilsson, Civilförsvarsförbundet
Morgan Nilsen, CK Wänerhof
Lasse Falkeling, CK Wänerhof
Kerstin Webrell, Friluftsförbundet
Matti Karhu, Friluftsförbundet
Eva-Lis Larsson, Friluftsförbundet
Ann-Marie Havdahl, Friluftsförbundet
Johan Lindqvist, Hunneberg Sport- och Motionsklubb
Annalena Levin, Hunnebergs scoutkår
Susanne Björk, Naturskyddsföreningen
Lave Thorell, Naturskyddsföreningen
Gunnar Hall, OK Skogsvargarna
Peter Strömdahl, OK Skogsvargarna
Berith Pettersson, SK Granan
Linus Stenmark, SK Granan
Martin Eriksson, SK Granan
Göran Thorsell, Vänersborgs scoutkår
Peter Lenberg, Vänersborgs scoutkår
Björn Sikström, Vänersborgs scoutkår
Per Söderström, Vänersborgs Segelsällskap
Inger Cederberg, Vänersborgs Skidklubb
Michael Johansson, Vänersborgs Skidklubb
Pia Kronvall, Vänersborgs Ryttarförening
NN, Vänersborgs Ryttarförening

Övriga:

Alvin Arvidsson, Ungdomsrepresentant
Charlotta Bang, Stiftelsen Bergagården
Maria Engström Weber, Visit Trollhättan-Vänersborg
Thomas Lunneryd, markägare
Karin Johansson, Sveaskog Förvaltnings AB
Mattias Kjell, Sveaskog Förvaltnings AB

Bilaga 1 - Referensgruppträff 2022

Inbjudna som inte kunde delta:

Dalslands hästsportklubb

OK Roto

Onsjö Golfklubb

Sportfiskarna Trollhättan/Vänersborg

Vänersborgs Roddklubb

Visit Trollhättan och Vänersborg

Länsstyrelsen Västra Götaland

Ett antal privata markägare och arrendatorer av kommunal mark och jaktmark

Upplägg

Program för träffen:

17:30 Fika och mottagning

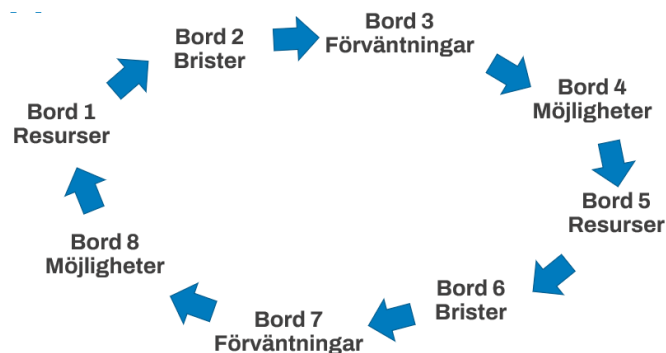
18:00 Presentation och introduktion, inledning av Benny och Mats

18:20 Grupparbete, 4 pass à 20 min

19:40 Redovisning av grupparbete

19:55 Avslutning

Deltagarna delades in i 8 grupper. Under grupparbetet flyttade grupperna runt så att varje grupp fick ägna ett pass åt var och en av fyra teman som beskrivs nedan. En eller två från arbetsgruppen stannade kvar och förde anteckningar vid varje bord. Det fanns alltså två bord för varje tema (se bild nedan).

Varje pass varade ungefär tjugo minuter, uppdelade på dessa moment:

1. Vad har sagts sedan tidigare (arbetsgruppsrepresentanten som sitter kvar vid bordet sammanfattar vad tidigare grupper kommit fram till, gäller ej första passet)
2. Gruppen vidareutvecklar och lägger till saker
3. Sista minuterna ägnas åt att alla gruppdeltagare markerar de viktigaste sakerna med två röda färgpluppar

Anteckningar gjordes på kartor eller tomma pappersark i A1-format, oftast med postit-lappar.

De fyra temana

Resurser för friluftsliv

Vilka är de viktigaste resurserna i Vänersborgs kommun som bidrar till ett rikt friluftsliv?

Bilaga 1 - Referensgruppsträff 2022

Markera i kartan:

- Viktiga friluftsområden
- Viktiga anläggningar

Notera även:

- Vilka huvudsakliga aktiviteter erbjuds?
- Vilka grupper använder platsen/anläggningen?
- Viktiga aktörer (t.ex. föreningar, markägare) knutna till platserna
- Finns det aktörer som är viktiga för friluftslivet utöver de kopplade till särskilda platser?
- På vilka sätt bidrar de?

Brister/utmaningar

Vad fungerar dåligt idag när det gäller friluftsliv i Vänersborgs kommun?

Markera i kartan:

- Platser där något behöver utvecklas
- Platser där något saknas

Notera även:

- Vad behöver utvecklas eller saknas?
- Vad är problemet idag?
- För vem är det ett problem?
- Finns det brister eller utmaningar utöver de kopplade till särskilda platser?

Förväntningar och samverkan

Vad finns för förväntningar på kommunen och andra aktörer när det gäller friluftsliv?

Hur kan vi samverka bättre mellan föreningar, kommunen och andra aktörer?

Rita upp en karta över aktörer:

- Namn på aktören
- Vad har denna aktör för roll när det gäller friluftsliv idag?
- Vad finns det för förväntningar på roll i framtiden?

Notera även:

- Vilka forum för samverkan finns idag?
- Vilka forum borde finnas, vilka borde ingå och hur ofta?

Möjligheter

Vad kan vi stärka eller utveckla för friluftslivet i Vänersborg kommun?

Markera i kartan:

- Platser som är strategiska att satsa på

Notera även:

- Vilka åtgärder skulle få stor effekt för att utveckla friluftslivet?
- På vilket sätt skulle det förbättra?
- För vem skulle det förbättra?
- Vem eller vilka kan bidra till förändringen?
- Anteckna även åtgärder som inte är kopplade till platser på kartan

Handläggare:

Pål Castell
pal.castell@vanersborg.se
0521-721091

Dnr: KS 2022/64
2023-10-25

Sammanställning – Referensgruppträff friluftsstrategi

Tisdag 24 okt 2023, kl 18-20, Skidstugan Dalbobergen

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
Inledning	2
Resultat från grupparbeten	2
Friluftsstrategin.....	2
Samverkansformer	3
Utvecklingsförslag.....	5
Deltagare och tillvägagångssätt	6
Deltagare	6
Upplägg	8

Inledning

Vänersborgs kommun arbetar med att ta fram en friluftsstrategi, med stöd av Naturvårdsverket (LONA). Som ett led i arbetet har två träffar genomförts med en referensgrupp där bland annat föreningslivet har bjudits in. Den första träffen hölls i oktober 2022 och en sammanställning av de resultaten finns. Syftet med denna andra träff var att stämna av förslag som arbetats fram under året inför färdigställande av samrådshandlingar. Deltagarlista och upplägg redovisas längre fram i dokumentet.

Resultat från grupparbeten

Kommentar till sammanställningen: Gruppdiskussioner hölls i tre pass som motsvarar de tre huvudrubrikerna nedan (Friluftsstrategin, Samverkansformer, Utvecklingsförslag). Även om varje pass hade tydliga frågeställningar har i flera fall diskussionen kommit att hamna mer om frågor som ligger inom ett annat pass. I sammanställningen har sortering gjorts för att passa in under rubrikerna.

Friluftsstrategin

Övergripande syfte med kommunens friluftslivsarbete

- Viktigt med tydliga avtal för att ha ordning på vem som tar ansvar för vad.
- Folkhälsan är en av de viktigaste sakerna i friluftslivet. Det står ej med i någon av de 4 punkterna, men den passar ju in i flera av punkterna.
- Tillgängligheten är en förutsättning för rikt friluftsliv. Olika behov på plats men även möjligheterna att ta sig till friluftslivets aktivitet har stor betydelse med transport, belysning mm.
- Kunskapsspridning med skyltar och digitala tjänster är viktigt. Olika grupper har olika behov av information och sättet att nå dem varierar stort. Barnen är viktiga då de är framtiden, men även äldre har stort behov av information och friluftsliv.
- Föreningarnas verksamheter utgör en viktig kraft i samhället där samarbetet med kommunen och mellan föreningarna har stor utvecklingspotential. Genom att satsa på friluftsliv som genererar bättre folkhälsa ger detta snabbt tillbaka skattepengar när människor mår bättre och kan arbeta.
- Skapa mer jämlika förutsättningar för föreningarna.
- Friluftsliv ska vara till för alla, både centralt där det går samt utanför 50-skyltarna.
- Allemansrätten innebär även skyldigheter.

Inriktning

- Kunskap och information ska gälla alla, inte bara kommuninvånare. Därför bör ordet kommuninvånare bytas ut till ett ord som omfattar fler målgrupper.
- Framförallt är målgruppen yngre viktig att fokusera på. Det man lär sig som barn har man med sig hela livet. Lättare att påverka yngre målgrupper.

Bilaga 2 - Referensgruppträff 2023

- Tydliggöra vad friluftsområden är och kopplingen till ÖP:s utpekade områden för friluftsliv/natur. Tydliggöra vilka områden som är utpekade för vilka intressen. T.ex. ridning eller skidor.
- Tydliggöra ansvarsområden för friluftslivet. Vem gör vad?
- Kommunen ska utveckla friluftsområden tillsammans/i samverkan med andra aktörer (företag, föreningar, stiftelser mm). Kommunen äger inte all mark och samverkan måste därför ske med andra aktörer.
- Det måste finnas budget för att betala ut bidrag/anläggningsstöd. Det bör även gå att ansöka om bidrag för friluftsföreningar, inte enbart idrottsföreningar.
- Skapa bättre grundförutsättningar för föreningar att överleva. Ett sätt är att det går att ansöka om bidrag och få stöttning ifrån kommunen på olika sätt.
- När det satsas på nya projekt måste det planeras in för underhåll
- Satsa på stadsnära naturområden. Första steget ut i friluftslivet ska vara enkelt.
- Skylta mer och tydligare så att det blir lättare att hitta till och från friluftsområden.
- Tryckt karta med lättläst information och bilder. Mer information via länk.
- Det bör vara enkelt och smidigt att nå områden med kollektivtrafik. Viktigt att ta med naturområdena när kollektivtrafiken planeras.
- Satsningar inom skolan är jätteviktigt! Naturskola är ett bra medel.

Samverkansformer

Vad är viktigt att samverka om?

- Resurser och ekonomi, bidrag
- Det önskas en transparent fördelning av resurser, gärna i dialog med föreningarna.
- Vad är kommunens ansvar respektive föreningens vid områden som nyttjas av alla?
- Vem ansvarar för renhållningen kring natur/leder/slingor? En kostnad för förening som har spår nu, de får ta kostnad för sopor från allmänheten vilket borde vara en kommunal sak.
- Samverka kring det som är svårt att sköta för en förening, tex kring byggnader, röjning av spår och leder.
- Mer resurser och samarbete kring leder och spår.
- Tillgängligheten
- Information, skyltning och gemensamma plattformar.
- Samverkan kring friluftskarta
- Informera varandra om olika evenemang och hjälpas åt att sprida informationen/marknadsföra event.
- Samverkan med skolor
- Samverkan kring sköteselbehov och skötselinsatser, till exempel vasslätter och röjning.
- Samverkan kring skogsförvaltning.
- Samverkan kring nya områdesskydd, som till exempel nya naturreservat.

Bilaga 2 - Referensgruppträff 2023

Friluftforum/friluftsråd

- Viktigt med sådana träffar!
- Friluftforum likt detta en gång/år. Utifrån detta kan andra forum skapas för olika områden eller intressen.
- Ser att det finns behov av att ses 2 gånger/år. Förslag att ses hela kommunen en gång och fokusera på specifika områden en gång.
- Större behov av mindre grupper vid träffar. Ofta behövs det diskuteras specifika konkreta saker som passar bättre i mindre grupper. Större träffar som typ denna referensgruppträff kan nog vara bra när något större eller generellare behöver diskuteras.
- Variera att träffas på olika anläggningar för att se och lära av varandra.

Idéburet offentligt partnerskap (IOP)

- Det finns idag varianter på avtal mellan kommunen och olika föreningar som lite påminner om IOP. Avtal som kräver vissa insatser mot att hyra/arrende är lägre än vad den skulle varit utan insatserna från föreningarna.
- En förening har samarbete med skolor där de tar emot elever för friluftaktiviteter och har idéer om att ta lite betalt för framtagandet av ett ”skolpaket” med kartor mm. Dock oklart om de tar betalt.
- Att byta ersättning mot att sköta om skötsel eller dylikt kan vara en bra lösning, men man kan också se att det är relativt få personer i föreningarna som är aktiva i insatser och det finns en trend i vissa kretsar att man hellre betalar mer till föreningen för att slippa vara delaktig med egna insatser.
- Värt att prova! Exempel är en fiskeklubb som kan sköta om fisket i en sjö och samtidigt bedriva fiskeverksamhet. Scouterna kan sköta om vindskydd i samband med att dom utövar sina aktiviteter.

Ytterligare idéer på samverkan

- Kan man skapa en ”friluftsdag”?
- ”Hittaut” (Svenska orienteringsförbundet) bör finnas i Vänersborg
- Det finns en del samverkan mellan föreningar som har liknande aktiviteter.
- När samverkan inte varit så stor och det har varit svårt att hamna hos rätt person på kommunen så har det upplevts som förening står ensam med sin fråga och ej hittar rätt inom kommunen för att få något svar.
- För att det ska vara lätt att samverka måste det gå att få tag på och svar från personer som söks. Man har förhoppningar att detta ska bli bättre med föreningskonsulent – en kontaktväg in i kommunen tror vi på.
- Gemensamma ansökningar, t.ex. Leader
- Vore bra med samlade hemsida eller liknande, eventuellt hos Visit?

Utvecklingsförslag

Friluftskarta

- Leder på kartor, både digitalt och i pappersform.

Skolskogar och utomhuspedagogik

- Kommunen behöver en naturskola.
- NATURSKOLA!
- Samverka för att öka kunskapen i tidig ålder. Viktigt att unga får både teoretisk och praktisk kunskap om allemansrätt och naturkunskap mm. Alternativ är att fortbilda pedagoger på varje skola eller ha en naturskola eller liknande som alla skolor får ta del av.

Kunskapsspridning

- Upp med skyltar om allemansrätten kring spår och leder, ett enkelt sätt att utbilda personer.
- Föreningar gör viktiga insatser för kunskapsspridning. Friluftsförbundet håller igång Mulleskolan. Alla runt bordet hade som barn varit med i Mulleskolan och mindes detta glädje. Ett exempel på verksamhet som satt fina minnen hos många barn över lång tid. I dagsläget igång på Hunneberg och vid Granan.
- Nå ut med information om allemansrätten till asylsökande på Restad gård.

Mollbergsskogen

- Mollbergsskogen med elljusspår borde rankas högt. Stort värde för många runt Brålanda.

Frändefors

- Frändeforsområdet har inget utpekats. Borde finnas någon typ av friluftsanslutning. Speciellt viktigt för den äldre generationen som är många i området – hur ska vi lyckas locka de äldre till aktiviteter och därmed bättre folkhälsa när det inte finns något i området?

Dalbobergen

- Tydliggöra regler för cykling
- Skydda mer av området mot exploatering

Lillåområdet

- Skydda området
- Skyltar naturguidning

Södra Onsjö

- I skogsområdet på Onsjö mellan Golfbanan, Karls grav och Johannesbergsvägen rör sig mycket människor och det bör vara utpekats som viktigt för friluftslivet.

Halle- och Hunneberg

- Fler bryggor i sjöarna.

Bilaga 2 - Referensgruppsträff 2023

Västra Tunhem

- Utveckla cykel- och ridväg längs östra älvstranden mellan Vargön och Trollhättan (förbi Gäddebäck)

Vänersnäs

- Oro finns kring Gaddesanna där det byggs vattenreningsverk/pumphus och grävs mycket. Detta är en plats för utveckling.
- P-problem finns även längs Dättern (inte enbart västra Vänersnäs).

Ske mosse

- Tillgång till Ske mosse från Nuntorp?

Fågelskådning

- Till exempel Dättern

Ridning

- Ridning på lämpliga vägar/leder. Bör ses över vart det är ok, skyltas.

Skidor

- Går att utöka mycket kring skidspår. Föreningarna vill mer än vad de har råd och kan fixa.

Cykelvägar

- Cykelväg till Brålanda är bra, men vart tar man vägen efter hundklubben? Behöver skyltas.

Bostadsnära natur

- När det byggs nya områden är det viktigt att dessa inte inkräktar på naturområden, bygg på rätt plats.

Evenemang

- Mer kampanjer likt "Håll Sverige rent".

Deltagare och tillvägagångssätt

Deltagare

Kommunpolitiker:

Henrik Harlitz, 2:e vice ordförande kommunstyrelsen
Kristina Edvinsson, kultur- och fritidsnämnden

Kommunala tjänstepersoner:

Pål Castell, strategisk planerare, kommunstyrelseförvaltningen,

Bilaga 2 - Referensgruppträff 2023

Hamdi Alsayed, planhandläggare, miljö- och byggnadsförvaltningen
Sanna Fransson, mark- och exploateringsingenjör, samhällsbyggnadsförvaltningen
Magnus Olofsson, föreningskonsulent, kultur- och fritidsförvaltningen
Fredrik Andersson, fritidspedagog, kultur- och fritidsförvaltningen
Per-Ola Rasmussen, utredare, kommunstyrelseförvaltningen
Lisa Rex, kommunekolog, miljö- och byggnadsförvaltningen
Morgan Fast, chef skog och natur, samhällsbyggnadsförvaltningen
Anne Ekstedt, folkhälsosamordnare, kommunstyrelseförvaltningen
Sandra Björkstrand, kommunikatör, kommunstyrelseförvaltningen

Föreningsrepresentanter:

Matti Karhu, Friluftsrämjandet
Eva-Lis Larsson, Friluftsrämjandet
Ann-Marie Havdahl, Friluftsrämjandet
Annalena Levin, Hunnebergs scoutkår
Susanne Björk, Naturskyddsföreningen
Lave Thorell, Naturskyddsföreningen
Göran Carlsson, Naturskyddsföreningen
Tommy Avekvist, OK Skogsvargarna
Peter Strömdahl, OK Skogsvargarna
Berith Pettersson, SK Granan
Göran Thorssell, Vänersborgs scoutkår
Peter Lenberg, Vänersborgs scoutkår
Björn Sikström, Vänersborgs scoutkår
Tina Åhlund, Vänersborgs Skidklubb
Michael Johansson, Vänersborgs Skidklubb

Övriga:

Charlotta Bang, Stiftelsen Bergagården
Robert Stenberg, Halle- och Hunneberg AB
Martin Nordin, Bergahästen AB
Elisabet Edensvärd, Sveaskog Förvaltnings AB
Mattias Kjell, Sveaskog Förvaltnings AB

Inbjudna som inte kunde delta:

Brålanda Sundals-Ryrs Hembygdsförening
Civilförsvarsförbundet
CK Wänerhof
Dalslands Gille
Dalslands hästsportklubb
Frändefors hembygdsförening
Gestads Hembygdsförening
Hunnebergskolorna
Hunneberg Sport och Motionsklubb
OK Roto
Onsjö Golfklubb

Bilaga 2 - Referensgruppträff 2023

Sportfiskarna Trollhättan/Vänersborg
Vassända Naglums Hembygdsförening
Vår Bygd 1891
Vänersnäs Bygdegårdsförening
Vänersnäs hembygds- och fornminnesförening
Vänersborgs Roddklubb
Vänersborgs ryttaförening
Västra Tunhems hembygdsförening
Visit Trollhättan och Vänersborg
Länsstyrelsen Västra Götaland
Ett antal privata markägare och arrendatorer av kommunal mark och jaktmark
Ett antal förtroendevalda och tjänstepersoner inom kommunen

Upplägg

Program för träffen

- 17:45 Fika och mottagning
- 18:00 Presentation av deltagare och introduktion
- 18:15 Presentation om friluftsarbetet i Trollhättan och utvecklingsplaner för Halle- och Hunneberg (Robert Stenberg)
- 18:30 Grupparbete, tre pass med presentation
- 20:00 Avslutning

Grupparbete pass 1 - Friluftsstrategin

Övergripande syfte med kommunens friluftslivsarbete

Med utgångspunkt i Vänersborgs kommuns vision ”attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet” ska kommunens friluftslivsarbete

- skapa *mer jämlika förutsättningar* att delta i och uppleva vardagsnära friluftaktiviteter i naturen som inte kräver så stora resurser av den enskilda;
- utveckla och bevara friluftsområden* och mötesplatser för att stärka natur-, kultur- och rekreationsvärden;
- möjliggöra för utveckling av besöksnäring och föreningsverksamhet* med koppling till friluftsliv; samt
- öka kunskapen* om allemansrätten och friluftslivets möjligheter och värden.

Att skapa *mer jämlika förutsättningar* att delta i och uppleva naturen handlar om att göra friluftslivet tillgängligt. Det innebär att arbeta för att minska och ta bort de hinder för deltagande som människor kan ha av funktionsmässiga, ekonomiska, sociala eller kulturella anledningar. Vänersborgs kommun vill stärka förutsättningarna för mer vardagsnära friluftsliv för återhämtning, rekreation och social samvaro.

Att *utveckla och bevara friluftsområden* handlar om att strategiskt och långsiktigt tillvarata natur-, kultur- och rekreationsvärden. Det handlar bland annat om biologisk mångfald, kulturhistoriska lämningar, landskapsbild och vyer, men även om möjligheter till olika typer av aktiviteter.

Att *möjliggöra för utveckling av besöksnäring och föreningsverksamhet* handlar om att stärka möjligheterna för andra aktörer att bidra till och vara delaktig i utvecklingen av friluftslivet i kommunen. I samverkan med andra kan kommunen möjliggöra för fler aktiviteter i naturen, både vad gäller utvecklandet av upplevelse-baserad aktivitet, mötesplatser och anläggningar, så väl som mer fysisk aktivitet som klättring, ridning, orientering och motionsträning.

Att *öka kunskapen* om allemansrätten och friluftslivets möjligheter och värden handlar om att förvalta och bygga vidare på en kultur med stor betydelse för folkhälsa och samtidigt värna om våra naturessurser.

Inriktning

Tillgång till natur och friluftsområden

- Planering av ny bebyggelse ska sträva efter att naturområden sparas eller utvecklas inom gångavstånd från bostaden.
- Viktiga större friluftsområden ska pekas ut i översiktsplanen och skyddas från exploatering.
- Gång- och cykelvägar ska underlätta för boende i tätort att nå natur- och friluftsområden.
- Kommunen ska tillgodose parkering, toalett och avfallsinsamling vid friluftsområden där behoven är stora.
- Kommunala friluftsanläggningar ska i grunden vara kostnadsfria för alla att använda. Avgifter kan dock tas ut för parkeringsplatser och båtplatser för att täcka driftskostnader.

Friluftsanläggningar

- Kommunala friluftsanläggningar ska följa principen om universell utformning¹ där så är möjligt.
- Kommunen ska utveckla friluftsområden för bred användning för olika användargrupper.

Kunskap och information

- Kommuninvånare ska få tillgång till kunskap om friluftsliv och allemansrätt. Särskilt viktiga målgrupper är barn, unga och nyanlända från andra länder. Kommunen ska arbeta med detta bland annat inom förskola, grundskola, svenska för invandrare (SFI) och fritidsverksamheter.
- Det ska finnas lättillgänglig information om kommunens friluftsområden och friluftsanläggningar, bland annat i form av en friluftskarta, för kommuninvånare och besökare via digital media, samt via turistorganisationer och på kommunhuset.
- Huvudleder ska vara tydligt uppmärkta och det ska finnas informationsskyltar vid entréer till friluftsområden.

Samverkan

- Kommunen ska organisera ett forum där möjlighet för samtal om friluftsliv regelbundet erbjuds föreningar och andra organisationer som jobbar med friluftsfrågor.
- Ideella föreningar ska erbjudas att söka bidrag och initiera samarbete med kommunen för friluftsverksamhet.
- Föreningar och andra organisationer ska erbjudas att söka bidrag för investeringar och drift av friluftsanläggningar som kostnadsfritt kan användas av allmänheten.

Grupparbete pass 2 - Samverkansformer

Diskussionsfrågor om samverkan

Friluftsförum/friluftsråd

= Återkommande träff mellan kommunen och andra friluftssaktörer

- Är det en god idé?
- Hur ofta (en gång per år)?
- Vilka bör bjudas in?
- Plats, tid och former?
- Ett för hela kommunen eller uppdelat på områden (i så fall vilka områden)?

Idéburet offentligt partnerskap (IOP)

= Avtal med kommunen på initiativ från föreningslivet

- Är det en god idé?
- Förslag på samverkan?

Ytterligare idéer på samverkan?

- Samlande plattformar/kanaler i sociala media (vilka)?
- Samverkan kring friluftsevent?
- Gemensamma ansökningar?
- Annat?

Grupparbete pass 1 - Utvecklingsförslag

Utvecklingsförslag

1. Kroppefjäll

- Utred möjligheterna till utveckling av leder och besöksanläggningar i samverkan med berörda kommuner, föreningar och företag.

2. Sikhallsviken/Gälle udde

- Arbeta för att färdigställa detaljplanen så att hamnen och campingarna kan byggas ut.
- Vidta åtgärder för att återställa badstranden i gott skick.
- Uppmuntra dialog med markägare och campingplatser om hur området kan förbättras för friluftsliv, bland annat genom förbättrad vandringsrunda på Gälle udde.

3. Dalbobergen

- Följa upp Naturvårdsstrategins förslag på utökning av reservatet.
- Undersöka möjligheterna för Tvåstads discgolfklubb att anlägga en discgolfbana i anslutning till befintliga spår kring Skidstugan.
- Förbättrad entré till området i söder med karta och cykelparkering.

4. Skogarydsområdet och Gundlebosjön

- Undersöka möjligheterna att avtala med markägare om att anlägga en besöksparkering och eventuellt grillplats vid Gundlebosjön.

5. Boteredssjöområdet

- Utveckla stigsystemet på den kommunägda skogsmarken sydväst om badplatsen, bland annat med utsiktsplats och skyltning från badplatsen.

6. Punschdalen

- Följa upp Naturvårdsstrategins förslag om naturreservat.
- Skylta till området vid entréerna.

7. Skavens strandskogsområde

- Skapa en promenadstig längs stranden med utblickar mot vattnet, sittbänkar och någon grillplats.
- Skapa anslutande gångvägar från nya bostadsområden.
- Anlägg en badplats och en liten strandpark

8. Vänersborgsviken

- Se utvecklingsförslag för båtliv.

9. Holmängensområdet

- Undersök möjligheterna att inrätta som naturreservat.

10. Lillåområdet

- Följa upp Naturvårdsstrategins förslag om naturreservat i samverkan med Naturskyddsföreningen, markägare och andra intressenter.

Bilaga 2 - Referensgruppträff 2023

Badplatser

- En plan för utveckling och underhåll av badplatser tas fram, med målsättning att ge så många Vänersborgare som möjligt tillgång till bad inom gångavstånd.
- Möjligheterna att anlägga ett hopptom utreds.
- Möjligheterna att anlägga ett kallbadhus utreds.

Båtliv

- Förutsättningar skapas för flytt av gästhamnen till Norra Sanden, bland annat genom detaljplan och miljöfyllstånd för sjömack.
- Detaljplanearbetet i Sikhallsviken görs färdigt så att en ny småbåtshamn kan utvecklas där.
- Möjligheterna till fler båtplatser i Skavenområdet och vid Restad gård utreds.
- Norskens brygga återbyggs norr om Korseberg.
- Kartlägg kustområdenas möjligheter för vattenburet friluftsliv, till exempel iläggningsramper, naturhamnar, bryggplatser, kajakuthyming, förslag på leder för fritidsbåtar.

11. Fridhemsgärdet

- Ta fram en plan för hur området kan utvecklas. Utvecklingsmöjligheter kan omfatta odlingslotter, hundrastgård, förbättrade pulkabackar och olika typer av habitatsutveckling.

12. Kanalområdet kring Karls grav

- Förbättra rekreationsvägarna på båda sidor av kanalen.
- Anlägg en sittplats vid vattnet nedanför Kretsloppsparken.

13. Restad Gårds parkområde

- Samverka med markägare om hur området kan bindas ihop med sammanhängande strandpromenad med mera. Av särskild betydelse är promenadväg mellan Karls grav och Astrids ängar.

Vattenleder med mera

- Ta vara på småbåtarnas intressen i samband med planeringen för ombyggnation av Brinkebergsskulle sluss.
- Utveckla Frändeforsån som paddlingsled med iläggningsplatser och parkeringsmöjligheter.
- Undersök möjligheten att utveckla andra paddlingsleder i kommunen.

Leder för vandring och cykling

Ridning

Orientering

Skidåkning

Mountainbike

Discgolf

14. Halle-/Hunneberg

- Samverka med Halle- och Hunnebergs AB, Sveaskog och andra intressenter om att ta fram en vision för utvecklingen av bergen.
- Samverka med länsstyrelsen, Naturvårdsverket och andra intressenter i utredning om att skapa en nationalpark.

15. Västra Vänersnäs

- Undersöka möjligheterna att avtala med markägare om att anlägga besöksparkeringar.
- Se även utvecklingsförslag för båtliv.

16. Mollbergsskogen, Brålanda

- Undersöka möjligheten att i samverkan med intresseförening avtala med markägare om rekreationssinriktad skötsel.

17. Frändeforsån

- Undersöka möjligheten att i samverkan med intresseförening avtala med markägare om iläggningsplatser för att skapa en paddlingsled.

Fiske

Fågel- och utsiktstorn

Skolskogar och utomhuspedagogik

- Utveckla undervisning om allemansrätten i förskola, grundskola och SFI.
- Utveckla utomhuspedagogik i förskola och grundskola.

Kommunala friluftslivsaktiviteter

- Erbjud mer friluftslivsaktiviteter inom ramen för kommunens verksamheter, bland annat fritidsgårdar, ferieaktiviteter och socialomsorg.
- Samverka med föreningslivet kring friluftslivsaktiviteter och -evenemang.

Informationsinsatser

- Ta fram en friluftskarta i samverkan med turistorganisation, föreningsliv och besöksnäring.

18. Viksängen/Nordkroken

- Följ upp Naturvårdsstrategins förslag om naturreservat.
- Avtala med markägare kring skötsel och användning av stranden.
- Vidta åtgärder för att minska igenväxningen kring stranden och peneplanet.
- Undersök möjligheterna för en kiosk vid stranden
- Avtala med markägare om att utveckla en strandpromenad runt Viksängen.

19. Vassända/Brätte

- Följ upp Naturvårdsstrategins förslag om naturreservat.
- Koppla ihop med en promenadstig som kan leda runt hela Vassbotten.
- Utveckla besöksmålet Gamla Brätte med sittplatser och mer information (till exempel om naturmiljöer och Vassända kyrkoruin).

20. Södra Onsjö/Sandbäck

- Följ upp Naturvårdsstrategins förslag om naturreservat.

2024-04-03

Dnr: KUFRN 2023/85

Handläggare

Marie Jensen
marie.jensen@vanersborg.se
0521-72 14 41

Mottagare

Kultur- och fritidsnämnden

Godkännande av mål- och resursplan 2025–2027 samt åtgärdsförslag och konsekvensanalys

Förslag till beslut

1. Kultur- och fritidsnämnden godkänner förvaltningens förslag till mål- och resursplan 2025–2027 inklusive åtgärdsförslag om 2 550 tkr enligt nedan:

Åtgärd	Tkr
1. Vänersvallen nord – omfördelning inom ram anläggningar	375
2. Vänersvallen syd – investering skjuts fram	375
3. Hallevi IP läktare – investering genomförs ej	150
4. Friluftstrategi implementeras ej	1 000
5. Biblioteksfilial Vargön stängs	650
Summa åtgärder	2 550

2. Kultur- och fritidsnämnden begär utökad investeringsbudget för inventarier om 1 000 tkr, vilket ger en total investeringsbudget på 3 000 tkr.

Sammanfattning av ärendet

Nämnderna har av kommunstyrelsen erhållit budgetramar och anvisningar inför arbetet med budget 2025. Utifrån detta har nämnderna i uppdrag att inom tilldelad budgetram ta fram en budget för 2025. Kultur- och fritidsnämnden har tilldelats en ram på 147 059 tkr för 2025, vilket är lägre än beräknat behov för året och därför innebär konsekvenser för verksamheten. Beräknat budgetbehov för 2025 uppgår till 149 609 tkr vilket innebär att åtgärder motsvarande 2 550 tkr måste genomföras.

Vid nämndens sammanträde den 30 januari presenterades kultur- och fritidsnämndens verksamhetens budgetbehov inför 2025 för nämnden. Detta material presenterades vid presidieöverläggningarna den 1 februari. Dialog med nämnden kring åtgärder och konsekvenser skedde den 19 mars. Förslag till åtgärder med konsekvensanalys har därefter tagits fram och redovisas i separat bilaga.

Efter samråd mellan kultur- och fritidsförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen föreslås att samhällsbyggnadsnämnden beslutar om en överföring av budget om 100 tkr avseende underhåll av offentlig konst. Förslaget

baseras på att ansvaret för underhåll av konst, placerad innan 2023, överförs till kultur- och fritidsnämnden med tillhörande budget.

Då behovet av investeringar i inventarier och verksamhetsanpassningar inom nämndens verksamheter och framförallt avseende idrottsanläggningarna är stort behöver budget för detta utökas med 1 000 tkr från nuvarande 2 000 tkr till 3 000 tkr. Ökade driftskostnader för avskrivning och internränta täcks inom ram.

Beredning

Förslag till åtgärder har diskuterats i förvaltningens chefsgrupp vid flertal tillfällen och samverkats med de fackliga organisationerna. Ärendet har beretts i förvaltningens ledningsgrupp och dialog med nämnden har förts den 21 mars.

Underlag

- Åtgärdsförslag och konsekvensanalys gällande förslag till mål- och resursplan 2025-2027, kultur- och fritidsnämnden.
- Mål- och resursplan 2025-2027 kultur- och fritidsnämnden.
- Protokoll från förvaltningens samverkansgrupp 2024-04-11.
- Anvisningar budget 2025, ekonomisk plan 2025–2027 antagna av kommunstyrelsen 2023-02-22 § 32.

Anna Svensson
Förvaltningschef

Sändlista

Kommunstyrelsen, ekonomikontoret

Åtgärdsförslag och konsekvensanalys gällande förslag till mål- och resursplan 2025-2027

Kultur- och fritidsnämnden

Nämnderna har av kommunstyrelsen erhållit budgetramar och anvisningar inför arbetet med budget 2025. Utifrån detta har nämnderna i uppdrag att inom tilldelad budgetram ta fram en budget för 2025. Kultur- och fritidsnämnden har tilldelats en ram på 147 059 tkr för 2025, vilket är lägre än beräknat behov för året och därför innebär konsekvenser för verksamheten. Beräknat budgetbehov för 2025 uppgår till 149 609 tkr vilket innebär att åtgärder motsvarande 2 550 tkr måste genomföras.

Vid nämndens sammanträde den 30 januari presenterades kultur- och fritidsnämndens verksamhets budgetbehov inför 2025 för nämnden. Detta material presenterades vid presidieöverläggningarna den 1 februari. Dialog med nämnden kring åtgärder och konsekvenser skedde den 19 mars. Förslag till åtgärder med konsekvensanalys har därefter tagits fram och redovisas i denna skrivelse (s. 3).

Enligt beslutade anvisningar ska hela perioden 2025–2027 beaktas. Preliminära beräkningar har gjorts för de kostnader som är kända för förvaltningen i dagsläget. Prognoser och bedömningar är dock svåra att göra för hela perioden då de kommande årens ekonomiska förutsättningar påverkas av världsläget, inflation med mera. Betydande investeringar behöver genomföras i kommunens idrottsanläggningar vilket kommer att innebära kraftigt ökade hyreskostnader under perioden. De största investeringarna avser underhåll Arena Vänersborg och Idrottshusets b-paviljong. Totalt beräknas planerade investeringar under perioden 2025–2027 öka nämndens hyreskostnader med ca 14,6 mnkr.

Kultur- och fritidsnämndens verksamhet

Kultur- och fritidsnämndens utbud för invånare och besökare är mycket viktigt utifrån kommunens attraktionskraft och bidrag till att stärka kommunens varumärke. Verksamheterna som bedrivs ökar förutsättningarna för att stärka yttrandefrihet och demokrati i samhället.

Nämndens ansvarsområde är brett och diversifierat för att kunna nå olika målgrupper med olika intressen. All verksamhet ska ha särskilt fokus på barn och unga samt att nå underrepresenterade grupper. Aktiviteter och utbud ska ha geografisk spridning i kommunen. Nämnden ska främja verksamheter som bidrar till social gemenskap, förbättrad folkhälsa, goda uppväxtvillkor samt verka för ökat inflytande och delaktighet för barn och ungdomar i kommunen.

Förväntningarna från invånarna och externa organisationer är höga vad gäller utbud och service inom kultur- och fritidsområdet. Likaså gäller förväntningarna från kommunens egen organisation avseende kultur- och fritids insatser när det kommer till främjande och förebyggande arbete för barn och unga. Kultur- och fritidsnämnden har för 2024 en budget på 140 mnkr vilket motsvarar 5% av kommunens totala budget. Cirka 45 % av tilldelad budget är uppbounden i fastighetsrelaterade kostnader.

Reglemente

Kultur- och fritidsnämndens reglemente anger vilka verksamheter som ska bedrivas inom tilldelad budgetram. Reglementet omfattar barn- och ungdomskultur, bidrag, stöd och stimulans till föreningar, studieförbund och övriga organisationer inom nämndens verksamhetsområde, folkbibliotek, fornvård, fritidsgårdsverksamhet, huvudmannaskap för Vänersborgs museum, idrotts- och fritidsanläggningar, konsthall, musik- och kulturskola, stipendier och priser inom nämndens områden, öppna offentliga arrangemang, konstnärlig gestaltning i offentlig miljö.

Budgetram

Kultur- och fritidsnämnden har tilldelats följande budgetram för 2025.

Budget 2024	140 754 000
Inflationskompensation	1 131 000
Höjd hyra fastighetsunderhåll	124 000
Kommunens samlingar VGR	300 000
Holmängenskolans skolidrottshall	2 600 000
Arena Vänersborg	2 100 000
Konstnärlig gestaltning	50 000
Budget 2025	147 059 000

Beräknat budgetbehov för 2025 uppgår till 149 609 000 kr, vilket innebär att behov utöver tilldelad budget uppgår till 2 550 000 kr. Kostnader som inte bedöms kunna täckas av befintlig budget avser:

Ökade kostnader på grund av investeringar

Hallewi IP (läktare)	150 000
Vänersvallen Nord (konstgräs)	375 000
Vänersvallen Syd (konstgräs)	375 000
Summa	900 000

Ökade kostnader på grund av bibehållen/ ökad måluppfyllelse

Ansvar för friluftstrategin	1 000 000
Bibliotek (ökad personaltäthet)	650 000
Summa	1 650 000

Åtgärdsförslag inklusive konsekvensanalys

Förvaltningens åtgärdsförslag uppgår till 2 550 000 kr.

Åtgärd	
1. Vänersvallen nord – omfördelning inom ram anläggningar	375 000
2. Vänersvallen syd – investering skjuts fram	375 000
3. Hallevi IP läktare – investering genomförs ej	150 000
4. Friluftstrategi implementeras ej	1 000 000
5. Biblioteksfilial Vargön stängs	650 000
Summa åtgärder	2 550 000

Åtgärd 1. Konstgräs Vänersvallen Nord, 375 tkr

Beskrivning

Kultur- och fritidsförvaltningen har utifrån ett nämndsuppdrag genomfört en konstgräsutredning där underhållsbehov och kostnader för dessa anges. Nämnden beslutade att förslagen i utredningen ska hanteras i MRP-processen och denna investering avser del av det beslutet (KFN 2023-11-21 § 94). Investering i underhåll av konstgräsplan på Vänersvallen Nord är planerad att genomföras under 2024 till ett värde av 3 000 tkr och investeringen genererar en hyresökning för anläggningen om 375 tkr. Då driftsmedel saknas för hyreshöjningen innebär det att nämnden behöver omfördela medel inom ramen för enheten för idrottsanläggningar, om inte medel för hyresökningen kompenseras. Då upphandling redan genomförts och åtgärden behöver genomföras under sommaren 2024 bedömer nämnden att investeringen ska genomföras.

Konsekvens

Andra insatser för att bibehålla idrottsanläggningarnas skick och status försämras. Det föreligger en allmän underhållsskuld i kommunens idrottsanläggningar och i takt med att hyresökningar, till följd av genomfört underhåll, inte kompenseras får nämnden svårt att genomföra insatser för bibehållen kvalitet i anläggningarna.

Åtgärd 2. Flytta fram investering i konstgräs Vänersvallen Syd, 375 tkr

Beskrivning

Kultur- och fritidsförvaltningen har utifrån ett nämndsuppdrag genomfört en konstgräsutredning där underhållsbehov och kostnader för dessa anges. Nämnden beslutade att förslagen i utredningen ska hanteras i MRP-processen och denna investering avser del av det beslutet (KFN 2023-11-21 § 94). Investering i underhåll av konstgräsplan på Vänersvallen Syd är planerad att genomföras under 2025 till ett

värde av 3 000 tkr och investeringen genererar en hyresökning för anläggningen om 375 tkr. Då driftsmedel saknas för hyreshöjningen föreslås att skjuta fram investeringen till dess att medel kan tilldelas.

Konsekvens

Genom att flytta fram investeringen så försämrar skicket på anläggningen och nämnden poängterar att aktuellt dokument avser hela planperioden, under vilken denna investering bör genomföras. Att flytta fram investeringen innebär ett avsteg från den underhållsplan som anges i utredningen om konstgräs i kommunen.

Åtgärd 3. Investering i ny läktare på Hallevi IP genomförs ej, 150 tkr

Beskrivning

Investering i byggnation av ny läktare på Hallevi IP är planerad att genomföras under 2024 till ett värde av 1 700 tkr. Investeringen genererar en hyresökning för anläggningen om 150 tkr. Då driftsmedel saknas för hyreshöjningen föreslås att insatsen ej genomförs.

Konsekvens

Då nuvarande läktare har säkerhetsbrister och behöver rivas så innebär en utebliven investering att Hallevi IP blir helt utan läktare för publiken, vilket är en kvalitetsförsämring för anläggningen och den kommunala servicen.

Åtgärd 4. Implementering av eventuellt beslutad Friluftstrategi genomförs ej, 1 000 tkr

Beskrivning

Kommunfullmäktige antas besluta om en Friluftstrategi för Vänersborgs kommun under 2024, med implementering från 2025. Beslut saknas i dagsläget men i förslaget, som i skrivande stund är på samråd, föreslås kultur- och fritidsnämnden ges ansvar för strategins implementering. Stora delar i strategin är en ambitionshöjning och vid beslut om nya, ambitionshöjande insatser, bör medel tillföras ansvarig nämnd.

Konsekvens

Om medel för strategins genomförande inte tilldelas ansvarig nämnd kommer den inte kunna arbetas med. Start för arbetet 2025 enligt förslaget kommer inte att kunna genomföras. Att besluta om en ny strategi utan att tilldela medel för implementering kommer att försvåra dialogen med föreningslivet då de varit med och utformat förslaget till strategin och har stora förhoppningar om förbättringar inom området.

Åtgärd 5. Stänga biblioteksfilial i Vargön, 650 tkr**Beskrivning**

Kommunens ambitionsnivå att ha 4 bibliotek bedöms för hög i förhållande till tilldelad budgetram. Vänersborgs kommun ligger budgetmässigt lägre än rikssnitt i landet. Grannkommunerna har även de 4 biblioteksenheter/kommun men dubbelt så många medarbetare för att klara god service, tillfredställande öppettider samt en bred läsfrämjande- och programverksamhet. Kultur- och fritidsnämnden har redan genomfört besparingsåtgärder och omfördelat medel inom budgetram för att klara budget i balans, en omfördelning av medel motsvarande ca 700 tkr genomfördes inför 2024. Den driftskostnad som frigörs genom avveckling av Vargöns bibliotek används till behovet av ökad bemanning, ökad läsfrämjande- och programverksamhet i huvudbiblioteket, både avseende förflyttning av personal samt övrig driftsbudget.

Konsekvens

Besökare till Vargöns bibliotek har geografisk närhet till huvudbiblioteket i centralorten och kommer behöva ta sig dit för biblioteksbesök. Det kan föreligga risk för att vissa besökare inte kommer att ta sig till centralorten och därmed inte längre ta del av bibliotekens utbud. Vargöns biblioteksfilial är den mest besökta av de tre filialerna i kommunen (övriga två är Brålanda och Frändefors). Konsekvens för barn- och utbildningsnämnden är att det kommer minska tillgången till böcker på skolan på ett sätt som skolbiblioteket inte kan kompensera för. Det bedöms också påverka läslust och skolans förmåga till att lästräna, bland annat på fritidshem som lånar böcker i samarbete med lästräning i förskoleklassen. Läsning är grunden till att kunna tillförskansa sig de kunskaper behövs i skolundervisningen.

Åtgärden har också positiva konsekvenser för biblioteksverksamheten. Kultur- och fritidsnämnden kan med denna åtgärd förstärka personalresurserna för både bemanning, läsfrämjande verksamhet och annan programverksamhet på huvudbiblioteket och övriga filialer.

Bidrag till inriktningsmålens målvärden

Nedan angivna inriktningsmål med tillhörande målvärden är de kultur- och fritidsnämnden bedöms kunna ha inverkan på. Det är dock generellt sett svårt att se en direkt koppling mellan kultur- och fritidsnämndens verksamheter samt utbud och kvantitativa mått, men föreslagna åtgärder för att nå budget inom ram kan indirekt och på sikt påverka utfallet på angivna målvärden.

Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv

Mått (KOLADA) %	Utgångsläge	Ambitionsnivå 2025	Ambitionsnivå 2027
Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel	33,3 (2022)	31 (gul 2022)	28,2 (rikssnitt 2022)
Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, andel	68,3 (2022)	70	72,2 (grön 2022)

Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier

Mått (KOLADA) %	Utgångsläge	Ambitionsnivå 2025	Ambitionsnivå 2027
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel	83,2 (2023)	85,6 (rikssnitt 2023)	87,2

Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan

Mått (KOLADA) %	Utgångsläge	Ambitionsnivå 2025	Ambitionsnivå 2027
Antal genomförda eller påbörjade klimatlöften för kommunen ¹	24 st är antagna år 2023	Samtliga antagna klimatlöften är påbörjade eller uppfyllda	Samtliga klimatlöften är uppfyllda

Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag

Mått (KOLADA) %	Utgångsläge	Ambitionsnivå 2025	Ambitionsnivå 2027
<i>Kultur- och fritidsnämnden bedöms inte kunna påverka framtagna målvärden, men inriktningsmålet är viktigt för nämndens verksamheter.</i>			

Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv

Mått (KOLADA) %	Utgångsläge	Ambitionsnivå 2025	Ambitionsnivå 2027
Hållbart medarbetarengagemang (HME) totalindex	79 (2023)	80	82
Sjukfrånvaro	9,3	8,7	8,1 (rikssnitt 2022)

Anna Svensson
Förvaltningschef

¹ Kultur- och fritidsnämnden berörs framförallt av klimatlöftet *Vi möjliggör för invånarna att låna/hyra produkter istället för att köpa* genom biblioteket, fritidsbanken och Timjan.

Kultur- och fritidsnämnden

1. Verksamhetsbeskrivning

Kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområden omfattar barn- och ungdomskultur, bidrag, stöd och stimulans till föreningar och studieförbund. Vidare ingår verksamheterna folkbibliotek, fornvård, fritidsgårdsverksamhet, huvudmannaskap för Vänersborgs museum, idrotts- och fritidsanläggningar, konsthall, konstnärlig gestaltning i offentlig miljö, musik- och kulturskola, stipendier och priser inom nämndens områden samt öppna offentliga arrangemang. Nämndens primära målgrupp är barn och unga i åldern 0-18 år. Samtidig verksamhet ska ha särskilt fokus på att nå underrepresenterade grupper och aktiviteter och utbud ska ha geografisk spridning i kommunen.

Nyckeltal

Bibliotek	MRP 2025	MRP 2024	Bokslut 2023
Bibliotek			
- antal utlånade media	130 000	150 000	127 124
- antal besök bibliotek	120 000	150 000	132 651

Musik- och kulturskola	MRP 2025	MRP 2024	Bokslut 2023
Andel deltagare 6-19 år i %*	13	14	11,5**
- varav flickor i %	60	60	70
- varav pojkar i %	40	40	30

Öppen ungdomsverksamhet	MRP 2025	MRP 2024	Bokslut 2023
Besökare ungekultur Timjan	3 000	5 000	2 493
Besökare fritidsgårdar	25 000	25 000	22 560

* avser andel deltagare av total åldersgrupp 6-19 år i kommunen.

** avser 2022, eftersläpning pga. publicering

2. Inriktningsmål

Nämnderna konkretiserar den övergripande styrningen med egna förväntade resultat som speglar nämndens reglemente och visar nämndens ambitioner avseende kvalitet och utveckling. Nämnderna fastställer sina förväntade resultat i respektive verksamhetsplan.

3. Ekonomiska resurser

3.1 Driftbudget

Anvisad budgettram

I anvisningarna fastställdes kultur- och fritidsnämndens budgettram 2025 till 147 059 tkr. Jämfört med budget 2024 gjordes följande justeringar: Inflationskompensationen ökade ramen med 1 131 tkr. För höjda hyreskostnader (till följd av fastighetsunderhåll) tillfördes 124 tkr. 300 tkr tillfördes för samlingsförvaltning med Västra Götalandsregionen, VGR. Ramen utökades med 50 tkr för kapitalkostnader som följer av investering i konstnärlig gestaltning. Nämnden tillfördes 2 600 tkr för hyreskostnaden av den nya idrottshallen på Holmängenskolan. Under 2024 underhålls Arenan, bland annat läggs takduken om. Nämnden får en ramökning om 2 100 tkr för ökad hyreskostnad.

Kultur- och fritidsnämndens förslag:

Kultur- och fritidsnämndens budgetförslag ligger inom tilldelad budgettram. Nämnden hänvisar vidare till förvaltningens åtgärdsförslag med tillhörande konsekvensbeskrivning.

Kommunfullmäktiges beslut:

Resultaträkning, mnkr

Resultaträkning mnkr	Budget 2025	Budget 2024	Bokslut 2023
Statsbidrag	1,3	1,2	5,6
Övriga intäkter	14,2	14,0	13,9
Summa intäkter	15,5	15,2	19,5
Personalkostnader	60,9	60,8	59,4
Omkostnader	99,6	93,1	87,5
Avskrivning/Internränta	2,1	2,1	2,1
Summa kostnader	162,5	156,0	149,0
Nettokostnader	147,1	140,8	129,5

Anslagsredovisning, mnkr

Anslagsredovisningsnivå mnkr	Netto 2025	Intäkt 2025	Kostnad 2025
Nämnd och administration	12,4	0,5	12,9
Kultur	61,8	4,0	65,8
Fritid	72,9	10,9	83,8
Summa	147,1	15,5	162,5

Kultur- och fritidsnämnden

3.2 Investeringsbudget

Verksamhet/projekt, mnkr	2025	2026	2027	S:a
Inventarier	3,0	3,0	3,0	9,0
Konstnärlig gestaltning	1,0	1,3	1,2	3,4
S:a utgifter inventarier	4,0	4,3	4,2	12,4

Inventarier

Investeringar avser inventarier, maskiner och verksamhetsanpassningar samt konstnärlig gestaltning. Investeringsbudget för konstnärlig gestaltning ska enligt fastställda riktlinjer uppgå till 1% av budget för fastighetsinvesteringar exkl. underhåll.

Från 2025 föreslås att nämndens budget för inventarieinvesteringar utökas från 2 mnkr till 3 mnkr. Ökad driftskostnad finansieras inom ram.

Anvisningar och ramar för arbetet med Mål- och resursplan 2025-2027

Förslag till Kommunstyrelsen 2024-02-28

Anvisningar och ramar för arbetet med Mål- och resursplan 2025–2027

Kommunstyrelseförvaltningen har, enligt uppdrag, upprättat Anvisningar och ramar för arbetet med Mål- och resursplan 2025–2027. Kommunstyrelsen föreslås ställa sig bakom upprättat förslag.

Åren 2022 - 2023 har präglats av en hög inflation som tillsammans med kraftigt ökade pensionskostnader och ökade räntekostnader försämrat kommunens ekonomiska utrymme. Från och med 2024 prognostiseras inflationstakten bli lägre och det ekonomiska utgångsläget förbättras något inför 2025. Den fortsatt höga beslutade investeringstakten med ökade kostnader för avskrivningar och ränta gör dock att kommunens ekonomi är fortsatt pressad.

Utifrån nämndernas redovisningar inför arbetet med Mål- och resursplan 2025–2027 kan det konstateras att vi står inför stora utmaningar inom många områden. Finansiering av beslutade investeringar, behov av tidiga insatser till barn och unga, en åldrande befolkning, nya och förändrade statliga uppdrag samt krav på olika åtgärder för att hantera ett försämrat säkerhetsläge är exempel på viktiga frågor som behöver hanteras inom kommunens olika verksamheter.

Mot bakgrund av dessa stora utmaningar inom verksamheten och det begränsade ekonomiska utrymmet så behöver samtliga nämnders arbete med budget 2025 fokusera på att hitta besparingar och effektiviseringar och där det är möjligt även ompröva ambitionsnivåer i befintlig verksamhet. Arbetet behöver präglas av god dialog mellan förvaltningar och mellan nämnder.

Benny Augustsson
Kommunstyrelsens ordförande

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	sidnr
1. SAMHÄLLSEKONOMISK BAKGRUND	3
1.1 Samhällsekonomi	3
1.2 Kommunernas ekonomi	4
1.3 Styrande för kommunerna	5
2. BEFOLKNING	6
3. INRIKTNINGSMÅLEN INFÖR MRP 2025-2027	7
3.1 Prioriterade områden	7
3.2 Målvärden	8
3.3 Förväntade resultat	11
3.4 Kopplingen till globala målen	11
4. EKONOMISKA PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR	11
4.1 Riktlinjer för god ekonomisk hushållning	11
4.2 Krav på god ekonomisk hushållning – ekonomisk balans	11
4.3 Bokslut 2023 och budget 2024	12
4.4 Hantering av kommunens pensionsåtagande	12
4.5 Ekonomiska förutsättningar inför budget 2025-2027	13
4.6 Nämndernas nettobudgetramar inför 2025	13
4.7 Investeringsbudget 2025-2027	17
4.8 Direktiv	18
4.9 Resultatkalkyl 2025-2027	19
4.10 Resultatutjämningsreserv - Resultatreserv	20
5. ÖVRIGA ANVISNINGAR	21
5.1 Driftbudget	21
5.2 Inlämning av mål- och resursplan	21
5.3 Investerings- och exploateringsplan	23
5.4 Samverkan i samband med budgetarbetet	23
6. TIDSPLAN FÖR DET FORTSATTA BUDGETARBETET	24
BILAGOR	
Bilaga 1. Budgetramar per nämnd	
Bilaga 2. Anslagsredovisningsnivåer	
Bilaga 3. Riktlinjer för god ekonomisk hushållning i Mål- och resursplan 2024-2026	

1. SAMHÄLLESEKONOMISK BAKGRUND

Här presenteras en lägesrapport om hur ekonomin ser ut idag, men också en bedömning om hur det kan tänkas se ut de närmaste åren. Det grundar sig på prognoser från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) i ekonomirapporten och cirkulär från december 2023. Det osäkra världsläget påverkar den ekonomiska utvecklingen vilket innebär att prognoser och scenarier om ekonomin är väldigt osäkra.

1.1 Samhällsekonomi

SKR skriver i sin rapport från december 2023 att dämpad konjunktur bidrar till lägre inflation och räntor. Trots svag omvärldskonjunktur under 2023 har svensk industri och export utvecklats hyfsat starkt, till skillnad från den inhemska efterfrågan i Sverige. Dessvärre tycks inte någon snar vändning stunda utomlands. Världshandeln har sjunkit en tid och det ser ut som en fortsatt svag tillväxt för global industri och handel.

Den inflations- och räntedrivna konjunktturnedgången syns alltmer i tjänstesektorn och på arbetsmarknaden i flertalet ekonomier, som hittills har visat sig motståndskraftiga. Detta tynger nu BNP-tillväxten. USA avviker hittills tydligt bland utvecklade länder, med en relativt hög tillväxt 2023. Även där väntas de senaste årens uppgång för inflation och räntor slutligen ge ett mer tydligt avtryck i ekonomin. 2024 dämpas konjunktturen också i USA.

Mot bakgrund av konjunkturbedgången prognostiseras inflationen sjunka under 2024, såväl i USA som i Europa (och Sverige), vilket i sig ger en viss lättnad. Men att centralbankerna, inklusive Riksbanken, nästa år sänker sina styrräntor blir en viktigare stimulans. Redan nu syns betydande nedgångar för långräntorna.

Tabell: Nyckeltal för den svenska ekonomin, procentuell förändring

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
BNP	2,9	-0,3	0,5	3,2	2,8	1,8
Arbetade timmar	2,4	1,5	-0,1	1,8	1,6	0,9
Arbetslöshet	7,5	7,6	8,8	8,7	8,1	7,8
Timplön, konjunkturlönestatistik	2,7	3,7	3,9	3,5	3,3	3,3
Konsumentpris, KPI	8,4	8,7	3,3	1,4	1,7	1,8

I Sverige ser vi en svag BNP-tillväxt som tar fart igen först under hösten 2024 och då gradvis. Anpassningen pågår fortfarande, speciellt för hushållen och företag som bygger bostäder. Ökade reallöner och en mindre åtstramande penningpolitik leder till en konjunkturåterhämtning. Arbetsmarknaden påverkas med viss eftersläpning. Sysselsättningsgraden har minskat under ett antal månader. SKR räknar med en fortsatt försvagning 2024, där en svag utveckling för arbetade timmar bromsar lönesumman. Därigenom dämpas såväl hushållens konsumtionsefterfrågan som det kommunala skatteunderlaget. I Sverige och omvärlden antas en konjunkturuppgång under 2025.

1.2 Kommunernas ekonomi

Kommunsektorn visar negativa resultat både 2023 och 2024. Det beror i huvudsak på kraftigt höjda pensionskostnader och prisökningar som i kombination med höga räntor ger tuffa ekonomiska förutsättningar. När och hur mycket inflationen dämpas är avgörande för den ekonomiska utvecklingen och möjligheten att nå balans igen framöver. SKR bedömer att resultaten börjar återhämta sig efter 2024.

Samtidigt som de ekonomiska problemen är omfattade är kompetensförsörjningen redan nu en av de största utmaningarna i sektorn. I och med att de långsiktiga behoven av välfärd växer när antalet invånare över 80 år blir allt fler kommer problemen med att hitta arbetskraft öka. Samtidigt som det på vissa håll varslas om uppsägning till följd av den ekonomiska situationen.

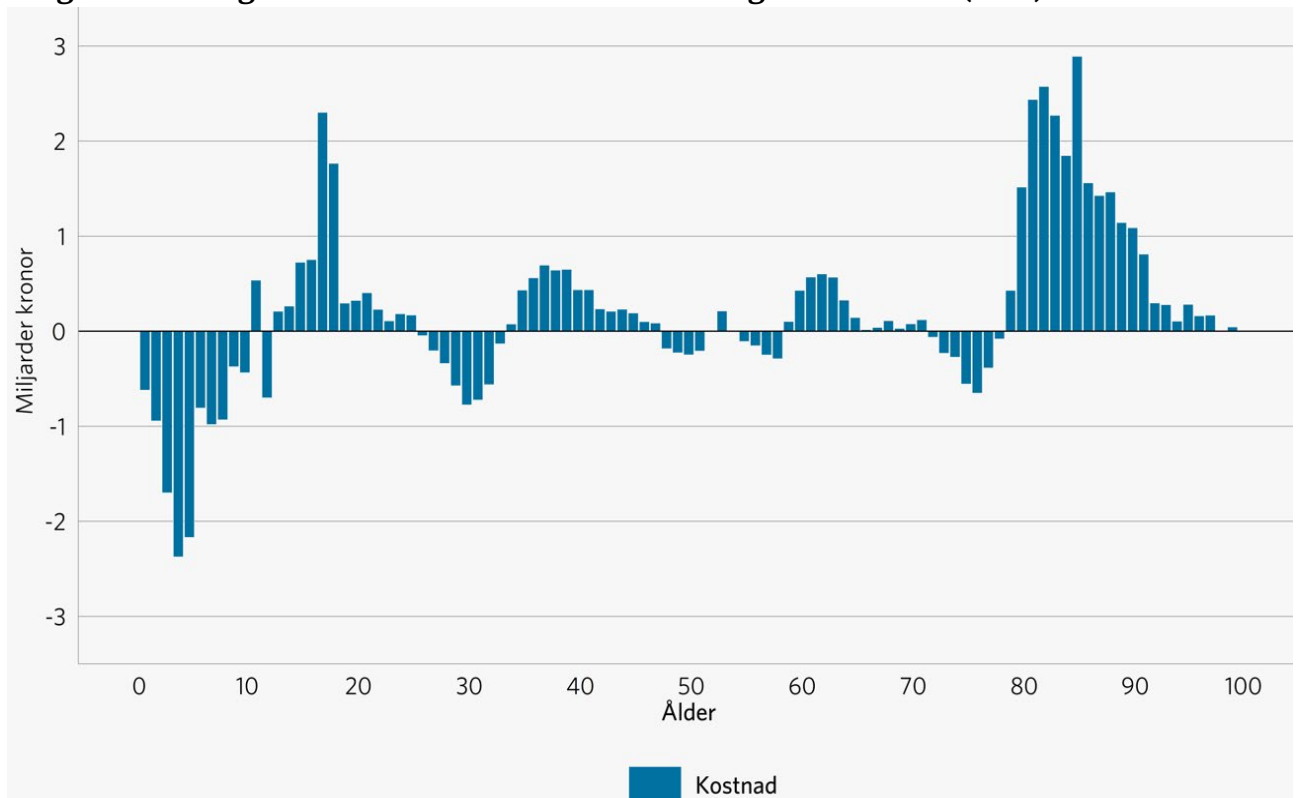
Utmaningarna är många och stora. Förutom brist på både ekonomiska resurser och personal har ett antal kommuner de senaste åren drabbats och fler kommer att drabbas av klimatförändringarna. Kommunerna förväntas också göra allt större insatser för att förebygga och förhindra kriminalitet samt gängvåld.

Kommunerna har fortfarande stora investeringsbehov i verksamhetslokaler och infrastruktur. Investeringsplanerna kan behöva ses över exempelvis på grund av exploateringsinvesteringar som inte påbörjats på grund av marknadsförhållanden, förskjutningar i tidsplaner och prioriteringar mellan objekt.

För åren 2025–2027 ökar kostnaderna i huvudsak i takt med de demografiska behoven samt prisutvecklingen. År 2025 får kostnaderna en ”rekyll” nedåt, främst till följd av att kostnaderna för tjänstepensioner faller. Avgörande för denna vändning är att inflationen dämpas.

1.2.1 Det demografiska trycket fortsätter

Den demografiska utmaningen beror något förenklat på att antalet personer i behov av välfärdstjänster ökar snabbare än antalet invånare i yrkesför ålder. Även om befolkningsprognoserna reviderats ned till följd av bland annat pandemin väntas de demografiska behoven öka snabbare än sysselsättningen. Sammantaget ökar behovet av de resurser som krävs för att upprätthålla välfärden på dagens nivå snabbare än skatteintäkterna. Kraven på kvalitet och välfärd kommer inte att minska. Det kommer ställas krav på nya arbetsätt, användande av ny teknik, effektiviseringar och prioriteringar.

Diagram: Demografiskt beräknade kostnadsökningar 2022-2027 (SKR)

1.3 Styrande för kommunerna

1.3.1 God ekonomisk hushållning och ekonomi i balans

God ekonomisk hushållning och ekonomi i balans regleras i kommunallagen och innebär att kommunen måste upprätta en budget där intäkterna överstiger kostnaderna. Kommunen måste också ha reserver för att kunna möta oförutsedda kostnadsökningar, minskade intäkter och behov av ytterligare investeringar. Med god ekonomisk hushållning menas också att dagens medborgare finansierar sin egen kommunala välfärd och inte skjuter upp betalningen till kommande generationer. Kommunen har fastställt mål och riktlinjer kring god ekonomisk hushållning.

2. BEFOLKNING

Under våren 2023 har kommunstyrelseförvaltningen tagit fram en befolkningsprognos. Den grundar sig bland annat på en ökning av bostadsbyggandet i kommunen, vilket förväntas leda till omflyttningar och inflyttningar, vilket i sin tur förväntas leda till ett växande invånarantal. Prognosen sträcker sig över tio år. Flera tabeller för olika behov är framtagna.

Nedan redovisas befolkningsförändringar i olika åldersintervall av en växande befolkning i kommunen:

Ålder	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	Förändring
0-5	2 730	2 716	2 699	2 714	2 697	2 714	2 735	2 758	2 780	2 800	2 818	3%
6-12	3 319	3 300	3 285	3 289	3 298	3 288	3 284	3 316	3 308	3 300	3 318	0%
13-15	1 458	1 469	1 483	1 452	1 429	1 422	1 453	1 412	1 411	1 415	1 431	-2%
16-18	1 415	1 462	1 457	1 451	1 461	1 477	1 450	1 430	1 425	1 449	1 413	0%
19-29	4 622	4 602	4 612	4 631	4 693	4 741	4 765	4 802	4 826	4 798	4 804	4%
30-39	5 027	5 161	5 210	5 235	5 209	5 255	5 240	5 214	5 190	5 183	5 157	3%
40-49	4 376	4 358	4 369	4 400	4 488	4 532	4 659	4 796	4 881	4 958	5 054	15%
50-59	5 339	5 288	5 222	5 121	5 003	4 915	4 838	4 781	4 765	4 748	4 684	-12%
60-69	4 626	4 726	4 817	4 934	5 068	5 133	5 214	5 249	5 251	5 289	5 352	16%
70-79	4 326	4 317	4 286	4 206	4 182	4 205	4 176	4 213	4 253	4 265	4 282	-1%
80-89	2 234	2 330	2 433	2 575	2 652	2 739	2 838	2 865	2 904	2 928	2 938	32%
90-w	432	450	468	482	498	518	522	553	582	600	641	48%
Summa	39 904	40 174	40 337	40 488	40 679	40 939	41 171	41 393	41 575	41 734	41 888	5%

Prognosresultatet kan sammanfattas enligt följande:

- Antalet invånare beräknas öka varje år och sammanlagt är ökningen 1 984 personer från 2022 till 2032 eller 0,5 procent per år. Det motsvarar de senaste årens ökningstakt. De flesta åldersgrupperna ökar.
- Antalet barn och ungdomar i grupperna 0 - 15 år ökar med sammanlagt 60 personer.
- Stora ökningar sker i de äldre åldersgrupperna. De äldsta, grupperna över 80 år, ökar kraftigt med 913 personer fram till år 2032.

3. INRIKTNINGSMÅL 2025-2027

- **Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv**
- **Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier**
- **Vänerns borg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan**
- **Vänerns borgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag**
- **Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv**

Kommunfullmäktige fastställer inriktningsmål för mandatperioden. Inriktningsmålen ska ge strategisk och övergripande styrning av den politiska viljeriktningen. Nämnderna ansvarar gemensamt för att styra verksamheten mot den strategiska och övergripande riktning som kommunfullmäktige fastställt i inriktningsmålen. Inriktningsmålen preciseras av kommunfullmäktige med hjälp av övergripande målvärden och riktade uppdrag till nämnderna.

Grunden för våra inriktningsmål är att:

- ▶ Fullföljda studier med gymnasieexamen är grunden för att få ett arbete.
- ▶ Människor i arbete är grunden för vår gemensamma välfärd.
- ▶ Den gemensamt finansierade välfärden ska omfatta alla och öka tryggheten och livskvaliteten.
- ▶ Vi lämnar över vår natur och miljö till nästa generation i ett hållbart skick.

3.1 Prioriterade områden för uppdrag under planperioden

Mot bakgrund av de i kapitel 1 beskrivna samhällsekonomiska utmaningarna så finns behov av att under planperioden fördjupa utredningar och uppdrag inom prioriterade områden. De prioriterade områdena rör alla nämnder och i vissa fall tillsammans med bolag och externa samhällsaktörer. Uppdragen kommer att kopplas till inriktningsmålen i enlighet med styr- och ledningsmodellen och preciseras vad gäller innehåll och ev. finansiering i mål- och resursplanen.

- **Uppdragsområde** för tidiga insatser för barn och unga för fullföljda studier. Det kan till exempel vara att ta fram gemensamma handlingsprogram för skola, fritid och sysselsättning inkluderande insatser för motverkande av psykisk ohälsa och drogförebyggande arbete. Att gemensamt med Kunskapsförbundet lotsa fler till yrkesinriktade utbildningar.
- **Uppdragsområde** för social inkludering. Det kan till exempel vara gemensamma insatser för de som står längst från arbetsmarknaden, att utveckla det sociala företagandet, att motverka segregationen och ensamhet.

- **Uppdragsområde** för samhällsutveckling och tillväxt

Det kan till exempel handla om insatser för landsbygdsutveckling, att stärka näringslivets tillväxt genom att öka kommunens verksamhetsmark och att stärka kommunens krisberedskap och arbete med civilt försvar.

- **Uppdragsområde** effektivisering och verksamhetsutveckling

Det kan till exempel röra genomlysningar eller utredningar som syftar till att frigöra tid och resurser såsom bättre nyttjande av fastigheter och lokaler, minskad administration och översyn av olika processer. Resurser och tid som krävs för att samla resurser för arbete med att digitalisera välfärdstjänster och utveckla och kompetensutveckla ledare och medarbetare i nya arbetssätt i kommande tider av personalbrist.

3.2 Målvärden kopplade till inriktningsmålen

Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv

Våra invånare ges lika möjligheter att forma sin framtid, där lokala skillnader utifrån livssituation, boendeplats och ekonomi utjämnas. Den sociala inkluderingen medför att invånarna kan påverka och delta i samhället oavsett bakgrund, där olika insatser riktas beroende på skillnader i olika boendedelar. Kommunens verksamheter arbetar i samverkan med fler organisationer, för att minska effekterna av socioekonomiska faktorer, där ett rättighetsbaserat perspektiv ger möjlighet till utbildning, bostad och arbete

Mått (KOLADA) %	Utgångsläge	Ambitionsnivå 2025	Ambitionsnivå 2027
Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel	33,3 (2022)	31 (gul 2022)	28,2 (rikssnitt 2022)
Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, andel	68,3 (2022)	70	72,2 (grön 2022)
Vuxna biståndsmottagare (18+ år) med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel av befolkningen	1,5 (2022)	1,3	1,09 (2016 års nivå)

Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier

Barn och unga ges goda framtidsmöjligheter där skolan erbjuder individuellt stöd och förebyggande insatser med början i förskolan.

Kommunens olika verksamheter arbetar för att främja faktorer som påverkar skolresultat såsom arbetsmiljö, fysiska miljöer, hemförhållanden, fritidsmöjligheter och stöd i unga år.

Fullföljda studier ökar möjligheterna att välja en sysselsättning som upplevs stimulerande och att nå egenförsörjning.

Mått (KOLADA) %	Utgångsläge	Ambitionsnivå 2025	Ambitionsnivå 2027
Ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter slutförd gymnasieutbildning	82,6 (2021)	83,1 (rikssnitt 2021)	85,1 (grön 2021)
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel	83,2 (2023)	85,6 (rikssnitt 2023)	87,2
Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel	75,1 (2023)	75,5	76,5

Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan

Den ekologiskt hållbara kommunen bidrar till att vårda våra resurser för nuvarande och framtida invånare. Kommunens Miljöprogram 2030 och Strategin för ett fossilfritt Vänersborg 2030 värnar om hela den geografiska kommunen, och ökad kunskap hos invånarna underlättar för klimatvänliga val. Nya klimatsmarta lösningar och teknisk innovation leder till minskad miljöpåverkan såsom fossiloberoende, hållbar konsumtion, upphandling och inköp. Miljöperspektivet beaktas vid kommunens beslutsfattande och olika former av samverkan.

Mått	Utgångsläge	Ambitionsnivå 2025	Ambitionsnivå 2027
Utfall på mätbara indikatorer vad gäller årliga mål för transport, el och uppvärmning i Strategi för fossilfritt Vänersborg 2030	12 av 20 indikatorer uppnådda enligt årets målvärde (2022)	Minst hälften av indikatorerna ska uppvisa en förbättring jämfört med utgångsläget	Minst två tredjedelar av indikatorerna ska uppvisa en förbättring jämfört med utgångsläget
Antal genomförda eller påbörjade klimatlöften för kommunen	24 st är antagna år 2023	Samtliga antagna klimatlöften är påbörjade eller uppfyllda	Samtliga klimatlöften är uppfyllda

Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag

Företag i Vänersborgs kommun möts av ett gott bemötande och en hög tillgänglighet där kommunens verksamheter håller en god kvalitet. Det är enkelt att få kontakt med kommunen, och den digitala servicen leder till mer effektiva flöden inom och mellan olika förvaltningar. Företag i kommunen ges möjligheter att expandera, där kommunen kan bistå med tillgänglig mark och lokaler när nya och befintliga företag vill verka och etablera sig i kommunen. Våra invånare är nöjda med den välfärd vi levererar. Kvalificerad personal leder till en god kvalitet i våra verksamheter, där innovation och teknik bidrar till att effektiviteten är hög.

Mått (KOLADA)	Utgångsläge	Ambitionsnivå 2025	Ambitionsnivå 2027
Företagsklimat enl. (Insikt) - Totalt, Index, %	75 (2022)	76 (2021 års nivå)	78 (grön 2022)
Svenskt näringsliv: Mätning av företagsklimatet, Sammanfattande omdöme	3,58 (2023)	3,6	3,65
Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - helhetssyn, %	82 (2023)	86 (rikssnitt 2022)	90 (nivå 2020)
Nöjdhet med skola (åk 8), %	63 (2023)	65 (grön 2023)	67 (grön 2023)

Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv

Vi ska ha en arbetsmiljö som ger förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv. I Vänersborgs kommun ska medarbetarna vara delaktiga och ha förståelse för sina uppdrag och sina roller. För att få en engagerad personal krävs ett tryggt och stabilt ledarskap som når ut till samtliga medarbetare i vår kommun. Personalpolicyn och samverkansavtalet med de fackliga organisationerna ska vara grunden i arbetet.

Mått (KOLADA) %	Utgångsläge	Ambitionsnivå 2025	Ambitionsnivå 2027
Hållbart medarbetarengagemang (HME) totalindex	79 (2023)	80	82
Sjukfrånvaro	9,3	8,7	8,1 (rikssnitt 2022)

3.3 Förväntade resultat

Med vägledning av inriktningsmål och styrande dokument på överliggande nivå, identifierar nämnden vilka förflyttningar inom sina respektive verksamheter som vore önskvärda under närmaste planperiod, baserat på grunduppdragets nuläge och behov samt tilldelad ekonomisk ram. Dessa uttrycks i form av förväntade resultat Uppnå (mått med ambitionsnivåer) och förväntade resultat Genomföra (uppdrag). De förväntade resultaten beslutas i nämndens egen verksamhetsplan med nämndsbudget och är inte en del av Mål- och resursplanen.

Utfallet av nämndens förväntade resultaten utgör tillsammans med kommunfullmäktiges fastställda målvärden/uppdrag grunden för nämndens bedömning av sin uppfyllelse av inriktningsmålen.

3.4 Koppling mellan lokala och FN:s globala mål för hållbar utveckling

De globala målens genomförande på lokal nivå omfattas till stor del, direkt och indirekt, av det kommunala välfärdsuppdraget. Det innebär bland annat att Agenda 2030 och FN:s globala mål för hållbar utveckling är integrerade i Vänersborgs kommuns styrning och ledning.

Vänersborgs kommun mäter och analyserar sin förflyttning inom FN:s globala mål, via de globala målens koppling till kommunfullmäktiges inriktningsmål och nämndernas förväntade resultat. Till hjälp finns nyckeltalen som Sveriges kommuner och regioner har utformat inom vart och ett av de globala målen. En målsättning med önskvärd förflyttning anges för planperioden i mål- och resursplan. En övergripande redovisning av kommunens resultat och måluppfyllelse av de globala målen görs i anslutning till årsredovisningen.

4. EKONOMISKA PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

4.1 Riktlinjer för ekonomin och god ekonomisk hushållning

Vänersborgs kommun har fastställt finansiella mål och riktlinjer för verksamheten för god ekonomisk hushållning. Verksamhetsmålen är också kommunens inriktningsmål för god ekonomisk hushållning. God ekonomisk hushållning innebär att såväl kommunens finansiella som verksamhetsmässiga mål uppnås samt att riktlinjerna följs.

Förslag om finansiella mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning läggs till kommunfullmäktige i samband med förslag om mål- och resursplan 2025-2027 i juni 2024. Kommunfullmäktiges riktlinjer i mål- och resursplan 2024-2026 framgår i bilaga 3. Nuvarande riktlinjer för god ekonomisk hushållning kommer att ses över i anslutning till vårens budgetarbete, som ett eget ärende.

4.2 Krav på god ekonomisk hushållning - ekonomisk balans

Enligt kommunallagen ställs det krav på att kommunerna ska ha god ekonomisk hushåll-

ning och redovisa ekonomisk balans. Föreskrifterna i kommunallagen om balanskrav innebär i korthet att årsbudgeten *ska upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna*.

Kommunen kan fastställa en budget som inte är i balans, om det föreligger synnerliga skäl. Om årets resultat i årsredovisningen är mindre än noll kronor, ska det negativa resultatet regleras och det egna kapitalet återställas senast tre år efter att det negativa resultatet uppkommit. Vid underskott ska en åtgärdsplan upprättas som anger hur det egna kapitalet ska återställas. Fullmäktige har möjlighet att besluta att inte reglera ett negativt resultat, om det uppkommit till följd av orealiserade förluster i värdepapper.

Regelverket kring balanskravet kan öppna upp för möjligheten att utjämna intäkter över tid genom en resultatutjämningsreserv. Vänersborgs kommuns riktlinjer för den kommunala resultatutjämningsreserven innebär att avsättning till resultatutjämningsreserv sker årligen enligt den maximala nivå som stadgas i kommunallagen. Resultatutjämningsreservens storlek maximeras till 50 mnkr och den kan disponeras i samband med budget/bokslut för att täcka underskott som uppstått på grund av lågkonjunktur. Kommunstyrelsen lämnar förslag antingen till kommunfullmäktige i årsredovisningen eller i budgetanvisningarna avseende avsättning och eventuell disposition av resultatutjämningsreserv. Regelverket kommer att ses över under våren 2024.

4.3 Bokslut 2023 och budget 2024

I 2023 års preliminära bokslut redovisas en förbättring av eget kapital med 87 mnkr, vilket är 82 mnkr bättre än budget. Nämndernas resultat är sammanlagt 20 mnkr bättre än budget, skatteintäkter och generella statsbidrag visar överskott om 51 mnkr, centralt budgeterade verksamhetskostnader 17 mnkr bättre än budget och finansnettot underskott - 6 mnkr.

I 2024 års mål- och resursplan är resultatet budgeterat till +1 mnkr. För att uppnå 2-% målet ska resultatet vara minst 61 mnkr. Soliditeten (inklusive kommunens hela pensionsåtagande) är 2024 budgeterad till 25 procent, vilket är lägre än 2023. Det innebär att målet om förbättrad soliditet inte uppnås 2024.

Nämndernas budgetramar justerades i budget 2024. Medel för att finansiera effekter av 2024 års löneavtal budgeterades centralt. Ettårs-anslagen från budget 2023 togs bort. Nämndernas ramar har justerats för höjda arbetsgivaravgifter, internräntor, hyror (som en konsekvens av införandet av komponentredovisning) samt justeringar i stasbidragsspåsen. I övrigt justerades nämndernas budgetramar 2024 sammantaget med +65 mnkr enligt följande: Barn- och utbildningsnämnden +18 mnkr, kommunstyrelsen +15 mnkr, kultur- och fritidsnämnden +3 mnkr, samhällsbyggnadsnämnden +5 mnkr och socialnämnden +24 mnkr.

4.4 Hantering av kommunens pensionsåtagande

Kommunerna redovisar pensionskostnaderna enligt den s.k. blandmodellen, vilket i korthet innebär att:

- Pensionsskulden, intjänad t.o.m. 1997-12-31, redovisas som en ansvarsförbindelse.

- Från och med 1998 redovisas intjänad pension inklusive löneskatt som en avsättning i balansräkningen respektive, kostnad i resultaträkningen och ränteuppräknas.
- Sedan 2006-01-01 gäller pensionsavtalen KAP-KL/AKAP-KL. Jämfört med det tidigare pensionsavtalet ökar den avgiftsbestämda delen och den förmånsbestämda delen minskar. Avtalets förmånsbestämda del är nu kopplad till inkomstbasbeloppet. Det innebär att den är förankrad till löneutvecklingen i ekonomin och har samma ”golv” som ”taket” i det allmänna pensionssystemet.
- Från och med 2023-01-01 gäller AKAP-KR för anställda inom kommunerna och ersätter AKAP-KL. Vissa anställda fortsätter att omfattas av KAP-KL.

4.5 Ekonomiska förutsättningar inför budget 2025-2027

Inför arbetet med budget 2025 har gällande mål- och resursplan stämts av mot SKR:s prognoser över förväntad utveckling av skatteunderlaget. Bedömningen av inkomstutvecklingen har sedan kompletterats med uppdaterade bedömningar över såväl inflation som lönekostnadsutveckling. Av tabellen nedan framgår övergripande förutsättningar för den ekonomiska utvecklingen som budgetanvisningarna för planperioden 2025-2027 nu baserar sig på.

Tabell: Ekonomiska förutsättningar inför 2025

Underlag	2023	2024	2025	2026	2027
Skatteberäkning	3,6%	4,4%	4,7%	4,1%	4,0%
Inflationskompens.	1,9%	1,7%	1,4%	1,7%	1,8%
Internränta	1,0%	2,0%	2,5%	2,5%	2,5%

- Skatteintäkternas/generella statsbidrags uppräkning mellan åren baserar sig på en prognos från SKR 2023-12-14.
- Inflationen prognostiseras till 1,4 procent utifrån SKR:s prognos. I ramarna för 2025 har kostnadsbudgeten liksom intäktsbudgeten för respektive nämnd räknats upp med 1,4 procent.
- Löneutvecklingen under 2025 prognostiseras till 85 mnkr. Under 2024 beräknas löneutvecklingen till 82 mnkr. Nämndernas budgetramar inför 2025 är baserade på 2023 års lönenivå. Dessa får senare kompletteras med tillkommande kostnader för löneavtal under 2024-2025 inom ramen för centralt avsatta budgetmedel i mål- och resursplan.
- Internräntan är oförändrad 2,5 procent i ramsättningen. Internräntan kan komma att ses över i samband med arbetet med mål- och resursplanen.
- Personalomkostnadspålägget är oförändrat 47,18 procent.

4.6 Nämndernas nettobudgetramar inför 2025

I början av februari hade budgetberedningen två dagars överläggningar med nämndernas presidier. Den första dagen var även fackliga företrädare inbjudna. Vid presidieöverlägg-

ningarna den första dagen utbyttes information om bokslut 2023, budget 2024 och budgetförutsättningar inför 2025. Dag två skedde en dialog med utgångspunkt i kommunens omvärldsanalys och utmaningar. Syftet med dagarna var att ge en helhetsbild och ett gemensamt underlag inför arbetet med mål- och resursplan 2025-2027.

Som en konsekvens av införandet av **komponentredovisning** i budget 2019 ökar samhällsbyggnadsnämndens kapitalkostnader för fastighetsunderhåll. I budget 2024 följdes komponentsredovisningen upp och ytterligare 8 000 tkr fördes över från driftbudgeten till investeringsbudgeten för fastighetsunderhåll. Därmed ökar samhällsbyggnadsnämndens kapitalkostnader ytterligare från 2025. De förhyrande nämnderna kompenseras därför med sammanlagt 1 300 tkr för höjda hyror från och med budget 2025. Även investeringsbudgeten för underhåll av gator utökades från och med budget 2024 och nämnden kompenseras därför med 700 tkr för ökade kapitalkostnader. Justeringar gjordes från och med budget 2019 då komponentredovisning infördes, och kommer att göras även i budget för kommande år.

Staten har **justerat de generella statsbidragen** i anslaget för kommunalekonomisk utjämning enligt den s.k. finansieringsprincipen. Principen innebär att kommuner och regioner inte ska behöva höja skatten eller prioritera om annan verksamhet för att finansiera nya statliga uppgifter. Kommunens s.k. statsbidragspåse justeras med sammanlagt -9 110 tkr netto i budget 2025, vilket fördelas till de nämnder som är berörda av de nya eller minskade uppdragen

Justeringar i statsbidragspåsen 2025	tkr
Barn- och utbildningsnämnden:	787
-digitala och centralt rättade nationella prov	57
-statistik om skolväsendet inkl ekonomisk redovisning	102
-stärkta skolbibliotek	629

Justeringar i statsbidragspåsen 2025	tkr
Kommunstyrelsen:	1 157
-digitala och centralt rättade nationella prov	57
-statistik om skolväsendet inkl ekonomisk redovisning	31
-stärkta skolbibliotek	189
-förstärkning av sfi	216
-grundläggande behörighet yrkesprogram	666

Justeringar i statsbidragspåsen 2025	tkr
Socialnämnden:	-11 055
-äldreomsorg tillfälligt under 2024	-10 321
-stärkt rätt till assistans	-734

Mot bakgrund av KSAU:s budgetberedning justeras nämndernas budgetramar enligt följande:

Barn- och utbildningsnämndens budgetram 2025 fastställs till 1 019 610 tkr. Jämfört med budget 2023 har följande justeringar gjorts: Inflationskompensationen ökar ramen med 4 527 tkr. För höjda hyreskostnader (till följd av fastighetsunderhåll) tillförs 979 tkr. Ramen utökas med 787 tkr då de generella statsbidragen i statsbidragspåsen justeras upp med motsvarande summa. Holmängensskolan står klar under 2024. Nämnden har tidigare fått 10 700 tkr och tillförs nu ytterligare 4 900 tkr för att nå helårseffekt 2025 men med avdrag för tomhyra av Norra skolan.

Byggnadsnämndens budgetram 2025 fastställs till 20 831 tkr. Inflationsuppräknningen minskar ramen med 93 tkr.

Kommunfullmäktiges budgetram 2025 fastställs till 2 596 tkr. Inflationsuppräknningen tillför ramen 10 tkr.

Kommunstyrelsens budgetram 2025 fastställs till 468 739 tkr. Jämfört med budget 2024 har följande justeringar gjorts: Inflationskompensationen ökar ramen med 5 232 tkr. För höjda hyreskostnader (till följd av fastighetsunderhåll) tillförs 19 tkr. Ramen tillförs 1 157 tkr för utökade verksamheter inom Kunskapsförbundets ansvarsområde, till följd av statens justeringar i de generella statsbidragen/statsbidragspåsen. För finansiering av Vänersborgs del i GEO-park tillförs 155 tkr. För finansiering av seniorkort i kollektivtrafiken, s.k. 70+ kort, tillförs 800 tkr. Mot bakgrund av pågående arbete med ett utökat räddningstjänstförbund tillförs kommunstyrelsen 1 000 tkr.

Kultur- och fritidsnämndens budgetram 2025 fastställs till 147 059 tkr. Jämfört med budget 2024 har följande justeringar gjorts: Inflationskompensationen ökar ramen med 1 131 tkr. För höjda hyreskostnader (till följd av fastighetsunderhåll) tillförs 124 tkr. 300 tkr tillförs för samlingsförvaltning med Västra Götalandsregionen, VGR. Ramen utökas med 50 tkr för kapitalkostnader som följer av investering i konstnärlig gestaltning. Nämnden tillförs 2 600 tkr för hyreskostnaden av den nya idrottshallen på Holmängensskolan. Under 2024 underhålls Arenan, bland annat läggs takduken om. Nämnden får en ramökning om 2 100 tkr för ökad hyreskostnad.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens budgetram 2025 fastställs till 11 691 tkr. Jämfört med budget 2024 har ramen minskats med 30 tkr för inflationsuppräknning.

Revisionens budgetram 2025 fastställs till 1 691 tkr. Inflationskompensationen ökar ramen med 16 tkr. **Kommunfullmäktiges presidium** har att bereda och inkomma med eventuella förslag till budgetberedningen avseende revisionens budget, senast den 17 april 2024.

Samhällsbyggnadsnämndens budgetram 2025 fastställs till 106 789 tkr. Jämfört med budget 2024 har följande justeringar gjorts: Inflationskompensationen ökar ramen med

391 tkr. För höjda hyreskostnader (till följd av fastighetsunderhåll) tillförs 140 tkr. Gatuenheten tillförs 700 tkr för utökad kapitalkostnad kopplad till komponentredovisningen. För tomhyra av Norra skolan tillförs nämnden 1 900 tkr i ettårs-anslag under 2025. Projektet kommunvårdar permanentas och budgetramen utökas med 800 tkr.

Socialnämndens budgetram 2025 fastställs till 1 196 517 tkr. Inflationskompensationen ökar ramen med 3 274 tkr. För höjda hyreskostnader (till följd av fastighetsunderhåll) tillförs 38 tkr. Socialnämndens budgetram minskas med 11 055 tkr till följd av statens minskning av de generella statsbidragen/statsbidragspåsen. Avdraget avser främst en tillfällig utökning till äldreomsorgen under 2024 om 10 321 tkr.

Valnämndens budgetram 2025 fastställs till 723 tkr. Det tillfälligt anslag om 1 500 tkr till EU-valet 2024 tas bort. Inflationskompensationen ökar ramen med 10 tkr.

Överförmyndarnämndens budgetram 2025 fastställs till 6 021 tkr. Inflationskompensationen ökar ramen med 8 tkr.

Av Bilaga 1 framgår hur nämndernas nettobudgetramar förändras.

Sammanfattning av nämndernas budgetramar 2025:

(inklusive justeringar enligt ovan)

Nettoanslag, tkr	Budget	Andel	Budget	Andel
	2025	%	2024	%
Barn- och utbildningsnämnden	1 019 610	34%	1 000 853	34%
Byggnadsnämnden	20 831	1%	20 648	1%
Kommunfullmäktige	2 596	0%	2 586	0%
Kommunstyrelsen	468 739	16%	459 479	16%
Kultur- och fritidsnämnden	147 059	5%	140 106	5%
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	11 691	0%	11 582	0%
Revisionen	1 691	0%	1 675	0%
Samhällsbyggnadsnämnden	106 789	4%	102 028	3%
Socialnämnden	1 196 517	40%	1 194 483	41%
Valnämnden	723	0%	2 213	0%
Överförmyndarnämnden	6 021	0%	5 961	0%
Totalt, nämnderna	2 982 268	100%	2 941 614	100%

* Budget 2024 inkluderar samtliga budgetjusteringar utöver MRP-beslutet förutom budgetkompensation för höjt personalomkostnadspålägg.

Samtliga nämnder ansvarar för driftkostnader/kapitalkostnader som följer av nämndens investeringar. Några opåverkbara kostnader finns inte. I de fall kommunstyrelsen av näringspolitiska skäl föreslår investeringar som får konsekvenser för driftkostnaderna för samhällsbyggnadsnämnden, har kommunstyrelsen ett medansvar för att budgettäckning sker.

Anslagsredovisningen för driftbudgeten avser den verksamhetsnivå som framgår i bilaga 2.

Dock vill kommunstyrelsen även i fortsättningen ha möjlighet att följa vad förskola respektive grundskola respektive särskola kostar inom barn- och utbildningsnämnden. För kultur- och fritidsnämnden vill kommunstyrelsen följa kostnaderna för administration och nämnd respektive kultur respektive fritid. Det innebär att dessa verksamheter ska särredovisas i mål- och resursplan, årsredovisning samt delårsrapporter. I övrigt ges nämnderna delegation att om nödvändigt under löpande år flytta budget mellan anslagsredovisningsnivåerna i driftbudgeten.

Kostnader för *löneavtal 2024 och 2025* budgeteras centralt.

4.7 Investeringsbudget 2025-2027

Investeringsbudgeten omfattar tre år, och innehåller budget för innevarande år (2025) och en plan för de två kommande åren (2026-2027). Anslagsbindningen gäller på projektnivå och ska budgeteras per anslagsredovisningsnivå.

4.7.1 Investeringsramar

Nämndernas investeringsramar motsvaras av mål- och resursplan 2024-2026. För fastighetsinvesteringar beslutade kommunstyrelsen 2024-01-24 § 9 att fastställa underlaget som ett referensunderlag och överlämna lokalförsörjningsunderlaget 2025-2034 till samtliga nämnder att använda som underlag i arbetet med mål- och resursplan 2025-2027.

För planens första år, budget 2025 (i mål- och resursplan 2024-2026), är det endast i undantagsfall som nya objekt kan föreslås då kommunens investeringsbudget är omfattande och utrymmet för att finansiera nya investeringar (driftkostnaden) är den hyrande nämndens ansvar. Alternativet är att nämnden stryker eller flyttar fram planerade investeringar i tiden, till förmån för nya förslag.

Det finansiella investeringsmålet säger att årets investeringar (exkl. VA/renhållning) maximalt ska motsvara 7 procent av skatter och generella statsbidrag. I ramen för budget 2025 motsvarar det 221 mnkr, varav fastighetsinvesteringarnas andel kan beräknas till maximalt 131 mnkr. Det har samhällsbyggnadsnämnden att förhålla sig till i sitt förslag om fastighetsinvesteringar.

4.7.2 Fastighetsinvesteringar

Nämnderna ska lämna prioriterade förslag om fastighetsinvesteringar till samhällsbyggnadsnämnden som sen har i uppdrag att föreslå fastighetsinvesteringar till budgetberedningen. Det innebär att samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för att ramen för fastighetsinvesteringar hålls och att det samlade förslaget inte överskrider kommunens finansiella mål om fastighetsinvesteringar. Samhällsbyggnadsnämnden ansvarar också för att förslagen är realistiskt kalkylerade i pengar och tid så långt det är möjligt.

Investeringar i fastigheter, anläggningar och mark ska anges per objekt/projekt och *preciseras ytterligare i tiden*. Vilken månad under året beräknas investeringen påbörjas och vilken månad beräknas den avslutas. Totalkostnaden för respektive projekt ska också framgå. Det gäller för investeringsobjekt över 1 mnkr. Det gäller inte inventarier.

För fastighetsinvesteringar finns en av kommunstyrelsen fastslagen beslutsprocess, lokalansaffningsprocessen, som ska följas vid nybyggnadsprojekt samt om- och tillbyggnadsprojekt som överstiger 25 prisbasbelopp (Riktlinjer för lokalförsörjning KS 2020-03-25 § 56). Vid precisering av när investeringen ska påbörjas måste hänsyn tas till att flera steg i lokalansaffningsprocessen ska hinna genomföras innan projekteringen får påbörjas. Att investeringsmedel beviljas är en förutsättning för att kommunstyrelsen ska kunna fatta beslut om projektering och byggnation i egen regi.

4.7.3 Konsekvenser för driftbudgeten

Nämnderna ska beskriva vilka konsekvenser som investeringar får på driftbudgeten och hur de ryms inom befintlig budgetram.

4.7.4 Tilläggsanslag i investeringsbudget 2024

Samhällsbyggnadsförvaltningen har lämnat förslag till samhällsbyggnadsnämnden om tilläggsanslag och omfördelning av befintlig budget i investeringsbudget 2024 med 43 mnkr. Det avser pågående projekt som inte hann slutföras under 2023. Mål- och resursplan 2024 innehåller investerings- och exploateringsbudget om 420 mnkr. Under hösten 2023 beslutade kommunfullmäktige att avsätta ytterligare 15 mnkr för köp av del av fastigheten Frode och 2 mnkr till inköp av eldrivna lastbilar. Sammantaget uppgår då investeringsbudget 2024 till ca 480 mnkr. Eftersom det är en hög budget kan det bli nödvändigt att flytta fram projekt i budget 2024 till kommande år. Besluten kan komma att påverka budgetprocessen kring investeringarna.

4.8 Direktiv

4.8.1 Budgetförslag inom ram

Nämnderna ska fatta beslut om och presentera sina budgetförslag inom ram med beskrivning om åtgärder och konsekvenser för att nå dessa. I anslutning till arbetet med mål- och resursplan kommer budgetberedningen att följa upp nämndernas ramanpassningsarbete i dialog med nämndernas presidier.

4.8.2 Bruttobudgetering

Nämnderna ska budgetera intäkter och kostnader. Verksamhet som finansieras av kalkylerade statsbidrag ska budgeteras på både intäktssidan och kostnadssidan.

4.8.3 Investeringar

Kommunstyrelsens budgetberedning konstaterar att det ekonomiska utrymmet för att finansiera driftkostnadskonsekvenser av nämndernas nyinvesteringar är respektive nämnds ansvar. Nämnderna uppmanas därför att i anslutning till arbetet med mål- och resursplan ifrågasätta och om möjligt minska redan planerade investeringsnivåer, samt visa stor återhållsamhet vad gäller att föra fram nya investeringsprojekt.

4.8.4 Specialdestinerade statsbidrag

Respektive nämnd har i uppgift att bevaka vilka eventuella specialdestinerade statsbidrag som finns att söka. Dessa ska budgeteras som intäkt och som kostnad.

4.8.5 Internprissättning

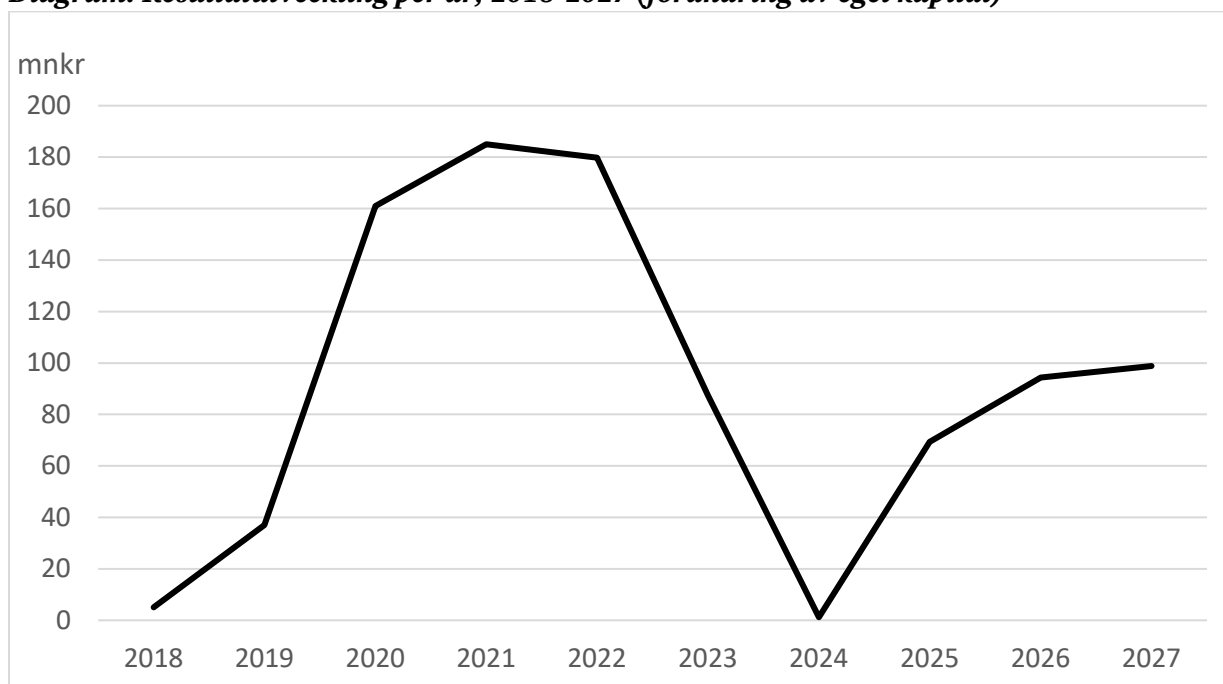
Prisjustering ska utgå från den löne- och priskompensation som fastställs i budgetförutsättningarna samt övriga generella förutsättningar avseende intern ränta samt personalomkostnadspålägg. I övrigt hänvisas till de av kommunstyrelsen beslutade riktlinjerna kring intern försäljning.

4.9 Resultatkalkyl 2025-2027

Av tabellen framgår en resultaträkning för 2023 års preliminära bokslut, 2024 års beslutade resultatbudget samt en resultatkalkyl för 2025-2027.

Tabell: Resultaträkningsplan 2023-2027

Resultatbudget, mnkr	Bokslut 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027
Verksamhetens nettodriftkostnader	-2 722	-2 870	-2 901	-2 974	-3 060
Avskrivningar	-126	-126	-141	-144	-146
Verksamhetens nettokostnader	-2 848	-2 997	-3 043	-3 117	-3 206
Skatteintäkter	2 094	2 139	2 236	2 327	2 421
Generella statsbidrag och utjämning	872	912	927	940	951
Verksamhetens resultat	118	54	120	149	165
Finansiella intäkter	14	4	4	4	4
Finansiella kostnader	-45	-57	-55	-59	-70
Resultat före extraordinära poster	87	1	69	94	99
Extraordinära poster					
Årets resultat	87	1	69	94	99

Diagram: Resultatutveckling per år, 2018-2027 (förändring av eget kapital)

Resultatutvecklingen har under perioden 2018-2023 varit positiv. Åren 2020-2022 har resultaten varit rekordhöga, mellan 161 mnr och 185 mnr. 2018 var resultaten endast +5 mnr. 2019 återhämtade sig resultatet till +37 mnr.

I bokslut 2023 visade kommunen ett bra resultat, +87 mnr. Nämnderna visade ett sammanlagt överskott om 20 mnr där kommunstyrelsen stod för 12 mnr, samhällsbyggnadsnämnden 8 mnr, barn- och utbildningsnämnden 2 mnr. Socialnämnden visade underskott om -4 mnr. Övriga nämnder visade sammantaget +2 mnr. I budget 2024 är resultatet budgeterat till +1 mnr.

2025 förväntas resultatet förbättras till 69 mnr. Åren 2026-2027 stiger resultaten ytterligare till 94 mnr respektive 99 mnr. De höga resultaten är kopplade till en betydligt lägre inflation som bland annat ger lägre pensionskostnader. De förbättrade resultaten 2026 och 2027 förutsätter att inflationen sjunker under Riksbankens inflationsmål om 2 procent för 2025.

4.10 Resultatutjämningsreserv (RUR) – Resultatreserv (RER)

Enligt justeringar i kommunallagen som gäller från 1 januari 2024 kan kommunen reservera medel till en resultatreserv (RER) som får användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. Kommunen måste besluta om hur reserven ska hanteras och hanteringen ska framgå av de riktlinjer för god ekonomisk hushållning som fullmäktige ska besluta om. I och med införandet av RER beslutades om en avveckling av den s.k. resultatutjämningsreserven (RUR). Vänersborgs kommun kommer parallellt med ärendet Mål- och resursplan 2025-2027, ta fram förslag till reviderade riktlinjer för god ekonomisk hushållning, innefattande regler för kommunens hantering av RUR och RER utifrån förändrad lagstiftning.

5. ÖVRIGA ANVISNINGAR

5.1 Driftbudget

Liksom föregående år, 2024, svarar respektive nämnd själv för att ta fram den information som behövs för ett fungerande budgetarbete. Som stöd för arbetet finns budgetrutiner i ekonomisystemet Raindance.

Den detaljbudget som bildar underlag för nämndens budgetförslag inför 2025 registreras i budgetmodulen i ekonomisystemet. Lägsta nivå för inrapportering är **ansvar, konto, verksamhet och motpart**. Där det krävs uppföljning på enhetsnivå ska även objektskoden **enhet** användas. All budgetinrapportering sker i kronor. Ekonomikontoret kan komma att utfärda ytterligare anvisningar om detta. Interna poster ska stämmas av både inom respektive nämnd och mellan nämnder så att kostnader och intäkter visar netto noll.

Av inrapporterad budget på kontonivå (med motpart) ska följande framgå:

Intäkter: Statsbidrag, taxor och övriga intäkter.

Kostnader: Lönekostnad, personalomkostnad, avskrivning, internränta, material, hyreskostnad och övriga omkostnader.

2024-10-31 ska detaljbudgeten vara inrapporterad i ekonomisystemet Raindance utifrån kommunfullmäktiges beslut om mål- och resursplan 2025-2027.

5.1.1 Budgetförslag inom ram

Nämnderna ska presentera sina budgetförslag inom ram. Personalkostnader ingår i ramar med 2023 års budgetnivå. Tilläggsanslag för ökade lönekostnader enligt avtal för 2024 och 2025 budgeteras tills vidare centralt och kommer att fördelas ut till respektive nämnd utifrån förhandlingsutrymme. Eventuell ökning utöver centralt avsatta medel får finansieras inom nämndernas budgetramar med eventuell lägre bemanning som följd. Personalomkostnader budgeteras med 47,18 procent av lönekostnaden, vilket baseras på SKR:s cirkulär avseende kommunalt anställda.

5.1.2 Fördelning av anslag till fastighetsunderhåll

I budget 2024 tillfördes samhällsbyggnadsnämnden 2 000 tkr till utökat fastighetsunderhåll. Samhällsbyggnadsförvaltningen ges i uppdrag att senast 2024-03-25 inkomma med fördelning av anslaget till de förhyrande nämnderna i mål- och resursplan 2025-2027 för att de ska finansiera ökad hyra.

5.2 Inlämning av mål- och resursplan

Senast den 17 april ska respektive nämnd lämna in sin mål- och resursplan. Materialet lämnas via nätet i de mallar som ekonomistaben anvisar. Justerade samverkansprotokoll och nämndsprotokoll lämnas till ekonomistaben.

Mål- och resursplanen ska vara skriven i Word med typsnitt Source Serif Pro 11 utan understrykningar. Se vidare *Skrivregler för ekonomisk redovisning* som finns på intranätet, ekonomi/anvisningar.

Mål- och resursplan 2025-2027 ska utformas enligt följande rubriker:

1. Verksamhetsbeskrivning

En väldigt kort (2-3 rader) och inledande beskrivning om nämndens verksamheter. Här anges även de volymmått som kan belysa verksamhetens utveckling mellan åren. Tänk på att utförliga verksamhetsbeskrivningar ska göras i verksamhetsplanen som respektive nämnd har i uppdrag att göra årligen, för planperioden.

2. Nämndernas arbete utifrån inriktningsmål och målvärden.

Beskriv nämndens arbete med att uppnå inriktningsmålen.

Här anges även områden som kan vara lämpliga för invånardialog. Relaterat till större investeringar, utvecklingsområden, verksamhetsförändringar och dylika resurskrävande utmaningar, kan nämnderna föreslå att invånardialog ska genomföras. Tydligt syfte, målgrupp och ungefärlig tidplan ska anges. På så vis kan kommunens invånardialoger under planperioden samordnas.

3. Ekonomiska resurser

I planen anges en *resultaträkning* med budget 2025, budget 2024 och bokslut 2023. Dessutom anges en *anslagsredovisningsrapport* med budget 2025, intäkter, kostnader och netto per anslagsredovisningsnivå. De ekonomiska resurserna bruttoredovisas i resurstablåer med följande layout:

RESULTATRÄKNING Mnr

Mnr	Budget 2025	Budget 2024	Bokslut 2023
Statsbidrag			
Övriga intäkter			
Summa intäkter			
Personalkostnader			
Omkostnader			
Ränta			
Avskrivning			
Summa kostnader			
Nettokostnader			

BUDGET PER ANSLAGSREDOVISNINGSNIVÅ MNKR

ANSLAGSREDOVISNINGSNIVÅ Mnr	Intäkt 2025	Kostnad 2025	Netto 2025
Anslagsredovisningsnivå 1			
Anslagsredovisningsnivå 2			
Summa			

BUDGET PER ANSLAGSREDOVISNINGSNIVÅ TKR

ANSLAGSREDOVISNINGSNIVÅ Tkr	Netto 2025
Anslagsredovisningsnivå 1	
Anslagsredovisningsnivå 2	
Summa	

För balansräkningsenheter redovisas de ekonomiska resurserna i en resultaträkning och balansräkning.

Verksamhetsförändringar/ramanpassning – särskild skrivelse

Nämnderna ska utförligt beskriva åtgärder till ramanpassning och konsekvenser av dessa åtgärder. Beskriv effektiviseringar och hur frigjorda resurser föreslås omprioriteras och om nödvändigt besparingar med dess effekt på volym och kvalitet. Det görs i en särskild skrivelse. Även övriga förändringar i verksamhetens omfattning och inriktning som bedöms vara av betydelse ska anges. Denna text ingår **inte** i dokumentet mål- och resursplan, den skrivs i en bilaga som kommer att bifogas till budgetberedningen.

Nya/förändrade taxor – särskilda beslut

Nämnderna föreslår eventuellt nya eller förändrade taxor i anslutning till budgetarbetet. **Obs!** Det ska ske i särskilt ärende som går upp parallellt med förslaget till mål- och resursplan. Kommunfullmäktige hanterar taxeförslagen/ärendena parallellt med beslutet om mål- och resursplan.

5.3 Investerings- och exploateringsplan

Varje nämnd ska i mål- och resursplan *Del III*, per huvudverksamhet, ange planerad investeringsnivå för åren 2025-2027. Redovisningen ska ske brutto och anges i 2024 års prisnivå. Respektive projekt kommenteras kortfattat. Ökade kapitalkostnader för nyinvesteringar får bäras inom respektive nämnds ramar.

I *Del II* beskrivs vilka konsekvenser som investeringar får för driftbudgeten och hur de ryms inom befintlig budgetram. Nämnder som hyr fastigheter ska beskriva hur eventuellt ökade hyreskostnader, som följer av fastighetsinvesteringar, påverkar nämndens driftbudget och hur den ökade hyran ryms inom befintlig budgetram. Samhällsbyggnadsnämnden begär budget för fastighetsinvesteringar. Där ska framgå ytterligare information såsom projekttid, totalt anslag, utgift t.o.m. 2024 och investeringsbudget för 2025-2027. Dessutom ska varje projekt kommenteras ytterligare i text, till exempel om investeringen avser nybyggnad eller renovering, vart fastigheten är belägen, hur många användare den avser (elever, barn etc) om investeringen påverkar andra fastigheter och så vidare.

Kommunen har en upphandlad leasingram för att finansiera vissa typer av investeringar. Denna avser inköp av personbilar och persondatorer där det av skatteskäl eller hantveringskäl är en lämplig finansieringsform. Arbetsfordon, maskiner och andra inventarier ska finansieras inom ramen för kommunens investeringsplan och ska planeras i anslutning till budgetarbetet.

Inlämning av investerings- och exploateringsplan görs tillsammans med mål- och resursplan den 17 april 2024.

5.4 Samverkan i samband med budgetarbetet

Förvaltningarna ska samverka kring de förslag som lämnas till sina respektive nämnder. Protokoll ska bifogas förslaget till mål- och resursplan.

6. TIDSPLAN FÖR DET FORTSATTA BUDGETARBETET - MÅL OCH RESURSPLAN 2025-2027 (MRP)

Datum	Tid	Forum och Aktivitet
BUDGETBEREDNING MÅL- OCH RESURSPLAN		
2024-04-17		Nämnderna lämnar sina budgetförslag, förslagen ska vara beslutade i nämnderna Kommunfullmäktiges presidie lämnar förslag om revisionens budget.
2024-04-22	kl 13.00-17.00	Budgetberedningen och insynsplatser
2024-04-24--04-25		Enskilda presidieöverläggningar
2024-04-24	kl 08.30-17.00	Budgetberedningen och insynsplatser
	kl 08.30-10.30	Socialnämnden
	kl 10.30-12.00	Barn- och utbildningsnämnden
	kl 13.00-13.30	Överförmyndarnämnden
	kl 13.30-17.00	Samhällsbyggnadsnämnden
2024-04-25	kl 08.30-09.30	Kultur- och fritidsnämnden
	kl 10.00-10.30	Miljö- och hälsoskyddsnämnden
	kl 10.30-11.00	Byggnadsnämnden
2024-04-26-- 2024-05-16		Partierna arbetar med MRP, och mejlar sina förslag senast 16 maj till ewa.lundqvist@vanersborg.se
2024-05-03	kl 13.00-17.00	Budgetberedningen och insynsplatser
2024-05-17	kl 08.30-12.00	Budgetberedningen och insynsplatser
2024-05-28		Övriga partier/partigrupper mejlar förslag till MRP 2025-2027, senast 28 maj, till kommun@vanersborg.se för utskick till KS
2024-05-21+05-28		Samverkan, CSG
2024-06-05		KS beslut MRP 2025-2027
2024-06-19		KF beslut MRP 2025-2027
Augusti-december		Nämnderna arbetar med verksamhetsplaner och detaljbudgetar: Bidrag till inriktningsmål i form av förväntade resultat Enligt kommunens regler för mål- och resultatstyrning ska verksamhetsplanerna fastställas av respektive nämnd senast i december 2024. Preliminär detaljbudget ska vara inregistrerad i ekonomisystemet, raindance, senast sista oktober 2024.

- Bilagor:**
1. Budgetramar per nämnd
  2. Anslagsredovisningsnivåer
  3. Riktlinjer för god ekonomisk hushållning i Mål- och resursplan 2024-2026

Budgetramar per nämnd

Samtliga belopp i tkr

	<u>internränta</u>	<u>po</u>	<u>inflationsuppräkring</u>	
2024:	2,50%	47,18%	intäkter 2025:	1,4%
2025:	2,50%	47,18%	kostnader 2025	1,4%

Nämnder	Intäkter	Personal	Omkostnad	Internränta	Avskrivning	S:a kostnad	Nettoram
<u>Barn- och utbildningsnämnden</u>							
S:a budgetram 2024	-127 478	686 110	437 158	883	4 180	1 128 331	1 000 853
tilläggsbudget 2024 för justerat po och för köpta tjänster fr sbn		6 959	604			6 959	6 959
Inflationskompensation	-1 672		6 129	12	59	6 200	4 527
Höjd hyra fastighetsunderhåll (komponentredovisning)			979			979	979
Tillskott/avdrag statsbidragspåsen			787			787	787
Holmängenskolan			4 900			4 900	4 900
S:a budgetram 2025	-129 150	693 069	450 557	895	4 239	1 148 760	1 019 610
<u>Byggnadsnämnden</u>							
S:a budgetram 2024	-13 180	27 259	6 111	26	432	33 828	20 648
tilläggsbudget 2024 för justerat po och för köpta tjänster fr sbn		275	1			275	275
Inflationskompensation	-185		86	0	6	92	-93
S:a budgetram 2025	-13 365	27 534	6 198	26	438	34 196	20 831
<u>Kommunfullmäktige</u>							
S:a budgetram 2024		1 844	742			2 586	2 586
Inflationskompensation	0		10			10	10
S:a budgetram 2025	0	1 844	752	0	0	2 596	2 596
<u>Kommunstyrelsen</u>							
S:a budgetram 2024	-68 768	89 412	436 555	138	2 142	528 247	459 479
tilläggsbudget 2024 för justerat po och för köpta tjänster fr sbn		891	6			891	891
Inflationskompensation	-912		6 112	2	30	6 144	5 232
Höjd hyra fastighetsunderhåll (komponentredovisning)			19			19	19
Tillskott/avdrag statsbidragspåsen			1 157			1 157	1 157
GEO-park			155			155	155
Seniorkort 70+			800			800	800
Närf, utökat kommunalförbund			1 000			1 000	1 000
S:a budgetram 2025	-69 680	90 303	445 804	140	2 172	538 419	468 739
<u>Kultur- och fritidsnämnden</u>							
S:a budgetram 2024	-15 771	59 712	94 086	299	1 780	155 877	140 106
tilläggsbudget 2024 för justerat po och för köpta tjänster fr sbn		605	43			605	605
Inflationskompensation	-221		1 323	4	25	1 352	1 131
Höjd hyra fastighetsunderhåll (komponentredovisning)			124			124	124
Konstnärlig gestaltning enl riktlinjer			50			50	50
Samlingsförvaltning VGR			300			300	300
Holmängenskolan idrottshallen			2 600			2 600	2 600
Investering Arenan			2 100			2 100	2 100
S:a budgetram 2025	-15 992	60 317	100 626	303	1 805	163 051	147 059

Anvisningar och ramar för arbetet med Mål- och resursplan 2025–2027

Nämnder	Intäkter	Personal	Omkostnad	Internränta	Avskrivning	S:a kostnad	Nettoram
Miljö- och hälsoskyddsnämnden							
S:a budgetram 2024	-4 792	13 713	2 547	8	106	16 374	11 582
tilläggsbudget 2024 för justerat po och för köpta tjänster fr sbn		139	0			139	139
Inflationskompensation	-67		36	0	1	37	-30
S:a budgetram 2025	-4 859	13 852	2 583	8	107	16 550	11 691
Revisionen							
S:a budgetram 2024		541	1 134			1 675	1 675
Inflationskompensation	0		16	0	0	16	16
S:a budgetram 2025	0	541	1 150	0	0	1 691	1 691
Samhällsbyggnadsnämnden							
S:a budgetram 2024	-622 554	206 550	302 657	87 540	127 835	724 582	102 028
tilläggsbudget 2024 för justerat po och för köpta tjänster fr sbn		784	46			784	784
Inflationskompensation	-6 862	0	4 238	1 226	1 790	7 253	391
Höjd hyra fastighetsunderhåll (komponentredovisning)			140			140	140
Täckning kapitalkostn 19+8 mnkr komponentredovisning fastigheter fördelas till hyrande nämnder	-1 300		1 300			1 300	0
Täckning kapitalkostnader beläggnings- underhåll gator 4+7 mnkr			700			700	700
Norra skolan tomhyra Ettårs-anslag			1 900			1 900	1 900
Kommunvärdar			800			800	800
S:a budgetram 2025	-630 716	207 334	321 781	78 766	129 625	737 505	106 789
Socialnämnden							
S:a budgetram 2024	-308 157	960 915	537 719	987	3 019	1 502 640	1 194 483
tilläggsbudget 2024 för justerat po och för köpta tjänster fr sbn		9 502	275			9 502	9 502
Ettårsanslag 2024 (del i minskad statsbidragspåse)			-10 321			-10 321	-10 321
Inflationskompensation	-4 314		7 532	14	42	7 588	3 274
Höjd hyra fastighetsunderhåll (komponentredovisning)			38			38	38
Tillskott/avdrag statsbidragspåsen			-734			-734	-734
S:a budgetram 2025	-312 471	970 417	534 509	1 001	3 061	1 508 988	1 196 517
Valnämnd							
S:a budgetram 2024	-1 000	1 514	1 699			3 213	2 213
Inflationskompensation			10	0	0	10	10
Ettårsanslag 2024 val EU-parlamentet	1 000		-2 500			-2 500	-1 500
S:a budgetram 2025	0	1 514	-791	0	0	723	723
Överförmyndarnämnden							
S:a budgetram 2024	0	5 379	581	0	1	5 961	5 961
tilläggsbudget 2024 för justerat po och för köpta tjänster fr sbn		52				52	52
Inflationskompensation	0		8	0	0	8	8
S:a budgetram 2025	0	5 431	589	0	1	6 021	6 021
Totalt nämnderna 2025	-1 176 233	2 072 156	1 863 758	81 139	141 448	4 158 501	2 982 268

Anvisningar och ramar för arbetet med Mål- och resursplan 2025–2027

Anslagsredovisningsnivåer

BYGGNADSNÄMNDEN

KOMMUNFULLMÄKTIGE

KULTUR- OCH FRITIDSNÄMND

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN

REVISION

VALNÄMNDEN

ÖVERFÖRMYNDARNÄMNDEN

BARN- OCH UTBILDNINGSNÄMNDEN

Nämnd/administration

Förskola/grundskola/särskola

KOMMUNSTYRELSEN

Styrelse

Kommunledning

Räddningstjänst/säkerhet

Gymnasieverksamhet

Vuxenutbildning

SAMHÄLLSBYGGNADSNÄMNDEN

Nämnd och adm/gator och vägar/park/tekniska

Fastighetsenhet

Kost-/serviceenheter

Renhållningsverk

VA-verk

SOCIALNÄMNDEN

Nämnd/administration

Äldreomsorg

Individ- och familjeomsorg

Personligt stöd och omsorg

Arbete, sysselsättning och integration

RIKTLINJER FÖR GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING Mål- och resursplan 2024-2027

Fastställda av kommunfullmäktige 2023-06-21

Genom riktlinjer anger kommunfullmäktige den övergripande och mer långsiktiga styrningen av god ekonomisk hushållning i Vänersborgs kommun.

Verksamheternas uppdrag:

- Verksamheter och kostnader ska kontinuerligt utvärderas och omprövas.
- Varje nämnd ansvarar för att en god intern kontroll upprätthålls utifrån kommunfullmäktiges reglemente och kommunstyrelsens riktlinjer.
- Nämnderna ska främja och följa upp att en fortlöpande kvalitetsutveckling sker inom verksamheten.
- Nämnderna ska eftersträva och följa upp att verksamheten bedrivs kostnadseffektivt

Verksamheternas tillgångar och skulder:

- Kommunens anläggningar och fastigheter ska ha ett planerat och fullgott underhåll.
- Kommunen ska ha ett fullgott och genomtänkt försäkringsskydd, samt ha klara regler för hur risker ska hanteras. Kommunen ska ha tydliga regler och riktlinjer för sin finansförvaltning.

Verksamheternas ekonomiska ansvar:

- Kommunfullmäktiges budgetbeslut är överordnat och vid målkonflikter är det ekonomin som ytterst sätter gränsen för det totala verksamhetsutrymmet (vid resursbrist ska tvingande nivåer enligt lagstiftning och myndighetskrav prioriteras).
- Nämnderna ansvarar för att verksamhetens innehåll och omfattning är anpassad till beslutad budgetnivå.
- Vid hantering av befarade eller konstaterade budgetavvikelser är nämnder och enheter skyldiga att vidta de åtgärder som krävs för att styra verksamheten, så att de ekonomiska ramarna hålls.
- Kommunstyrelsen har ett särskilt ansvar för att de förslag och planer som föreläggs kommunfullmäktige främjar en god ekonomisk hushållning och är förenliga med de finansiella mål som fastlagts.

Riktlinjer för resultatjämningsreserv - Beslutad av kommunfullmäktige § 73 2013-06-12

Avsättning till resultatutjämningsreserv

Avsättning till resultatutjämningsreserv sker årligen enligt den maximala nivå som stadgas i kommunallagen, d.v.s. med högst ett belopp som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar som överstiger 1 procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk, utjämning, eller 2 procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning, om kommunen eller landstinget har ett negativt eget kapital inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser.

Resultatutjämningsreservens storlek maximeras till 50 mnkr.

Disposition av resultatutjämningsreserv

Resultatutjämningsreserven kan disponeras i samband med budget/bokslut för att täcka underskott som uppstått på grund av lågkonjunktur.

Arbetsgång avseende årlig hantering av resultatutjämningsreserv

Kommunstyrelsen lämnar förslag antingen till kommunfullmäktige i årsredovisningen eller i budgetanvisningarna avseende avsättning och eventuell disposition av resultatutjämningsreserv.

Uppföljning och bedömningsmodell för god ekonomisk hushållning

Den övergripande målavstämningen av god ekonomisk hushållning är en sammanfattning av hur inriktningssmålen infrias och hur kommunen närmar sig visionen. För att god ekonomisk hushållning ska anses vara uppnådd ska tre av fyra finansiella mål vara uppfyllda samt att minst hälften av inriktningssmålen uppnås. Uppföljningen av mål för god ekonomisk hushållning sker både i delårsrapporter och i årsredovisningen.

2024-03-27

Dnr: KUFRN 2024/5

Handläggare

Maria Nilsson
maria.k.nilsson@vanersborg.se
0521-72 24 37

Mottagare

Kultur- och fritidsnämnden

Anmälan av delegeringsbeslut 2024-03-11--2024-04-07

Förslag till beslut

Redovisningen av beslut fattade med stöd av delegeringsordning för kultur- och fritidsnämnden antagen 2021-10-15, § 57, läggs till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Delegeringsbeslut fattade under perioden 2024-03-11—2024-04-07 anmäls.

Underlag

- Rapport delegeringsbeslut 2024-03-11—2024-04-07

Amanda Christiansdotter

Verksamhetschef

Sändlista

-

Delegeringsbeslut

Utskriftsdatum: 2024-04-08

Utskriven av: Maria Nilsson

Diarieenhet:	Kultur- och fritidsnämnden
Beslutsfattare:	Alla
Kategori:	Alla
Beslutsinstans:	Kultur- och fritidsnämnden
Sammanträdesdatum:	2024-04-16
Sekretess:	Visas ej

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
2024.345	Delegeringsbeslut gällande kommunalt aktivitetsstöd	9.3
2024-03-11		Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/7	Kommunalt aktivitetsstöd idrottsföreningar 2024	9.3
		Elvis Sabovic
2024.353	Antagande av anbud gällande inköp av linjeringsrobot	4.1
2024-03-25		Magnus Nordin
KUFRN 2023/69	Direktupphandling robotmålare	4.1
		Magnus Nordin
2024.354	Antagande av anbud gällanden inköp av gamindatorer med kringutrustning	4.1
2024-03-25		Magnus Nordin
KUFRN 2023/45	Direktupphandling av e-sportutrustning	4.1
		Magnus Nordin
2024.358	Antagande av anbud gällande inköp av resultattavla	4.1
2024-03-27		Magnus Nordin
KUFRN 2024/34	Direktupphandling resultattavla Idrottshuset	4.1
		Magnus Nordin
2024.359	Antagande av anbud gällande inköp av robotgräsklippare	4.1
2024-03-27		Magnus Nordin
KUFRN 2024/36	Direktupphandling robotgräsklippare	4.1
		Elvis Sabovic
2024.360	Antagande av anbud gällande eldrivet arbetsfordon	4.1
2024-03-27		Magnus Nordin
KUFRN 2024/38	Direktupphandling elektriskt arbetsfordon	4.1
		Magnus Nordin
2024.382	Antagande av anbud gällande inköp av snöplog för konstgräsplaner	4.1
2024-03-26		Magnus Nordin

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
KUFRN 2023/100	Direktupphandling snöplog	4.1 Magnus Nordin
2024.383	Antagande av anbud gällande inköp av isfräs	4.1
2024-03-26		Magnus Nordin
KUFRN 2023/93	Direktupphandling isfräs	4.1 Magnus Nordin

2024-03-27

Dnr: KUFRN 2024/5

Handläggare

Maria Nilsson
maria.k.nilsson@vanersborg.se
0521-72 24 37

Mottagare

Kultur- och fritidsnämnden

Meddelanden/Postlista 2024-03-11--2024-04-07

Förslag till beslut

Redovisningen av meddelanden/postlista läggs till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Meddelanden/Postlista redovisas för perioden 2024-03-11—2024-04-07.

Underlag

- Meddelanden/Postlista 2024-03-11—2024-04-07

Amanda Christiansdotter

Verksamhetschef

Sändlista

-

Meddelanden/Postlista

Utskriftsdatum:

2024-04-08

Utskriven
av:

Maria Nilsson

Diarienummer: Kultur- och fritidsnämnden

Datum: 2024-03-11 - 2024-04-07

Meddelanden/Postlista

Handlingsid	I/U/K	Beskrivning	Dokumenttyp
Datum		Avsändare/Mottagare	Handläggare
Ärendenummer		Ärendemening	Avdelning
2024.297	I	Brev från Vänersborgs Eminentia Storband	BREV
2024-03-12		Vänersborgs Eminentia Storband	Ida Svanberg
KUFRN 2023/98		Utredningsuppdrag gällande Kulturhuset	Kultur
2024.298	I	Distribution av beslut - Uppföljning och redovisning av avfallsplan 2022	BESLUT
2024-03-12		Samhällsbyggnadsnämnden	Anna Svensson
KUFRN 2022/37		Remiss delmål i avfallsplan - Uppföljning av målen i avfallsplan	Kultur och fritid övergripande
2024.299	I	Distribution av beslut - Kostnad för belysning vid rugbyplan på sportcentrum Vänersborg	BESLUT
2024-03-12		Samhällsbyggnadsnämnden	Magnus Nordin
KUFRN 2023/28		Remiss av medborgarförslag om belysning vid rugbyplan på Sportcentrum Vänersborg	Administrativa avdelningen
2024.300	I	Distribution av beslut - Svar på motion om att undersöka möjligheten för att få information om vissa historiska och/eller kända platser via QR-kod	BESLUT
2024-03-12		Samhällsbyggnadsnämnden	Anna Svensson
KUFRN 2023/94		Remiss - motion om att undersöka möjligheten att få information om vissa historiska och/eller kända platser via QR-kod	Kultur och fritid övergripande
2024.303	U	Inbjudan att lämna anbud	INBJUDAN
2024-03-13			Adam Gistedt
KUFRN 2024/38		Direktupphandling elektriskt arbetsfordon	Fritid
2024.305	U	Tilldelningsbeslut elektriskt arbetsfordon	BESLUT
2024-03-13		Orust Motor AB	Adam Gistedt
KUFRN 2024/38		Direktupphandling elektriskt arbetsfordon	Fritid
2024.306	U	Antal besökare Arena Vänersborg	BREV
2024-03-14			Magnus Nordin
KUFRN 2024/1		Handlingar som inte ingår i ett eget ärende 2024	Fritid

2024.311	I	Ansökan utställning	INTRESSEANMÄLAN
2024-03-18		Ingela och Lars Agger	Malin Haglund
KUFRN 2023/23		Intresseanmälan Vänersborgs konsthall	Kultur
2024.312	I	Skrivelse från Folkets Hus Vänersborg samt Folkets Hus och Parker	SKRIVELSE
2024-03-18		Carl Ceder	Ida Svanberg
KUFRN 2023/98		Utredningsuppdrag gällande Kulturhuset	Kultur
2024.313	U	Direktupphandling Holmängenskolan 2024-03-01	UNDERLAG
2024-03-18		Kultur- och fritidsnämnden	Ida Svanberg
KUFRN 2024/40		Konstnärlig gestaltning på Holmängenskolan	Kultur
2024.316	I	Skrivelse från Folkets Husföreningen	SKRIVELSE
2024-03-19		Carl Ceder	Ida Svanberg
KUFRN 2023/98		Utredningsuppdrag gällande Kulturhuset	Kultur
2024.317	I	Skrivelse från Forum Vänersborg	SKRIVELSE
2024-03-21		Martin Vesterlund	Anna Svensson
KUFRN 2023/98		Utredningsuppdrag gällande Kulturhuset	Kultur och fritid övergripande
2024.318	I	Intresseanmälan Vänersborgs konsthall	INTRESSEANMÄLAN
2024-03-21		Karin Bäckström	Malin Haglund
KUFRN 2023/23		Intresseanmälan Vänersborgs konsthall	Kultur
2024.321	U	Ansökan om medel för sommaraktiviteter på Torpaområdet 2024, daterad 2024-03-18	ANSÖKAN
2024-03-22		Kultur- och fritidsnämnden	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/44		Sommarlovsaktiviteter 2024	Administrativa avdelningen
2024.322	I	Anmälan Kulturveckan 2024	ANMÄLAN
2024-03-22		Några Målare	Malin Haglund
KUFRN 2024/12		Kulturveckan 2024	Kultur
2024.323	I	Anmälan Kulturveckan 2024	ANMÄLAN
2024-03-14		Vänersborgs Riksteaterförening	Malin Haglund
KUFRN 2024/12		Kulturveckan 2024	Kultur
2024.324	I	Intresseanmälan Vänersborgs konsthall	INTRESSEANMÄLAN
2024-03-22		Konstnärduon LagerqvistKuoljok	Malin Haglund
KUFRN 2023/23		Intresseanmälan Vänersborgs konsthall	Kultur
2024.344	I	Anmälan Kulturveckan 2024	ANMÄLAN
2024-03-25		Vänersborgs Släktforskare	Malin Haglund
KUFRN 2024/12		Kulturveckan 2024	Kultur
2024.346	U	SAVE THE DATE-YAPP	INBJUDAN
2024-03-25			Malin Haglund
KUFRN 2022/49		Erasmus+ / MUCF - ungdomsutbyte Italien	Kultur
2024.352	I	Intresseanmälan Vänersborgs konsthall	INTRESSEANMÄLAN

2024-03-26		Robert Toszegi	Malin Haglund
KUFRN 2023/23		Intresseanmälan Vänersborgs konsthall	Kultur
2024.361	I	Distribution av beslut KF 2024-03-13 Strategi för internationella arbeten åren 2024-2028	STYRANDE DOKUMENT
2024-03-27		Kommunfullmäktige	Anna Svensson
KUFRN 2024/1		Handlingar som inte ingår i ett eget ärende 2024	Administrativa avdelningen
2024.362	I	Beslut KF 2024-03-13 Flytt av verksamhet från Norra skolan till Holmängenskolan	BESLUT
2024-03-27		Kommunfullmäktige	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/1		Handlingar som inte ingår i ett eget ärende 2024	Administrativa avdelningen
2024.363	I	Beslut KF 2024-03-13 Avsägelsefyllnadsval för uppdrag som ledamot i kommunfullmäktige, ersättare i kommunstyrelsen samt ordförande/ledamot i kultur- och fritidsnämnden	BESLUT
2024-03-27		Kommunfullmäktige	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2022/99		Valärenden 2023-2026	Administrativa avdelningen
2024.364	I	Intresseanmälan Vänersborgs konsthall	INTRESSEANMÄLAN
2024-03-27		Magdalena Kleszynska, Jolanta Nowaczyk	Malin Haglund
KUFRN 2023/23		Intresseanmälan Vänersborgs konsthall	Kultur
2024.365	I	Beslut KF 2024-03-13 Avsägelse till uppdrag som ledamot i kommunfullmäktige, socialnämnden och ersättare i kultur- och fritidsnämnden	BESLUT
2024-03-27		Kommunfullmäktige	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2022/99		Valärenden 2023-2026	Administrativa avdelningen
2024.366	I	Beslut SBN 2024-03-21 Uppföljning av delmål i avfallsplan 2023	BESLUT
2024-03-28		Samhällsbyggnadsnämnden	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2022/37		Remiss delmål i avfallsplan - Uppföljning av målen i avfallsplan	Kultur och fritid övergripande
2024.367	I	Uppföljning av delmål i avfallsplan 2023	UNDERLAG
2024-03-28		Samhällsbyggnadsförvaltningen	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2022/37		Remiss delmål i avfallsplan - Uppföljning av målen i avfallsplan	Kultur och fritid övergripande
2024.368	I	Vänersborgs Avfallsplan	UNDERLAG
2024-03-28		Samhällsbyggnadsnämnden	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2022/37		Remiss delmål i avfallsplan - Uppföljning av målen i avfallsplan	Kultur och fritid övergripande
2024.369	I	Verksamhetsberättelse 2023 - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Vänersborgs Släktforskare	BIDRAGSANSÖKAN
2024-03-28		Vänersborgs Släktforskare	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.370	I	Ansökan om grundbidrag kultur 2024, Vänersborgs Släktforskare	BIDRAGSANSÖKAN

2024-03-28		Vänersborgs Släktforskare	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.371	I	Bokslut 2023 - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Vänersborgs Släktforskare	BIDRAGSANSÖKAN
2024-03-28		Vänersborgs Släktforskare	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.372	I	Årsmötesprotokoll - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Vänersborgs Släktforskare	BIDRAGSANSÖKAN
2024-03-28		Vänersborgs Släktforskare	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.373	U	Månadsbrev april 2024 - Vänersborgs kommun	INFORMATION
2024-04-02		Mattias Fredén	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/4		Kultur- och fritidsförvaltningens månadsbrev 2024	Administrativa avdelningen
2024.374	I	Beslut KF 2024-03-13 Flytt av verksamhet från Norra skolan till Holmängenskolan - med bilagor	BESLUT
2024-04-02		Kommunfullmäktige	Anna Svensson
KUFRN 2024/1		Handlingar som inte ingår i ett eget ärende 2024	Kultur och fritid övergripande
2024.375	I	Distribution av beslut - Samråd om Cykelstrategi Vänersborgs kommun	BESLUT
2024-04-02		Samhällsbyggnadsnämnden	Anna Svensson
KUFRN 2024/47		Samråd om Cykelstrategi Vänersborgs kommun	Kultur och fritid övergripande
2024.376	I	Beslut KS 2023-10-04 Styrdokument för cykelstrategi	BESLUT
2024-04-02		Kommunstyrelsen	Anna Svensson
KUFRN 2024/47		Samråd om Cykelstrategi Vänersborgs kommun	Kultur och fritid övergripande
2024.377	I	Beslut SBN 2024-03-21 Cykelstrategi Vänersborgs kommun	BESLUT
2024-04-02			Anna Svensson
KUFRN 2024/47		Samråd om Cykelstrategi Vänersborgs kommun	Kultur och fritid övergripande
2024.378	I	Cykelstrategi Vänersborgs kommun	UNDERLAG
2024-04-02			Anna Svensson
KUFRN 2024/47		Samråd om Cykelstrategi Vänersborgs kommun	Kultur och fritid övergripande
2024.379	I	Cykelstrategi Vänersborgs kommun	UNDERLAG
2024-04-02			Anna Svensson
KUFRN 2024/47		Samråd om Cykelstrategi Vänersborgs kommun	Kultur och fritid övergripande
2024.380	I	Distribution av beslut - SBN 2024-03-21 Lokalplanering B-delen Idrottshuset	BESLUT
2024-04-02		Samhällsbyggnadsnämnden	Anna Svensson
KUFRN 2024/48		Lokalplanering B-delen, Idrottshuset	Fritid
2024.381	I	Intresseanmälan Vänersborgs konsthall	INTRESSEANMÄLAN

2024-04-02		Barbro Öhrling, Gunilla Wrenby, Eleonor Holst	Malin Haglund
KUFRN 2023/23		Intresseanmälan Vänersborgs konsthall	Kultur
2024.385	I	Årsredovisning - bilaga till ansökan om grundbidrag fritid 2025, Onsjö Golfklubb	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-03		Onsjö Golfklubb	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Fritid
2024.386	I	Ansökan om grundbidrag fritid 2025, Onsjö Golfklubb	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-03		Onsjö Golfklubb	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Fritid
2024.387	I	Årsmötesprotokoll - bilaga till ansökan om grundbidrag fritid 2025, Onsjö Golfklubb	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-03		Onsjö Golfklubb	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Fritid
2024.388	I	Verksamhetsberättelse 2023 - bilaga till ansökan om grundbidrag fritid 2025, Onsjö Golfklubb	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-03		Onsjö Golfklubb	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Fritid
2024.389	I	Årsmötesprotokoll - bilaga till ansökan om grundbidrag fritid 2025, Vänersborgs Bordtennisklubb	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-03		Vänersborgs Bordtennisklubb	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Fritid
2024.390	I	Ansökan om grundbidrag fritid 2025, Vänersborgs Bordtennisklubb	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-03		Vänersborgs Bordtennisklubb	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Fritid
2024.391	I	Resultaträkning - bilaga till ansökan om grundbidrag fritid 2025, Vänersborgs Bordtennisklubb	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-03		Vänersborgs Bordtennisklubb	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Fritid
2024.392	I	Verksamhetsberättelse - bilaga till ansökan om grundbidrag fritid 2025, Vänersborgs Bordtennisklubb	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-03		Vänersborgs Bordtennisklubb	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Fritid
2024.393	I	Årsmötesprotokoll - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Vår Bygd 1891	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-03		Vår Bygd 1891	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.394	I	Ansökan om grundbidrag kultur 2024, Vår Bygd 1891	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-03		Vår Bygd 1891	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur

2024.395	I	Ekonomisk rapport - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Vår Bygd 1891	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-03		Vår Bygd 1891	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.396	I	Verksamhetsberättelse - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Vår Bygd 1891	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-03		Vår Bygd 1891	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.397	I	Verksamhetsplan - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Vår Bygd 1891	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-03		Vår Bygd 1891	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.398	I	Ansökan om grundbidrag kultur 2024, Vänersborgs Idrottshistoriska Förening	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-03		Vänersborgs Idrottshistoriska Förening	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.399	I	Balansräkning - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Vänersborgs Idrottshistoriska Förening	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-03		Vänersborgs Idrottshistoriska Förening	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.400	I	Revisionsberättelse - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Vänersborgs Idrottshistoriska Förening	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-03		Vänersborgs Idrottshistoriska Förening	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.401	I	Bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Vänersborgs Idrottshistoriska Förening	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-03		Vänersborgs Idrottshistoriska Förening	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.402	I	Årsmötesprotokoll - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Vänersborgs Idrottshistoriska Förening	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-03		Vänersborgs Idrottshistoriska Förening	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.403	I	Verksamhetsberättelse 2023 - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Vänersborgs Idrottshistoriska Förening	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-03		Vänersborgs Idrottshistoriska Förening	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.405	I	Ansökan om grundbidrag kultur 2024, Vänersborgs musikförening	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-03		Vänersborgs musikförening	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.406	I	Verksamhetsberättelse och bokslut 2023 - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024,	BIDRAGSANSÖKAN

		Vänersborgs musikförening	
2024-04-03		Vänersborgs musikförening	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.407	I	Årsmötesprotokoll - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Vänersborgs musikförening	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-03		Vänersborgs musikförening	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.408	I	Nyhetsbrev Kultur Västra Götalandsregionen april 2024	INFORMATION
2024-04-03		Västra Götalandsregionen	Maria Nilsson
KUFRN 2024/1		Handlingar som inte ingår i ett eget ärende 2024	Administrativa avdelningen
2024.409	I	Intresseanmälan Vänersborgs konsthall	INTRESSEANMÄLAN
2024-04-04		Marie Gustafsson	Malin Haglund
KUFRN 2023/23		Intresseanmälan Vänersborgs konsthall	Kultur
2024.410	I	Balansräkning - bilagat till ansökan om grundbidrag kultur 2024, MJF Rälsbiten	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		MJF Rälsbiten	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.411	I	Ansökan om grundbidrag kultur 2024, MJF Rälsbiten	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		MJF Rälsbiten	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.412	I	Resultaträkning - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, MJF Rälsbiten	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		MJF Rälsbiten	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.413	I	Årsmötesprotokoll, 3 - Bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, MJF Rälsbiten	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		MJF Rälsbiten	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.414	I	Årsmötesprotokoll, 1 - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, MJF Rälsbiten	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		MJF Rälsbiten	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.415	I	Årsmötesprotokoll, 2 - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, MJF Rälsbiten	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		MJF Rälsbiten	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.416	I	Verksamhetsberättelse - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, MJF Rälsbiten	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		MJF Rälsbiten	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur

2024.417	I	Ansökan om grundbidrag kultur 2024, Grupp av knoppar	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Grupp av knoppar	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.418	U	Bokslut - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Grupp av knoppar	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Grupp av knoppar	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.419	I	Årsmötesprotokoll - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Grupp av knoppar	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Grupp av knoppar	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.420	I	Verksamhetsberättelse 2023 - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Grupp av knoppar	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Grupp av knoppar	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.421	I	Balansrapport - bilaga till ansökan om grundbidrag övriga 2024, Parkinson Norra Älvsborg-Bohuslän	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Parkinson Norra Älvsborg-Bohuslän	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.422	I	Ansökan om grundbidrag övriga 2024, Parkinson Norra Älvsborg-Bohuslän	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Parkinson Norra Älvsborg-Bohuslän	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.423	I	Revisionsberättelse - bilaga till ansökan om grundbidrag övriga 2024, Parkinson Norra Älvsborg-Bohuslän	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Parkinson Norra Älvsborg-Bohuslän	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.424	I	Årsmötesprotokoll - bilaga till ansökan om grundbidrag övriga 2024, Parkinson Norra Älvsborg-Bohuslän	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Parkinson Norra Älvsborg-Bohuslän	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.425	I	Verksamhetsberättelse - bilaga till ansökan om grundbidrag övriga 2024, Parkinson Norra Älvsborg-Bohuslän	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Parkinson Norra Älvsborg-Bohuslän	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.426	I	Ansökan om grundbidrag övriga 2024, Riksförbundet HjärtLung Dal-Vänersborg	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Riksförbundet HjärtLung Dal-Vänersborg	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.427	I	Resultaträkning - bilaga till ansökan om	BIDRAGSANSÖKAN

		grundbirdag övriga 2024, Riksförbundet HjärtLung Dal-Vänern	
2024-04-04		Riksförbundet HjärtLung Dal-Vänern	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.428	I	Årsmötesprotokoll - bilaga till ansökan om grundbirdag övriga 2024, Riksförbundet HjärtLung Dal-Vänern	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Riksförbundet HjärtLung Dal-Vänern	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.429	I	Verksamhetsberättelse - bilaga till ansökan om grundbirdag övriga 2024, Riksförbundet HjärtLung Dal-Vänern	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Riksförbundet HjärtLung Dal-Vänern	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.430	I	Ansökan om grundbidrag kultur 2024, Galleri 3	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Galleri 3	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.431	I	Ekonomisk redogörelse - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Galleri 3	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Galleri 3	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.432	I	Årsmötesprotokoll - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Galleri 3	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Galleri 3	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.433	I	Verksamhetsberättelse - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Galleri 3	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Galleri 3	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.434	I	Ansökan om grundbirdag övriga 2024, Vänersborg-Södra Dals FUB	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Vänersborg-Södra Dals FUB	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.435	I	Årsmötesprotokoll - bilaga till ansökan om grundbirdag övriga 2024, Vänersborg-Södra Dals FUB	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Vänersborg-Södra Dals FUB	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.436	I	Ansökan om grundbidrag fritid 2024, Vänersborgs Bågskytteklubb	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Vänersborgs Bågskytteklubb	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Fritid
2024.437	I	Ekonomisk berättelse - bilaga till ansökan om grundbidrag fritid 2024, Vänersborgs Bågskytteklubb	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Vänersborgs Bågskytteklubb	Amanda Christiansdotter

KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Fritid
2024.438	I	Årsmötesprotokoll - bilaga till ansökan om grundbidrag fritid 2024, Vänersborgs Bågskytteklubb	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Vänersborgs Bågskytteklubb	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Fritid
2024.439	I	Verksamhetsberättelse 2023 - Bilaga till ansökan om grundbidrag fritid 2024, Vänersborgs Bågskytteklubb	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Vänersborgs Bågskytteklubb	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Fritid
2024.440	I	Ansökan om grundbidrag fritid 2024, IF Änglarna	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		IF Änglarna	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Fritid
2024.441	I	Årsmötesprotokoll - bilaga till ansökan om grundbidrag fritid 2024, IF Änglarna	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		IF Änglarna	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Fritid
2024.442	I	Beslut - Bidrag till kommunal fornvård i Vänersborgs kommun 2024	BESLUT
2024-04-04		Länsstyrelsen i Västra Götalands Län	Adam Gistedt
KUFRN 2024/16		Bidrag för fornvård 2024	Fritid
2024.443	U	Ansökan 2024 fornvård	ANSÖKAN
2024-04-04		Länsstyrelsen i Västra Götalands län	Adam Gistedt
KUFRN 2024/16		Bidrag för fornvård 2024	Fritid
2024.444	I	Ansökan om grundbidrag kultur 2024, Equmeniakyrkans musikkår	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Equmeniakyrkans musikkår	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.445	I	Verksamhetsberättelse 2023 - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Equmeniakyrkans musikkår	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Equmeniakyrkans musikkår	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.446	I	Kassa 2023 - Bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Equmeniakyrkans musikkår	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Equmeniakyrkans musikkår	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.447	I	Årsmötesprotokoll - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Equmeniakyrkans musikkår	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Equmeniakyrkans musikkår	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur

2024.448	I	Årsmötesprotokoll - bilaga till ansökan om grundbidrag kultur 2024, Equmeniakyrkans musikkår	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-04		Equmeniakyrkans musikkår	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.450	I	Årsmötesprotokoll, 1 - bilaga till ansökan om grundbidrag övriga 2024, Reumatikerföreningen Vänersborg	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-05		Reumatikerföreningen Vänersborg	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.451	I	Årsmötesprotokoll, 2 - bilaga till ansökan om grundbidrag övriga 2024, Reumatikerföreningen Vänersborg	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-05		Reumatikerföreningen Vänersborg	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.452	I	Ansökan om grundbidrag övriga 2024, Reumatikerföreningen Vänersborg	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-05		Reumatikerföreningen Vänersborg	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur
2024.453	I	Verksamhetsberättelse 2023 - bilaga till ansökan om grundbidrag övriga 2024, Reumatikerföreningen Vänersborg	BIDRAGSANSÖKAN
2024-04-05		Reumatikerföreningen Vänersborg	Amanda Christiansdotter
KUFRN 2024/8		Grundbidrag föreningar 2024	Kultur

2024-04-02

Dnr:
KUFRN 2024/4

Handläggare

Amanda Christiansdotter
amanda.christiansdotter@vanersborg.se
0521-72 24 36

Information från förvaltningschef

Vid nämndens sammanträde informerar förvaltningschef om aktuella frågor.

Som underlag bifogas även förvaltningens månadsbrev för april månad. Månadsbrevet presenterar ett urval av förvaltningens publika verksamhet och talar om vad som är på gång inom förvaltningen.

Det finns även att ta del av på Vänersborgs kommuns hemsida: [På gång i kultur- och fritidsförvaltningen | Vänersborgs kommun \(vanersborg.se\)](#)

För att ge en bättre inblick i vad förvaltningen gör för kommunens invånare har vi tagit fram en broschyr som presenterar kultur- och fritidsförvaltningen i Vänersborg. Ta del av den digitala och interaktiva broschyren här: [Vänersborgs Kommun / Kultur & Fritid \(sebroshyr.se\)](#)

På gång i kultur- och fritidsförvaltningen

Häng med på vad som är på gång hos kultur- och fritidsförvaltningen under april 2024.

Påsklov i Vänersborgs kommun

Under påsklovet vecka 14 arrangeras härliga aktiviteter för lovlediga barn och ungdomar.

Yngre barn välkomnas bland annat till familjeföreställningar, Vänersborgs bibliotek och Barnens Kastanj för roliga aktiviteter, medan fritidsgårdarna och Timjan har många arrangemang för de lite äldre.

På turistbolaget Visits hemsida finns även bra påsk- och vartips i närområdet som passar för hela familjen.

[Ta del av påsklovprogrammet på ungivbg.se](http://ungivbg.se)[Länk till annan webbplats.](#)

Kulturupplevelser med Musik- och kulturskolan

Under april bjuder Musik- och kulturskolan in till föreställningar och aktiviteter med skolans elever.

Bild & formelever ställer ut på konsthallen

Elever i åldrarna 8-15 år ställer ut i en gemensam utställning på temat offentlig konst.

Under våren har Bild & formeleverna utforskat olika street art/gatukonst metoder. De har använt sig av stenciler, en metod som gatukonstnären Banksy är välkänd för samt sprayfärg och måleri i både stort och litet format. Eleverna har även i grupp producerat stora gemensamma målningar.

- Plats: Vänersborgs konsthall
- Datum: 27 mars till 6 april

Dansworkshop för tonåringar

Prova på hiphop på Torpa fritidsgård med Musik- och kulturskolans danspedagoger.

- Plats: Torpa fritidsgård (Brättevägen 70, Vänersborg)
- Datum: 3 april
- Tid: 15.00
- Ålder: 13-19 år

Våffelcafé med elevkonserter

Välkommen att njuta av våfflor medan skolans elever underhåller.

- Datum: 13 april
- Tid: 11.00-13.00
- Plats: Musik- och kulturskolan i Vargön
- Entré: 40 kr för vuxna och 30 kr för barn.

Entré och café i samarbete med föräldraföreningen.

Kom så spelar vi!

Musik- och kulturskolan välkomnar elever i åk 1–4 att tillsammans med förälder prova på instrument och träffa lärarna.

- Onsdag 17/4 kl 18:00 i Musik- och kulturskolan Brålanda,
- Torsdag 18/4 18:00 på Musik- och kulturskolan Vargön
- Lördag 20/4 kl 10-13 drop in på Vänerparken 5.

Solistpriskonsert

Välkommen på Solistpriskonsert med Vargöns symfoniorkester.

- Datum: 24 april
- Tid: 19.00
- Plats: Blåsutkyrkan

Upplev familjeföreställningar i april

Apkungen

- Datum: 2 april
- Tid: 11.00
- Plats: Torpa fritidsgård (Brättevägen 70, Vänersborg)
- Ålder: lämplig från 5 år

Fri entré. Begränsat antal platser.

Den kinesiska superhjälten Apkungen är en gestalt som, likt Pippi Långstrump, ingjuter mod och inspirerar barn i olika delar av världen

Följ med på en interaktiv, akrobatisk och musikalisk resa i gudarnas värld, där Apkungen övervinner sina egna rädslor samtidigt som han tvingas kämpa mot både gudar och demoner.

[Läs mer om föreställningen Apkungen](#)

Stora skräpshowen

- Datum: 6 april
- Tid: 11.00
- Plats: Vänersborgs bibliotek

Fri entré för barn. 50 kr i entré för vuxna.

Vattenmannen & Speed är tv-programmet som kommit ut i verkligheten för att prata, göra konst och sjunga om det viktigaste vi har – vatten och miljön.

Detta är en show som inspirerar till miljötank på ett lekfullt sätt.

[Läs mer om föreställningen med Vattenmannen & Speed](#)

Återbruk i fokus på Timjan

Timjan har öppen drop-in verksamhet på tisdagar mellan klockan 15.00-18.00 för dig mellan 13-25 år. Varje månad arbetar vi efter ett tema, och under april är temat Återbruk.

Baserat på temat kommer vi lära oss att virka egna nyckel band eller farmors rutor men vi kommer också måla om glas och porslin. Utöver det så finns det även möjlighet att odla grönsaker eller blommor. Dessa odlingar kan du sedan plantera om i en kruka som du själv målat eller skapat av lera.

Nyttja Timjans rum och resurser

- **Studio Mimmi**
Timjans musik & poddstudio där du kan spela in musik och podd.
- **Skapande verkstaden Hilma**
Ett litet skapande rum som du kan boka för att jobba med något kreativt som du vill göra. Du kan använda materialet som finns på Timjan.
- **Space Newal**
Vill du dansa själv eller tillsammans med andra? Då kan du boka danssalen för dans. Salen är utrustad med dansspeglar, dansmattor och högtalare.
- **Timjans spelbibliotek**
Det finns traditionella sällskapsspel så som UNO, kortlek, monopol mm. Låna ett spel och boka in er i rummet Hilma för att spela tillsammans.
- **Utlåningspåsar**
På tisdagar kan du låna hem pysselpåsar, spelpåsar eller Handy-hens på ditt bibliotekskort! En Handy hens påse är för dig mellan 18-25 år och innehållet verktyg eller symaskin.

In- och utlån sker på tisdagar i Timjans lokaler under våra öppettider.

Mötesplats hbtqi

En kväll i veckan träffas vår hbtqi-mötesplats för att tillsammans skapa, samtala och fika. Mötesplatsen är anonym och leds av en ledare som är en del av communityt.

Är du en del av hbtqi-communityt och vill vara en del av mötesplatsen? Kontakta [hbtqvanersborg på instagram](#) [Länk till annan webbplats, öppnas i nytt fönster.](#) för mer information.

Timjans gruppverksamheter

På torsdagar träffas Timjans kreativa grupper utifrån respektive intresse. I nuläget är fem grupper igång.

- Utställningsgrupp
- Skräckfilmsgrupp
- Timjans dancecrew
- Rollspelsgruppen
- Sällskapet (spel)

Vill du vara med i någon av grupperna är du välkommen att prata med Timjans personal.

Dags för föreningar att söka grundbidrag

Grundbidraget stöttar föreningarna med en ekonomisk plattform som är lika för alla föreningar, samt bidrar till att skapa stabila grundförutsättningar för medlemmarna och de ideella ledarna att driva och utveckla ideella föreningar.

Ansökan görs innevarande år.

Ansökningsperiod

Sista ansökningsdag är 30 april.

Mer information

[Klicka här för att läsa mer om bidraget och hur föreningen ansöker](#)[Länk till annan webbplats, öppnas i nytt fönster.](#)

Samarbetsprojekt kring dansfilm

Under två månader har Timjan haft ett samarbetsprojekt med Community Art Labs Sweden (CALs) där en grupp ungdomar har dansat tillsammans med två professionella danspedagoger och skapat olika danser. Ungdomarna har sedan genom en professionell filmare fått lära sig att filma och hantera utrustningen men också fått sina danser filmade.

Denna grupp har filmat sina danser runt om i Vänersborg. Platserna är utvalda från Timjans besökare utifrån vilka platser i Vänersborg som dom upplever behöver lite mer kreativitet och kärlek.

Kom på filmvisning

Välkommen att komma på projektets avslutning och titta på resultatet. Det blir det filmvisning, bubblande dryck, dans-och-film workshop och mingel.

- Söndag den 28 april, kl 13-15
- Vänersborgs bibliotek, Gröna salen (Köpmansgränd 1, gamla huvudentrén)
- Anmälan görs senast måndag 15 april via mail till hedda@producentbyran.se eller sms till +46 (0) 702703605.

Varmt välkomna!

Vänersborg i fokus vid ny utställning på konsthallen

Tolv studenter från kandidatprogrammet år två i Fri konst på HDK-Valand – Högskolan för konst och design i Göteborg tar sig an Vänersborg som tema.

Utställningen *Många Bäcker små* [*Where the rivers meet*] visar verk inom olika metoder och tekniker. Några trevande och undersökande andra kritiska och analytiska. Gemensamt för samtliga verk i utställningen är att de är sprungna ur reflektioner kring Vänersborg som stad och plats. Natur, vatten, historia och social samvaro har varit stora ämnen och områden i de samtal och reflekterande undersökningarna studenterna gjort under våren.

I utställningen, som har vernissage 25 april, bjuds Vänersborgarna att ta del av sin egna stad och plats från nya perspektiv.

Utställningen är ett samarbete mellan Göteborgs universitet och Vänersborgs konsthall.

[Läs mer om konsthallens utställningar](#)

Nya öppettider på konsthallen

Vänersborgs konsthall har nya öppettider sedan 27 mars.

- Onsdag: 12.00-18.00
- Torsdag: 12.00-18.00
- Lördag: 12.00-18.00

Konsthallen håller öppet för gruppvisningar tisdagar och fredagar.
På måndagar och söndagar är konsthallen stängd.

Konsthallens öppna ateljé följer samma tider.

[Läs mer om den öppna ateljén på konsthallens hemsida.Länk till annan webbplats.](#)

En kultur- och fritidsförvaltning för alla

För att ge dig en bättre inblick i vad förvaltningen gör för kommunens invånare har vi tagit fram en broschyr som presenterar kultur- och fritidsförvaltningen i Vänersborg.

[Ta del av den digitala och interaktiva broschyrenLänk till annan webbplats, öppnas i nytt fönster.](#)

Önskar du hellre en pappersvariant att ha i handen? Välkommen att hämta ett exemplar på våra bibliotek, i Arena Vänersborg samt i kommunhusets reception.

Mer om vad som händer i närområdet

Genom turistbolaget Visits webbplats får du ännu fler tips på vad som händer i närområdet.

Besök Visist webbplats[Länk till annan webbplats, öppnas i nytt fönster.](#)

Om månadsbrevet från kultur- och fritidsförvaltningen

Månadsbrevet publiceras av kultur- och fritidsförvaltningen i Vänersborgs kommun. Det presenterar ett urval av förvaltningens publika verksamhet och talar om vad som är på gång inom förvaltningen.

Få nästa månadsbrev till din mail

Vill du prenumerera på månadsbrevet och få senaste uppdateringen till din mejl? Anmäl dig genom att skriva in din e-postadress nedan.

E-postadress * **(obligatorisk)**

Vänligen dubbelkolla att din angivna adress stämmer.

Jag godkänner att mina uppgifter sparas i Vänersborgs kommuns administrativa program enligt dataskyddsförordningen (GDPR) och att fotografering kan förekomma för dokumentering, information och marknadsföring av vår verksamhet.*